

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Ondřej Zvánovec

Clo a jeho funkce v dnešní Evropské unii

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

Katedra: Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 03.07.2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 365530 znaků včetně mezer.

Ondřej Zvánovec

V Praze dne 3. července 2024

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval zejména vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Petru Kotábovi, Ph.D. za jeho rady, všestrannou pomoc, trpělivost a věnovaný čas.

Dále bych chtěl poděkovat své rodině, přátelům a blízkým za jejich neustálou podporu v průběhu celého mého studia. Především děkuji své přítelkyni, Bc. Lence Bezstarosti, bez které bych nemohl být tam, kde jsem dnes.

Obsah

Úvod	1
1. Clo	3
1.1. Pojem cla	3
1.2. Konstrukční prvky cla	7
1.2.1. Subjekt cla.....	7
1.2.2. Předmět cla.....	8
1.2.3. Základ cla.....	10
1.2.4. Sazba cla	12
1.2.5. Splatnost cla.....	14
1.3. Jednotlivé druhy cla.....	15
2. Prameny celního práva	16
2.1. Mezinárodní prameny.....	16
2.1.1. Všeobecná dohoda o clech a obchodu a Světová obchodní organizace	16
2.1.2. Světová celní organizace.....	19
2.1.3. INCOTERMS	21
2.2. Právo EU.....	23
2.2.1. Primární právo EU	24
2.2.2. Sekundární právo EU.....	25
2.2.3. Vnější smlouvy	28
2.3. Vnitrostátní právní zakotvení	29
3. Historie cla a změna jeho funkcí v průběhu dějin ČSR a ČR	31
3.1. Období od vzniku ČSR do konce druhé světové války	31
3.2. Období od roku 1945 do sametové revoluce	34
3.3. Období od roku 1989 do současnosti	40
4. Analýza funkcí cla a jejich přínosů pro dnešní EU	44
4.1. Fiskální funkce	44

4.2. Cenotvorná funkce.....	51
4.3. Obchodněpolitická (regulační) a negociační funkce	52
4.3.1. Obecně k obchodněpolitické a negociační funkci.....	52
4.3.2. Celní kvóty a celní stropy	54
4.3.3. Tarifní suspenze	62
4.3.4. Osvobození od cla.....	68
4.3.5. Preferenční sazební zacházení	75
4.3.6. Obchodněpolitická funkce cla jako nástroj negativní motivace	86
4.4. Ochranná funkce.....	88
4.4.1. Obecně k ochranné funkci cla.....	88
4.4.2. Antidumpingová cla.....	94
4.4.3. Antisubvenční cla.....	105
4.4.4. Další projevy ochranné funkce cla.....	112
5. Zhodnocení výsledků analýzy	121
Závěr.....	128
Seznam použitých zdrojů	130
Abstrakt	147
Abstract	148

Úvod

Clo je institutem s velmi dlouhou historií, kdy za dobu své existence získalo, ale i ztratilo, vícero funkcí. V dnešní době globalizace, kdy se mezinárodní společenství v čele se Světovou obchodní organizací posledních několik desetiletí snaží o co nejvíce liberalizovaný mezinárodní obchod bez překážek, vyvstává otázka, zda clo ještě stále své funkce a svůj účel plní, či již nastal díky odbourávání celních překážek obchodu a vysoké propojenosti světových trhů takový okamžik v jeho existenci, kdy clo již své veškeré funkce ztratilo a tím i své opodstatnění. Zároveň je však posledních několik let pozorována opětovná tendence příklonu k protekcionismu a situace na mezinárodním poli tak začíná být více neurčitá. Projevují se tedy funkce cla vzhledem k vývoji mezinárodního obchodu požadovaným způsobem? Převažují spíše jejich negativa a clo tak již není nutno uplatňovat, či je naopak zapotřebí více ochrany? Pro Evropskou unii jsou tyto otázky stěžejní, jelikož je největší světovou ekonomikou a umisťuje se na předních příčkách v množství dovozu a vývozu na světě. Clo se tak dotýká velkého množství jakýchkoli procesů v EU a životů jeho obyvatel, tedy i občanů České republiky. Nalézt odpověď na tyto otázky je tedy žádoucí, jelikož by případné další uplatňování cla mělo být v takovém rozsahu, aby nenastala situace, za které by mohlo způsobovat EU a jejím občanům více újmy nežli prospěchu.

Cílem této práce je tak zodpovědět tyto otázky a určit, zda již případně nastal čas clo prohlásit za překonaný institut, či jsou takovéto teze předčasné. Tohoto cíle je dosahováno primárně na základě analýzy jednotlivých funkcí, v rámci které jsou funkce definovány, je proveden rozbor stěžejních právních předpisů a je znázorněno, jak se v dnešní EU funkce projevují, ale též i jinde ve světě. Zdroji jsou převážně zmíněné právní předpisy a odborná právní literatura, ale též i zahraniční studie, vědecké články, novinové články, statistiky, průzkumy a internetové zdroje.

V první kapitole práce je clo jako takové detailně popsáno a jsou uvedeny jeho definice za účelem vysvětlení tohoto institutu. Za stejným účelem se též daná kapitola podrobně věnuje konstrukčním prvkům cla, tedy subjektu, předmětu, základu, sazbě a splatnosti cla, jakož i druhům cla.

Druhá kapitola pojednává o pramenech celního práva a udává, kde je celní právo primárně zakotveno. Jsou popsány stěžejní mezinárodní prameny a nejdůležitější instituce, právo EU a též právo vnitrostátní.

Vývoj cla, jeho funkcí a celního práva v moderních českých dějinách je popsán v kapitole třetí. V této kapitole je nastíněno, jak se historické události přenášely do celního odvětví a jak se clo a jeho funkce v průběhu historie měnily.

Čtvrtá a pátá kapitola jsou následně samotným jádrem práce. Kapitola čtvrtá nejprve obsahuje analýzu nejstěžejnějších funkcí cla, tedy funkce fiskální, cenotvorné, obchodněpolitické a negociační a ochranné. V rámci dané kapitoly jsou jednotlivé funkce detailně rozebrány za účelem nalezení odpovědi kladených otázek. Poslední, pátá kapitola, poté obsahuje závěrečná vyhodnocení daných analýz s odpovědí na kladené otázky.

1. Clo

1.1. Pojem cla

Clo je jedním z jiných peněžitých plnění, které spolu s daněmi a poplatky tvoří takzvané daně v širším slova smyslu a je tedy i jedním z předmětů daňového práva.¹ Historicky lze jeho vznik spojit s poplatky, se kterými má společnou historickou konstrukci jakožto úplaty za službu či privilegium, u cla konkrétně za vstup či výstup zboží z určitého území. Tuto historickou spojitost nalézáme též v terminologii, kdy se někdy o clech hovoří jako o „celních poplatcích“.² Funkčně však zejména v relativně nedávné době přechází clo spíše do oblasti daňové, stává se součástí ceny dováženého, respektive vyváženého, zboží a lze tedy pozorovat určitou příbuznost cla s nepřímými daněmi.³

Odborná a teoretická definice cla se ve vědeckých publikacích různí a autoři zabývající se problematikou cla a finančním právem mají často na tuto definici odlišné názory.

V učebnici Finanční právo autoři prof. BAKEŠ a kol. uvádějí, že i přes to, že se clo přibližuje oblasti daňové a je pozorovatelná určitá příbuznost, je svou podstatou stále dávkou odlišnou od daní a poplatků. Clo definují jako „*povinné peněžité plnění sui generis, stanovené právními předpisy, které je vybíráno v přímé souvislosti s přechodem zboží přes státní hranici nebo hranici nadstátního celního území (např. Evropské unie), nebo přes hranici státem vytvořených zvláštních území (svobodná pásma) od osob, které zboží dovážejí nebo vyvázejí, nebo od osob, pro které je takovéto zboží dováženo nebo vyváženo.*“⁴

Ke shodnému názoru se přiklání též JUDr. MATOUŠEK a Ing. SabeLOVÁ, kteří uvádějí, že „*clo, jako finančně právní institut, nespĺňuje všechny znaky daně a vymyká se i zásadám poplatků.*“⁵

V publikaci Clo a celní politika od A do Z uvádí JUDr. Kárník, že „*clo je právními předpisy stanovená peněžní platba do veřejného rozpočtu, neekvivalentního charakteru, s přesně určenou výší sazby, která je vybírána v souvislosti s přechodem zboží přes státní hranici od fyzických a právnických osob, které zboží dovážejí nebo vyvázejí nebo pro které je zboží*

---

¹ KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 147, 148. (dále citováno jako KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*); LICHNOVSKÝ, Ondřej, Roman ONDRÝSEK a Petra NOVÁKOVÁ. § 2 [Předmět správy daní, veřejný rozpočet, daň]. In: *Daňový řád - komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 5–9.

² BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 93. (dále citováno jako BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*).

³ Ibid., s. 93.

⁴ Ibid., s. 292.

⁵ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SabeLOVÁ. *Clo*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2007, s. 324. (dále citováno jako MATOUŠEK, Pavel a Lenka SabeLOVÁ. *Clo*).

dováženo nebo vyváženo.“ Uvádí tak obdobnou definici jako prof. Bakeš, avšak dále ji doplňuje o další prvky.⁶

JUDr. Radvan a kol. clo definují clo jako „zákonem stanovenou dávkou za přechod zboží přes celní hranice s celně schváleným určením, celním režimem, se kterým je platba spojena.“ Clo tak definují jako dávkou.⁷

Je dále možné zmínit též definici prof. Boháče z jeho publikace Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice, dle které je clo „nenávratné, nedobrovolné, neekvivalentní a nesankční peněžité plnění ukládané na základě zákona v souvislosti s přechodem zboží přes celní hranici spravované státem nebo jinými osobami vykonávajícími veřejnou správu, které je veřejným příjmem veřejných rozpočtů, a to příjmem neúčelovým, řádným, pravidelným a plánovaným.“ K tomu uvádí, že clo tedy naplňuje všechny znaky daně a mohlo by za ní být, například za daň dovozní, považováno.⁸

Obdobnou definici podávají i prof. Karfíková a kol. ve svém knize Teorie finančního práva a finanční vědy.⁹

K názoru, že clo lze považovat za daň, se přiklonil i Ústavní soud, který ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 643/2006 uvádí, že „je clo třeba považovat za veřejnoprávní dávkou, která opatřuje příjmy státnímu rozpočtu, přičemž zároveň sleduje různé cíle, resp. zájmy, např. finanční nebo národohospodářské. Jinými slovy, clo je formou daně, a to daně spotřební, nepřímé.“ Obdobný názor zopakoval Ústavní soud též v nálezu sp. zn. II. ÚS 152/07 ze dne 6. 2. 2008, vydaném ve skutkově i právně obdobné věci.¹⁰

Autor této práce uvádí, že se ze všech těchto možných definic přiklání k té, kterou podává prof. Bakeš a kolektiv ve svém díle Finanční právo.

Z pohledu určování definice cla je možné též nahlédnout do právních předpisů za účelem zjištění, jak tento legislativní pojem definuje český zákonodárce. V momentální době však takového cíle nelze dosáhnout, jelikož definici pojmu clo nenalezneme v žádném momentálně platném vnitrostátním právním předpisu.¹¹ Poslední „plnohodnotnou“ definici cla nalezneme v celním zákoně z roku 1927, který tento pojem definoval ve svém ustanovení § 5 odst. 1 jako

⁶ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012, s. 11. (dále citováno jako KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*).

⁷ RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 485. (dále citováno jako RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*).

⁸ BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 118. (dále citováno jako BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*).

⁹ KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*, s. 154.

¹⁰ *Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. I. ÚS 643/2006*. 2007.; *Nález Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 152/07*. 2008.

¹¹ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 324.

„dávku, která se vybírá podle ustanovení celního sazebníku ze zboží dováženého (dovozní clo) nebo vyváženého (vývozní clo)“.¹² Celní zákony přijaté v období komunismu přímou definicí pojmu clo neobsahují¹³ a strohou definicí nalézáme až v celním zákoně účinném od 1. ledna 1993 po vzniku samostatné České republiky, který v ustanovení § 54 odst. 1 a 2 definuje odděleně vývozní a dovozní clo, a to jako „clo vybírané při dovozu zboží“, respektive „vývozu“.¹⁴ V současné době účinný celní zákon č. 242/2012 Sb. (dále jen „celní zákon“) definicí pojmu clo opět neobsahuje.¹⁵ Absence definice v předmětném zákoně vyplývá ze skutečnosti, že tento zákon je především adaptačním zákonem k celnímu kodexu Unie (dále též „Celní kodex“, „kodex“), který definicí tohoto pojmu obsahuje.¹⁶ Daná definice je obdobná, jako ta obsažená v celním zákoně z roku 1993 a též diferencovaná na samostatnou definici pojmu dovozní clo, dle čl. 5 odst. 20 „clo splatné při dovozu zboží“, a vývozní clo, dle čl. 5 odst. 21 „clo splatné při vývozu zboží“.¹⁷

Z pohledu pojmu cla je stěžejní mimo jeho definice uvést jeho znaky, které již byly zmíněny v rámci definice dle prof. Boháče. Clo je peněžité plnění, které je veřejným příjmem veřejných rozpočtů a které je zákonné, neekvivalentní, nenávratné, nedobrovolné a nesankční.¹⁸

Pozornost je třeba věnovat znaku zákonnosti, který se u cla objevuje obdobně jako u daní a poplatků, avšak s tím rozdílem, že u cla se v rámci definice neobjevuje spojení „na základě zákona“, ale spojení „stanovené právními předpisy“. Tato skutečnost je dána tím, že na rozdíl od daní a poplatků se nám některé konstrukční prvky cla mohou nalézat též v právních předpisech odvozených, tedy nikoli na úrovni zákona. Jmenovitě celní sazby bývají uváděny v podzákoných právních předpisech. Spojení „stanovené právními předpisy“ je dnes příznačné dále z toho důvodu, že úprava problematiky cla a celní unie je jednou z výlučných pravomocí Evropské unie, a tedy právní prameny celního práva jsou tvořeny zejména právními předpisy EU, kdy některé parametry cla jsou zakotveny též v prováděcích předpisech. Na rozdíl od daní

---

¹² Zákon č. 114/1927 Sb. z. a n., Celní zákon.

¹³ Zákon č. 36/1953 Sb., Celní zákon.; Zákon č. 44/1974 Sb., Celní zákon.

¹⁴ Zákon č. 13/1993 Sb., Celní zákon.

¹⁵ Zákon č. 242/2016 Sb., Celní zákon.

¹⁶ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Důvodová zpráva k zákonu č. 242/2016 Sb.. Obecná část. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2016, 7. volební období, sněmovní tisk 716 (dále citováno jako VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Důvodová zpráva k zákonu č. 242/2016 Sb.).

¹⁷ Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie. 2013.

¹⁸ KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*, s. 153.

v užším slova smyslu a poplatků zde tedy není zapotřebí trvat na zakotvení základních parametrů na úrovni zákona.¹⁹

Clo je tedy, obdobně jako daně a poplatky, jedním ze základních rozpočtových příjmů a slouží tak pro úhradu celospolečenských potřeb. Nelze však na něj nahlížet pouze jako na nástroj shromažďování prostředků pro státní potřeby, nýbrž je nutno jej posuzovat z širšího pohledu, ze kterého pak clo plní i funkce jiné než pouze fiskální, které se projevují svými účinky například v oblasti ekonomické, politické, ochranné apod. Projevují se tedy i nefiskálně.²⁰ Jednotlivé funkce cla jsou následně rozebrány ve čtvrté kapitole.

---

¹⁹ KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo* [online]. Praha, 2022. Dostupné z: https://cunicz.sharepoint.com/:v:/r/sites/FinannprvoII-PednkyZS202220239/Sdilene%20dokumenty/General/Z%C3%A1znamy%20p%C5%99edn%C3%A1%C5%A1ek/12%20P%C5%99edn%C3%A1%C5%A1ka%20%C4%8D.%2012_Clo.mp4?csf=1&web=1&e=iY8HAX (dále citováno jako KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo*).

²⁰ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 93.

1.2. Konstruktivní prvky cla

Clo je možné považovat za určitý druh právního vztahu, konkrétně za jeden ze vztahů daňověprávních. Ty můžeme charakterizovat jako část finančních vztahů, které jsou upraveny daňovým právem v širším slova smyslu a které vznikají pouze na základě daňověprávních norem.²¹ Tyto normy pak určují náležitosti daňověprávních vztahů, jejich prvky.²²

Obdobně jako u daní a poplatků je možno clo charakterizovat pomocí pěti základních konstrukčních prvků, tedy podle subjektu, předmětu, základu, sazby a splatnosti cla. Mimo tyto základní prvky dále u cla nalézáme i takzvané prvky ostatní (korekční), tedy takové prvky, které určitým způsobem modifikují prvky základní a které svou povahou nejsou existenčním předpokladem cla, avšak spíše určitým „doplněním“.²³ Z pohledu cla můžeme za nejdůležitější korekční prvek považovat osvobození, o kterém je pojednáno v kapitole čtvrté.

1.2.1. Subjekt cla

Subjekt je nutné pokládat za jeden z nejdůležitějších konstrukčních prvků, jelikož bez existence subjektu by povaha cla ztrácela smysl, neboť by ho neměl kdo platit.²⁴

Celní kodex zná dva typy subjektů, a to deklaranta a dlužníka. Dle čl. 5 odst. 15 kodexu se dlužníkem rozumí „osoba, která podává celní prohlášení (...)“, kdy celní prohlášení obecně definuje Celní kodex v ustanovení čl. 5 odst. 12 jako „úkon, jímž osoba předepsanou formou a způsobem projevuje vůli, aby bylo zboží propuštěno do určitého celního režimu, případně s uvedením konkrétních opatření, jež mají být použita“. Jde tedy o osobu, která zahajuje celní řízení, která žádá celní orgány o rozhodnutí o propuštění zboží do jí navrženého celního režimu. Deklarantem může být vlastník zboží, avšak dále jím může být i jiná osoba, která je schopna příslušnému celnímu orgánu předložit předmětné zboží nebo zajistit jeho předložení se všemi nezbytnými doklady.²⁵

S přijetím celního prohlášení celními orgány bývá spojen vznik celního dluhu, tedy povinnost uhradit příslušnou částku cla. Osobu, na kterou tato povinnost dopadá, nazýváme dlužníkem. Dle ustanovení čl. 5 odst. 19 kodexu se dlužníkem rozumí „osoba odpovědná za celní dluh“ a jde tedy o nositele celního dluhu. Velmi často subjekt deklaranta a dlužníka splývá a jde o jednu a tutéž osobu. Mimo deklaranta se však za dlužníka dají považovat i další osoby, a to například v situacích upravených v ustanovení čl. 79 kodexu, tedy v případě, že celní dluh

²¹ RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*, s. 30.; KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*, s. 156.

²² BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 159.

²³ Ibid., s. 299.; KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*, s. 158.

²⁴ KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*, s. 158.

²⁵ KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo.; Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*; BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 299.

vzniká nesplněním stanovených povinností nebo podmínek (např. protiprávní vstup zboží, odnětí zboží celnímu dohledu).²⁶

Dlužníkem může být v určitých případech i ručitel za celní dluh,²⁷ avšak řazení ručitele mezi subjekt cla v rámci konstrukčních prvků není správné, jelikož ručitel je institut správy daní, kdy ani v rámci správy daní není daňovým subjektem, nýbrž třetí osobou.²⁸

Vzhledem k subjektům cla je dále mimo pojmu ručitele důležité zmínit též institut zástupce. V rámci celního řízení se dle ustanovení čl. 18 odst. 1 kodexu může nechat každá osoba zastoupit celním zástupcem. Rozlišujeme zastoupení přímé, kdy, dle zmíněného ustanovení kodexu „*celní zástupce jedná jménem a na účet jiné osoby*“ a nepřímé, kdy „*celní zástupce jedná vlastním jménem, ale na účet jiné osoby*“.²⁹ V rámci přímého zastoupení je tak deklarantem a dlužníkem pouze osoba zastoupená, zatímco při nepřímém zastoupení je deklarantem pouze zástupce a dlužníkem jak zástupce, tak zastoupený, a to společně a nerozdílně.³⁰

1.2.2. Předmět cla

Předmětem, nebo též objektem, se v obecné rovině rozumí hmotněprávní skutečnost, s níž zákon spojuje vznik daňověprávního vztahu. Z pohledu cla jde o právně relevantní skutečnost týkající se zboží v souvislosti s jeho přechodem přes hranice celního území, která zakládá povinnost uhradit clo.³¹

Pokud se vzhledem ke clu a celnímu řízení bavíme o pojmu zboží, je důležité uvést, že pro celní účely se za zboží považují pouze hmotné věci movité, jež jsou uvedeny v celním sazebníku a z věcí nehmotných pouze elektrická energie. Zbylé věci v právním slova smyslu, které do tohoto výčtu nespádají, se nepovažují za zboží, a tedy z nich nemůže být vybíráno clo. Zboží se dále dle ustanovení čl. 5 odst. 23 a 24 Celního kodexu, respektive čl. 153 a násl., dělí na zboží Unie (zejména zboží zcela v EU vyrobené či do EU dovezené a propuštěné do režimu volný oběh) a na zboží, které není zbožím Evropské unie.³²

V rámci přechodu zboží přes hranici celního území EU stanoví celní orgány celně schválené nakládání s daným zbožím neboli přidělí tzv. celně schválené určení. Tím rozumíme stanovení způsobu nakládání s předmětným zbožím jako výsledek určitého celního řízení. Tímto

²⁶ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 300.; *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*; KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo.*

²⁷ Institut ručitele je zakotven ve čl. 94 Celního kodexu.

²⁸ KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*, s. 159.

²⁹ *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

³⁰ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 300.

³¹ RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*, s. 34.; BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 300.

³² BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 300–301.

celně schváleným nakládáním může být dočasné uskladnění v celním skladu, zabavení nebo zabránění zboží, přenechání zboží ve prospěch státu, zničení zboží, zpětný vývoz zboží a dále propuštění zboží do některého z celních režimů. Nejobvyklejším a základním celně schváleným nakládáním je poslední zmíněné propuštění zboží do některého, nejčastěji deklarantem navrženého, celního režimu. Pouze na základě tohoto celně schváleného nakládání může vzniknout celní dluh. Zbývá celně schválená nakládání se zbožím sice mohou být výsledkem celního řízení, avšak nevedou k povinnosti uhradit clo.³³

Celní kodex rozeznává celkem tři celní režimy, a to dle ustanovení čl. 5 odst. 16 režim propuštění do volného oběhu, režim vývozu a takzvané zvláštní režimy. Zvláštními režimy se dále dle ustanovení čl. 210 kodexu rozumí vnější a vnitřní tranzit, uskladnění v celním skladu a svobodná pásma, dočasné použití a konečné užití a aktivní a pasivní zušlechťovací styk.³⁴

Základním celním režimem je režim propuštění do volného oběhu, který se uplatní při dovozu zboží. Jak bylo zmíněno výše, zboží je pro celní účely děleno do dvou skupin, a to na zboží EU a zboží, které není zbožím EU, kdy zařazením zboží do jedné z těchto skupin se určuje jeho celní status. V rámci propuštění do režimu volný oběh se tento celní status mění a ze zboží, které není zbožím EU se stává zboží EU, se kterým je následně možno libovolně nakládat.³⁵ Takové zboží tedy může následně v rámci EU volně obíhat, čímž rozumíme jak možnost ho volně přepravovat mezi členskými státy, tak s ním disponovat právně, tedy možnost hospodářsky ho užít, zcizit ho či ho například pronajmout.³⁶ Propuštění do volného oběhu dále dle čl. 201 odst. 2 kodexu zahrnuje výběr veškerého dovozního cla, případně dalších poplatků.³⁷ V zásadě „opačným“ režimem je následně režim vývozu, na jehož základě je umožněno, aby zboží EU celní území Unie opustilo. Dle ustanovení čl. 267 odst. 3 písm. c) podléhá podle okolností vyvážené zboží vývoznímu clu a Celní kodex tak vývozní clo umožňuje vybírat. To je však možné pouze v případech, kdy takové clo stanoví společný celní sazebník, kdy v současné době tomu tak není a vývozního cla se tedy v rámci EU nevyužívá.³⁸

Zvláštní režimy slouží nejčastěji při dovozu zboží k podpoře hospodářských aktivit na území EU, a to jako alternativa k režimu volný oběh. Použijí se v případech, kdy z jejich aplikování vyplynou subjektu určité výhody spojené s platbou cla, daní a případně jiných poplatků.³⁹ Vzhledem k předmětu cla je pro účely této podkapitoly důležité zmínit zvláštní

³³ KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo.*; BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 301.

³⁴ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 301.; *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

³⁵ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 301.

³⁶ KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo.*

³⁷ *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

³⁸ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 304.; *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

³⁹ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ CEL. *Metodická informace č. 20/2016, Zvláštní režimy s výjimkou režimu tranzit.*

režimy dočasné použití a konečné užití, jelikož v rámci těchto zvláštních režimů je, na rozdíl od ostatních, vybíráno clo. O zvláštních režimech je detailněji pojednáváno v následující podkapitole zaměřené na obchodněpolitickou funkci cla.⁴⁰

Pouze některé celní režimy tedy vedou ke vzniku celního dluhu, konkrétně režim volného oběhu, režim dočasného použití a režim konečného užití. Tato skutečnost je důležitá vzhledem k definici předmětu cla, dle které je předmět právně relevantní skutečnost týkající se zboží v souvislosti s jeho přechodem přes celní hranice, která dává vzniknout celnímu dluhu. Z výše uvedených dvou informací tedy vyplývá, že pouze propuštění do těchto tří celních režimů je danou právně relevantní skutečností, a tedy předmětem cla.⁴¹

1.2.3. Základ cla

Z obecného hlediska je základem daní v širším slova smyslu v penězích nebo v jiných měrných jednotkách stanovený předmět, z něhož jsou vyměřovány. Zatímco předmět určuje, co je důvodem pro jejich uvalení, základ stanoví, z čeho budou vypočítány. Jde tedy o určitým způsobem kvantifikovaný předmět daní v širším slova smyslu.⁴²

Vyjádření základu cla velmi úzce souvisí s typem celní sazby použité na dané zboží. Pokud je užitá sazba specifická, je základem množství zboží vyjádřené fyzikálními jednotkami, např. kusy, metry případně kilogramy.⁴³ Ve většině případů je však uplatňována sazba valorická vyjádřená v procentech, při jejímž použití je základem cla celní hodnota zboží. Mimo tyto dva základní typy celní sazby se setkáváme též s jejich kombinací, kdy je základem cla jak množství zboží, tak jeho celní hodnota.⁴⁴

Celní hodnota zboží je určována na základě metod stanovených v ustanoveních čl. 70 až 74 kodexu, které vycházejí z článku VII Všeobecné dohody o clech a obchodu GATT a Dohody o provádění článku VII GATT.⁴⁵ Daných metod je celkově stanoveno 6, a to základní metoda upravená ustanovením čl. 70 kodexu, dále 4 doplňkové metody stanovené čl. 74 odst. 2 písm. a) až d) kodexu a takzvaná „metoda poslední záchrany“ zakotvená odst. 3 čl. 74 kodexu.⁴⁶

---

⁴⁰ Ibid.; Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.; EVROPSKÁ KOMISE. Doklady a postupy celního odbavení. In: *Access2Markets* [online] [cit. 04.03.2023]. Dostupné z: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/content/doklady-postupy-celniho-odbaveni> (dále citováno jako EVROPSKÁ KOMISE. Doklady a postupy celního odbavení).

⁴¹ KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo.*

⁴² BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 160.; BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*, s. 45.

⁴³ Takovýto základ je použit například u vepřového masa viz nařízení Rady (EHS) č. 2658/87, kód kombinované nomenklatury 0203.

⁴⁴ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 305.; KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo.*

⁴⁵ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 173.; MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 239.

⁴⁶ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 240–241.

Základní metodou je metoda určování celní hodnoty na základě převodní neboli též transakční hodnoty zboží. Tato metoda stanovuje jako podklad pro určení celní hodnoty cenu, která má být nebo byla skutečně zaplacená za zboží prodané pro vývoz na území Unie.⁴⁷ Tato cena se však následně upravuje o tzv. připočitatelné a odpočitatelné položky. Připočitatelné položky jsou zakotveny v ustanovení čl. 71 kodexu a nejčastěji se jedná o tzv. přímé obchodní náklady, jako je doprava, balné, nakládka, vykládka či pojištění. Tyto náklady jsou dle Celního kodexu součástí celní hodnoty zboží a je tedy nutné je k ceně zboží připočíst. Odpočitatelné položky, tedy položky, které se do celní hodnoty nezahrnují, jsou stanoveny v ustanovení čl. 72 kodexu a jde primárně o náklady spojené se zbožím po jeho vstupu na celní území Unie, jako například doprava zboží po území Unie, poplatky za instalaci, montáž nebo technickou pomoc vzniklé po vstupu zboží do EU či dovozní cla. Jelikož tyto náklady mohou být např. na základě obchodních podmínek započítány v ceně zboží, je zapotřebí je v rámci zjišťování celní hodnoty odečíst.⁴⁸

Pokud nelze použít základní metodu, postupuje se podle metod doplňkových. Těmi jsou metoda transakční hodnoty zboží stejného, metoda transakční hodnoty zboží podobného, metoda jednotkové ceny a metoda vypočítané hodnoty. V rámci zjišťování se postupuje postupně od první zmíněné po poslední, kdy se použije té metody, podle níž lze celní hodnotu určit jako první. Dle první doplňkové metody je podkladem pro určení celní hodnoty cena za zboží stejné, tedy cena takového zboží, které je stejné ve všech ohledech a vyrobené v téže zemi, jako zboží dovážené, též určeno pro export do EU a vyvážené ve stejnou dobu. Obdobně je celní hodnota určována dle metody transakční hodnoty zboží podobného, avšak s tím rozdílem, že v rámci této metody již nemusí být posuzované zboží stejné ve všech ohledech, avšak postačí, že má obdobné vlastnosti a složení umožňující stejné funkce jako má dovážené zboží a je s ním komerčně zaměnitelné. Pokud nelze použít těchto metod, použijí se další v pořadí, kdy pořadí konkrétního uplatnění poslední nebo předposlední metody lze na žádost deklaranta obrátit.⁴⁹ Dle Celního kodexu je v rámci metody jednotkové ceny celní hodnotou „*hodnota založená na jednotkové ceně, za kterou se dovážené zboží nebo stejné nebo podobné dovážené zboží prodává na celním území Unie v největším úhrnném množství osobám, které nejsou ve vzájemném spojení s prodávajícími*“.⁵⁰ Poslední zmíněná metoda vypočítané hodnoty je založená na součtu cen

---

⁴⁷ Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.; MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 240.

⁴⁸ KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo.*; Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

⁴⁹ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 305–306.; MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 240.

⁵⁰ Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

výrobních nákladů a materiálu, zisku producenta daného zboží a ceny dopravy na celní území Unie, kdy celní hodnota se rovná tomuto součtu.⁵¹

Pokud základní ani doplňkové metody nevedou ke zjištění celní hodnoty zboží, je k jejímu určení využita tzv. „metoda poslední naděje“. V rámci této metody jsou použity informace z jiných zdrojů a údajů dostupných na celním území Unie, než které byly použity při předchozích metodách. V rámci používání těchto zdrojů však Celní kodex stanoví pravidlo, že jich může být použito pouze pokud jsou slučitelné se zásadami a obecnými ustanoveními článku VII Všeobecné dohody o clech a obchodu GATT, Dohody o provádění článku VII GATT a kapitoly 3 kodexu.⁵² Tyto zásady primárně stanoví, že takto zjištěná celní hodnota se nesmí zakládat na prodejní ceně na vnitřním trhu Unie týkající se zboží vyráběného v EU. Dále též nesmí být celní hodnota založena na ceně zboží na domácím trhu v zemi vývozu či na libovolných nebo fiktivních hodnotách.⁵³

1.2.4. Sazba cla

Sazbou cla rozumíme měřítko, pomocí kterého je ze základu vypočítána splatná částka cla. Jde tedy o určitý klíč, bez kterého by clo nemohlo být stanoveno.⁵⁴

Clu v rámci EU vycházejí dle ustanovení čl. 56 odst. 1 kodexu ze společného celního sazebníku EU, který je vyhlášen v příloze č. 1 nařízení Rady (EHS) č. 2658/87, o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku (dále jen „*celní sazebník*“) a je každoročně aktualizován nařízením Komise. Detailnější podrobnosti ohledně zmíněného nařízení jsou rozebrány v následující kapitole, která pojednává o pramenech celního práva. Vzhledem k sazbě cla je však důležité uvést, že v rámci celního sazebníku je pro účely klasifikace zboží používána Kombinovaná nomenklatura vycházející z Harmonizovaného systému popisu a číslování zboží.⁵⁵ Jde o jednotný systém třídění, na jehož základě se zboží rozděluje do 21 tříd a 98 kapitol. Tyto kapitoly se dále hierarchicky člení na čtyřmístné, šestimístné a případně až osmimístné podpoložky s možným členěním dalšími kódy pro potřeby národních legislativ či zvláštních předpisů EU. Pro zjištění správné sazby cla vázící se k předmětnému zboží je toto

---

⁵¹ Ibid.; MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 240.

⁵² MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 241.

⁵³ Ibid.; *Dohoda o provádění článku VII Všeobecné dohody o clech a obchodu.*; KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo*.

⁵⁴ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 160.

⁵⁵ Tento systém byl na mezinárodní úrovni zakotven Mezinárodní úmluvou o Harmonizovaném systému popisu a číselného označování zboží sjednané v Bruselu roku 1983.

zboží zapotřebí zařadit do příslušné podpoložky Kombinované nomenklatury. Podle tohoto zařazení se následně z tabulky celního sazebníku určí sazba cla odpovídající danému kódu.⁵⁶

Sazby cla můžeme dělit, a to dle vícero kritérií. Dle prvního dělení rozlišujeme sazby valorické, specifické a kombinované, a to dle druhu základu cla. Nejpoužívanější sazbou je sazba valorická, která je vyjádřena jako procento a výše cla je pomocí ní stanovena ze základu, kterým je celní hodnota. Výhodou této sazby je, že vzhledem k jejímu poměrnému vyjádření si při změně cen zboží, např. z důvodu inflace, zachová svůj procentuální podíl z ceny a není jí tedy zapotřebí měnit jako v případě specifické sazby. V porovnání se specifickou sazbou má však nevýhodu ve zjišťování celní hodnoty, kdy v určitých případech může docházet k záměrnému podhodnocení ceny zboží. Specifické sazby tuto nevýhodu nemají, jelikož při jejich použití je výše cla určována z množství zboží vyjádřeném fyzikálními jednotkami, které jsou snadno kontrolovatelné. Specifická sazba stanoví, kolik peněžních jednotek se uhradí za jednu měrnou jednotku zboží. Určitým východiskem pro řešení uvedených nevýhod je použití sazby kombinované, která využívá jak způsob určení sazby valorické, tak specifické. Kombinovaná sazba se zpravidla objevuje ve dvou variantách. V rámci první varianty je částka cla vypočítána metodou valorické i specifické sazby, kdy se následně užije pouze částky vyšší. Druhou variantou se výše cla určuje jako součet částky vypočtené valorickou sazbou s částkou vypočtenou sazbou specifickou.⁵⁷

Dalším možným dělením je dělení na sazby smluvní, všeobecné (autonomní), preferenční a paušální. Smluvní sazby jsou přiznávány na základě dvoustranných či mnohostranných úmluv, a to především na základě Všeobecné dohody o clech a obchodu GATT a v ní zakotvené doložce nejvyšších výhod. V rámci EU se použijí na zboží dovážené ze států, které jsou členy Světové obchodní organizace (dále jen "WTO") a též ze států, se kterými EU uzavřela dohody o poskytování doložky nejvyšších výhod či ji vůči nim poskytuje jednostranně. Takto stanovenou sazbu nelze zatěžovat dodatečnými poplatky či dávkami, avšak v případě potřeby může být snižována. Na rozdíl od takto stanovených sazeb jsou sazby všeobecné určeny jednostranným rozhodnutím daného státu či nadstátního útvaru nezávisle na mezinárodních smlouvách a závazcích a mohou být též jednostranně měněny. V rámci EU se použijí pouze tehdy, pokud jsou nižší než sazby smluvní a jsou uváděny v celním sazebníku v poznámkách pod čarou. Specifickou sazbou je sazba paušální, která se využívá v některých případech na dovoz zboží zcela neobchodní povahy, pokud jeho hodnota nepřesáhne celním sazebníkem stanovenou

---

⁵⁶ Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.; BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 307–308.; MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 242.

⁵⁷ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 65–68.

hranici. Na takové zboží je pak uplatněna jednotná sazba bez ohledu na druhu zboží a jeho sazebním zařazení. Dalším specifickým typem sazeb jsou sazby preferenční, o kterých je pojednáváno v kapitole čtvrté.⁵⁸

1.2.5. Splatnost cla

Splatností se v obecné rovině rozumí okamžik, se kterým právní předpisy spojují provedení příslušné platební povinnosti určeným subjektem, v rámci cla dlužníkem. Dojde-li ke vzniku celního dluhu, vypočtou celní orgány výši cla a sdělí ji dlužníkovi. Rovná-li se výše splatného cla částce uvedené v celním prohlášení, považuje se za sdělení cla dlužníkovi dle ustanovení čl. 102 odst. 2 kodexu propuštění předmětného zboží do celního režimu.⁵⁹

Lhůta splatnosti je dle ustanovení čl. 108 odst. 1 kodexu stanovena celními orgány, kdy nesmí přesáhnout deset dní ode dne, kdy je dlužníkovi oznámena výše celního dluhu. Danou lhůtu jde však dále dle zmíněného ustanovení pozastavit, či na žádost dlužníka prodloužit.⁶⁰

Platba splatného cla se dle Celního kodexu provádí v hotovosti nebo obdobnými platebními prostředky, kdy, pokud není provedena ve stanovené lhůtě, zajistí celní orgány zaplacení cla všemi prostředky, jež jsou jim k dispozici podle právních předpisů příslušného členského státu. Dále je toto nedodržení splatnosti postiženo sankcí a k takto neuhrazenému celnímu dluhu se připočítávají úroky z prodlení dle ustanovení čl. 114 kodexu.⁶¹

---

⁵⁸ Ibid., s. 68–69.; BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 309–310.

⁵⁹ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 162, 311.; *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

⁶⁰ *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

⁶¹ Ibid.

1.3. Jednotlivé druhy cla

Na cla je možné nahlížet z několika hledisek a dle těchto je rozčleňovat. V rámci teorie, avšak i právní úpravy, tedy dochází k rozlišování několika druhů cel.⁶²

Nejzákladnějším členěním cla je jeho klasifikace dle směru přechodu zboží přes celní hranici, dle které rozlišujeme clo dovozní, vývozní a tranzitní. Tranzitní clo, vybírané při průvozu zboží přes celní území státu či celní unie, je historicky nejstarším druhem cla, avšak v dnešní době ve světě takřka nevyužívaným. Základem pro jeho odstranění byla Barcelonská úmluva a statut o svobodě tranzitní přepravy z roku 1921, jejíž smluvní stranou bylo i Československo. Vývozní clo, vybírané v rámci exportu při přechodu hranice z celního území do ciziny, se, jak již bylo zmíněno výše, v EU nepoužívá, avšak právně existuje a je v Celním kodexu upraveno. Jeho zakotvení slouží k možnosti jeho případného využití jako náhrady administrativních prostředků ochrany trhu.⁶³ Ve světě však stále vývozní cla nalezneme, a to například v Číně.⁶⁴ Dovozní clo je z celosvětového pohledu nejvýznamnějším a nejpoužívanějším druhem cla, a to i přes to, že je historicky nejmladším. Je vybíráno při importu zboží z ciziny (třetích zemí) a v rámci EU jde o jediný používaný druh.⁶⁵

Dalším druhem dělení je dělení cel podle způsobu jejich výpočtu, tedy podle druhu jejich základu a sazby. Takto můžeme dělit cla na valorická vyjádřená procentem z celní hodnoty, specifická vyjádřená měrnou jednotkou ze základu určeném fyzikální veličinou a kombinovaná využívající jak způsobu určení cel valorických, tak specifických. Ohledně sazeb a základů valorických, specifických a kombinovaných cel již bylo pojednááno v předchozí podkapitole.⁶⁶

Podle druhu sazby lze cla rovněž dělit na cla autonomní a smluvní. Jde tedy o dělení podle způsobu stanovení jejich výše, a to buďto jednostranně státem, či na základě mezinárodních smluv, tak jak již též bylo popsáno v předcházející podkapitole.⁶⁷

Dále můžeme cla dělit dle jejich účelu a realizované funkce, respektive dle jejich hospodářského cíle. Dle této kategorizace dělíme cla na obchodně politická a cla ochranná, o kterých je detailněji pojednáno v kapitole čtvrté vzhledem k funkcím cla.⁶⁸

---

⁶² RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*, s. 486.; MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 234.

⁶³ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 293.

⁶⁴ CHERNOFF, Ari a Zoey ZHANG. Import-Export Taxes and Duties in China in 2022. In: *China Briefing News* [online]. 22. 12. 2021 [cit. 09.03.2023]. Dostupné z: <https://www.china-briefing.com/news/import-export-taxes-and-duties-in-china-2022/>

⁶⁵ RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*, s. 487.; BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 293.

⁶⁶ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 294–295.

⁶⁷ *Ibid.*, s. 293–294.

⁶⁸ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 62.; RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*, s. 487.

2. Prameny celního práva

Pramenem práva se ve formálním smyslu rozumí vnější forma právních norem, která tyto normy obsahuje a dodává v nich obsaženým pravidlům charakter práva. Pouze takovéto pravidlo chování je právní normou, jelikož má státem, respektive mezinárodním či nadnárodním společenstvím, uznanou formu. Pojem pramene práva lze dále chápat i širěji, například v materiálním pojetí, avšak v rámci této kapitoly je pracováno pouze s výše definovaným formálním smyslem. Primárně je tato kapitola zaměřena na mezinárodní prameny celního práva, tuzemskou právní úpravu celní problematiky a dále na pro clo důležité právo EU.⁶⁹

2.1. Mezinárodní prameny

Z pohledu mezinárodněprávní úpravy cla hrají nejdůležitější roli Všeobecná dohoda o clech a obchodu, známá též pod zkratkou GATT, Světová obchodní organizace (WTO – World Trade Organization) a Světová celní organizace (WCO – World Customs Organization), o kterých je detailněji pojednáváno níže.⁷⁰ Dále se tato podkapitola zaměřuje na problematiku dodacích podmínek INCOTERMS, které sice nejsou právně zakotveny, avšak s oblastí cla souvisí.⁷¹ Neméně důležitým mezinárodním zdrojem je též z pohledu ČR a EU tzv. primární unijní právo jakožto soubor nejzásadnějších mezinárodních smluv formující EU jako takovou. Tento pramen je však blíže rozebrán v rámci kapitoly zaměřené na právo EU.⁷²

2.1.1. Všeobecná dohoda o clech a obchodu a Světová obchodní organizace

Všeobecná dohoda o clech a obchodu (dále jen „GATT“) byla uzavřena 30. října 1947. Její uzavření znamenalo významnou změnu ve světové celní politice, která až do té doby byla čistě vnitřní záležitostí jednotlivých států, nyní přenesená do sféry mezinárodního práva.⁷³ Cílem smluvních stran byla snaha o uvolnění mezinárodního obchodu snížením překážek v něm, především míry vysokých cel. Klíčem k uskutečnění těchto cílů jsou především tři v GATT zakotvené základní principy, na jejichž respektování se smluvní státy dohodly.⁷⁴

---

⁶⁹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 69.; KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*, s. 79–80.

⁷⁰ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 51, 54, 57.

⁷¹ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 304.

⁷² ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Primární právo Evropské unie. In: *EUR-Lex* [online]. 12. 10. 2022 [cit. 23.03.2023]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-european-union-s-primary-law.html> (dále citováno jako ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Primární právo Evropské unie).

⁷³ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 51–52.

⁷⁴ SDRUŽENÍ OBRANY SPOTŘEBITELŮ. Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT). In: *BusinessInfo.cz* [online]. 19. 12. 2002, s. 2 [cit. 29.03.2023]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/vseobecna-dohoda-o-clech-a-obchodu-gatt/>; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 51.

První princip zakotvuje zákaz diskriminace, dle kterého si jsou smluvní strany rovny a jsou navzájem vázány doložkou nevyšších výhod. Doložka nejvyšších výhod je zakotvena v ustanovení článku I. GATT a stanoví, že „*jakékoliv výhody, přednosti, výsady, nebo osvobození poskytnuté kteroukoli smluvní stranou jakémukoli výrobku pocházejícímu z kterékoli země nebo tam určenému, budou ihned a bezpodmínečně poskytnuty stejnému výrobku pocházejícímu z území všech ostatních smluvních stran nebo tam určenému*“. Druhým stěžejním principem je zásada národního zacházení zajišťující stejné nakládání s výrobky zahraničními i domácími. Na základě této zásady by měl být domácí průmysl chráněn pouze celními sazbami, nikoli jinými obchodními opatřeními. Třetí princip vyjadřuje zásadu pokojného urovnávání sporů a nutnosti konzultace. Jeho prostřednictvím se má předcházet obchodním sporům a zamezit poškození obchodních zájmů smluvních států.⁷⁵

Tyto principy však neplatí vždy bezpodmínečně. GATT je známá svou flexibilitou a mnoho v ní obsažených pravidel má své výjimky. Významnou výjimku nalezneme například v ustanovení čl. XXIV. Ta stanoví, že ustanovení GATT nemohou být vykládána tak, aby při splnění zakotvených podmínek bránila „*výhodám poskytnutým kteroukoli smluvní stranou sousedním státům, aby byl usnadněn pohraniční styk*“ a „*utvoření celní unie nebo oblasti volného obchodu (...)*“. Jde tedy o výjimku z ustanovení čl. I GATT, která spočívá na představě, že je žádoucí zvýšení volnosti obchodu na základě dobrovolných ujednání a že prohloubená ekonomická spolupráce v určitých regionech je žádoucí.⁷⁶

Mimo výše zmíněné stěžejní principy, a případné výjimky z nich, jsou dalšími významnými ustanoveními GATT například ustanovení týkající se listin koncesí, respektive celních ústupků, kdy celní koncesí rozumíme horní hranici, která nesmí být v celním sazebníku vyhlášenou sazbou překročena. Dále též ustanovení týkající se antidumpingových a vyrovnávacích cel či zjišťování celní hodnoty (v předchozí kapitole zmíněné ustanovení čl. VII).⁷⁷ Některá tato významná ustanovení jsou podrobněji rozebrána v následujících kapitolách.

GATT vznikla po neúspěšném pokusu o založení Mezinárodní obchodní organizace a na rozdíl od ní neměla status mezinárodní organizace, avšak mezinárodní smlouvy. Na základě jejího ustanovení čl. XXV se však smluvní strany zavázaly, že jejich zástupci se budou scházet za účelem zajištění provádění ustanovení GATT. GATT tak fungovala jako významné fórum pro

---

⁷⁵ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 52.; *The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)*.

⁷⁶ *The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)*.; *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)*.; LIČKOVÁ, Magdalena. Účast Evropského společenství v rámci všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) a v mezinárodní obchodní organizaci (WTO). *Právník*. 2006, roč. 2006, č. 7, s. 771.

⁷⁷ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 53.

jednání o další liberalizaci mezinárodního obchodu. Tato jednání probíhala v rámci takzvaných „negociačních kol“, jejichž cílem bylo zpočátku primárně snížení celních sazeb a kvót, avšak později zahrnovala i další disciplíny, například antidumping či pravidla pro určování celní hodnoty.⁷⁸ Poslední zatím ukončené a též nejrozsáhlejší bylo Uruguayské kolo z let 1986 až 94.⁷⁹ Jeho výsledkem bylo až 40% snížení sazeb a rozšíření působnosti GATT do oblasti zemědělství, či sanitárních opatření. Tato současná novelizovaná podoba dohody je označována jako GATT 1994 (dále jen „*GATT 94*“).⁸⁰

Zřejmě nejvýznamnějším výsledkem Uruguayského kola byl však vznik Světové obchodní organizace (dále jen „*WTO*“). Z důvodu rozšíření mezinárodního obchodu nad rámec výměny hmotného zboží o služby a myšlenky a nutnosti rozšířit a posílit mnohostranný systém mezinárodní obchodní politiky byla v roce 1995 GATT institucionalizována a přeměněna ve WTO, a to na základě Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (dále jen „*Dohoda o WTO*“) podepsané v Marrákeši. Nedílnou součástí této dohody tvoří GATT 94 a dále též dvě nové dohody, a to Všeobecná dohoda o obchodu se službami (GATS) a Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS). Mimo tyto nejdůležitější úmluvy je součástí Dohody o WTO dále též 13 mnohostranných dohod o obchodu se zbožím a 4 vícestranné obchodní dohody (dvě však vypovězené v roce 1997).⁸¹ Soubor těchto dohod doplňují mechanismus přezkumu obchodní politiky členů WTO (TPRM) a ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů.⁸²

WTO je celosvětovou institucí sídlící v Ženevě. Jejím cílem je podpora fungování světového obchodu, jeho liberalizace a postupné odstranění všech tarifních i netarifních překážek a navazuje tak na cíle GATT. Za tímto účelem vytváří WTO pravidla mezinárodního obchodu a dohlíží na jejich dodržování a dále usnadňuje působení Dohody o WTO. Významným posláním je dále případné řešení sporů mezi členskými státy, které vznikají při přijímání

---

⁷⁸ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. 70. výročí podpisu GATT. In: *mpo.cz* [online]. 9. 11. 2017 [cit. 05.02.2024]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/ruzne/70--vyroci-podpisu-gatt--233138/> (dále citováno jako MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. 70. výročí podpisu GATT); *The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)*.

⁷⁹ Understanding the WTO - The GATT years: from Havana to Marrakesh. In: *wto.org* [online] [cit. 05.02.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact4_e.htm (dále citováno jako Understanding the WTO - The GATT years).

⁸⁰ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. 70. výročí podpisu GATT.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 54.

⁸¹ IGLER, Wolfgang. Evropská unie a Světová obchodní organizace. In: *Evropský parlament* [online]. 30. 9. 2023 [cit. 05.02.2024]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/161/evropska-unie-a-svetova-obchodni-organizace>; *Understanding the WTO - The GATT years*.

⁸² MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. 70. výročí podpisu GATT.

obchodněpolitických opatření.⁸³ Základní a vedoucí principy zůstávají obdobné principům GATT, kdy dalšími základními principy jsou též podpora konkurence vedoucí ke spravedlivé hospodářské soutěži a zvláštní zacházení s rozvojovými zeměmi.⁸⁴

Nejvyšším řídicím orgánem WTO je Konference ministrů, která se pravidelně schází každé dva roky a která v otázkách upravených Dohodou o WTO přijímá rozhodnutí zavazující členské státy. Sdružuje veškeré členy WTO.⁸⁵ V mezidobí, kdy zasedání Konference ministrů neprobíhá, vykonává její funkce Generální rada, která je taktéž tvořena zástupci všech členů WTO. Dále organizuje každodenní práce organizace a vykonává funkce Orgánu pro řešení sporů a Orgánu pro přezkoumání obchodní politiky. Též pod sebou sdružuje nižší pracovní orgány, nazývané Rady, které mají působnost ve třech základních oblastech WTO, tedy obchod se zbožím, obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví a obchod se službami. Jednotlivým Radám, případně přímo Generální radě, jsou dále podřízeny výkonné orgány WTO, tedy výbory a podvýbory, jejichž rozhodnutí, pokud jsou schválena Generální radou, jsou závazná pro členské státy. Jde například o Výbor pro nomenklaturu, celní hodnotu atd. Administrativní, organizační a technické záležitosti zajišťuje v rámci celé WTO Sekretariát WTO, v jehož čele stojí Generální ředitel.⁸⁶

2.1.2. Světová celní organizace

Světová celní organizace (dále jen „WCO“) je mezivládní a mezinárodní organizace, jejímž cílem je celosvětová harmonizace celního práva v zájmu mezinárodního obchodu. WCO vyvíjí mezinárodní standardy v oblasti celnictví, podporuje spolupráci a buduje kapacity pro usnadnění legálního mezinárodního obchodu.⁸⁷ Je zapojena do procesů navrhování a provádění

---

⁸³ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Světová obchodní organizace (WTO). In: *mzp.cz* [online]. 26. 10. 2010 [cit. 05.02.2024]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/ Svetova_obchodni_organizace; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 54.; *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)*.

⁸⁴ What is the WTO? - Overview. In: *wto.org* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/wto_dg_stat_e.htm; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 56.

⁸⁵ WTO | Ministerial conferences. In: *wto.org* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/minist_e.htm; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 56.

⁸⁶ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 56–57.; MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Orgány WTO. In: *mzp.cz* [online]. 1. 11. 2010 [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/organy_wto

⁸⁷ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 57.; SVĚTOVÁ CELNÍ ORGANIZACE. WCO - Vision, Mission and Values. In: *wcoomd.org* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/vision-mission-values.aspx>

politik po celém světě, které integrují opatření, které např. napomáhají k podpoře obchodu či zaručující efektivní výběr celních příjmů.⁸⁸

Mezi nejstěžejnější standardy a nástroje WCO patří harmonizovaný systém označování a klasifikace zboží (HS systém), který slouží k jednotnému označování a kategorizaci zboží při celním odbavení. Tento systém je používán ve více jak 200 státech a jiných útvarech jako základ jejich celních sazebníků a více jak 98 % zboží v mezinárodním obchodě je dle něj klasifikováno. HS systém slouží veřejnému i soukromému sektoru pro vícero účelů, jako jsou například daně, obchodní politiky, statistiky a analýzy. Řídí se Mezinárodní úmluvou o Harmonizovaném systému popisu a číselném označení zboží a oficiální výklad HS systému je uveden v Metodických vysvětlivkách vydávaných WCO.⁸⁹ Mimo zmíněnou úmluvu o Harmonizovaném systému jsou dalšími zásadními mezinárodními smlouvami sjednanými WCO například Úmluva o harmonizaci a zjednodušení celních procedur, či Úmluva o oceňování zboží pro celní účely, která však byla v roce 1973 nahrazena Kodexem celní hodnoty a následně Dohodou o provádění článku VII GATT. Mimo tyto mezinárodní smlouvy se dále WCO podílela na vypracování a realizaci celé řady dalších dohod.⁹⁰

WCO má svůj historický základ ve Studijní skupině založené v roce 1947 13 evropskými zeměmi zastoupenými ve Výboru pro evropskou ekonomickou spolupráci, která měla za úkol prozkoumat možnost vzniku celních unií v rámci Evropy. V rámci této skupiny byly o rok později zřízeny dva výbory, a to hospodářský výbor, který je předchůdcem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Celní výbor. Druhý jmenovaný byl základem pro vznik Rady pro celní záležitosti, která vznikla v roce 1952 na základě Úmluvy o založení Rady pro celní spolupráci a poprvé se sešla 26. ledna 1953. V roce 1994 schválila Rada pro celní záležitosti změnu pracovního názvu a od roku 1995 vystupuje jako WCO. Tento název je však neoficiálním názvem Rady pro celní spolupráci, jelikož samotná Úmluva o zřízení Rady nebyla v tomto směru změněna.⁹¹

V rámci vnitřní struktury je nejvyšším rozhodovacím orgánem WCO Rada, která je tvořena zástupci všech členských zemí, zpravidla vedoucími funkcionáři celních správ. Rada se schází jednou ročně, kdy v rámci těchto výročních zasedání jsou dohodnuta konečná rozhodnutí

---

⁸⁸ EUROPEAN COMMISSION. World Customs Organization. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/international-affairs/world-customs-organization_en

⁸⁹ Co je Světová celní organizace WCO | finanční slovník. In: *www.eurofiscalis.com* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: <https://www.eurofiscalis.com/cs/slovník-pojmu/svetova-celni-organizace-wco/>; SVĚTOVÁ CELNÍ ORGANIZACE. What is the Harmonized System (HS)? In: *wcoomd.org* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/en/topics/nomenclature/overview/what-is-the-harmonized-system.aspx>

⁹⁰ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 58–59.

⁹¹ *Ibid.*, s. 57–58.

ohledně práce a aktivit WCO. Dvakrát do roka se schází Politická komise, která řeší politické otázky dalšího vývoje, předkládá Radě politická doporučení a Strategický plán WCO⁹². Mimo Radu a Politickou komisi působí dále v rámci WCO jako pracovní orgány výbory a podvýbory, například Výbor pro harmonizovaný systém.⁹³ Každodenní operace WCO řídí Sekretariát pod vedením Generálního tajemníka.⁹⁴

2.1.3. INCOTERMS

INCOTERMS (z anglického International Commercial Terms) jsou souborem oficiálních pravidel pro výklad nejčastěji používaných obchodních doložek vydaných Mezinárodní obchodní komorou (dále jen „ICC“), které usnadňují provádění mezinárodního i vnitrostátního obchodu. Vytvářejí modelové situace spojené s dodáním zboží označené třípísmennými alfabetskými zkratkami a stanovují práva a povinnosti mezi prodávajícím a kupujícím při těchto situacích. Smyslem jejich vzniku bylo ušetřit čas při obchodních jednáních, odstranění jazykových bariér a předcházení případných sporů o povinnostech spojených s přepravou zboží, které mohly vzniknout rozdílností obchodního práva různých zemí. Od počátků INCOTERMS se jednalo pouze o doporučení ICC, kdy jejich právní zakotvení není ani v mezinárodní smlouvě, ani v národních právních systémech. Právní váhu získávají INCOTERMS tím, že jsou zařazeny do obchodní smlouvy. Tím, že se strany smlouvy na doložku INCOTERMS odvolají, jsou zřetelně vymezeny jejich závazky. Jednotný, po desetiletí užívaný výklad INCOTERMS se však stal mezinárodně uznávanou zvyklostí a je respektován při rozhodování obchodních sporů soudy, arbitry a rozhodčími komisemi po celém světě.⁹⁵

Momentálně, od 1. ledna 2020, platí již šestá verze těchto pravidel, tzv. INCOTERMS 2020. Obdobně, jako předchozí verze, obsahují INCOTERMS 2020 celkem 11 pravidel rozdělených na dvě skupiny, a to pravidla vhodná pro všechny druhy přepravy a pravidla vhodná pro námořní a vnitrozemskou vodní dopravu.⁹⁶ Upravují několik oblastí obchodně smluvního vztahu vyplývajícího z kupní smlouvy, například zajištění přepravy zboží či povinnost celního

---

⁹² Strategický plán obsahuje soubor ukazatelů a konkrétních činností, které mají zajistit, aby ve stále složitějším prostředí celních záležitostí byla WCO jako organizace specializovaná na tuto oblast nadále schopna plnit svůj účel. Viz: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/strategic-plan.aspx>

⁹³ SVĚTOVÁ CELNÍ ORGANIZACE. WCO Working Bodies. In: *wcoomd.org* [online] [cit. 13.02.2024]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-structure/wco-working-bodies.aspx>; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 58.

⁹⁴ WCO - The Secretariat. In: *wcoomd.org* [online] [cit. 13.02.2024]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-structure/wco-secretariat/the-secretariat.aspx>

⁹⁵ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 304–305.; KADLECOVÁ, Jitka. Nové obchodní podmínky INCOTERMS® 2020 a jejich vliv na účetnictví. In: *dReport* [online]. 23. 3. 2020 [cit. 18.02.2024]. Dostupné z: <https://www.dreport.cz/blog/nove-obchodni-podminky-incoterms-2020-a-jejich-vliv-na-ucetnictvi/> (dále citováno jako KADLECOVÁ, Jitka. Nové obchodní podmínky INCOTERMS® 2020 a jejich vliv na účetnictví). KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 196.

⁹⁶ KADLECOVÁ, Jitka. *Nové obchodní podmínky INCOTERMS® 2020 a jejich vliv na účetnictví*.

odbavení včetně uhrazení cla. INCOTERMS však nejsou náhradou kupní smlouvy, pouze její součástí.⁹⁷

Z pohledu cla sehrávají INCOTERMS důležitou roli ve vztahu k určování celní hodnoty. Jde především o určení, v jakém poměru se podílí prodávající a kupující na určitých nákladech, jako je přeprava či pojištění. Dle toho se následně určí, v jaké výši se takovýto náklad přičte k ceně za zboží při stanovení celní hodnoty, případně od ní odečte. Tím může použitá dodací podmínka ovlivnit výši cla. Z hlediska aplikace celních předpisů je tak významné dělení dodacích podmínek podle místa dodání zboží ve vztahu k celnímu území EU. Pokud je použit INCOTERMS, dle kterého fakturovaná cena zboží neobsahuje veškeré náklady za dopravu až do místa vstupu na celní území EU (např. EXW), hradí kupující zbylé náklady za dopravu a tyto jsou tedy následně započítány do celní hodnoty při výpočtu cla. Pokud je však použita dodací podmínka, na základě které jsou součástí fakturované ceny za zboží též veškeré dodací náklady až do místa určení na celním území EU (např. DAP), nebudou tyto náklady do celní hodnoty již znovu započítány. Naopak, jsou-li v ceně zboží obsaženy dle dodací podmínky i náklady za dopravu od místa vstupu na celní území EU do místa určení a jsou splněny kodexem a prováděcími předpisy stanovené podmínky, tak se pro účely stanovení základu pro výpočet cla od ceny za zboží odečtou.⁹⁸

---

⁹⁷ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 196–197.

⁹⁸ *Ibid.*, s. 197.

2.2. Právo EU

Evropská unie je nadnárodním uskupením států, které se však v některých aspektech odlišuje od běžných mezinárodních organizací. Primární specifikum EU představuje skutečnost, že na ni členské státy přenesly výkon určitých svých svrchovaných pravomocí, čímž se jí právně podřídily a zavázaly se, že budou respektovat rozhodnutí a jiné právní akty jejich orgánů. Vztah mezi EU a členskými státy má tak povahu subordinační, nikoli koordinační, jak je pro mezinárodní organizace typické. Nezbytným nástrojem pro fungování této subordinační je pak unijní právo jako specifický právní systém.⁹⁹

Unijní právo definuje učebnice Právo Evropské unie, Tomášek Michal a kol., jako „soubor právních pravidel s přímým či nepřímým vnitrostátním účinkem, přijatých mezi členskými státy nebo na úrovni Unie za účelem, resp. v důsledku svěřeni některých pravomocí členských států ve prospěch Unie.“ Je z hlediska charakteru norem poměrně heterogenní a zahrnuje několik složek podle původu svých právních norem, kdy základní kategorizací je dělení unijního práva na primární právo, sekundární právo, obecné zásady a takzvané vnější smlouvy.¹⁰⁰

Právo EU je v tuzemsku vzhledem k oblasti cla stěžejním pramenem, jelikož ČR, jako členský stát EU, je součástí celního území EU s jednotnou celní legislativou. Právní úprava v této oblasti se tedy velkou měrou po vstupu ČR do EU přenesla právě do sféry práva EU.¹⁰¹ Oblast celní unie spadá do výlučných pravomocí EU, a tedy pouze Unie v ní může vytvářet a přijímat závazné akty, zatímco členské státy tak mohou činit pouze, jsou-li k tomu Uní zmocněny, či provádí akty Unie.¹⁰² Tato jednotná úprava s maximálním omezením národních vlivů je stěžejní pro řádné fungování jednotného vnitřního trhu EU. V rámci EU tedy veškeré vyvážené i dovážené zboží podléhá stejným podmínkám, kvótám, licencím, clu a mechanismům celní procedury.¹⁰³ Výlučná pravomoc v celní oblasti tedy úzce souvisí s realizací další výlučné pravomoci EU, a to společné obchodní politiky.¹⁰⁴

---

⁹⁹ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2021, s. 53. (dále citováno jako TOMÁŠEK, Michal et al. Právo Evropské unie).

¹⁰⁰ Ibid., s. 54.

¹⁰¹ ŠRAMKOVÁ, Dana. *Celní správa ve funkčním pojetí*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 20, 31. (dále citováno jako ŠRAMKOVÁ, Dana. Celní správa ve funkčním pojetí)

¹⁰² TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 151.

¹⁰³ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clu*, s. 15–16.

¹⁰⁴ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 151.

2.2.1. Primární právo EU

Posuzujeme-li celní předpisy EU dle výše uvedené základní kategorizace práva EU, spadají převážně do skupiny sekundární legislativy. Některá klíčová ustanovení však nalezneme v primárním právu EU.¹⁰⁵

Primární právo je právo tvořené akty členských států, především mezinárodními smlouvami týkající se Unie. Tyto smlouvy jsou právním základem EU, stanoví elementární pravidla fungování Unie a specifikují pravomoci, které členské státy na EU přenesly. Jsou nejvyšším zdrojem práva v EU a v rámci hierarchického uspořádání stojí na úrovni „ústavního“ práva. Smlouva o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) a smlouva o Evropské unii (dále jen „SEU“) tvoří v současné době páteř právního systému EU. Mimo tyto smlouvy dále do primárního práva řadíme smlouvy o přistoupení nových členů a za jeho součást je též považována Listina základních práv EU.¹⁰⁶

Za stěžejní ustanovení primárního práva ve vztahu k celní problematice lze považovat článek 2 a 3 SFEU vztahující se k výlučným pravomocem EU. V těchto člancích jsou zakotveny již výše uvedené skutečnosti, tedy primárně, že Unie má výlučnou pravomoc v oblasti celní unie a společné obchodní politiky.¹⁰⁷

Za velmi významná ustanovení lze považovat dále ta obsažená v hlavě první a druhé části třetí SFEU, upravující vnitřní trh EU a volný pohyb zboží. Vnitřní trh definuje ustanovení čl. 26 SFEU jako „*prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu (...)*“, kdy od vymezení těchto čtyř komponentů vnitřního trhu odvíjíme koncepci takzvaných „čtyř základních tržních svobod“.¹⁰⁸ Vnitřní trh je na těchto svobodách založen a jedná se tak o obchodní oblast v rámci EU, ve které je odstraněna většina obchodních překážek.¹⁰⁹ Pro clo je stěžejní již zmíněný volný pohyb zboží, kterým primárně rozumíme přechod zboží přes hranice členských států, aniž by došlo k jeho diskriminaci na základě jeho původu. Dle judikatury SDEU dále pod volný pohyb zboží spadá i zákaz nediskriminačních překážek. Zmíněná hlava druhé části třetí SFEU se primárně věnuje omezením volného pohybu zboží, respektive zákazům omezení. Ustanovení čl. 28 odst. 1 zakotvuje, že „*Unie zahrnuje celní*

¹⁰⁵ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 98.

¹⁰⁶ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. *Primární právo Evropské unie.*; TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 95–98.

¹⁰⁷ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 151.

¹⁰⁸ Ibid., s. 206.; *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie* [online]. 2016 [cit. 25.02.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>

¹⁰⁹ UK IN A CHANGING EUROPE. *A beginner's guide to the European Union* [online]. King's College London, 2022, s. 35. Dostupné z: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2022/11/92488-UKIN-A-Beginners-Guide-toe-the-EU-v3.pdf>

unii, která pokrývá veškerý obchod se zbožím a která zahrnuje jak zákaz vývozních a dovozních cel a všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členskými státy, tak i přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím“. Základním zakázaným omezením volného pohybu zboží je tedy zákaz tarifního omezení v podobě cel a poplatků s rovnocenným účinkem, jak dále též stanovuje ustanovení čl. 30 SFEU. Tento zákaz je stěžejní, jelikož jakákoli tarifní omezení jsou neslučitelná s institutem celní unie, a proto z tohoto zákazu nejsou připuštěny žádné výjimky. Velmi významné je též zakotvení přijetí společného celního sazebníku, který dle ustanovení čl. 31 SFEU stanoví Rada na návrh Komise. Ustanovení ohledně zákazu omezení volného obchodu jsou dále doplněna o ustanovení čl. 110 SFEU, které upravuje zákaz diskriminačního zdanění, čímž je předcházeno situacím, kdy by byl obcházen zákaz cel a poplatků daňovými povinnostmi.¹¹⁰

Z pohledu cla jsou též stěžejní ustanovení obsažená v hlavě druhé části páté SFEU upravující společnou obchodní politiku EU. Ta, jak již bylo zmíněno výše, úzce souvisí s fungováním celní unie a z věcného hlediska je jejím předmětem zejména regulace dovozu a vývozu zboží ze třetích zemí a dále přijímání ochranných opatření. Základem právní úpravy společné obchodní politiky jsou ustanovení čl. 206 a 207 SFEU. Zároveň též při realizaci zahraniční politiky hrají významnou roli obecné zásady zakotvené v čl. 21 SEU, které má Unie prosazovat v rámci její vnější činnosti vždy.¹¹¹ O zmíněných člancích a o nástrojích společné obchodní politiky je pojednáváno v následujících kapitolách.

2.2.2. Sekundární právo EU

Primární právo zmocňuje unijní orgány k přijímání závazných právních aktů, a to za stanovených podmínek a v určitých oblastech. Unijní orgány nedisponují univerzální pravomocí přijímat akty, ale jejich vydání je vždy vázáno na výslovné zmocnění obsažené v primárním právu. Dané akty se tak považují od primárního práva odvozené, tedy za právo sekundární a s primárním musí být vždy v souladu. Existuje pět typů právních aktů sekundárního práva, a to nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska, které definuje ustanovení čl. 288 SFEU. Přijímání těchto aktů sekundárního práva je jedním z prostředků realizace pravomocí svěřených Unii.¹¹²

---

¹¹⁰ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 210, 212–213.; *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*.

¹¹¹ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 315.; *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*.

¹¹² TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 102–103.; *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*.

Z pohledu sekundárního práva EU je významné zmínit též tzv. nelegislativní akty, tedy takové, které nejsou přijímány řádným legislativním postupem, na rozdíl od legislativních. Nelegislativními akty jsou akty přijímané v přenesené působnosti a prováděcí akty. Legislativním aktem lze dle ustanovení čl. 290 SFEU na Komisi přenést pravomoc přijímat nelegislativní akty s obecnou působností, kterými se doplňují či mění některé nepodstatné prvky legislativního aktu. Tyto akty v přenesené působnosti mají nejčastěji formu nařízení Komise. Prováděcí akty jsou dle ustanovení čl. 291 SFEU přijímány primárně v případě, že k provedení legislativních aktů jsou zapotřebí jednotné podmínky, a tedy nezbytná opatření nemohou přijmout jednotlivé členské státy samostatně.¹¹³

V sekundárním právu je problematika cla upravena především v již zmíněném nařízení č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie. Na jeho základě jsou ostatní celní předpisy jednotně aplikovány ve všech členských státech a vymezuje základní pojmy a instituty. Upravuje dále též postupy celních úřadů jednotlivých členských států v rámci celního řízení, jejich práva a povinnosti v rámci tohoto řízení, jakož i práva a povinnosti jeho dalších účastníků. Stěžejním obsahem kodexu jsou pravidla, na jejichž základě je umožněno provést celní projednání zboží, tedy postup, který zahrnuje stanovení původu zboží, začlenění zboží pod příslušnou položku celního tarifu, výpočet celní hodnoty a výsledné stanovení cla. Mimoto zakotvuje též zásadní úpravu jednotlivých celních režimů.¹¹⁴ Momentálně účinný Celní kodex byl zaveden za účelem modernizace, urychlení a zjednodušení celních postupů a mezi jeho hlavní cíle patří přechod na plně elektronické celní prostředí.¹¹⁵

Celní kodex, jakožto základní právní úprava, vyžaduje konkretizaci. K nařízení č. 952/2013 se tedy váže trojice stěžejních nelegislativních aktů. Jde o nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 2015/2446, kterým se doplňuje Celní kodex (tzv. delegovaný akt), konkrétně jeho nepodstatné prvky. Dále prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2015/2447, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením kodexu (tzv. implementovaný akt), a to s cílem zajistit jednotné podmínky pro implementaci kodexu a harmonizované uplatňování stanovených postupů všemi členskými státy. Třetím nelegislativním aktem je nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 2016/341, kterým se doplňuje Celní kodex, pokud jde o přechodná pravidla k některým jeho ustanovením, pokud příslušné elektronické systémy dosud nejsou v provozu. To stanoví přechodná pravidla pro soukromé subjekty i celní

---

¹¹³ *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.*; TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 107.

¹¹⁴ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 322.

¹¹⁵ Celní kodex EU (UCC). In: *FedEx Česká republika* [online] [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: <https://www.fedex.com/cs-cz/support/clearance/learn-from-experts/union-customs-code.html>

orgány, dokud nedojde k modernizaci a rozvoji IT systémů potřebných k vytvoření plně elektronického celního prostředí.¹¹⁶

Druhým klíčovým legislativním aktem v rámci úpravy cla v právu EU je nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. Tímto nařízením je stanoven právní základ pro TARIC, integrovaný celní sazebník EU, a je zaveden společný systém pro kódování a klasifikaci zboží, známý jako kombinovaná nomenklatura, na níž je TARIC založen. Její konstrukce vychází z již zmíněné Mezinárodní úmluvy o Harmonizovaném systému popisu a číselném označení zboží, která je dále doplněna o další podpoložky. Každá podpoložka kombinované nomenklatury má osmimístný číselný kód, kdy prvních šest číslic jsou číselné kódy vztahující se k číslům a položkám nomenklatury harmonizovaného systému a sedmé a osmé místo zahrnuje podpoložky kombinované nomenklatury. K tomuto osmimístnému kódu dále přistupují tzv. podpoložky TARICu, tedy doplňkové třídění EU nezbytné k provádění specifických opatření, a to na devátém a desátém místě a spolu s osmimístným kódem kombinované nomenklatury tvoří číselné kódy TARICu. TARIC obsahuje všechny celní sazby a dále některé předpisy EU vztahující se k vnějšímu obchodu. Jde tak o databázi zahrnující opatření týkající se jak celních tarifů, tak i jiné obchodní a zemědělské legislativy. Obsahuje tedy nejen cla uplatnitelná na veškerý dovoz ze třetích zemí či celní preference, ale dále i například ochranná opatření, antidumpingová cla, jednotkové ceny ovoce a zeleniny či celní kvóty. Integrace a zakódování těchto opatření usnadňuje jejich jednotné uplatňování ve všech členských státech a poskytuje o nich jasný přehled soukromým subjektům.¹¹⁷

Mimo tuto nejdůležitější sekundární legislativu nalezneme vícero dalších nařízení upravující oblast cel. Jde například o nařízení č. 1186/2009 o systému Společenství pro osvobození od cla, č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí nebo č. 2021/2278 upravující některé tarifní suspenze. Klíčová jsou též nařízení sloužící k ochraně vnitřního trhu, jako jsou nařízení č. 2016/1036 o ochraně před dumpingovým dovozem a nařízení č. 2016/1037 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků. Relativně novým nařízením

---

¹¹⁶ ŠRAMKOVÁ, Dana. *Celní správa ve funkčním pojetí*, s. 32.; EUROPEAN COMMISSION. UCC - Legislation. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/union-customs-code/ucc-legislation_en

¹¹⁷ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 322.; *Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku*. 1987.; EUROPEAN COMMISSION. EU Customs Tariff (TARIC). In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/calculation-customs-duties/customs-tariff/eu-customs-tariff-taric_en; ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Elektronický integrovaný celní sazebník (TARIC). In: *EUR-Lex* [online]. 17. 6. 2023 [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-online-integrated-customs-tariff-database-taric.html>

v oblasti cla a dovozu zboží je nařízení č. 2023/956, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, tedy tzv. „uhlíkové clo“. O těchto nařízeních je detailněji pojednáno v následujících kapitolách.¹¹⁸

2.2.3. Vnější smlouvy

Vnějšími smlouvami rozumíme takové mezinárodní smlouvy, které Unie uzavírá se třetími, tedy nečlenskými státy, případně s mezinárodními organizacemi. Unie, jakožto nadnárodní organizace s odvozenou suverenitou, má způsobilost uzavírat mezinárodní smlouvy, kdy tato způsobilost je založena primárním právem. Takto uzavřené smlouvy tedy spadají do právního rámce Unie, jsou závazné jak pro její orgány, tak i pro členské státy a mají vyšší právní sílu než sekundární právo.¹¹⁹

Mohou být buďto výlučné, či smíšené. Výlučné vnější smlouvy uzavírá Unie v oblastech, ve kterých má výlučnou pravomoc a smluvní stranou je u takovéto smlouvy pouze Unie. Smíšené smlouvy uzavírá Unie v oblastech, kde má pravomoc sdílenou se členskými státy či pokud smlouva obsahuje ustanovení spadající i do výlučné pravomoci členských států. V rámci nich je pak smluvní stranou nejen Unie, ale též jednotlivé členské státy, které ji musí příslušným procesem ratifikovat.¹²⁰

Pro clo jsou z vnějších smluv stěžejní smlouvy uzavírané v rámci společné obchodní politiky na základě zmocnění obsažených v ustanoveních čl. 207 a 216 a násl. SFEU. Na základě těchto obchodních smluv dochází mezi EU a třetími subjekty k regulaci vzájemného obchodu a k odstraňování obchodních překážek formou postupného vytváření zón volného obchodu či celních unií. Těmto smlouvám se blíže věnuje kapitola čtvrtá.¹²¹

---

¹¹⁸ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 322–323, 326–327.

¹¹⁹ *Ibid.*, s. 54, 108, 113.

¹²⁰ *Ibid.*, s. 110–111.

¹²¹ *Ibid.*, s. 328.

2.3. Vnitrostátní právní zakotvení

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, problematika cla je v současnosti primárně upravena právními akty EU, které mají v ČR vzhledem k jejím mezinárodním závazkům aplikační přednost před vnitrostátními normami a jsou přímo účinné. Národní úpravou jsou tak upraveny pouze ty oblasti cla, které v právu EU buďto obsaženy nejsou, například z důvodu, že předpisy Unie zmocňují členské státy k přijetí národní úpravy, nebo obsaženy jsou, avšak je zapotřebí, aby byly z praktického hlediska upraveny detailněji a konkrétněji vnitrostátním právem.¹²²

Hlavním národním předpisem v oblasti cla je zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon. Ten byl přijat především z důvodu adaptace českého právního řádu na Celní kodex, který nabyl plné účinnosti 1. května 2016. Vzhledem k adaptační povaze tedy nepředstavuje komplexní úpravu celní problematiky. Celní zákon primárně doplňuje materii upravenou v předpisech EU, avšak dále upravuje též speciální pravidla vůči subsidiárně použitelným vnitrostátním předpisům, jako je daňový a správní řád. Národní úpravu tedy představuje pouze v těch částech, ve kterých nepostačuje úprava subsidiární. Stěžejním obsahem je však část osmá upravující správní delikty. Tato úprava navazuje na ustanovení čl. 42 kodexu, podle kterého úpravu sankcí stanoví členské státy a jedná se tak o oblast cla právem EU neupravenou.¹²³

Vzhledem k celnímu zákonu je zapotřebí uvést též již zmíněný daňový řád, tedy zákon č. 280/2009 Sb. (dále jen „*daňový řád*“) a zákon č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „*správní řád*“). Daňový řád je obecným předpisem pro správu daní a použije se též pro správu cel, není-li v celním zákoně jako *lex specialis* stanoveno jinak, případně, nestanoví-li něco jiného předpis EU. Podle správního řádu, jakožto obecného předpisu vztahujícího se na veškerý postup správních orgánů, se postupuje v případech uvedených v ustanovení § 3 odst. 2 celního zákona, tedy například v řízení o přestupcích nebo při prohlášení části území ČR za svobodné pásmo.¹²⁴ Dále je též možno vzhledem k celnímu zákonu zmínit k němu vydané prováděcí předpisy, a to Nařízení vlády č. 333/2021 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona v oblasti statistiky a Vyhlášku č. 245/2016 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona.

Dalším významným zákonem v celní oblasti je zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky. Jedná se o organizační a kompetenční předpis, který upravuje postavení celní správy, její úkoly, organizaci, působnost a kompetence, některé povinnosti a oprávnění celníků

---

¹²² VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k zákonu č. 242/2016 Sb.*

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Zákon č. 242/2016 Sb., *Celní zákon.*; VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k zákonu č. 242/2016 Sb.*

ale dále i například některé přestupky. Významnou změnou, kterou tento zákon přinesl, bylo zavedení dvoustupňové soustavy orgánů celní správy oproti dřívější třístupňové.¹²⁵

Oblasti cel se mimo již zmíněné vnitrostátní předpisy dotýkají též zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití a zákon č. 440/2003 Sb., o nakládání se surovými diamanty, o podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu a o změně některých zákonů.¹²⁶

---

¹²⁵ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k zákonu č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky*. Obecná část. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2011, 6. volební období, sněmovní tisk 452.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 105.

¹²⁶ CELNÍ SPRÁVA ČR. Legislativa. In: *Celní správa - clo* [online]. 22. 8. 2016 [cit. 20.03.2024]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/legislativa/Stranky/legislativa-zakladni-informace.aspx>

3. Historie cla a změna jeho funkcí v průběhu dějin ČSR a ČR

3.1. Období od vzniku ČSR do konce druhé světové války

Československá republika jako samostatný stát oficiálně vzniká 28. října 1918, kdy byl veřejně vyhlášen zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého. Vzniká jako nástupnický stát Rakouska-Uherska a obdobně jako nově vzniklé sousední státy je poznamenána hospodářským rozvratem zaniklé monarchie. Výhodou Československa však byla vysoká úroveň a vysoké množství průmyslu nacházející se na jeho území, což napomohlo k rychlejšímu překonání hospodářských obtíží. Pro tento průmysl bylo nicméně zapotřebí dostatku surovin, kterými Československo nedisponovalo, a tedy se stalo velmi závislé na zahraničním obchodě. Z tohoto důvodu stoupla na významu celní a obchodní politika.¹²⁷

V počátku existence Československa a v době zmíněného poválečného nedostatku nehrálo clo významnou roli, aby bylo co nejméně bráněno dovozu zboží. V Evropě se však postupně rozšířily protekcionistické tendence, které se projevíly snahami jednotlivých států vytvořit si vlastní ekonomiku vzhledem k neochotě k hospodářské spolupráci a z obav ze zahraniční konkurence. Namísto nárůstu celních překážek však dochází ke vzednutí administrativní zátěže ve formě povolení a zákazů dovozu a vývozu. V Československu bylo toto zeslabení a nahrazení ochranné funkce cel navíc podmíněno poválečným znehodnocením měny. Nejvýznamnějším administrativním opatřením v Československu byla všeobecná kontrola zahraničního obchodu v rámci tzv. povolovacího řízení, kdy veškeré exportní i importní operace byly vázány na udělení státního povolení. Jelikož se však toto řešení ukázalo postupem času jako neefektivní a nevyhovující, bylo brzy zrušeno. Regulace zahraničního obchodu se tak znovu vrátila jako jedna z funkcí cel.¹²⁸

Na základě zmíněného zákona č. 11/1918 Sb. z. a n. z důvodu zabezpečení nerušeného přechodu k novému státnímu životu byl při vzniku ČSR, mimo jiné, převzat celý rakousko-uherský právní řád.¹²⁹ Tím došlo k převzetí i celní legislativy, tedy i celního sazebníku z roku 1906, a platnost těchto dosavadních celních předpisů byla dále potvrzena zákonem č. 97/1919 Sb., o celním území a vybírání cla, kterým bylo též území ČSR prohlášeno za samostatné celní území. Celní sazebník byl postupně upravován, a to nejčastěji formou přírůžek

¹²⁷ BROŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004* [online]. 2005, s. 4. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/zakladni-informace/historie-ministerstva/publikace-o-historii-mf/historie-mf-1918-2004-18470> (dále citováno jako BROŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004*); MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 7.; BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*. Praha: Naše vojsko, 1982, s. 172–173. (dále citováno jako BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*).

¹²⁸ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 7–8.; BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*, s. 173, 178.

¹²⁹ *Zákon o zřízení samostatného státu československého*.

k celním sazbám, které byly navyšovány až do výše 900 %. Takto upravený celní tarif měl hlavně ochranný a u některého zboží až prohibitivní charakter, kdy vyšší celní ochranu, než ČSR, mělo v té době pouze pět států světa. Vysoké celní sazby vydržely až do roku 1924, kdy se v Evropě začínají objevovat snahy o odbourání ochranných opatření. V tomto období dochází ze strany ČSR k uzavírání obchodních a celně tarifních mezinárodních dohod, které vedly ke snížení celních sazeb. Zároveň též v roce 1927 došlo ke svolání Mezinárodní konference ohledně odstranění překážek mezinárodního obchodu, jejímž výsledkem byla Mezinárodní úmluva o zrušení dovozních a vývozních zákazů, která však neměla valného úspěchu.¹³⁰

Daná doba však byla významná i pro vnitrostátní československou celní legislativu. Nejdůležitějším aktem byl nový celní zákon č. 114/1927 Sb., kterým byla provedena nová kodifikace celního práva. Tento, tzv. Martincův zákon (podle svého autora), byl jedním z nejmodernějších celně-právních aktů v celosvětovém měřítku a zajistil plnění fiskální i ochranné funkce cla. Zároveň jím došlo k odstranění dosavadního právního dualismu v oblasti celní legislativy.¹³¹

Výše zmíněné období odvracení se od protekcionismu končí v letech 1929 až 1933 z důvodu světové hospodářské krize, kdy ze strany států dochází znovu k užívání povolení, zákazů a licencí. V rámci velmi nestabilních obchodních vztahů dochází též k náhradě dlouhodobých obchodních smluv za provizorní krátkodobé, které však i tak nejsou dodržovány.¹³² V ČSR se navíc negativně promítla zavedená vysoká zemědělská cla, která se zavedla již dříve v roce 1925 za účelem ochrany domácího obilí před narůstající konkurencí ze strany států střední Evropy a SSSR, a byla dále v období krize rozšířena na další produkty. Tato cla významně poznamenala vztahy s těmito zeměmi, z jejichž strany došlo k zavedení odvetných opatření, čímž se zhoršila pozice československého zahraničního obchodu.¹³³

Po překonání hospodářské krize se ČSR nedařilo překonat kolaps zahraničního obchodu a již se v rámci světových trhů nezapojovala v takové míře, jako před jejím začátkem.¹³⁴ Pro československý stát navíc vyvstal nový problém, a to nástup NSDAP k moci v Německu, kdy nová agresivní rétorika z jeho strany předznamenávala, že ČSR bude jedním z prvních cílů jeho expanzivní politiky.¹³⁵ To se v plné míře projevilo nejprve v rámci Mnichovské dohody, na jejímž základě v říjnu 1938 ČSR odstoupila značnou část území Německu. Tím vznikla tzv.

¹³⁰ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 8.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 25–27.; BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 174–176.; *Zákon č. 97/1919 Sb., o celním území a vybírání cla*.

¹³¹ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 26.

¹³² MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 8.

¹³³ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 177–179.

¹³⁴ *Ibid.*, s. 183.

¹³⁵ BRŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004*, s. 12.

druhá republika, kdy ztrátou území došlo též ke značnému úbytku průmyslu. Mnohé do té doby vyvážené zboží tak nyní muselo být dováženo. S odtrženým pohraničím byl však zaveden bezcelní režim, a to po neúspěšné nabídce na vytvoření celní unie s celým Německem. Druhá republika však neměla dlouhého trvání a plán na ovládnutí ČSR Německo dovršilo 15. března 1939 po předchozím odtržení Slovenska obsazením zbytku českého území a vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava (dále jen „protektorát“).¹³⁶

V raných fázích protektorátu nedošlo v celní politice k výrazným úpravám oproti předchozímu období, byly však snižovány některé celní sazby, jelikož německé vojenské tendence závisely na co největším dovozu. Zpočátku tedy byla ponechána celní hranice a celní autonomie protektorátu.¹³⁷ Protektorát však představoval útvar, který obecně nedosáhl mezinárodního uznání, což mělo vliv i na oblast cel, kdy například ze strany USA bylo odmítnuto nadále poskytovat doložku nejvyšších výhod.¹³⁸ V říjnu roku 1940 navíc dochází k výrazné změně protektorátní celní politiky, jelikož byla mocensky prosazena a vyhlášena celní unie mezi protektorátem a Německem. Tím byla mezi nimi zrušena celní hranice, byl zrušen i dosud platný celní sazebník, který byl nahrazen říšským a obchodní smlouvy protektorátu pozbyly platnosti.¹³⁹ Protektorát se stal součástí říšského celního území, podléhal říšské celní výsosti a výnos z cel se stal příjmem Německa.¹⁴⁰

---

¹³⁶ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda. Díl 2, Ústavní právo České republiky. Část 2.* Praha: Linde, 2004, s. 19.; BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 204.

¹³⁷ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 205.

¹³⁸ BROŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004*, s. 34.

¹³⁹ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 205–206.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 28.

¹⁴⁰ BROŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004*, s. 35, 38.

3.2. Období od roku 1945 do sametové revoluce

Po konci druhé světové války a osvobození Československa dochází k postupné obnově znovu svobodné, avšak válkou zasažené republiky. Nejdůležitějším úkolem v bezprostředně poválečném období bylo primárně obnovit výkon státní moci nad celým územím republiky a následně započít s ekonomickou, politickou a sociální reformou. Tyto reformy se zprvu děly prostřednictvím prezidentských dekretů, kdy toto dekretální zákonodárství mělo různorodý charakter a zasahovalo vícero oblastí.¹⁴¹

V oblasti cla byl významný dekret prezidenta republiky č. 25/1945 Sb. o sjednocení celního práva na území republiky Československé, který ve svém ustanovení § 1 stanovil, že na československém celním území platí výhradně celní právo platné dne 29. září 1938, a to zejména celní zákon č. 114/1927 Sb. a všeobecný celní sazebník pro československé celní území, čímž došlo k obnově předválečného celního práva.¹⁴² Mimo to dále řešil otázku platnosti všeobecných cel, kterou bylo nutno vyřešit z důvodu ekonomických zájmů státu. Vzhledem k zásadnímu nedostatku výrobků, surovin a potravin bylo nutné do konce roku 1945 zrušit všeobecná cla stanovená celním sazebníkem na dovoz zboží a tím dovoz podpořit a zajistit tak větší přísun potřebných produktů. Na některé zboží však bylo clo ponecháno, jako např. u dovozu kávy.¹⁴³ Z pohledu dovozu a vývozu zboží je významný též dekret č. 113/1945 Sb., na základě kterého byl ministr zahraničního obchodu zmocněn k úpravě, řízení a kontrole dovozu, vývozu a průvozu zboží všeho druhu, kdy mohl například nařídit, že dovoz vývoz nebo průvoz zboží je bez povolení ministerstva zakázán.¹⁴⁴

Dekretální období poválečné normotvorby je ukončeno ustavením Prozatímního Národního shromáždění na základě ústavního dekretu prezidenta republiky č. 47/1945 Sb., které dle ustanovení čl. 1 předmětného dekretu vykonávalo pro celé území ČSR zákonodárnou moc, a to až do doby, než se sejde zvolené Národní shromáždění, k čemuž došlo 18. června 1946.¹⁴⁵

Na konci roku 1945 bylo patrné, že se dovoz a vývoz zboží nerozvíjí tak snadno a nedosahuje takové výše, jak se předpokládalo pro obnovu všeobecných cel, a tedy důvody pro jejich pozastavení přetrvávají. Vláda proto svým nařízením č. 152/1945 Sb. prodloužila dočasnou suspenzi cel až do 30. června 1946, a to znovu s některými výjimkami, při jejichž dovozu se clo vybíralo. Zrušením cla na většinu produktů však zároveň došlo k neúčinnosti jeho

---

¹⁴¹ KUKLÍK, Jan et al. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Praha: Auditorium, 2011, s. 15. (dále citováno jako KUKLÍK, Jan et al. *Dějiny československého práva 1945-1989*).

¹⁴² *Dekret prezidenta republiky č. 25/1945 Sb., o sjednocení celního práva na území republiky Československé;* KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 28.

¹⁴³ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 230.

¹⁴⁴ *Dekret prezidenta republiky č. 113/1945 Sb., o úpravě, řízení a kontrole zahraničního obchodu.*

¹⁴⁵ KUKLÍK, Jan et al. *Dějiny československého práva 1945-1989*, s. 41.

ochranné funkce. Ta se v zásadě přenesla do administrativní sféry v podobě povolovacího řízení ministerstva zahraničního obchodu, které bylo zavedeno na základě zmíněného dekretu č. 113/1945 Sb.¹⁴⁶

V polovině roku 1946 dochází k zotavení hospodářské situace v Československu, a i hodnoty dovozu a vývozu byly na vzestupu. V červenci tohoto roku tedy na základě vládního nařízení č. 141/1946 Sb. dochází k znovuzavedení dovozních cel na většinu výrobků. Cla zůstala nadále zrušena převážně u potravin a dále například u hnojiv a krmiv za účelem podpory obnovujícího se zemědělství. Tento stav částečného zrušení cel byl zachován až do 31. prosince 1954. Znovuzavedením cla došlo i k znovu projevení se jeho funkcí, primárně funkce fiskální, kdy se příjmy z cel zvedly z částky přibližně 1 milion Kčs měsíčně v první polovině roku 1946 na 29 milionů Kčs v srpnu téhož roku. Došlo i k určité obnově jeho ochranné funkce, která však byla nadále omezena existencí povolovacího řízení.¹⁴⁷ K úpravě celního sazebníku, a tedy i k znovuzavedení cel, byla vláda zmocněna zákonem č. 117/1946 Sb. Zmocnění k úpravě sazebníku bylo zavedeno z důvodu, aby mohla vláda lépe reagovat na případné mimořádné hospodářské situace, zejména měnové.¹⁴⁸

Toto období bylo pro celní oblast významné i na mezinárodním poli. V říjnu roku 1947 byl v Ženevě podepsán zakládající protokol GATT, kdy mezi třiatvaceti zakládajícími smluvními stranami byla i ČSR, která k dohodě přistoupila v březnu následujícího roku.¹⁴⁹ Mezinárodní celně tarifní jednání, která vyústila v uzavření GATT, však též předpokládala, že ČSR upraví jí zavedené celní sazby. Celní sazebník platný dle dekretu č. 25/1945 Sb. byl proto nařízením vlády č. 32/1947 Sb. upraven a platil ve znění obsaženém v příloze daného nařízení. Novým celním sazebníkem došlo k odstranění dvojitých celních sazeb i sazeb klouzavých a byly zavedeny sazby pevné.¹⁵⁰

Významným milníkem české historie a závěrem těsně poválečného období se stal únor roku 1948. Ve vzniklé politické krizi se KSČ chopila moci a vytvořila mocenský monopol. Bylo vyhlášeno nové období lidovědemokratické republiky, která se měla soustředit na budování socialismu.¹⁵¹

---

¹⁴⁶ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 231.

¹⁴⁷ Ibid., s. 231–232.

¹⁴⁸ *Zákon č. 117/1946 Sb., o úpravě celního sazebníku v době přechodné.*

¹⁴⁹ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 28.

¹⁵⁰ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 238.

¹⁵¹ BROŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004*, s. 47.; KUKLÍK, Jan et al. *Dějiny československého práva 1945-1989*, s. 80.

Vývoj celního práva navazující na předválečný stav byl komunistickým převratem přerušeno.¹⁵² Oblast zahraničního obchodu se svou podstatou, hospodářským zaměřením i zahraniční orientací dostala do rozporu s novými pořádky a rozcházela se s cíli socialistické přestavby Československa. Úplné znárodnění zahraničního obchodu se proto stalo jednou z priorit nového režimu.¹⁵³ Monopol zahraničního obchodu byl zaveden zákonem č. 119/1948 Sb. Ten zmocnil ministra zahraničního obchodu k úpravě, řízení a kontrole dovozu, vývozu a průvozu zboží a dále zakotvil, že se zahraniční obchod vyhrazuje podnikům, které ministr určí nebo zřídí vyhláškou. Dochází tak ke zřizování podniků zahraničního obchodu, které jako jediné měly možnost se zahraničím obchodovat.¹⁵⁴

Monopolizace zahraničního obchodu měla významný dopad i na clo. To u obchodního zboží nebylo vyměřováno ani vybíráno, jelikož ho podniky zahraničního obchodu odváděly paušálně čtyřikrát ročně podle jejich plánu dovozu.¹⁵⁵ Clo bylo zamýšleno jako činitel, který měl vést ke zvýšení hospodárnosti podniků z pohledu lepšího využívání zdrojů. Předpokládalo se totiž, že vhodně stanovená celní sazba povede k využívání domácích zdrojů namísto zahraničních.¹⁵⁶ Odváděné odvody však byly dotovány, a tedy neměly žádný vliv na hospodaření podniků.¹⁵⁷ K tomu bylo clo stejně jako zisk podniků zahraničního obchodu příjmem státu. Ztratilo tak své hlavní funkce.¹⁵⁸ Skutečně se vybíralo pouze z neobchodního zboží, avšak vzhledem k uzavření hranic a utlumení styku občanů se zahraničím byl i vliv tohoto skutečně vybíraného cla zcela zanedbatelný.¹⁵⁹

Pro celní legislativu je v tomto období významný rok 1953, kdy je vydán nový celní zákon č. 36/1953 Sb. Šlo o zákon rámcový obsahující pouze 56 paragrafů, který byl inspirovaný celním kodexem SSSR a celním zákonodárstvím zemí východního bloku. Upravoval kompetence celní správy, oprávnění a povinnosti jejich zaměstnanců, celní kontrolu a celní řízení a obsahoval též základní úpravu cla jako takového a jeho druhů.¹⁶⁰ V roce 1953 došlo též ke změnám v celním sazebníku, a to z důvodu měnové reformy provedené zákonem

---

¹⁵² MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 9.

¹⁵³ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 242.

¹⁵⁴ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 10.; *Zákon č. 119/1948 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství*.

¹⁵⁵ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 10.

¹⁵⁶ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 246.

¹⁵⁷ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 10.

¹⁵⁸ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 28.

¹⁵⁹ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 10.

¹⁶⁰ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 29.; BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 259.

č. 41/1953 Sb. Na základě tohoto zákona se sazby sazebníku musely přepočítat, a to dle ustanovení § 4 v poměru 5 Kčs peněz starých za 1 Kčs peněz nových.¹⁶¹

V průběhu padesátých a šedesátých let dochází k postupnému vzestupu vývozu a dovozu zboží a dále též turismu.¹⁶² Z celkového hlediska hospodářství však zaznamenávala ČSR, respektive od roku 1960 ČSSR, ekonomický úpadek, a to primárně z důvodu centrálně řízené ekonomiky podle jednoho ústředního plánu.¹⁶³ V druhé polovině 60. let tak postupně sílí tlaky na reformy.¹⁶⁴ Snaha o jejich zavedení vrcholí v roce 1968 v rámci tzv. „pražského jara“ a probíhá na základě Akčního programu KSČ, přijatého v dubnu roku 1968, který obsahoval zamýšlené změny v oblasti jak hospodářské, tak i politické a kulturní.¹⁶⁵ Na základě akčního programu mělo dojít mimo jiné k většímu uvolnění zahraničního obchodu a k otevření hospodářství tlaku světového trhu. Měly být odstraněny různé přírážky a dotace k cenám zahraničního obchodu a monopol zahraničního obchodu měl být zbaven administrativního pojetí a metod. Základním podnětem ke zdokonalení výroby měla být ekonomická soutěž, zejména s vyspělými zahraničními konkurenty.¹⁶⁶ Vzhledem k tomuto rozvolňování mezinárodního obchodu by zajisté došlo i ke zvýšení důležitosti cla a k obnovení jeho základních funkcí.

Reformní vývoj v Československu však vyvrcholil okupací ČSSR vojsky zemí Varšavské smlouvy zahájené v noci z 20. na 21. srpna 1968. Na základě tohoto vývoje tak dochází v následujících letech k negaci veškerých snah reformistů a bylo zahájeno období tzv. normalizace.¹⁶⁷

Z představených reformních změn se po srpnových událostech prosadila jen nová ústavní úprava česko-slovenských státoprávních poměrů, kdy dne 27. října byl přijat ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci.¹⁶⁸ Zákon vstoupil v účinnost 1. ledna 1969 a ve svém ustanovení čl. 13 stanovil, že území ČSSR je jednotným celním územím a že celnictví, celní politika a celní tarify patří do působnosti federace. Na toto ustanovení navázal zákon

---

¹⁶¹ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 9.; *Zákon č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě*.

¹⁶² BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 266.

¹⁶³ NĚMEC, Václav a David BAREK. *Převrat roku 1948 a 50. léta*. In: *dějepis.com* [online] [cit. 19.04.2024]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/prevrat-roku-1948-a-50-leta/>

¹⁶⁴ BRŮŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004*, s. 55.

¹⁶⁵ NĚMEC, Václav a David BAREK. *60. léta v Československu, Pražské jaro 1968*. In: *dějepis.com* [online] [cit. 22.04.2024]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>

¹⁶⁶ ÚSTŘEDNÍ VÝBOR KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA. *Akční program Komunistické strany Československa* [online]. 1968. Dostupné z: [/www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/405_1.pdf](http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/405_1.pdf)

¹⁶⁷ BRŮŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004*, s. 55.

¹⁶⁸ KUKLÍK, Jan et al. *Dějiny československého práva 1945-1989*, s. 220.

č. 133/1970 Sb., o působnosti federálních ministerstev, který ve svém ustanovení § 40 přiřadil tuto působnost Federálnímu ministerstvu zahraničního obchodu.¹⁶⁹

Normalizační 70. léta představují významný milník v celnictví v ČSSR.¹⁷⁰ Po více jak 20 letech dochází ke změně základu celní legislativy, tedy celního zákona, a to v lednu roku 1975, kdy vstoupil v účinnost nový celní zákon č. 44/1974 Sb. Oproti předchozímu zákonu z roku 1953 byl již modernější a nikoliv rámcový a sjednotil celněprávní terminologii.¹⁷¹ Jeho účelem bylo dle ustanovení § 1 „zajistit ochranu zájmů Československé socialistické republiky při dovozu, vývozu a průvozu zboží, upravit celní kontrolu dovozu, vývozu a průvozu zboží a stanovit práva a povinnosti orgánů celní správy, jakož i osob a organizací při celní kontrole“.¹⁷² V tomto období byly též stěžejní mezinárodní dohody uzavřené ČSSR s Finskou republikou. Šlo o Dlouhodobou obchodní dohodu a Dohodu o vzájemném odstranění překážek obchodu. Na jejich základě měly oba smluvní státy vytvořit nejpříznivější podmínky pro uskutečňování vzájemné výměny zboží, která se měla zvyšovat tak, aby na konci roku 1980 dosáhla 150procentního zvýšení. Dle druhé zmíněné dohody, konkrétně dle ustanovení čl. 3, mělo dojít k postupnému odstraňování cel a žádná nová cla neměla být zavedena. Zároveň dle ustanovení čl. 5 bylo zakázáno zavádět dávky s rovnocenným účinkem cla.¹⁷³ Dané smlouvy však měly ještě vedlejší následek. Jelikož vyžadovaly průběžné sledování vývoje obchodu mezi smluvními stranami a následné vyčíslení a porovnání úspor na cle u těch obchodů, které byly od cla osvobozeny, bylo zapotřebí mít tyto údaje k dispozici. Československá strana s nimi však nedisponovala, jelikož clo nebylo vyměřováno, vybíráno ani sledováno z důvodu statistik. V ČSSR navíc platil zastaralý celní sazebník se specifickými sazbami, který neumožňoval clo vypočíst srovnatelným způsobem jako moderní finský sazebník koncipovaný na valorických sazbách. Z těchto důvodů byl proto Nařízením vlády č. 74/1980 Sb. vydán s účinností od 1. 7. 1980 nový celní sazebník, který již též obsahoval valorické sazby a dále členění zboží dle Harmonizovaného systému. Celní správa dle něj vyměřovala clo jak na neobchodní, tak i obchodní zboží, avšak až do poloviny 80. let nebylo u obchodního zboží vyměřené clo vybíráno. Data sloužila pouze ke statistickým účelům a clo jako takové bylo nadále odváděno dle plánů dovozu podniků zahraničního obchodu.¹⁷⁴

¹⁶⁹ BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*, s. 268–269.; *Ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci.*; *Zákon č. 133/1970 Sb., o působnosti federálních ministerstev.*

¹⁷⁰ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 10.

¹⁷¹ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 29.

¹⁷² *Zákon č. 44/1974 Sb., Celní zákon.*

¹⁷³ *Vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 85/1975 Sb., o Dlouhodobé obchodní dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Finskou republikou a o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Finskou republikou o vzájemném odstranění překážek obchodu.*

¹⁷⁴ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 10–11.

Koncem osmdesátých let začala vzrůstat nespokojenost obyvatel s totalitním režimem, která vyvrcholila po událostech 17. listopadu 1989 v tzv. Sametovou revoluci. Následný politický vývoj vedl k pádu komunismu, obnovení demokracie, svobody, dodržování lidských práv a svobod a též k transformaci ekonomiky na model tržního hospodářství.¹⁷⁵

---

¹⁷⁵ NĚMEC, Václav a David BAREK. 80. léta, Sametová revoluce. In: *dějepis.com* [online] [cit. 24.04.2024]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/80-leta-sametova-revoluce/>; KUKLÍK, Jan et al. *Dějiny československého práva 1945-1989*, s. 229.

3.3. Období od roku 1989 do současnosti

Pádem totality, otevřením hranic a ukončením éry plánované ekonomiky dochází v Československu k obnově významu celnictví a clu se vrací v plné míře jeho základní funkce. Z toho důvodu dochází též k častým novelizacím stávajícího celního zákona č. 44/1974 Sb. Jeho neaktuálnost se však nedaří kompletně odstranit a již začátkem devadesátých let proto v kooperaci se zahraničními experty dochází k zahájení prací na novém federálním celním zákonu. Ten měl odpovídat novým ekonomickým i společenským poměrům a měl být v souladu s celním právem EU. Daný zákon, přijatý Federálním shromážděním pod číslem 618/1992 Sb., však v České republice nenabyl účinnosti. Koncem roku 1992, kdy byl zákon přijat, již bylo zřejmé, že dojde k rozdělení společného státu, a tedy byly současně zahájeny práce na celním zákoně pouze pro samostatnou Českou republiku. Daný zákon přijala Česká národní rada 15. prosince 1992 jako zákon č. 13/1993 Sb. a vstoupil v účinnost 1. ledna 1993.¹⁷⁶

Pro celní oblast bylo významným důsledkem zániku Československa vytvoření celní unie mezi ČR a SR. Dohoda o jejím vzniku byla uzavřena již v říjnu roku 1992, tedy ještě před vznikem dvou samostatných států, a měla též nestandardní úpravu některých otázek. Nadále například na společné hranici probíhaly celní kontroly či měly oba státy rozdílné celní zákony.¹⁷⁷

V průběhu devadesátých let dále dochází k uzavírání většího množství dohody o volném obchodu. Stěžejní dohodou byla Středoevropská dohoda o volném obchodu mezi ČR, Maďarskem, Polskem a Slovenskem (CEFTA), která vstoupila v platnost v červenci 1994. K ní na přelomu tisíciletí přistoupilo dále Slovinsko, Bulharsko a Rumunsko. Mimo ni ČR uzavřela dvoustranné dohody o volném obchodu také s dalšími zeměmi východní Evropy, jako jsou Lotyšsko, Estonsko či Litva, ale dále též se státy Izrael a Turecko. Na základě těchto dohod se smluvní státy zavázaly zrušit mezi sebou dovozní i vývozní cla na zboží pocházející, respektive mající původ, ve smluvních státech a nezavádět žádná nová cla ani poplatky, které mají rovnocenný účinek.¹⁷⁸

Česká republika však necílila ve své zahraničně-obchodní politice pouze na postkomunistické země střední a východní Evropy a snažila se sblížit i se západoevropskými zeměmi, kdy primárně usilovala o členství v Evropské unii.¹⁷⁹ Již v prosinci 1990 před rozpadem

¹⁷⁶ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 11.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 30.

¹⁷⁷ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 30, 31.

¹⁷⁸ *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 54/1995 Sb.*; *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 189/1997 Sb.*; *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 192/1997 Sb.*; *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 53/1998 Sb.*; *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 86/1998 Sb.*; *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 206/1998 Sb.*

¹⁷⁹ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Historie minulých vlád - Oddíl 2 Oblast zahraniční politiky, obrany, ...* In: *vlada.gov.cz* [online] [cit. 28.04.2024]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/-zprava-vlady-o-stavu-ceske-spolecnosti---oddil-2-2128/#>

ČSFR byly zahájeny rozhovory o uzavření dohody zakládající přidružení mezi Československem a Evropskými společenstvími (ES), která byla sjednána o rok později. Spolu s touto tzv. asociační dohodou byla sjednána též Prozatímní dohoda o obchodu a otázkách s obchodem souvisejících (dále jen „*Prozatímní dohoda*“), jejímž obsahem byly ty články asociační dohody, které se týkaly vytvoření zóny volného obchodu. Důvodem pro existenci této Prozatímní dohody byla skutečnost, že asociační dohoda podléhala schválení všemi parlamenty členských států i Evropského parlamentu, kdy tento postup by vytvoření zóny volného obchodu znatelně pozdržel. Na rozdíl od toho Prozatímní dohoda na základě dohody stran ratifikaci nepodléhala a vstoupila v platnost 1. března 1992. Ke kompletnímu schválení asociační dohody a jejímu vstoupení v platnost vzhledem k rozpadu ČSFR v závěru nedošlo. ČR však jako nástupnický stát deklarovala, že přejímá veškeré závazky vyplývající z Prozatímní dohody a ES vyjádřila souhlas s jejím uplatňováním i po 1. lednu 1993. Následně již v lednu 1993 započala jednání o sjednání nové asociační dohody pro samostatnou ČR, která vstoupila v platnost 1. února 1995.¹⁸⁰ Na základě této asociační dohody dochází k postupnému preferenčnímu snižování celních sazeb v rámci vzájemného obchodu, a to nerovnoměrně, jelikož ES udělovala preference na dovoz zboží vyšší než ČR.¹⁸¹ Mimo asociační dohody s ES uzavřela ČR vzhledem k zemím západní Evropy také dohodu o volném obchodu se státy Evropského sdružení volného obchodu.¹⁸²

S rostoucí integrací České republiky do Evropy došlo k rozmachu zahraničního obchodu a cla začala být více využívána jako nástroj obchodní politiky. Zároveň však snižováním a odstraňováním cel v důsledku zmíněných dohod není tolik užívána jeho fiskální funkce, která ustupuje do pozadí.¹⁸³

Po sjednání asociační dohody mezi ČR a ES pokračovala integrace České republiky do Evropské unie, která vyvrcholila 1. května 2004, kdy se Česká republika stala spolu s dalšími devíti evropskými státy členským státem EU.¹⁸⁴

Vstup ČR do EU byl pro oblast cla významnou a stěžejní událostí. Čtyři pětiny zahraničně-obchodního obrátu ČR probíhaly v té době se členskými státy EU, kdy tato část

---

¹⁸⁰ ODBOR INFORMOVÁNÍ O EVROPSKÝCH ZÁLEŽITOSTECH ÚŘADU VLÁDY ČR. *ČR A EU - Asociační dohoda* [online] [cit. 28.04.2024]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/evropska-unie/cr-a-eu/vstup-cr-do-eu/asociacni-dohoda/>

¹⁸¹ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 11.; *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 7/1995 Sb., o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé.*

¹⁸² *Sdělení - akt mezinárodního práva Ministerstva zahraničních věcí č. 42/2002 Sb. m. s., o sjednání Dohody o volném obchodu mezi státy Evropského sdružení volného obchodu (Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko) a Českou republikou.*

¹⁸³ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 31.

¹⁸⁴ EVROPSKÁ KOMISE. Česká republika v EU. In: *Evropská komise - Zastoupení v České republice* [online] [cit. 01.05.2024]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/o-nas/ceska-republika-v-eu_cs

zahraničního obchodu začala vstupem do EU spadat pod volnou bezcelní výměnu zboží v rámci celní unie EU. Dále, vzhledem k jednotné celní a obchodní politice EU, se úprava celní oblasti přesouvá ze sféry národní do sféry unijní a zbylých 20 % zahraničního obchodu, který probíhal se třetími státy, je nově řízen Evropskou unií na základě této společné, celně-obchodní politiky. Dovoz zboží ze třetích zemí začal podléhat celním sazbám unijního společného celního sazebníku a ČR provádí ochranná opatření přijatá EU. Obdobně, z opačného pohledu, jsou na výrobky dovážené z České republiky nově třetími zeměmi uplatňována opatření mířená na zboží EU.¹⁸⁵ Dochází též k přímé účinnosti komunitární celní legislativy, primárně Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, celní kodex Společenství. Na základě této skutečnosti dochází k významné novele celního zákona č. 13/1993 Sb., v rámci které je značně zredukován jeho obsah, jelikož jsou rušena ustanovení upravující instituty upravené v celních předpisech EU.¹⁸⁶

Od vstupu do EU se tedy clo stává záležitostí Unie, která rovněž odpovídá za obchodní politiku členských států, včetně ČR, a jejich jménem též uzavírá obchodní dohody, které mají na clo významný dopad. Od vstupu ČR do EU byly uzavřeny obchodní dohody například s Kanadou, Jižní Koreou, Japonskem, Vietnamem či Novým Zélandem.¹⁸⁷ V rámci společné obchodní politiky usiluje EU o vytvoření mnohostranného obchodního systému ve světě a o odstranění překážek mezinárodního obchodu, kterými jsou z velké míry cla. Zároveň jsou však i nadále vytvářena pravidla pro ochranu evropských podniků i spotřebitelů a EU disponuje obchodními nástroji jak defenzivního, tak ofenzivního charakteru.¹⁸⁸ Mnohokrát jsou tedy

---

¹⁸⁵ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Česká republika jako člen Evropské unie Vyhodnocení ročního členství ČR v EU z pohledu Ministerstva průmyslu a obchodu*. Praha: MPO ČR – Odbor koordinace s EU, 2005, s. 27.

¹⁸⁶ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 31, 101.

¹⁸⁷ Regionální politika a investice – činnost EU. In: *europa.eu* [online] [cit. 01.05.2024]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/trade_cs; EUROPEAN COMMISSION. EU Trade agreements. In: *EU trade relationships by country/region* [online]. 26. 4. 2024 [cit. 01.05.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_en

¹⁸⁸ ODBOR INFORMOVÁNÍ O EVROPSKÝCH ZÁLEŽITOSTECH ÚŘADU VLÁDY ČR a CDK. *Obchodní politika* [online] [cit. 01.05.2024]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost-obchodni-politika/> (dále citováno jako ODBOR INFORMOVÁNÍ O EVROPSKÝCH ZÁLEŽITOSTECH ÚŘADU VLÁDY ČR a CDK. Obchodní politika). EVROPSKÝ PARLAMENT. Globalizace a obchodní politika EU. In: *Témata - Mezinárodní obchod | Evropský parlament* [online]. 30. 7. 2019 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20190528STO53303/obchodni-politika-eu-v-globalizovanem-svete>

zavedena například antidumpingová cla, kupříkladu v roce 2006 na ledničky některých jihokorejských výrobců či v roce 2013 na fotovoltaické panely pocházející z Číny.¹⁸⁹

V roce 2008 vstupuje v platnost a částečně nabývá účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 450/2008, tzv. Modernizovaný celní kodex, který měl nahradit v té době účinný celní kodex Společenství (nařízení č. 2913/92) a vytvořit nové elektronické celní prostředí.¹⁹⁰ Než však došlo ke kompletnímu nabytí účinnosti Modernizovaného celního kodexu, vyvstala potřeba zajistit jeho konzistentnost se SFEU a bylo třeba v něm provést řadu změn. Vzhledem k nutnosti značně Modernizovaný celní kodex přepracovat, byl v říjnu roku 2013 v zájmu přehlednosti vyhlášen celní kodex Unie, tedy nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, který ještě týž měsíc vstoupil v platnost a částečnou účinnost a dle jeho ustanovení čl. 286 odst. 1 došlo ke zrušení Modernizovaného celního kodexu. Úplné účinnosti nabyl 1. května 2016, čímž došlo ke zrušení celního kodexu Společenství i k němu vydaných prováděcích předpisů. Celní kodex Unie je s některými změnami účinný dodnes.¹⁹¹

Na novou unijní úpravu cel bylo nutné reagovat i z pohledu české vnitrostátní legislativy. Celní zákon z roku 1993 prošel do roku 2016 velkou řadou novelizací a byl značně nepřehledný a zastaralý. Vzhledem k těmto skutečnostem a z důvodu lepší adaptace na nový celní kodex Unie byl proto přijat nový celní zákon č. 242/2016 Sb., který je účinný dodnes.¹⁹²

---

¹⁸⁹ ODBOR INFORMOVÁNÍ O EVROPSKÝCH ZÁLEŽITOSTECH ÚŘADU VLÁDY ČR. *EU uvalila antidumpingová cla na určité jihokorejské ledničky* [online]. 2006 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/2006/09/01/eu-uvalila-antidumpingova-cla-na-urcite-jihokorejske-lednicku/>; BECHNÍK, Bronislav. Antidumpingová cla na fotovoltaické panely z Číny. In: *TZB-info* [online]. 15. 6. 2013 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://oze.tzb-info.cz/fotovoltaika/10038-antidumpingova-cla-na-fotovoltaicke-panely-z-ciny>

¹⁹⁰ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Shrnutí dokumentu - Modernizovaný celní kodex Společenství. In: *EUR-Lex* [online]. 24. 2. 2014 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/modernised-community-customs-code.html>

¹⁹¹ CELNÍ SPRÁVA ČR. Informace k platnosti a účinnosti celního kodexu Unie a souvisejících právních předpisů. In: *Celní správa ČR* [online]. 21. 10. 2013 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/aktuality/Stranky/informace-k-platnosti-a-ucinnosti-celniho-kodexu-unie-a-souvisejicich-pravnich-predpisu.aspx>; *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

¹⁹² VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k zákonu č. 242/2016 Sb..*

4. Analýza funkcí cla a jejich přínosů pro dnešní EU

4.1. Fiskální funkce

Clo je považováno za nejdůležitější nástroj celní politiky, který, jako jakýkoliv jiný nástroj, plní jisté funkce. Fiskální funkce, na kterou se zaměřuje tato podkapitola, je funkcí historicky nejstarší, kdy právě fiskální důvody vedly ke vzniku cla jako takového.¹⁹³ Z pohledu této své funkce je clo jedním z výnosů příjmových stránek veřejných rozpočtů a jeho účelem je být zdrojem pro úhradu veřejných výdajů.¹⁹⁴

Vzhledem k členství v Evropské unii je momentálně vybírané clo na území ČR primárně příjmem Unie. Clo je takzvaným tradičním vlastním zdrojem rozpočtu EU, a to již od roku 1971, kdy vlastní zdroje nahradily finanční příspěvky členských států jako zdroj k zajištění financování rozpočtu EU. Stalo se tak na základě rozhodnutí Rady č. 70/243/ECSC, EEC, EURATOM, přičemž důvodem pro jejich zavedení bylo odpoutání se od závislosti na příspěvcích členských států. Cla se nazývají vlastním zdrojem tradičním, jelikož vždy existovala jako zdroj přímý. Členské státy cla pro EU pouze vybírají, na rozdíl od ostatních vlastních zdrojů, které členské státy hradí z národních rozpočtů. Zároveň si však členské státy určité procento z vybraných cel ponechávají a tento podíl je příjmem národních státních rozpočtů sloužící převážně na pokrytí nákladů, které při vyměrování a vybírání cel vznikají a dále též jako určitá stimulace k tomu, aby členské státy clo náležitě vybíraly. V momentálním období, které běží v letech 2021 až 2027, je podíl, který si z vybraných cel členské státy ponechávají, jedna čtvrtina, a to na základě ustanovení čl. 9 odst. 2 rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2020/2053 o systému vlastních zdrojů Evropské unie. V rámci rozpočtu ČR činí takto vybrané finanční prostředky okolo 0,1 % příjmové stránky tuzemského rozpočtu.¹⁹⁵

Zmíněné rozhodnutí Rady 2020/2053 je pro uvedené období hlavním legislativním pramenem pro úpravu vlastních zdrojů EU, a tedy i základem fiskální funkce cla v Unii.¹⁹⁶ Toto rozhodnutí je Radou EU přijato v souladu s ustanovením čl. 311 SFEU, které Radu zmocňuje k jejímu přijetí, a to zvláštním legislativním postupem, tedy postupem, při kterém je Rada

¹⁹³ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 39.

¹⁹⁴ KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cla a původ zboží*. Praha: Polygon, 1995, s. 8. (dále citováno jako KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cla a původ zboží*). BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 292.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 39.

¹⁹⁵ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 292.; EVROPSKÁ KOMISE. Vlastní zdroje - Cla. In: *Rozpočet EU - Příjmy* [online] [cit. 06.05.2024]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/revenue/own-resources/customs-duties_cs; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 40.; ODBOR ZÁLEŽITOSTÍ EVROPSKÉ UNIE MFČR. Vlastní zdroje. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. 19. 10. 2021 [cit. 10.05.2024]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/zahranici-a-eu/hospodareni-eu/vlastni-zdroje> (dále citováno jako ODBOR ZÁLEŽITOSTÍ EVROPSKÉ UNIE MFČR. Vlastní zdroje).

¹⁹⁶ ODBOR ZÁLEŽITOSTÍ EVROPSKÉ UNIE MFČR. *Vlastní zdroje*.

fakticky jediným normotvůrcem a s Evropským parlamentem je toto rozhodnutí pouze konzultováno. Zároveň však rozhodnutí vstoupí v platnost až po jeho schválení všemi členskými státy.¹⁹⁷ Předmětné rozhodnutí primárně vypočítává, které příjmy jsou vlastními zdroji Unie. Mimo podílu na hrubém národním důchodu, části DPH vybrané členskými státy a příspěvků odvozených z množství nerecyklovaných plastových obalových odpadů jsou to dle ustanovení čl. 2 odst. 1 písm. a) právě cla stanovená ve společném celním sazebníku. Cla, jak již bylo zmíněno, vybírají členské státy, a to v souladu se svými národními právními předpisy. Ty však musí být patřičně upraveny, aby splňovaly předpoklady stanovené právním řádem Unie, kdy Komise tyto normy prověřuje a může též členským státům oznámit, že je zapotřebí v nich přijmout úpravy k dosažení souladu s právem EU. Předmětné rozhodnutí, kromě zakotvení vlastních zdrojů a pravidel pro jejich výběr, upravuje také strop pro vlastní zdroje, zásadu univerzality a jakým způsobem má být naloženo s přebytkem rozpočtu. Strop vlastních zdrojů je rozhodnutím stanoven na 1,4 % součtu hrubého národního důchodu všech členských států. Dle zásady univerzality je možné na financování výdajů užít vlastní zdroje bez rozdílu. Určitým specifikem rozhodnutí o systému vlastních zdrojů pro období let 2021 až 2027 je úprava mimořádných a dočasných dodatečných prostředků k řešení důsledků pandemie COVID-19.¹⁹⁸

K rozhodnutí Rady 2020/2053 jsou v souladu s ustanovením čl. 311 čtvrtý pododstavec SFEU vydána prováděcí nařízení, která jsou taktéž přijata zvláštním legislativním postupem. V případě těchto nařízení však může o jejich přijetí Rada rozhodnout až po obdržení souhlasu ze strany Evropského parlamentu.¹⁹⁹ Stěžejními pro oblast cla jsou nařízení Rady č. 2021/768, kterým se stanoví prováděcí opatření pro systém vlastních zdrojů a č. 609/2014, o metodách a postupu pro poskytování tradičních vlastních zdrojů a vlastních zdrojů z DPH a HND a o opatřeních ke krytí hotovostních nároků. První zmíněné nařízení upravuje především kontrolu a dohled. Stanovování a poskytování tradičních vlastních zdrojů, tedy cla, kontrolují dle čl. 2 odst. 3 členské státy, které za tímto účelem mají právo provádět nezbytná šetření. Do těchto kontrol mají povinnost, pokud o to požádá, zapojit Komisi. Komise má také právo zažádat o provedení kontrol dodatečných, a i sama kontrolu na místě provést. Členské státy mají též v souvislosti se cly povinnost po konci každého čtvrtletí informovat Komisi o zjištěných

---

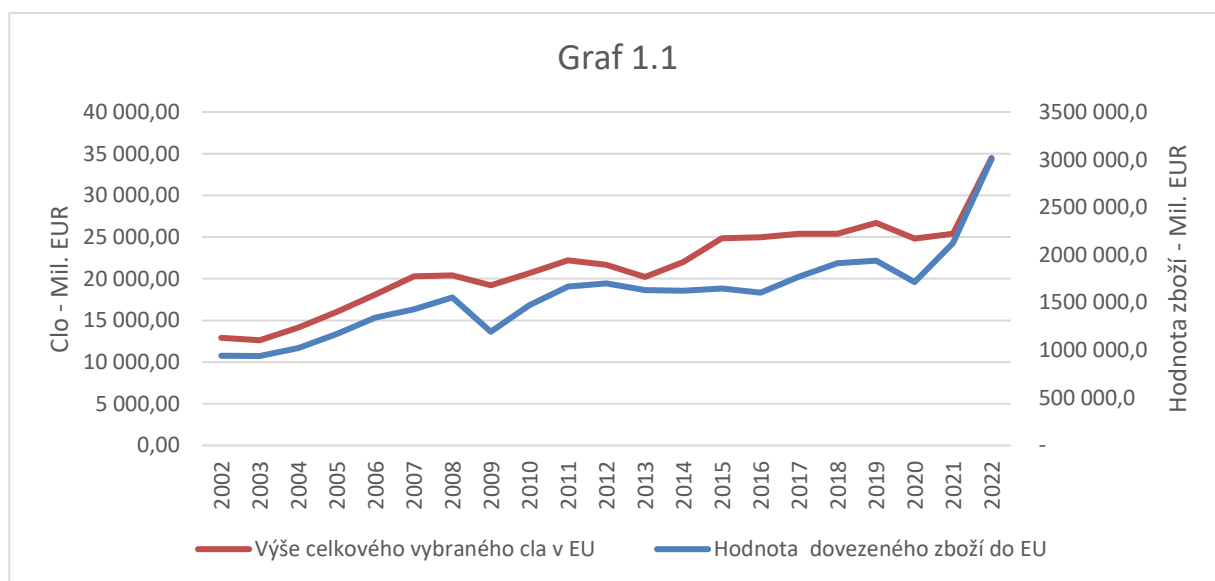
¹⁹⁷ *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.*; RADA EU. Zvláštní legislativní postupy. In: *Rada EU - Rozhodovací postup* [online]. 11. 1. 2024 [cit. 12.05.2024]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/decision-making/special-legislative-procedures/>

¹⁹⁸ EUROSKOP. *Rozpočet EU* [online] [cit. 10.05.2024]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/evropska-unie/rozpocet-eu-2/> (dále citováno jako EUROSKOP. Rozpočet EU). *Rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2020/2053 ze dne 14. prosince 2020 o systému vlastních zdrojů Evropské unie a o zrušení rozhodnutí 2014/335/EU, Euratom* [online]. 2020 [cit. 12.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2053/oj/ces>

¹⁹⁹ *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.*

podvodech a nesrovnalostech vzhledem k nárokům přesahujících částku 10000 eur. Druhé uvedené nařízení upravuje, jak plyne z jeho názvu, pravidla pro poskytování vlastních zdrojů, například, které instituce členských států mohou vést účty vlastních zdrojů, na které účty Unie členské státy vybrané prostředky přepisují a v jaké nejpozdější dny musí být zdroje přepsány. Cla, jako tradiční vlastní zdroje, musí být dle ustanovení čl. 10 přepsány „nejpozději v první pracovní den po devatenáctém dni druhého měsíce následujícího po měsíci, v němž byl nárok stanoven“, kdy dle ustanovení čl. 2 odst. 2 je dnem stanovení „den zúčtování dle celních předpisů“. Celní kodex upravuje zaúčtování ve svém ustavení čl. 105, dle kterého se splatné clo zaúčtuje, mimo specifické případy, do čtrnácti dnů po propuštění zboží. Dané nařízení upravuje též úročení částek, které členské státy neposkytly včas, situace, když členské státy nemohou částky vybrat a postupy v případě neshody ohledně částek mezi členskými státy a Komisí.²⁰⁰

Podle statistických údajů, byla průměrná roční výše celkově vybraného cla v EU v období od roku 2002 do roku 2022 (v rámci kterého jsou dostupná data k rozpočtu EU) 21545,91 milionů eur. V součtu pak za toto období bylo vybráno celkem 452464,2 milionů eur. Vývoj výše celkově vybraného cla v EU znázorňuje Graf 1.1, v rámci kterého je pro porovnání

²⁰⁰ Nařízení Rady (EU, Euratom) 2021/768 ze dne 30. dubna 2021, kterým se stanoví prováděcí opatření pro systém vlastních zdrojů Evropské unie a kterým se zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 608/2014 [online]. 2021 [cit. 12.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/768/oj/ces>; Council Regulation (EU, Euratom) No 609/2014 of 26 May 2014 on the methods and procedure for making available the traditional, VAT and GNI-based own resources and on the measures to meet cash requirements (Recast) [online]. 2022 [cit. 12.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/609/2022-05-03/eng>; Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

uvedena hodnota veškerého dovezeného zboží do EU. Patrné jsou propady způsobené hospodářskou krizí v roce 2008 a pandemií COVID-19, či strmý nárůst jak hodnoty zboží, tak vybraného cla, způsobený inflací, která nastala po začátku války na Ukrajině.²⁰¹

Zaměříme-li se na význam fiskální funkce cla, můžeme v poslední době zaznamenat postupnou klesající tendenci, nicméně jak vysokou důležitost fiskální funkce zaujímá, se v jednotlivých zemích světa liší podle jejich ekonomické situace a vyspělosti.²⁰²

Trendem v rozvinutých vyspělých státech je postupně od fiskální funkce upouštět a hodnota vybraného cla tak činí typicky i méně než 5 % celkových příjmů státních rozpočtů. Takovéto státy s liberální ekonomikou prosazují odstranění překážek mezinárodního obchodu a s tím spojený rozvoj vývozu a dovozu. Země vázané na vývoz zboží navíc často snižují své dovozní sazby, aby země, do kterých zboží vyváží, recipročně své sazby též snižovaly, avšak vzhledem k doložce nejvyšších výhod zakotvené v GATT musí být taková sazba aplikována i vůči ostatním členům WTO. Význam fiskální funkce se tak podstatným způsobem snižuje.²⁰³

Určitou výjimku z pohledu poměru cla k celkovým příjmům rozpočtu představuje Evropská unie. EU však není státem, ale nadnárodním uskupením a její výdaje a příjmy jsou tedy specifické. Zároveň clo, jak již bylo uvedeno výše, představuje jeden z tzv. tradičních vlastních zdrojů. Zaujímá tak v rámci Unie a jejího rozpočtu vyšší důležitost.²⁰⁴ Clo v uvedeném období mezi roky 2002 až 2022 představovalo v průměru 11,8 % celkových příjmů Unie. Nejnižší poměr vůči celkovým příjmům EU představovalo clo vybrané v roce 2021, nejvyšší v roce 2017. Tyto hodnoty jsou vyobrazeny v níže přiloženém Grafu 1.2, v rámci kterého je též znázorněn vývoj výše vybraného cla, které se stalo příjmem EU, v daném období, a to v milionech eur.²⁰⁵

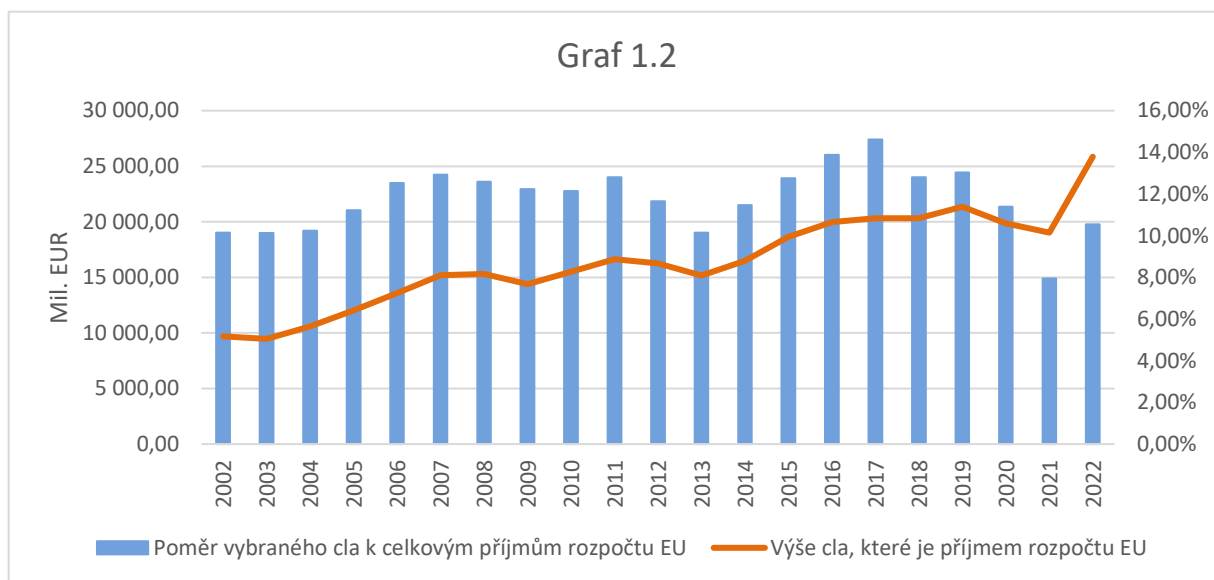
²⁰¹ EU. *EU spending and revenue - Data 2000-2022* [online]. 2023. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/db7394f7-b867-4d1e-a961-f2c874eed22d_en?filename=eu_budget_spending_and_revenue_2000-2022.xlsx&prefLang=cs (dále citováno jako EU. *EU spending and revenue - Data 2000-2022*).; EUROSTAT. *EU trade since 1999 by SITC* [online]. 2024. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ds-018995__custom_11265589/default/line?lang=en (dále citováno jako EUROSTAT. *EU trade since 1999 by SITC*).

²⁰² KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cla a původ zboží*, s. 8.

²⁰³ RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*, s. 485.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 40.

²⁰⁴ EUROSOP. *Rozpočet EU*.

²⁰⁵ EU. *EU spending and revenue - Data 2000-2022*.

Trend velmi nízkého využívání fiskální funkce cla je patrný v jiných vyspělých ekonomikách, jako například v USA. Dle dat zveřejněných Rozpočtovým úřadem Kongresu USA a Úřadem pro řízení a rozpočet USA zastupovalo clo ve stejném období v průměru pouze 1,28 % celkových příjmů státního rozpočtu.²⁰⁶ Obdobně též v Čínské lidové republice dle dat Mezinárodního měnového fondu v období mezi roky 2006 až 2021 představovalo clo v průměru pouze 4,55 % daňových příjmů rozpočtu.²⁰⁷

Opačná je však situace v rozvojových zemích, kde výnosy z cel mohou představovat až 20 % příjmů státního rozpočtu.²⁰⁸ Většina těchto zemí spoléhá při financování veřejného sektoru více na výnosy z cel než například na výnosy z daní z příjmů. Bez výtěžku z cla by tedy pro ně bylo obtížné státní výdaje ufinancovat.²⁰⁹

Tato skutečnost se výrazně projevila v počátku roku 2024, a to vzhledem k probíhající 13. Konferenci ministrů WTO, v rámci jejíhož zasedání bylo jednáno o prodloužení moratoria o clech na digitální služby. Toto moratorium bylo zavedeno v roce 1998 na druhé Konferenci ministrů, při níž se členové WTO dohodli, že i nadále zachovají svou praxi neuvolnění cel na elektronické přenosy, a to do příští Konferenze ministrů. Od tohoto roku na každé následující Konferenci ministrů členové WTO souhlasili s prodlužováním moratoria.²¹⁰ Ke stejné dohodě

²⁰⁶ CONGRESSIONAL BUDGET OFFICE a OFFICE OF MANAGEMENT AND BUDGET. *Historical Budget Data - USA* [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.cbo.gov/system/files/2024-02/51134-2024-02-Historical-Budget-Data.xlsx>

²⁰⁷ INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Data - Customs and other import duties (% of tax revenue)* [online]. 2024. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/GC.TAX.IMPT.ZS?locations=CN>

²⁰⁸ RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*, s. 485.

²⁰⁹ WCO RESEARCH AND STRATEGIES UNIT. *The Contribution of Customs to Economic Competitiveness*. [online], s. 5. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/key-issues/ecp/the-contribution-of-customs-to-economic-competitiveness.pdf?la=en>

²¹⁰ WTO'S INFORMATION AND EXTERNAL RELATIONS DIVISION. *E-commerce*. In: *Thirteenth WTO Ministerial Conference* [online] [cit. 10.05.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc13_e/briefing_notes_e/e-commerce_e.htm

došli členové WTO i na 13. konferenci a moratorium tedy bylo prodlouženo do března roku 2026 či 14. Konference ministrů, dle toho, co nastane dříve.²¹¹

Mnoho rozvojových států však argumentovalo proti prodloužení moratoria, a to i s odkazem na narůstající digitalizaci produktů a exponenciálně se rozvíjející digitální trh a moderní technologie. Například zdokonalení 3D tisku, které lze v posledních letech pozorovat, může v kombinaci s bezplatným dovozem elektronických podkladů ze zahraničí, či kompletně vzdáleného řízení tiskárny, ohrozit standartní domácí výrobu. Primárním argumentem, proč moratorium neprodlužovat, však byly možné budoucí příjmy do státních rozpočtů a využití fiskální funkce cla. Rashmi Banga ve své studii na toto téma uvádí, že pouze v letech 2017 až 2020 činila odhadovaná ztráta příjmů ze cla rozvojových a nejméně rozvinutých států kvůli předmětnému moratoriu až 56 miliard dolarů. Tento odhad byl navíc učiněn jen na vzorku 49 převážně luxusních, digitálních produktů, jako jsou filmy, videohry či hudba.²¹²

Obdobný odhad byl učiněn též ve studii Konference OSN o obchodu a rozvoji, publikované v roce 2019 a orientované na rok 2017, ve které se stejný autor zaměřil i na možný dopad moratoria na 33 vyspělých států. V rámci svého výzkumu autor odhaduje, že v roce 2017 ztratily tyto státy okolo 212 milionů dolarů na cle kvůli účinnosti moratoria. Oproti tomu ve stejném roce 53 sledovaných rozvojových států přišlo při aplikování stejných podmínek odhadem o 8 miliard dolarů.²¹³

Členové WTO, kteří podporují ponechání moratoria v platnosti, však vůči výše uvedenému předkládají vícero protiargumentů.²¹⁴ Odkazují například na studii Evropského centra pro mezinárodní politickou ekonomii z roku 2019, ve které autoři uvádí, že zrušením moratoria a následným zavedením cel na digitální produkty by byly silně zasaženy ekonomiky států z důvodu vyšších cen a snížené spotřeby. Uvádí, že cla na digitální produkty je zapotřebí vnímat v širších souvislostech, nikoli pouze z pohledu ušlého zisku z nevybraného cla. Zavedení cel na digitální produkty by mělo za následek nižší růst HDP a též nižší daňové výnosy a tyto ztráty by převyšovaly možné výnosy z vybraného cla. Studie například uvádí, že daňové ztráty,

---

²¹¹ THE MINISTERIAL CONFERENCE OF THE WTO. *MINISTERIAL DECISION - WT/L/1193#WT/MIN(24)/38* [online]. 2024. Dostupné z: https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S009-DP.aspx?language=E&CatalogueIdList=304340&CurrentCatalogueIdIndex=0&FullTextHash=&HasEnglishRecord=True&HasFrenchRecord=True&HasSpanishRecord=True

²¹² BANGA, Rashmi. *WTO Moratorium on Customs Duties on Electronic Transmissions: How much tariff revenue have developing countries lost?*. Switzerland: South Centre, 2022, s. 7, 14.

²¹³ BANGA, Rashmi. *UNCTAD Research Paper - Growing Trade in Electronic Transmissions: Implications for the South* [online]. UNCTAD, 2019, s. 19 [cit. 10.05.2024]. Dostupné z: https://unctad.org/system/files/official-document/ser-rp-2019d1_en.pdf

²¹⁴ BOND, David E. et al. *WTO Extends E-Commerce Tariff Moratorium as Broader Negotiations Continue* | White & Case LLP. In: *White & Case LLP* [online]. 7. 3. 2024 [cit. 11.05.2024]. Dostupné z: <https://www.whitecase.com/insight-alert/wto-extends-e-commerce-tariff-moratorium-broader-negotiations-continue>

keré by zavedením cel na digitální produkty pocítla Indie, by byly 51krát vyšší než možný výnos ze cla. Dále je navíc autory uváděno, že tato negativa by se přenesla i na jednotlivce, kdy by v důsledku zavedení cel došlo v rozvojových zemích ke ztrátě 1,8 až 3,2 milionů pracovních míst.²¹⁵ Obdobně studie OECD poukazuje na skutečnost, že cla uvalená na digitální zboží budou přenesena primárně na koncové spotřebitele, což povede k poklesu jejich schopnost si digitální produkty pořizovat.²¹⁶

Tyto závěry lze však vztáhnout na veškerá zavedená cla, tedy, že jejich odstranění či snížení obecně vede ke zvýšení ekonomického růstu, a naopak jejich zavedení či zvýšení je úměrné k poklesu HDP.²¹⁷ Zisky, které získá vyššími cly vláda a případně výrobci pocítující díky nim slabší konkurenci, jsou nižší, než ztráty spotřebitelů a společností, které mají dražší vstupy pro svoji výrobu, jelikož je získávají v zahraničí. Lpění na fiskální funkci cla tedy může naopak vést k nižším celkovým příjmům státu.²¹⁸

---

²¹⁵ MAKIYAMA, Hosuk-Lee a Badri NARAYANAN. *The Economic Losses from Ending the WTO Moratorium on Electronic Transmissions*. Brusel: European Centre for International Political Economy, 2019, s. 2, 10–12, 13. (dále citováno jako MAKIYAMA, Hosuk-Lee a Badri NARAYANAN. *The Economic Losses from Ending the WTO Moratorium on Electronic Transmissions*).

²¹⁶ ANDRENELLI, Andrea a Javier López GONZÁLEZ. *Electronic transmissions and international trade - shedding new light on the moratorium debate*. OECD, 2019, s. 22. DOI: 10.1787/57b50a4b-en (dále citováno jako ANDRENELLI, Andrea a Javier López GONZÁLEZ. *Electronic transmissions and international trade - shedding new light on the moratorium debate*).

²¹⁷ MAKIYAMA, Hosuk-Lee a Badri NARAYANAN. *The Economic Losses from Ending the WTO Moratorium on Electronic Transmissions*, s. 9.

²¹⁸ KEEN, Michael, ed. *Changing customs: challenges and strategies for the reform of customs administration* [online]. Washington, D.C: International Monetary Fund, 2003. Dostupné z: <https://doi.org/10.5089/9781589062115.058> (dále citováno jako KEEN, Michael, ed. *Changing customs: challenges and strategies for the reform of customs administration*).

4.2. Cenotvorná funkce

Cenotvorná funkce spočívá ve schopnosti cla spoluvytvářet výslednou cenu dováženého zboží. Tím, že se z dováženého zboží clo vyměří, stane se určitým dodatečným nákladem pro dovážející osobu. Zboží je tak pro konečné příjemce o clo prodraženo.²¹⁹

Konečný příjemce clo hradí buďto přímo, je-li sám dovozcem zboží, nebo ho uhradí zprostředkovaně, jelikož je ve většině případů započteno do prodejní ceny stanovené dovozcem v rámci přepravování zboží jeho zákazníků. Toto přenášení dodatečné finanční zátěže způsobené cly se v rámci případného, po dovozu nastalého, obchodního řetězce typicky opakuje, až se v závěru clo přenesou na spotřebitele. Mnohé studie z posledních let prokázaly, že tato praktika, v rámci které je výše cla přenášena na konečné zákazníky, je využívána nejčastěji. Zároveň však vzhledem k této praxi nejsou cly zasaženi vývozci ze třetích zemí. Spotřebitelé jsou tak typicky ti, kdo v závěru nese finanční zátěž, kterou způsobují uvalená cla.²²⁰

Na skutečnost, že v rámci cen zboží jsou prodejci též započítávána cla, reaguje i legislativa. Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, který se vztahuje, mimo jiné, na uplatňování, regulaci a kontrolu cen výrobků, včetně cen zboží z dovozu a cen zboží určeného pro vývoz, ve svém ustanovení § 2 odst. 1 uvádí, že cla mohou být zcela nebo zčásti součástí ceny. Výše zmíněnou praxi tedy dovoluje. Zároveň však v ustanovení § 13 odst. 2 vzhledem k ochraně spotřebitelů stanoví, že prodávající je povinen při nabídce a prodeji zboží spotřebiteli poskytnout informace v takové podobě, aby měl možnost seznámit se s cenou. Tato cena musí být konečná nabídková cena zahrnující v sobě mimo jiné i cla. Pokud by tedy prodávající poskytl informace o ceně, které by v sobě cla nezahrnovala, i přes to, že by následně po spotřebiteli požadoval cla uhradit, šlo by o porušení daného ustanovení a přestupek dle § 16 odst. 1 písm. h). Tato povinnost prodejce sloužící na ochranu spotřebitele vychází ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli.²²¹

Výše cla se tak podílí na finální ceně dováženého zboží, čímž zároveň chrání domácí výrobce před konkurencí představovanou zahraničními výrobky stejného či podobného druhu a též představuje určitý prostor pro manipulaci v rámci obchodní politiky. Je tak silně spjata s ostatními uvedenými funkcemi cla.²²²

---

²¹⁹ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 42.

²²⁰ ANDRENELLI, Andrea a Javier López GONZÁLEZ. *Electronic transmissions and international trade - shedding new light on the moratorium debate*, s. 22.; AMITI, Mary, Stephen REDDING a David WEINSTEIN. *The Impact of the 2018 Trade War on U.S. Prices and Welfare*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, 2019, s. 23. DOI: 10.3386/w25672

²²¹ Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách.; *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli*.

²²² KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 42.

4.3. Obchodněpolitická (regulační) a negociační funkce

4.3.1. Obecně k obchodněpolitické a negociační funkci

Obchodněpolitická funkce je v současnosti považována za nejdůležitější funkci cla. Jejím prostřednictvím je významně regulován zahraniční obchod států či celních unií, a to jak vzhledem ke konkrétním druhům zboží, tak ve vztahu ke konkrétním zemím či teritoriím, čímž je dosaženo potřebné skladby dováženého nebo vyváženého zboží.²²³ Spočívá v ovlivňování výše cen různorodých druhů zboží či zboží různého původu, a to na základě výše celních tarifů, systému celních preferencí a osvobození, což má následný vliv na jejich import, export, spotřebu a v konečném závěru na vývoj ekonomiky daného státu či celní unie.²²⁴

Stěžejní součástí obchodněpolitické funkce cla je funkce negociační, tedy schopnost cla a jeho sazeb sloužit jako prostředek pro vyjednávání na mezinárodním poli. Pozitivní vidina nabízeného snížení celních sazeb či udělení osvobození a z opačného pohledu negativní zastrašení možným zvyšováním celních sazeb či odejmutím celních úlev jsou významnými instituty k dosažení chtěné reakce ze strany státu, se kterým je jednáno.²²⁵ Typicky jsou výměnou za možné příznivější podmínky pro dovoz z daného státu žádány reciproční výhody pro vývoz do tohoto státu. Tímto způsobem tak lze regulovat vývoz zboží bez existence exportních cel za pomoci cel dovozních. Existují tedy úzké vztahy mezi usnadněním přístupu na vnitřní trh a vývozními možnostmi.²²⁶ Odezva se však nemusí týkat výhradně cel a může jít například o problematiku lidských práv.²²⁷

Obchodněpolitická funkce cla je tak stěžejním instrumentem obchodní a hospodářské politiky států a celních unií.²²⁸ V rámci Evropské unie slouží clo prostřednictvím této své funkce jako tarifní nástroj tzv. společné obchodní politiky. Ta je souborem pravidel regulujících obchodní vztahy Unie se třetími zeměmi a, jak již bylo uvedeno v předcházejících kapitolách, je jednou z výlučných pravomocí EU.²²⁹

Základem právní úpravy společné obchodní politiky je SFEU, konkrétně její již v druhé kapitole zmíněná ustanovení čl. 206 a 207. V ustanovení čl. 206 SFEU jsou stanoveny základní cíle společné obchodní politiky. Těmi jsou postupné odstranění omezení světového obchodu, jeho harmonický rozvoj a snižování celních a jiných překážek. Ustanovení čl. 207 SFEU následně zakládá pravomoci Unie v oblasti společné obchodní politiky. Zmocňuje ji přijímat

---

²²³ Ibid., s. 40, 41.

²²⁴ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 292.

²²⁵ Ibid., s. 293.

²²⁶ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 41.; KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cla a původ zboží*, s. 9.

²²⁷ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 293.

²²⁸ Ibid., s. 292.

²²⁹ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 315, 318, 321.

v dané oblasti právní předpisy a sjednávat a uzavírat dohody se třetími zeměmi. Právní předpisy přijímá Rada a Evropský parlament, a to řádným legislativním postupem ve formě nařízení. Obsahem těchto nařízení jsou dle odst. 2 předmětného ustanovení „opatření vymezující rámec pro provádění společné obchodní politiky“. Při sjednávání a uzavírání mezinárodních dohod se užije primárně standardní postup zakotvený v ustanovení čl. 218 SFEU, avšak ustanovení čl. 207 upravuje určité výjimky vzhledem ke smlouvám, které se týkají společné obchodní politiky. Například k jednání o těchto smlouvách zmocňuje Rada konkrétně Komisi, která má při vedení těchto jednání povinnost konzultace se zvláštním výborem, který Rada určí. Takto přijaté právní předpisy a uzavřené mezinárodní smlouvy následně navazují na obecná ustanovení SFEU a obsahují konkrétní pravidla zahraničního obchodu. Článek 207 SFEU dále stanovuje obsah společné obchodní politiky a dle tohoto ustanovení do jejího rámce spadá „úprava celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu se zbožím (...) sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politika a opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování“. V těchto oblastech se uplatňuje v předmětném ustanovení zakotvená zásada jednoty, dle které musí členské státy shodně uplatňovat společný režim dovozu a vývozu stanovený jednotně Unií. Určitou výjimku však představuje ustanovení čl. 346 odst. 1 písm. a) SFEU, které stanoví, že členské státy mohou učinit nezbytná opatření k ochraně svých podstatných bezpečnostních zájmů, váží-li se k obchodu se zbraněmi, střelivem a válečným materiálem. Mohou tak ve vztahu k tomuto obchodu vyloučit dopad unijního práva.²³⁰

Vzhledem k výše uvedenému věcnému vymezení společné obchodní politiky Unie je patrné, že se v jejím rámci uplatňuje též ochranná funkce cla, o které pojednává následující podkapitola. Je tedy zapotřebí zmínit skutečnost, že jednotlivé funkce cla nejsou od sebe oddělené, ale vždy působí ve vzájemné úzké souvislosti a dochází i k jejich prolínání.²³¹

Clo se prostřednictvím své obchodněpolitické funkce projevuje v rámci společné obchodní politiky EU jak jako nástroj autonomní, tedy nástroj upravený jednostranně Unií formou nařízení, tak jako nástroj smluvní, figurující ve dvoustranných a vícestranných obchodních dohodách.²³² Může být využito jako motivační nástroj obchodní politiky, avšak i jako forma negativní regulace.²³³ Obchodněpolitická funkce se tak uplatní prostřednictvím celních kvót a stropů, osvobození od cla, tarifních suspenzí, preferenčního sazebního zacházení

---

²³⁰ Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.; TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 315–316.

²³¹ KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cla a původ zboží*, s. 10.

²³² TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 320.

²³³ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 69.

či v rámci odvetných, retorsních, diskriminačních a prohibitivních cel a za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu.²³⁴

4.3.2. Celní kvóty a celní stropy

První zmíněný instrument, celní kvóty, jsou primárně nástrojem motivace a ve vztahu k této podkapitole je o nich z tohoto pohledu pojednáváno. Zároveň však mohou být i nástrojem ochranným, kdy na tuto jejich funkci se zaměřuje podkapitola 4.4.²³⁵

Hlavním smyslem celních kvót je tedy poskytnutí zvýhodněných nižších či nulových celních sazeb oproti běžnému stavu, a to na určité množství určitého zboží po určitý čas, čímž je významně stimulován dovoz takového zboží. Je jimi tak umožněna efektivní regulace dovozu a slouží například k vyrovnání nedostatku mezi spotřebou a produkcí na vnitřním trhu.²³⁶

Celní kvóty jsou vždy charakterizovány pěti základními prvky. Prvním prvkem je druh daného zboží, na které se celní kvóta vztahuje. Ten může být určen buďto podrobně konkrétní podpoložkou kombinované nomenklatury, či hromadně vícero podpoložkami. V druhém zmíněném případě hovoříme o tzv. celní kvótě globální. Příkladem využití globální kvóty může být například fiktivní nedostatek sýru na trhu, kdy v takovém případě by nebylo zapotřebí otevírat celní kvóty jednotlivě na sýry čerstvé, tavené, strouhané či obsahující plíseň, avšak postačí otevření globální kvóty na veškeré sýry. Druhým prvkem je množství zboží, na které se celní kvóta a s ní spojené zvýhodněné sazby uplatní. Množství je typicky určeno v měrných jednotkách jako jsou tuny nebo litry a vzhledem ke sledování čerpání kvóty jsou tyto hodnoty uváděné v celním prohlášení stěžejním údajem. Třetím prvkem je období platnosti celní kvóty, kdy veškeré celní kvóty jsou vždy omezeny jak množstvím zboží, tak i časem, po který jsou účinné. Může tedy docházet k situacím, kdy z množstevního pohledu ještě kvóta vyčerpána nebyla, avšak i přesto je uzavřena, jelikož čas její účinnosti uplynul. Pomocí časového ohraničení celní kvóty lze významně reagovat na sezonní nedostatky zboží na trhu. Předposledním prvkem je nová zvýhodněná celní sazba, které bude v rámci kvóty užito, či určení, o kolik se v celním sazebníku uvedená sazba snižuje.²³⁷ Posledním prvkem je země

---

²³⁴ ODBOR INFORMOVÁNÍ O EVROPSKÝCH ZÁLEŽITOSTECH ÚŘADU VLÁDY ČR a CDK. *Obchodní politika.*; BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 295.

²³⁵ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 81.

²³⁶ KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Clo a původ zboží*, s. 50.; EUROPEAN COMMISSION. QUOTA (Tariff quotas and ceilings). In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 21.05.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/calculation-customs-duties/customs-tariff/quota-tariff-quotas-and-ceilings_en (dále citováno jako EUROPEAN COMMISSION. QUOTA [Tariff quotas and ceilings]).

²³⁷ KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Clo a původ zboží*, s. 50–51.

původu zboží, který stanovuje, ze kterých zemí musí zboží pocházet, aby mělo na zvýhodněnou sazbu stanovenou v celní kvótě nárok.²³⁸

Ze které země zboží pochází, respektive ze které skupiny zemí, je dále prvkem, na základě kterého rozdělujeme celní kvóty na dva základní druhy, a to celní kvóty preferenční a kvóty smluvní. Preferenční kvóty, jak plyne z jejich názvu, jsou otevřeny vůči konkrétním zemím, ve vztahu ke kterým je uplatňováno preferenční sazební zacházení na základě preferenčního vztahu. Ten může být založený jak mezinárodní smlouvou (nejčastěji o vytvoření zóny volného obchodu), tak uplatňovaný jednostranně Unií. Na základě preferenčních celních kvót může zboží konkrétní země či teritoria mít nárok na nižší sazbu cla nežli obdobné zboží ze třetích zemí. Tento nárok je však podmíněn dostatečným prokázáním původu zboží na základě stanovených dokladů.²³⁹ Smluvní celní kvóty se uplatňují na zboží pocházející z jakékoliv země, které EU poskytuje doložku nejvyšších výhod, kdy vzhledem k principu nediskriminace je všem těmto zemím zaručena shodná možnost čerpat dané kvóty a za stejných podmínek. Smluvní celní kvóty tak mají svůj základ zakotven primárně v GATT 94, případně ve smlouvách s nečlenskými státy WTO, se kterými EU uzavřela dohodu obsahující doložku nejvyšších výhod a princip nediskriminace.²⁴⁰

Zaměříme-li se na právní úpravu celních kvót, jsou základními ustanoveními čl. 31 SFEU a na něj navazující čl. 56 Celního kodexu. Ustanovení čl. 31 SFEU stanoví, že „*společný celní sazebník stanoví Rada na návrh Komise*“, kdy dle ustanovení čl. 56 odst. 1 kodexu ze společného celního sazebníku vychází splatné dovozní a vývozní clo. Zároveň ustanovení čl. 56 kodexu ve svém druhém odstavci zakotvuje prvky, které celní sazebník obsahuje. Mimo smluvní nebo běžná všeobecná cla jde též o preferenční sazební opatření, a to jak obsažená v mezinárodních dohodách, tak přijatá jednostranně Unií, autonomní opatření, na jejichž základě lze clo u určitého zboží snížit nebo zboží od cla osvobodit, zvýhodněné sazební zacházení ve vztahu ke stanovenému zboží z důvodu jeho povahy nebo jeho konečného užití a jiná další sazební opatření. Pod tyto specifické prvky spadají mimo jiné právě celní kvóty, o kterých se konkrétně zmiňuje též odst. 4 daného ustanovení, který uvádí ve svém prvním pododstavci, že jsou-li daná opatření a osvobození omezena na určitý objem, přestanou být v případě celních kvót uplatňována od chvíle, co je dosaženo stanoveného objemu. Celní kodex dále ve svém

---

²³⁸ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 83.

²³⁹ Ibid.; EUROPEAN COMMISSION. *QUOTA (Tariff quotas and ceilings)*.

²⁴⁰ KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cla a původ zboží*, s. 52.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 83.

ustanovení čl. 58 odst. 1 zmocňuje Komisi k přijetí nelegislativního prováděcího aktu, kterým stanoví opatření týkající se jednotné správy celních kvót.²⁴¹

Tímto prováděcím aktem je prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2447, které tato opatření upravuje ve svých ustanoveních čl. 49 až 54. Stěžejní je úvodní ustanovení čl. 49, konkrétně odst. 1, který stanoví, že „*celní kvóty otevřené v souladu s právními předpisy Unie odkazujícími na metodu správy v tomto článku (...) se spravují chronologicky podle data přijetí celních prohlášení k propuštění do volného oběhu*“. Zakotvuje tedy takzvaný princip správy „kdo dřív přijde, je dřív na řadě“.²⁴² Na základě tohoto principu jsou požadavky o čerpání kvóty spravedlivě uspokojovány v pořadí, ve kterém byly uplatněny. Dle ustanovení čl. 50 nařízení 2015/2447 žádosti o využití celní kvóty obsažené v celních prohlášeních nejprve posoudí celní orgány a pokud jsou platné a jsou předloženy veškeré potřebné dokumenty, předají je Komisi. Ta v souladu s ustanovením čl. 51, nerozhodne-li jinak, přiděluje množství v rámci celních kvót každý pracovní den chronologicky v pořadí podle data přijetí celních prohlášení, kdy nelze množství přidělit dříve než druhý pracovní den po dni jejich přijetí. Pokud by však nastala situace, že součet množství všech přijatých téhož dne převyšuje dispoziční zůstatek celní kvóty, rozdělí její množství Komise dle odst. 4 článku 51 poměrně k požadovaným množství, tedy na základě „metody souběžného zkoumání“, která tak představuje výjimku z pravidla „kdo dřív přijde, je dřív na řadě“. Za účelem správy celních kvót dle těchto ustanovení je v souladu s ustanovením čl. 54 zřízen elektronický systém, kdy, pokud by množství celní kvóty bylo Komisí přiděleno chybně či by došlo ke zneplatnění celního prohlášení po přidělení množství celní kvóty, má Komise na základě čl. 52 povinnost do tohoto systému toto množství neprodleně vrátit.²⁴³

Většina celních kvót je spravována na základě výše uvedených pravidel a dle principu „kdo dřív přijde, je dřív na řadě“. Existují však i jiná, specifická pravidla spravování celních kvót, která můžeme nalézt převážně v rámci celních kvót u zemědělských produktů, a to například spravování prostřednictvím systému importních licencí.²⁴⁴ Pravidla správy zemědělských celních kvót prostřednictvím systému importních licencí jsou zakotvena primárně v prováděcím nařízení Komise (EU) 2020/761, které bylo vydáno na základě zmocnění

---

²⁴¹ *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.; Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

²⁴² *Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2447 ze dne 24. listopadu 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie* [online]. 2015 [cit. 25.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2015/2447/oj/ces

²⁴³ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 84.; *Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2447 ze dne 24. listopadu 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*

²⁴⁴ EUROPEAN COMMISSION. *QUOTA (Tariff quotas and ceilings).*

obsaženém v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 1308/2013 a 510/2014. V rámci tohoto systému, dle ustanovení čl. 10 zmíněného prováděcího nařízení, vypočítá komise tzv. přidělový koeficient v procentech, a to z dostupného množství konkrétní celní kvóty a množství, která jsou pro danou kvótu požadovaná k čerpání na základě žádostí o licenci. Koeficient se dle odst. 3 čl. 10 vypočítá způsobem: $[(\text{dostupné množství} / \text{požadované množství}) \times 100] \%$, avšak vždy je maximálně 100 %. Licence se následně vydávají dle odst. 5 předmětného ustanovení „pro množství vypočítaná vynásobením množství v žádostech o (...) licenci přidělovým koeficientem“.²⁴⁵ Je-li následně při dovozu nebo vývozu požadováno využití celní kvóty, podléhá takovýto dovoz nebo vývoz předložení licence.²⁴⁶ V rámci využívání některých celních kvót uvedených v prováděcím nařízení 2020/761 mají navíc subjekty povinnost se před podáním žádosti o licenci registrovat v elektronickém systému pro registraci a identifikaci hospodářských subjektů za účelem vydávání licencí (LORI).²⁴⁷

Odhlédneme-li od předpisů, které upravují primárně pravidla spravování celních kvót, jsou vzhledem k celním kvótám stěžejní nařízení Rady (EU) č. 2023/2720, č. 2021/2283 a č. 32/2000, již zmíněná nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 510/2014 a č. 1308/2013 a dále též větší množství mezinárodních dohod uzavřených Uníí a k nim vydané prováděcí nařízení Komise.²⁴⁸

První dvě zmíněná nařízení Rady upravují autonomní celní kvóty, tedy kvóty otevřené jednostranně Uníí na základě jejího vlastního rozhodnutí a obvykle uplatňované *erga omnes*. Cílem těchto nařízení a v nich uvedených kvót je jednostranně stimulovat hospodářskou činnost určitých výrobních odvětví v Unii tím, že se sníží celní sazby, čímž se podpoří dovoz výrobků, které nejsou na vnitřním trhu k dispozici v potřebném množství.²⁴⁹ Nařízení Rady (EU)

²⁴⁵ EVROPSKÁ KOMISE. Celní kvóty. In: *Společná zemědělská politika* [online]. 24. 5. 2024 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/market-measures/trqs_cs (dále citováno jako EVROPSKÁ KOMISE. Celní kvóty). *Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/761 ze dne 17. prosince 2019, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, (EU) č. 1308/2013 a (EU) č. 510/2014, pokud jde o režim správy celních kvót s licencemi* [online]. 2024 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2020/761/2024-02-22/ces

²⁴⁶ CELNÍ SPRÁVA ČR. Problematika TARICu. In: *Clo* [online] [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/problematika-taricu/Stranky/default.aspx>

²⁴⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *Celní kvóty.; Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/761 ze dne 17. prosince 2019, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, (EU) č. 1308/2013 a (EU) č. 510/2014, pokud jde o režim správy celních kvót s licencemi.*

²⁴⁸ CELNÍ SPRÁVA ČR. Nařízení kvóty. In: *Kvóty* [online]. 1. 1. 2024. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/clo/problematika-taricu/Documents/Na%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_kv%C3%B3ty_2024_01_01.pdf

²⁴⁹ EVROPSKÁ KOMISE. Tarify. In: *Access2Markets* [online] [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/content/tarify-2> (dále citováno jako EVROPSKÁ KOMISE. Tarify). EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise o pozastavení všeobecných cel a o autonomních celních kvótách* [online]. 2011 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52011XC1213%2801%29> (dále citováno jako EVROPSKÁ KOMISE. Sdělení Komise o pozastavení všeobecných cel a o autonomních celních kvótách).

č. 2023/2720 upravuje autonomní celní kvóty pro některé produkty rybolovu, a to pouze na období let 2024 až 2026. Na které produkty se celní kvóty vztahují, uvádí nařízení ve své příloze, ve které jsou uvedeny i všechny ostatní prvky celních kvót. Nulové nebo snížené celní sazby se dle ustanovení čl. 4 uplatní pouze na produkty určené k lidské spotřebě, kdy toto ustanovení dále uvádí, jaké zpracování produktů není s uplatněním celních kvót slučitelné. Odst. 5 zmíněného ustanovení dále uvádí výjimku z *erga omnes* působnosti těchto autonomních kvót, kdy dle tohoto odstavce nejsou předmětné celní kvóty dostupné na zboží z Ruska a Běloruska. Toto vynětí je jedním z přímých důsledků probíhající války na Ukrajině a vzhledem k mezinárodním závazkům Unie je u obou zemí zdůvodněno jinými skutečnostmi. Jelikož Bělorusko není členským státem WTO, nemusí vůči němu EU uplatňovat doložku nejvyšších výhod a neuplatní se ani princip zákazu diskriminace. Rusko členem WTO je, avšak na základě výjimky stanovené v článku XXI GATT 94 nemusí Unie přiznávat výhody plynoucí z GATT 94 ani jemu.²⁵⁰ Daný článek GATT 94 stanoví, že „žádné ustanovení této Dohody nebude vykládáno tak, aby zabraňovalo kterékoli smluvní straně učinit jakékoli opatření, které považuje za potřebné pro ochranu podstatných zájmů své bezpečnosti, které bylo učiněno za války nebo v případě vážného napětí v mezinárodních stycích“.²⁵¹ Vyjmutím z působnosti celních kvót je vůči Rusku a Bělorusku uplatňována obchodněpolitická funkce cla jako nástroj negativní stimulace. Koncepce druhého zmíněného nařízení Rady upravující autonomní kvóty je velmi obdobná nařízení č. 2023/2720. Toto nařízení č. 2021/2283 je však z pohledu produktů, na které se v něm uvedené kvóty vztahují, diverzifikovanější, jelikož upravuje celní kvóty na některé zemědělské produkty, a i průmyslové výrobky. Obdobně jako u prve zmíněného jsou kvóty a jejich prvky uvedené v příloze.²⁵² Dále je v nařízení určeno, že předmětné celní kvóty „se nevztahují na směsi, přípravky či produkty zhotovené z různých komponentů, jež obsahují produkty a výrobky“ na které se celní kvóty vztahují. Toto ustanovení, konkrétně čl. 1 odst. 3, upravuje pravidlo, dle kterého se autonomní kvóty neudělují na hotové produkty. Tím je poskytnuta ochrana výrobnímu průmyslu v Unii.²⁵³ V předmětném nařízení je též shodně uvedeno vyjmutí pro produkty z Ruska a Běloruska, zde však nikoli absolutní, jelikož tato výjimka se nevztahuje na 4 uvedené kvóty

---

²⁵⁰ Nařízení Rady (EU) 2023/2720 ze dne 27. listopadu 2023 o otevření a způsobu správy autonomních celních kvót Unie pro některé produkty rybolovu na období 2024–2026 [online]. 2023 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2720/oj/ces>

²⁵¹ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).

²⁵² Nařízení Rady (EU) 2021/2283 ze dne 20. prosince 2021 o otevření a způsobu správy autonomních celních kvót Unie pro některé zemědělské produkty a průmyslové výrobky a o zrušení nařízení (EU) č. 1388/2013 [online]. 2021 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2283/oj/ces>

²⁵³ Ibid.; EVROPSKÁ KOMISE. *Tarify*.

otevřené na některé chemické výrobky a též tyče ze slitin hliníku.²⁵⁴ Tato výjimka z výjimky je zdůvodněna skutečností, že dovoz těchto produktů z Ruska a Běloruska představoval mezi roky 2019 až 2021 více než polovinu celkové hodnoty dovozu daného zboží do Unie a do konce roku 2022 byly kvóty na tyto produkty otevřeny i na zboží z těchto zemí. Zrušením těchto kvót by tak mohly být vážně narušeny trhy v Unii.²⁵⁵ Dané nařízení je pravidelně měněno na začátku a v polovině roku, a to z důvodu zohlednění nových požadavků ohledně autonomních celních kvót předložených členskými státy. Ty sbírají od hospodářských subjektů žádosti o zavedení nových autonomních celních kvót, zvýšení objemů nebo prodloužení trvání stávajících či ke změně stávajících opatření, které následně předkládají Komisi, a to v souladu se sdělením Komise 2011/C 363/02.²⁵⁶

V rámci GATT se EU zavázala, že každý rok otevře určitý počet celních kvót s nulovou celní sazbou. Tyto celní kvóty jsou otevřeny na základě třetího uvedeného nařízení Rady č. 32/2000. Mimo tyto celní kvóty jsou tímto nařízením otevřeny též kvóty na výrobky z juty a kokosových vláken a na ručně vyráběné výrobky a ručně tkané textilie.²⁵⁷

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 510/2014 a č. 1308/2013 spadají jak do oblasti společné obchodní politiky, tak i společné zemědělské politiky. Upravují obchodování s některým zbožím vzniklým zpracováním zemědělských produktů a společnou organizaci trhů se zemědělskými produkty. Tato nařízení, na rozdíl od dříve zmíněných, neotvírají žádné konkrétní celní kvóty na zmíněné produkty, avšak stanoví pravidla pro jejich otvírání, a to, pokud celní kvóty na dané produkty vyplývají z mezinárodních dohod uzavřených EU či u zemědělských produktů i z jiných aktů přijatých v rámci společné zemědělské nebo obchodní politiky. Nařízení shodně zakotvují, že tyto kvóty otevírá Komise prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci a prováděcích aktů. Komise je tak těmito nařízeními zmocněna ke stanovení ročních celních kvót v souladu s mezinárodními smlouvami i jinými akty, v případě potřeby ke stanovení jejich

---

²⁵⁴ Nařízení Rady (EU) 2021/2283 ze dne 20. prosince 2021 o otevření a způsobu správy autonomních celních kvót Unie pro některé zemědělské produkty a průmyslové výrobky a o zrušení nařízení (EU) č. 1388/2013.

²⁵⁵ Nařízení Rady (EU) 2022/2563 ze dne 19. prosince 2022, kterým se mění nařízení (EU) 2021/2283 o otevření a způsobu správy autonomních celních kvót Unie pro některé zemědělské produkty a průmyslové výrobky [online]. 2022 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2563/oj/ces>

²⁵⁶ EUROPEAN COMMISSION. *QUOTA (Tariff quotas and ceilings)*.; EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise o pozastavení všeobecných cel a o autonomních celních kvótách*.

²⁵⁷ Nařízení Rady (ES) č. 32/2000 ze dne 17. prosince 1999 o otevření a správě celních kvót Společenství závazných v rámci GATT a některých jiných celních kvót Společenství, o podrobných pravidlech pro úpravu těchto kvót a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1808/95 [online]. 1999 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2000/32/oj/ces>

vhodného časového rozvržení v průběhu roku a ke stanovení způsobu správy, který má být použit.²⁵⁸

Pokud se tedy na základě mezinárodní dohody Evropská unie zaváže otevřít na zemědělské nebo zpracované zemědělské produkty celní kvóty, přijme následně Komise potřebné nelegislativní akty pro provedení tohoto závazku. K takovýmto závazkům dochází nejčastěji v rámci dohod o zónách volného obchodu, kdy dané celní kvóty jsou otevírány pouze na zboží pocházející ze smluvních stran, a to na základě výjimky z doložky nejvyšších výhod a principu zákazu diskriminace stanovené v ustanovení XXIV GATT 94. Jde tedy o preferenční kvóty.²⁵⁹ Preferenční celní kvóty jsou v rámci mezinárodních obchodních dohod určitým kompromisem mezi udělením a neudělením preferenčního zacházení na určité zboží a s tím spojeným snížením či odstraněním celních sazeb. Namísto toho, aby bylo clo na určité preferenční zboží permanentně sníženo či odstraněno, je sníženo či odstraněno pouze v rámci kvóty, a tedy pouze do určitého množství a času. Zboží pocházející z druhé smluvní strany tak na základě mezinárodní obchodní dohody získá určitou výjimku oproti obdobnému zboží z jiných třetích zemí a zároveň jsou producenti tohoto zboží na vnitřním trhu více chráněni před nadměrným dovozem. Jde tak o skloubení obchodněpolitické a ochranné funkce cla. V rámci některých mezinárodních dohod se setkáváme též s přechodnými celními kvótami, které se uplatní na zboží, vzhledem ke kterému sice bude clo zrušeno či sníženo, avšak k definitivnímu odstranění či snížení dojde až po vícero letech od uzavření dohody a do té doby je snižováno postupně. Zároveň v období tohoto postupného snižování se na toto zboží uplatní i přechodná celní kvóta. Tyto přechodné celní kvóty nalezneme například v Komplexní hospodářské a obchodní dohodě (tzv. CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou unií a jejími členskými státy na straně druhé. Pomocí těchto mechanismů je následně vnitřní trh lépe připraven na definitivní snížení či odstranění cla.²⁶⁰

---

²⁵⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 510/2014 ze dne 16. dubna 2014 o právní úpravě obchodování s některým zbožím vzniklým zpracováním zemědělských produktů a zrušení nařízení Rady (ES) č. 1216/2009 a (ES) č. 614/2009 [online]. 2014 [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/510/oj/ces>; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 [online]. 2013 [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj/ces>

²⁵⁹ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 83.

²⁶⁰ *Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé* [online]. 2016 [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2017/37/oj/ces

Specifickými mezinárodními dohodami jsou dohody ve formě výměny dopisů o změně koncesí, uzavřené na základě jednání dle článku XXIV odst. 6 GATT 94.²⁶¹ Na základě čl. II GATT 94 se smluvní státy zavázaly poskytnout obchodovanému zboží z ostatních smluvních států určité zacházení. V rámci tohoto zacházení jsou zakotvena tzv. vázaná cla, tedy maximální sazby na dané zboží, které daný smluvní stát WTO může uplatňovat a dále též i jiné tarifní úlevy, mezi které patří i celní kvóty. Toto zacházení je upraveno v listinách koncesí, které jsou nedílnou součástí GATT 94 a Dohody o WTO.²⁶² Zmíněný článek XXIV stanoví již zmíněnou stěžejní výjimku z GATT ve vztahu k celním uniím a oblastem volného obchodu. Zároveň však vzhledem k této výjimce ukládá, že dojde-li k vytvoření celní unie, nesmí cla států, které se jí účastní, a jimi stanovené jiné úpravy obchodu, být vůči ostatním smluvním státům GATT 94 v důsledku celní unie vyšší, respektive více omezující, nežli byly před vznikem takové celní unie. Pokud by vznikem celní unie, či připojením se k ní, došlo ke zvýšení celních sazeb a zhoršení úpravy obchodu daných států v rozporu s jimi přijatými koncesemi, je zapotřebí využít postupu upraveného v ustanovení čl. XXVIII, tedy zahájit rozhovory o změně příslušných koncesí s ostatními smluvními stranami GATT, které by změnou byly dotčeny.²⁶³ Takovéto rozhovory proběhly i při vstupu České republiky a dalších devíti států do EU v roce 2004 a jejich výsledkem byla například Dohoda ve formě výměny dopisů mezi Evropským společenstvím (dále jen „ES“) a Argentinskou republikou, na jejímž základě zahrnulo ES do své listiny koncesí i koncese, které byly součástí listin přistupujících států.²⁶⁴ Vzhledem k této dohodě bylo následně vydáno Nařízení Komise (ES) č. 218/2007, kterým byly v souladu s danou dohodou otevřeny *erga omnes* celní kvóty na víno.²⁶⁵

Celní stropy jsou velmi obdobné nástroje, prostřednictvím kterých se uplatňuje obchodněpolitická funkce cla, jako jsou celní kvóty. Shodně je základem jejich právní úpravy ustanovení čl. 31 SFEU a na něj navazující ustanovení čl. 56 kodexu. Mají též stejné prvky jako celní kvóty, tedy je v rámci nich vymezeno určité množství určitého zboží, které po určitý čas má nárok na zvýhodněné sazební zacházení, je-li dovezeno z uvedené země nebo teritoria.

---

²⁶¹ 2006/930/ES: Rozhodnutí Rady ze dne 28. listopadu 2006 [online]. 2006 [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/dec/2006/930/oj/ces>

²⁶² Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO); WTO MARKET ACCESS DIVISION. What is a WTO Schedule. In: [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <https://goods-schedules.wto.org/what-is-a-wto-schedule>; WTO. Schedules of concessions. In: *GOODS SCHEDULES* [online] [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/schedules_e/goods_schedules_e.htm

²⁶³ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).

²⁶⁴ 2006/930/ES: Rozhodnutí Rady ze dne 28. listopadu 2006.

²⁶⁵ Nařízení Komise (ES) č. 218/2007 ze dne 28. února 2007 o otevření a správě celních kvót Společenství pro vína [online]. 2007 [cit. 28.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2007/218/oj/ces>

V čem se celní stropy od celních kvót liší, je způsob ukončení uplatňování výhodnějších celních sazeb, které z nich plynou. Celní stropy jsou specifické tím, že zvýhodněné sazby se uplatní na zboží i přes to, že bylo množství stanovené pro daný strop vyčerpáno. Celní strop je uzavřen až v případě, že o to požádá členský stát z důvodu hrozící hospodářské újmy. Zvýhodnění poskytnuté celním stropem přestane být následně uplatňováno v souladu s ustanovením čl. 56 odst. 4 kodexu na základě právního aktu Unie.²⁶⁶

4.3.3. Tarifní suspenze

Tarifní suspenze, někdy též uváděné jako pozastavení cel, jsou podobným nástrojem obchodní politiky, jako celní kvóty a celní stropy. Jako tyto instituty rozebrané v předchozí podkapitole představují tarifní suspenze časově ohraničené odchýlení se od běžného stavu věci ve vztahu k celním sazbám, jelikož též umožňují částečné, a případně i úplné, zproštění od dovozních cel na určené produkty ze třetích zemí. Rozdíl oproti celním kvótám a celním stropům spočívá ve skutečnosti, že pozastavení cel je uděleno na neomezené množství zboží a neexistuje tedy v rámci tarifní suspenze možnost jejího vyčerpání.²⁶⁷

Tarifní suspenze slouží vnitřním potřebám Unie a jsou tedy autonomním opatřením, které Unie uplatňuje na základě své jednostranné vůle, a to *erga omnes*. Podmínkou pro pozastavení cel u určitého produktu je primárně jeho absolutní nedostupnost na vnitřním trhu a zároveň i nedostupnost jeho substitutů při současné nezbytné potřebě tento produkt využívat v rámci výrobních procesů v Unii.²⁶⁸ Suspenzí cel je stimulován dovoz takového zboží do EU, čímž je zároveň podpořena průmyslová činnost. Zároveň však nejsou tarifní suspenze uplatňovány na hotové produkty²⁶⁹ a jsou tak před zahraniční konkurencí chránění výrobci operující na vnitřním trhu. Prostřednictvím pozastavení cla se tak projevuje jak obchodněpolitická funkce, v rámci které je podpořen dovoz potřebných produktů, tak funkce ochranná, kdy na základě stimulace dovozu zboží, které není na vnitřním trhu dostupné, jsou před zahraniční konkurencí, která má ke zboží přístup, chránění unijní výrobci, kteří jsou na daných produktech závislí. Ti zároveň nejsou ohroženi bezcelním dovozem hotových výrobků.²⁷⁰

²⁶⁶ Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.; Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.; KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 86.

²⁶⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise o pozastavení všeobecných cel a o autonomních celních kvótách*.

²⁶⁸ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 323.

²⁶⁹ Hotovými produkty se dle sdělení Komise č. 2011/C 363/02 rozumí výrobky, které jsou připraveny k prodeji koncovým uživatelům, jsou již hotovým zbožím, avšak pouze demontovaným, pokud již nebudou podrobeny podstatnému zpracování nebo jiné přeměně anebo pokud mají charakter kompletního nebo hotového výrobku

²⁷⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Autonomous Tariff Suspensions*. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 28.05.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/calculation-customs-duties/customs-tariff/suspensions-autonomous-tariff-suspensions_en (dále citováno jako EUROPEAN COMMISSION. *Autonomous Tariff Suspensions*). EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise o pozastavení všeobecných cel a o autonomních celních kvótách*.

Základem právní úpravy tarifních suspenzí je, jako u celních kvót a stropů, ustanovení čl. 31 SFEU a na něj navazující ustanovení odst. 56 Celního kodexu. Mimo tohoto výchozího zakotvení je dále problematika pozastavení cla upravena v řadě nařízení Rady přijatých na základě čl. 31 SFEU a v k nim přijatých nelegislativních aktech.²⁷¹

Obecným nařízením Rady, které upravuje tarifní suspenze, je nařízení Rady (EU) 2021/2278. Na základě tohoto nařízení dochází k pozastavení cel pro určité zemědělské produkty a průmyslové výrobky, s cílem uspokojit poptávku po těchto produktech. Konkrétní produkty, na které se tarifní suspenze vztahuje, jsou dle ustanovení čl. 1 odst. 1 uvedeny v příloze. Odstavec 2 daného ustanovení následně zakotvuje výše zmíněnou ochranu před hotovými výrobky, kdy obdobně jako nařízení č. 2021/2283 stanoví, že se pozastavení cel nevztahuje na „směsi, přípravky či produkty zhotovené z různých komponentů, jež obsahují produkty nebo výrobky uvedené v příloze“.²⁷² Zároveň taktéž reflektuje momentální geopolitickou situaci a po změně provedené nařízením Rady (EU) 2022/2583 zakotvuje výjimku z uplatňování tarifních suspenzí na výrobky z Ruska a Běloruska. Suspenze se však i nadále uplatní na některé chemické výrobky z těchto zemí, hliníkové trubky a též na neozářené šestihřanné palivové moduly (články) pro použití v jaderných reaktorech. Toto zboží bylo z více jak 50 % dováženo z Ruska a Běloruska a zrušení suspenze by tak mohlo poškodit vnitřní trh Unie. Především dovoz zmíněných palivových modulů do jaderných reaktorů z Ruské federace je důležitý pro jaderný průmysl Unie.²⁷³ Dovoz tohoto zboží se navíc dotýká i Společenství EURATOM, které dle smlouvy o jeho založení dbá o pravidelné zásobování všech dotčených uživatelů jadernými palivy a zhoršením podmínek dovozu jaderných paliv by tak mohlo dojít k porušení této povinnosti.²⁷⁴ Stěžejní je též ustanovení čl. 2, ve kterém je zakotven přezkum v nařízení uvedených tarifních suspenzí. Jelikož vývoj na trhu a technologický pokrok mohou ovlivnit, zda dané produkty, na které se tarifní suspenze vztahuje, jsou stále na vnitřním trhu nedostupné, je zapotřebí trvání tohoto stavu pravidelně kontrolovat a v případě potřeby dané

---

²⁷¹ EUROPEAN COMMISSION. *Autonomous Tariff Suspensions*.

²⁷² Nařízení Rady (EU) 2021/2278 ze dne 20. prosince 2021, kterým se pozastavují cla společného celního sazebníku podle čl. 56 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) č. 952/2013 pro určité zemědělské produkty a průmyslové výrobky, a kterým se zrušuje nařízení (EU) č. 1387/2013 [online]. 2024 [cit. 28.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2278/2024-01-01/ces>

²⁷³ Ibid.; Nařízení Rady (EU) 2022/2583 ze dne 19. prosince 2022, kterým se mění nařízení (EU) 2021/2278, kterým se pozastavují cla společného celního sazebníku podle čl. 56 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) č. 952/2013 pro určité zemědělské produkty a průmyslové výrobky [online]. 2022 [cit. 28.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2583/oj/ces>

²⁷⁴ Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii [online]. 2019 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/treaty/euratom_2016/2019-05-01/ces; Nařízení Rady (EU) 2022/2583 ze dne 19. prosince 2022, kterým se mění nařízení (EU) 2021/2278, kterým se pozastavují cla společného celního sazebníku podle čl. 56 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) č. 952/2013 pro určité zemědělské produkty a průmyslové výrobky, s. 20.

tarifní suspenze ukončit. Tím jsou chráněni noví výrobci na vnitřním trhu, kteří určité, do té doby nedostupné, výrobky začnou produkovat. U jednotlivých tarifních suspenzí jsou tak uvedena data povinného přezkumu a dále dle daného ustanovení může suspenze Komise přezkoumávat jak z vlastního podnětu, tak na žádost členských států.²⁷⁵ Komise zároveň každých šest měsíců předkládá Radě návrhy na změnu daného nařízení, aby byl reflektován případný vývoj na trhu a zároveň, aby byly zohledněny podané žádosti ze strany unijních výrobců. Ty, shodně jako u nařízení Rady 2021/2283, v souladu se sdělením 2011/C 363/02 sbírají členské státy od jednotlivých výrobců a předávají je Komisi, která je následně hodnotí.²⁷⁶ V současné době jsou takto například hodnoceny žádosti o suspenze na některé skleněné výrobky z podpoložky 70 kombinované nomenklatury, které jsou zapotřebí pro výrobu zrcátek pro automobily.²⁷⁷

Mimo toto obecné nařízení Rady existují i nařízení upravující tarifní suspenze na specifické produkty. Jedním z nich je nařízení Rady (EU) 2018/581, kterým se dočasně pozastavují všeobecné sazby společného celního sazebníku pro některé zboží určené k namontování nebo použití v letadlech. To, že se dané nařízení vztahuje pouze na zboží s přesně určeným využitím, však není jedinou odlišností od nařízení 2021/2278. Tímto dalším specifikem je i cíl daného nařízení, který není pouze zlevnit dovoz daného zboží, avšak i ulehčit administrativní zátěž, a to jak dovozcům, tak jednotlivým celním správám členských států. Namísto toho, aby dovozci museli pro takové zboží využívat zvláštní celní režimy jako aktivní zušlechťovací styk či konečné užití, které s sebou nesou určité dodatečné administrativní náklady, je zboží dovezeno bez cla a standartně propuštěno do volného oběhu. Tím se zároveň sníží náklady i celním správám. Dovoz daného zboží je tak o to více podpořen.²⁷⁸ Odchylně je též upraveno uplatňování pozastavení, jelikož se suspenze neuplatní bez dalšího. Aby se suspenze na zboží vztahovala, je v ustanovení čl. 2 předmětného nařízení stanovena podmínka spočívající v nutnosti předložit „osvědčení o uvolnění oprávněnou osobou“, tzv. formulář 1 EASA anebo případně rovnocenné osvědčení. Formulář 1 EASA je uveden v dodatku I přílohy I

---

²⁷⁵ Nařízení Rady (EU) 2021/2278 ze dne 20. prosince 2021, kterým se pozastavují cla společného celního sazebníku podle čl. 56 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) č. 952/2013 pro určité zemědělské produkty a průmyslové výrobky, a kterým se zrušuje nařízení (EU) č. 1387/2013.

²⁷⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise o pozastavení všeobecných cel a o autonomních celních kvótách.*

²⁷⁷ EUROPEAN COMMISSION. Databases - Tariff suspension. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/susp/susp_consultationchapter.jsp?Lang=en&buttonId=searchBtN&pubCycle=sus+2024-07&chapters=70&Expand=true&offset=0

²⁷⁸ Nařízení Rady (EU) 2018/581 ze dne 16. dubna 2018, kterým se dočasně pozastavují všeobecné sazby společného celního sazebníku pro některé zboží určené k namontování nebo použití v letadlech a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 1147/2002 [online]. 2018 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/581/oj/ces>

nařízení Komise (EU) č. 748/2012, které stanoví prováděcí pravidla pro certifikaci letové způsobilosti letadel a souvisejících výrobků.²⁷⁹ Která osvědčení se považují za rovnocenná, stanoví Komise v prováděcím nařízení 2018/1517 v souladu s ustanovením čl. 2 nařízení 2018/581. Jsou jimi například certifikáty FAA vydané Federálním leteckým úřadem USA, Form 18 Japonského úřadu pro civilní letectví či CASA FORM 1 Úřadu pro bezpečnost civilního letectví Austrálie. Toto prováděcí nařízení dále stanoví, na které konkrétní zboží se suspenze vztahuje. Nařízení Rady (EU) 2018/581 tak konkrétně neuvádí, u kterého zboží dochází k pozastavení sazeb, avšak, na rozdíl od nařízení 2021/2278, k tomu zmocňuje v ustanovení čl. 1 odst. 2 Komisi.²⁸⁰

Další nařízení, které se vztahuje na konkrétně vymezené zboží, je nařízení Rady (ES) č. 150/2003, kterým se pozastavují cla na některé zbraně a vojenskou výzbroj. EU (respektive dříve ES vzhledem k době vydání daného nařízení) si je vědoma skutečnosti, že vzhledem k vývoji technologií po celém světě si členské státy běžně obstarávají vojenský materiál i ve třetích zemích. Společným zájmem Unie i členských států je zajištění bezpečnosti v Evropě, kdy k co nejlepšímu prosazení tohoto zájmu je zapotřebí zajistit možnost členských států a jejich ozbrojených složek získávat co nejmodernější vojenské technologie bez překážky, kterou představují cla. Toho je docíleno na základě předmětného nařízení. Prostřednictvím uplatnění obchodněpolitické funkce cla jako nástroje pozitivní motivace tak dochází i ke zvyšování obranyschopnosti Unie a jejích členských států. Zboží, na které se suspenze vztahuje, je uvedeno v příloze nařízení. Aby se však pozastavení cel uplatnilo, nestačí pouze, aby spadalo pod v příloze uvedenou podpoložku kombinované nomenklatury, ale musí být splněny i podmínky uvedené v ustanoveních čl. 1, 2 a 3. Dané zboží musí být dle ustanovení čl. 1 a 2 dovezeno a používáno pouze ozbrojenými silami členského státu nebo jejich jménem, a to za účelem „ochrany územní celistvosti členského státu nebo k účasti na mezinárodních operacích k udržování míru a veřejného pořádku nebo v podpůrných operacích či pro jiné vojenské účely“. Nad tento základní účel má zboží nárok na tarifní suspenzi, jde-li například o předměty sloužící k výcviku či ke zkoušení anebo je dováženo za účelem opravy a renovace zvyhodněného zboží.

²⁷⁹ Ibid.; Nařízení Komise (EU) č. 748/2012 ze dne 3. srpna 2012, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro certifikaci letové způsobilosti letadel a souvisejících výrobků, letadlových částí a zařízení a certifikaci ochrany životního prostředí, jakož i pro certifikaci projekčních a výrobních organizací (přepřacované znění) Text s významem pro EHP [online]. 2012 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/748/oj/ces>

²⁸⁰ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1517 ze dne 11. října 2018, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením nařízení Rady (EU) 2018/581 o dočasném pozastavení všeobecných sazeb společného celního sazebníku pro některé zboží určené k namontování nebo použití v letadlech [online]. 2021 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2018/1517/2021-01-01/ces; Nařízení Rady (EU) 2018/581 ze dne 16. dubna 2018, kterým se dočasně pozastavují všeobecné sazby společného celního sazebníku pro některé zboží určené k namontování nebo použití v letadlech a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 1147/2002.

Ustanovení čl. 3 poté zakotvuje povinnost předložit vzhledem k propuštění zboží do volného oběhu osvědčení vydané příslušným orgánem členského státu. Který orgán je oprávněn vydávat daná osvědčení sdělují členské státy Komisi v souladu s ustanovením čl. 5. Zároveň mají povinnosti Komisi dle ustanovení čl. 7 do tří měsíců po skončení každého kalendářního roku informovat o počtu vydaných osvědčení a o hodnotě dovezeného předmětného zboží spolu s jeho hmotností. Osvědčení slouží jako záruka, že zboží je skutečně dováženo ozbrojenými silami či jejich jménem a má tak nárok na osvobození. Zároveň zohledňuje ochranu vojenského tajemství členských států, jelikož pro účely osvobození není třeba složitějšího dokazování.²⁸¹

Tarifní suspenze se mimo konkrétní specifické zboží může vztahovat i na konkrétní regiony, kam je zboží dováženo, a to v souladu s ustanovením čl. 349 SFEU. Toto ustanovení reflektuje odlišné podmínky a hospodářskou situaci, které panují v tzv. nejvzdálenějších regionech. Těmito regiony jsou zámořská území a některé ostrovy členských států, které pro svou odlehlost, malou velikost a podnebí vykazují určité odlišnosti od kontinentálního území Evropy a jsou též hospodářsky závislé na dovozu zboží. Tyto faktory závažně ohrožují jejich rozvoj, kdy za účelem jejich vykompenzování přijímá v souladu s uvedeným ustanovením a na návrh Komise Rada po konzultaci s Evropským parlamentem potřebná opatření. Tyto opatření se, mimo jiné, týkají i celní a obchodní politiky. Zároveň však musí být přijatá opatření nastavena tak, aby nedošlo k narušení vnitřní integrity Unie a vnitřního trhu. Jedním z takto přijatých opatření je tarifní suspenze vztahovaná na území Kanárských ostrovů, která byla zavedena pro období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2031 nařízením Rady (EU) 2021/2048. Tomu předcházelo nařízení 1386/2011, které mělo též časově omezenou platnost, která skončila koncem roku 2021. Jelikož dle vyjádření vlády Španělska mělo toto nařízení pozitivní dopad na hospodářský rozvoj Kanárských ostrovů, bylo požádáno o prodloužení pozastavení cel, a to i vzhledem k probíhající pandemii COVID-19, která výrazně zasáhla turistický ruch ostrovů a na něj navázanou ekonomiku. Za účelem udržení pozitivních dopadů dříve platného nařízení a co největšímu zamezení dopadů způsobených pandemií bylo vydáno předmětné nařízení 2021/2048. Jeho cílem je přispět k diverzifikaci hospodářství, které je závislé na odvětví služeb a podpořit inovace a rozvoj průmyslu. Nárok na tarifní suspenzi mají konkrétně „investiční prostředky pro obchodní nebo průmyslové využití“ a „suroviny, součásti a díly používané v zemědělství a pro průmyslovou přeměnu nebo údržbu“, které spadají pod kódy kombinované nomenklatury uvedené v přílohách I. a II. a které jsou ze třetí země dovezeny

---

²⁸¹ Nařízení Rady (ES) č. 150/2003 ze dne 21. ledna 2003 o pozastavení dovozního cla pro některé zbraně a vojenskou výzbroj [online]. 2003 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/150/oj/ces>; EUROPEAN COMMISSION. *Autonomous Tariff Suspensions*.

přímo na Kanárské ostrovy. Pozastavení cel podléhá dle ustanovení čl. 2 celnímu dohledu nad konečným užitím, a to v souladu s Celním kodexem. U investičního zboží, které spadá pod podpoložky kombinované nomenklatury v příloze I., je navíc v ustanovení čl. 1 stanovena povinnost využívat toto zboží nejméně dva roky od jeho dovozu a propuštění do volného oběhu na Kanárských ostrovech. Těmito prostředky je zabráněno zneužívání tarifní suspenze jinými osobami než, které se nachází na Kanárských ostrovech. Další formou ochrany před možnými negativními následky pozastavení cel je v ustanovení čl. 4 zakotvené zmocnění Komise, na základě kterého může přijímat prováděcí akty, jimiž pozastavení přeruší, pokud se domnívá, že způsobuje odklon obchodu s konkrétními výrobky.²⁸²

Tarifní suspenze, jako institut, prostřednictvím kterého dochází k prosazování obchodněpolitické funkce cla, je nástrojem pozitivní motivace. Tento efekt však není absolutní a nalézáme některá negativa, která s sebou zavedení pozastavení cla přináší. Za účelem zjištění, zda tarifní suspenze plní svůj účel a nepřevládají v rámci nich spíše možná negativa, byla v roce 2013 zpracována studie pro Evropskou komisi, která vícero negativních dopadů odhalila. Patří mezi ně primárně dopad na výrobce na vnitřním trhu Unie, kteří by započali s produkováním podobného či zaměnitelného zboží a z důvodu tarifních suspenzí by byli vystaveni silnému konkurenčnímu tlaku ze třetích zemí. Nad to lze spekulovat, že z důvodu bezcelního dovozu je ztíženo vytvoření prostředí pro rozvoj odvětví výroby daných produktů v Unii a tím se Unie stává více závislou na dovozu ze třetích zemí. Další negativum, které studie zmiňuje, je dopad uplatňování tarifních suspenzí *erga omnes* na vývozce ze zemí, kterým je poskytováno preferenční sazební zacházení. Pokud by se takovýto vývozce specializoval na výrobu zboží, na které se uplatňuje pozastavení cla, nemůže fakticky těžit z preferenčních sazeb, jako výrobci z téže země, které produkují zboží s nepozastavenou celní sazbou. Vůči těmto vývozcům se tak neuplatní výhoda, která je v rámci preference poskytnuta. Při vývozu na trh Unie jsou jejich konkurencí všichni vývozci ze všech třetích zemí, kteří shodné či podobné zboží vyváží do EU. Tím je zasažena též negociační funkce cla, jelikož Unie přichází o možnost využít snížování těchto celních sazeb při vyjednávání se třetími státy. Studie však zmiňuje, že žádné z těchto negativ není dostatečně závažné, aby na jeho základě bylo možné tvrdit, že tarifní suspenze

---

²⁸² EUROPEAN COMMISSION. *Autonomous Tariff Suspensions.*; Nařízení Rady (EU) 2021/2048 ze dne 23. listopadu 2021 o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz některých průmyslových výrobků na Kanárské ostrovy [online]. 2021 [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2048/oj/ces>

neplní svůj účel a je nutno upustit od tohoto nástroje. Je však patrné, že pozastavení či zrušení cel nemá vždy pouze pozitivní dopady.²⁸³

4.3.4. Osvobození od cla

Osvobození od cla je dalším nástrojem pozitivní regulace, prostřednictvím kterého se projevuje obchodněpolitická funkce cla.²⁸⁴ Zároveň lze osvobození považovat za jeden z prvků cla jako takového, který určuje, za jakých podmínek je plátce cla osvobozen od povinnosti clo uhradit. Dané zboží tedy dovoznímu clu podléhá, avšak na základě přesně zakotvených okolností není vybrání cla odůvodněné.²⁸⁵

Cílem osvobození od cla je zvýhodnění určitého společenského zájmu, při kterém nehrozí, že jím bude ohrožen vnitřní trh Unie. Toho je dosaženo tím, že odstraňuje zátěž způsobenou cly. V některých případech vyplývá povinnost zavést osvobození též z mezinárodních dohod uzavřených EU, či členskými státy, kdy tyto povinnosti je zapotřebí promítnout do společné, a případně národní, celní legislativy Unie.²⁸⁶

Ustanovení o osvobození jsou zakotvena ve dvou základních pramenech, a to v Celním kodexu a v samostatném nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 o systému Společenství pro osvobození od cla.

Celní kodex upravuje osvobození převážně ve vztahu k zvláštním celním režimům, avšak dále ve své hlavě VI upravuje některé případy osvobození také samostatně vzhledem k režimu volného oběhu. Těmito případy jsou osvobození vráceného zboží a osvobození produktů mořského rybolovu a jiných produktů získaných z moře.²⁸⁷ První zmíněný případ cílí na situace, kdy je ze třetích zemí vráceno na území Unie z ní dříve vyvezené zboží, které před vyvezením mělo status zboží Unie. Jde například o různé reklamace či navrácení zboží, které bylo ve třetí zemi pouze dočasně užíváno, jako jsou předměty propůjčené na výstavy či sezonně používané zboží.²⁸⁸ Aby takové zboží mělo nárok na osvobození od cla, musí být splněny podmínky, které zakotvuje ustanovení čl. 203 kodexu. Základní podmínkou je dřívější existence statusu zboží Unie. Toto zboží muselo o tento status přijít na základě vývozu, či, v souladu s odst. 4 daného

²⁸³ EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TAXATION AND CUSTOMS UNION, THE EVALUATION PARTNERSHIP, a EUROPE ECONOMICS. *Evaluation of the scheme for the autonomous suspensions of CCT duties: final report*. [online]. LU: Publications Office, 2013 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2778/31962>

²⁸⁴ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 69.

²⁸⁵ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 338–339.; *Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 ze dne 16. listopadu 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla (kodifikované znění)* [online]. 2009 [cit. 01.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1186/oj/ces>

²⁸⁶ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 69–70.; *Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 ze dne 16. listopadu 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla (kodifikované znění)*.

²⁸⁷ *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie*.

²⁸⁸ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 312.

ustanovení, i v dalších případech stanovených v ustanovení čl. 154 kodexu. Těmi jsou například zrušení platnosti celního prohlášení po propuštění zboží do volného oběhu nebo propuštěním do režimu vnějšího tranzitu. Zároveň musí být předmětné zboží následně ve lhůtě 3 let znovu dovezeno na území Unie a propuštěno do volného oběhu, respektive pouze propuštěno do volného oběhu. Daná lhůta není absolutní a lze ji dle odst. 2 ustanovení čl. 203 prodloužit, odůvodňují-li to zvláštní okolnosti. Dle odst. 5 navíc dříve vyvezené zboží musí být dovezeno ve stavu, v jakém bylo vyvezeno, jinak nárok na osvobození nevzniká. Toto ustanovení je doplněno nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2446, které v souladu s ustanovením čl. 206 kodexu ve svém ustanovení čl. 158 upravuje, jaké změny na zboží mohly být provedeny, aby bylo možné stále považovat zboží za dovezené ve stejném stavu, jako bylo vyvezeno. Těmito změnami může být změna jeho vzhledu, provedení nezbytných oprav nebo navrácení do dobrého stavu a změny provedené z důvodu udržování zboží v dobrém stavu. Pokud se zbožím bylo manipulováno jinak, je jeho stav zachován, pouze pokud po započítání takovéto manipulace vyšlo najevo, že změny nejsou vhodné pro zamýšlené použití zboží. Ustanovení čl. 203 kodexu dále upravuje situaci, kdy bylo vracející se zboží před vývozem propuštěno do volného oběhu se sníženou či nulovou sazbou cla z důvodu konkrétního konečného užití. V takovém případě se osvobození přizná, pouze pokud je znovu zpětně dováženo k témuž užití. Pokud by nebylo, má dovozce nárok pouze na snížení částky dovozního cla, a to o „*případně vybranou částku cla při prvním propuštění tohoto zboží do volného oběhu*“. Tato náhrada se však neposkytne, byla-li částka vyšší než ta, která se vyměří vzhledem k propuštění vráceného zboží.²⁸⁹ Druhý zmíněný případ kodexem upraveného osvobození v rámci volného oběhu, osvobození u mořského rybolovu a u jiných produktů z moře, upravuje ustanovení čl. 208. Na něj mají nárok produkty rybolovu, které byly získány z teritoriálních vod nepatřící členským státům Unie, a to za podmínky, že k jejich získání došlo plavidly registrovanými v některém z členských států a plujícími pod vlajkou některého z nich. Dále má též na osvobození nárok zboží, které bylo na palubě daného plavidla zpracováno z takto získaných produktů.²⁹⁰ Na základě těchto ustanovení je dosahováno podpory hospodářství Unie. Výrobci vyvážející své zboží se nemusejí bát dodatečné finanční zátěže při reklamacích ze třetích zemí, či při navrácení svého zboží, které bylo pouze vypůjčeno. Subjekty specializující se na lov mořských produktů

---

²⁸⁹ Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.; Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2446 ze dne 28. července 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, pokud jde o podrobná pravidla k některým ustanovením celního kodexu Unie [online]. 2015 [cit. 01.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2015/2446/oj/ces

²⁹⁰ Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

mohou tímto zbožím, je-li přímo získáno, bezcelně zásobovat trh Unie, i přes to, že dané produkty byly získány mimo teritoriální vody členských států.

Druhou kategorií osvobození od dovozního cla upravenou celním kodexem představuje osvobození poskytované v rámci některých zvláštních celních režimů. Takovými režimy jsou primárně ty upravené v kapitole 4 a 5 hlavy VII kodexu.²⁹¹

Kapitola 4 upravuje režimy dočasné použití a konečné užití. Prvý zmíněný režim umožňuje na základě ustanovení čl. 250 kodexu, aby zboží, které není zbožím Unie, bylo do režimu volného oběhu propuštěno s úplným či částečným osvobozením od cla, má-li být následně zpětně vyvezeno. V případě, že u zboží nedojde k úplnému osvobození, ale pouze k částečnému, je nutno za dočasné užívání zboží na území Unie hradit clo. To je vyměřeno celními orgány za každý, byť jen započatý měsíc, a to ve výši 3 % z částky dovozního cla, které by bylo splatné v případě propuštění daného zboží do režimu volný oběh. Celková vyměřená částka však nesmí dle ustanovení čl. 252 odst. 2 kodexu tuto případnou částku přesáhnout. Užití tohoto režimu je možné pouze v případě, kdy jsou splněny kodexem stanovené podmínky. Zejména, že v rámci předmětného užití nedojde u zboží k jiným změnám než k běžnému opotřebení. Režim konečného užití dále umožňuje propuštění zboží do volného oběhu se sníženou nebo nulovou sazbou cla, a to z důvodu zvláštního účelu či použití daného zboží. Uplatnění těchto specifických sazeb však musí být vždy zakotveno ve zvláštních právních předpisech EU. Těmi jsou primárně nařízení upravující jiné tarifní nástroje obchodní politiky, jako jsou nařízení o celních kvótách a tarifních suspenzích, či může vyplývat z nařízení 2658/87 upravující celní sazebník. Zboží může být v rámci tohoto zvláštního režimu použito pouze k účelu, který je zakotven v těchto zvláštních předpisech a za účelem kontroly dodržování tohoto účelu je nad ním stanoven celní dohled. Bylo-li zboží v době, kdy dohled stále trvá, použito k jinému účelu, ztrácí nárok na osvobození a vzniká celní dluh.²⁹²

Pátá kapitola hlavy VII kodexu zakotvuje základní ustanovení ohledně režimů zušlechtění. Režim aktivního zušlechtovacího styku, upravený ustanoveními č. 256 a násl., umožňuje, aby na celním území Unie bylo použito zboží, které není zbožím Unie, pro účely zušlechtovacích operací, aniž by z něj bylo vyměřeno clo. Cílem předmětného zušlechtění je například montáž a kompletace zboží či jeho opravy a zničení.²⁹³ Dle ustanovení čl. 256 odst. 3

---

²⁹¹ Ibid.

²⁹² GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ CEL. *Metodická informace č. 20/2016, Zvláštní režimy s výjimkou režimu tranzit.; Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*; EVROPSKÁ KOMISE. *Doklady a postupy celního odbavení.*

²⁹³ *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.*; ADVERTISING-MEDIA.CZ a Jana ZEDNÍKOVÁ. Účel zušlechtování zboží v mezinárodním obchodě. In: *ze-cel-ag.cz* [online] [cit. 02.06.2024]. Dostupné z: <http://www.ze-cel-ag.cz/zuslechteni-zbozi/>

Lze navíc režim aktivního zušlechtovacího styku užít též na zboží, u kterého je nutné provést určité operace zajišťující splnění technických podmínek nutných pro propuštění do režimu volného oběhu a dále též na zboží, se kterým bude manipulováno za účelem zajištění uchování zboží, zlepšení jeho vzhledu nebo jakosti či vzhledem k němu dojde k jiné obvyklé formě manipulace v souladu s ustanovením čl. 220 kodexu. Režim pasivního zušlechtovacího styku je svým způsobem opakem aktivního zušlechtovacího styku a též určitou obdobou režimu vývozu, jelikož umožňuje dočasný vývoz zboží Unie z celního území Unie, a to za účelem zušlechtovacích operací. Výsledné zušlechtěné produkty, které vzejdou ze zušlechtovací operace, mohou být následně propuštěny do režimu volného oběhu s úplným či částečným osvobozením od cla. Aby však při navrácení vyvezeného zboží ve formě zušlechtěných výrobků bylo osvobození přiznáno, je zapotřebí dovézt ho zpět a propustit do režimu volného oběhu ve lhůtě stanovené celními orgány. Na úplné osvobození od cla má v rámci režimu pasivního zušlechtovacího styku nárok zboží, které bylo opraveno bezúplatně na základě smluvní nebo zákonné záruky či v důsledku výrobních vad a vad materiálů (není-li již takto vadné prodáváno), pokud jsou zároveň tyto skutečnosti celnímu úřadu náležitě prokázány. Úplné osvobození se též poskytne, je-li zboží, z něž byly prostřednictvím zušlechtění získány zušlechtěné výrobky, opraveno či upraveno v zemi, se kterou má Unie uzavřenou mezinárodní dohodu, ze které takovéto osvobození vychází a jsou-li splněny veškeré smlouvu dané podmínky. Celní kodex vzhledem k pasivnímu zušlechtovacímu styku dovoluje též ve svém ustanovení čl. 261, aby namísto zušlechtěného výrobku bylo zpět do Unie dovezeno náhradní zboží. Toto zboží lze dovézt pouze, byla-li předmětem zušlechtění oprava vadného zboží a náhradní zboží spadá do stejného kódu kombinované nomenklatury a má stejnou jakost a technické specifikace, jako by mělo vyvezené zboží po opravě. Za podmínek, které si v souladu s ustanovením čl. 262 kodexu mohou stanovit samy celní orgány, může být náhradní zboží dovezeno již před odesláním vadného zboží, je-li vadné zboží vyvezeno ve lhůtě 2 měsíců ode dne propuštění náhradního zboží do volného oběhu.²⁹⁴ Unijní subjekty tak na základě uvedených celních režimů mohou bez dodatečné zátěže způsobené cly opravovat na území Unie jimi dříve vyvezené zboží, je-li oprava zapotřebí, případně si obdobně bez této překážky nechat zboží opravit ve třetí zemi a zpětně ho bezcelně dovézt. Tímto dochází k liberalizaci mezinárodního obchodu, jelikož je odstraněna překážka prodávající případné nutné opravy a reklamace. Dané režimy však neslouží pouze opravám, ale mohou být využity například zpracovatelským průmyslem v Unii, který může bez finanční zátěže, jež cla způsobují, nabídnout svoje služby subjektům ze třetích zemí. Dále je též

---

²⁹⁴ Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

ekonomika podpořena tím, že případně kvalitnější či lehčeji dostupné zušlechtění nabízené ve třetí zemi může být využito bez dodatečných celních nákladů. Z opačného pohledu však může takovéto usnadnění způsobovat nadměrnou konkurenci unijním subjektům, které se zaměřují na obdobné či shodné zušlechtění.

Zbylé zvláštní celní režimy osvobození přímo nezmiňují. Obecně lze však říci, že veškeré zvláštní celní režimy, tedy i nezmíněné režimy tranzit a uskladnění, představují určité osvobození od cla. Jsou totiž výjimkou z běžného režimu volný oběh, která spočívá, jak již bylo uvedeno v podkapitole zabývající se předmětem cla, v poskytnutí výhod subjektům v Unii k podpoře jejich hospodářské činnosti. Tyto výhody jsou spojeny primárně s menší celní zátěží, než kterou by pocítovaly při využití režimu volného oběhu.²⁹⁵

Většina problematiky osvobození od cla je však upravena v již zmíněném nařízení 1186/2009 o systému Společenství pro osvobození od cla. To zakotvuje osvobození, které se uplatní na vícero zboží, dovážené za různými, nejčastěji pro hospodářství Unie prospěšnými, účely. U dovozu většiny tohoto zboží není z pohledu Unie zapotřebí chránit vnitřní trh a ekonomiku cly, a tudíž není důvod toto zboží cly zatěžovat.²⁹⁶

V úvodních ustanoveních obsažených v hlavě I předmětného nařízení jsou definovány nejdůležitější pojmy, jako například dovozní clo, osobní majetek či vybavení domácnosti. V ustanoveních hlavy II jsou již detailně rozebrány jednotlivé případy osvobození. Prvním upraveným případem je osvobození uplatňující se na zboží, které je dováženo jako osobní majetek fyzických osob, pokud přemísťují své bydliště do Unie. Dané zboží musí být v držení osoby, která své bydliště přemísťuje a musí se jednat o nespotřebitelné věci, které byly užívány v místě bývalého pobytu alespoň šest měsíců a v novém místě bydliště bude užíváno za stejným účelem. Nesmí však jít o alkohol, tabákové výrobky, dopravní prostředky sloužící k obchodnímu použití a některé nástroje k výkonu povolání. Zároveň mají na toto osvobození nárok pouze osoby, které měly místo pobytu mimo území EU nepřetržitě alespoň po dobu 12 měsíců a pokud je zboží dovezeno ve lhůtě 12 měsíců ode dne, kdy daná osoba svoje bydliště do Unie přesunula. Ode dne přijetí prohlášení na propuštění předmětného zboží do volného oběhu navíc nesmí daná osoba po dobu 12 měsíců zapůjčit, zastavit, pronajmout ani převést dané zboží za úplatu i bez ní, neinformuje-li o tom předem příslušné orgány. Dojde-li k porušení této povinnosti, uplatní se na zboží dovozní clo, a to dle sazby a celní hodnoty platné v době porušení.²⁹⁷ Toto ustanovení je typicky využíváno osobami, které se za prací přemísťují na území Unie, a to i s vybavením své

²⁹⁵ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ CEL. *Metodická informace č. 20/2016, Zvláštní režimy s výjimkou režimu tranzit.*

²⁹⁶ EUROPEAN COMMISSION. Duty relief. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 02.06.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/duty-relief_en

²⁹⁷ Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

domácnosti. Takovými osobami jsou často pracovníci vyslaní společností, která je řízena ze zahraničí, spravovat pobočku v Unii.²⁹⁸ Vzhledem k momentální geopolitické situaci a k válce na Ukrajině je ve vztahu k osvobození majetku osob přemísťující své sídlo do Unie stěžejní ustanovení čl. 11 předmětného nařízení. To zakotvuje možnost odchýlit se od vcelku striktně stanovených pravidel, které je nutno splnit k přiznání osvobození, a to za podmínky, že je daná osoba nucena své obvyklé bydliště přesunout z důvodu mimořádných politických událostí. Toto ustanovení tak směřuje vůči uprchlíkům obecně, avšak vzhledem ke zvýšené migraci z Ukrajiny z důvodu války na jejím území bylo toto ustanovení v posledních letech stěžejní.²⁹⁹ Clo prostřednictvím jeho obchodněpolitické funkce tak lze využít i k humanitárním účelům, kdy mimo výše uvedený případ upravuje nařízení 1186/2009 též osvobození zboží sloužící charitativním nebo dobročinným subjektům, a to ve své kapitole XVII. Konkrétně bod C byl v minulých letech důležitý, jelikož je v tomto bodě upraveno osvobození zboží sloužící pro oběti katastrof. Katastrofu ve smyslu tohoto bodu, respektive ustanovení čl. 74, představovala pandemie COVID-19. Dle zmíněného ustanovení může být osvobozeno zboží, které je dovezeno státními či charitativními subjekty a je rozděleno zdarma obětem katastrofy nebo zpřístupněno zdarma, avšak nadále zůstane ve vlastnictví dovážejícího subjektu. Pro uspokojení potřeb záchranných složek po dobu záchranných prací vykonávaných z důvodu katastrofy je též osvobozeno zboží dovážené za tímto účelem těmito složkami. Toto osvobození však nevyplývá přímo z nařízení 1186/2009, avšak musí o něm rozhodnout Komise na žádost jednoho či více členských států v souladu s ustanovením čl. 76. Takovéto potřebné rozhodnutí přijala Komise právě v době pandemie COVID-19. Konkrétně šlo o rozhodnutí Komise (EU) 2020/491, na základě kterého bylo od cla osvobozeno zboží rozdělované a zpřístupňované osobám ohroženým nemocí COVID-19 a sloužící záchranným složkám při boji s pandemií.³⁰⁰ Dále je možné zmínit, převážně soukromými osobami hojně využívané, osvobození pro zásilky nízké hodnoty, které je pro dovoz zboží zakotveno v ustanovení čl. 23 a 24. Na základě těchto ustanovení je osvobozeno zboží, jehož vlastní hodnota nepřevyšuje částku 150 eur na zásilku, bylo odesláno přímo ze třetí země příjemci a zároveň se nejedná o alkoholické či tabákové výrobky nebo parfémy a toaletní

---

²⁹⁸ MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*, s. 256.

²⁹⁹ CELNÍ SPRÁVA ČR. *Veřejná informace - Často kladené otázky týkající se cel vzhledem k agresi proti Ukrajině* [online]. 2023. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/Documents/2023-07-26-FAQ_celn%C3%AD%20ot%C3%A1zky_cs.pdf; *Nařízení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie*.

³⁰⁰ *Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 ze dne 16. listopadu 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla (kodifikované znění)*.; *Rozhodnutí Komise (EU) 2020/491 ze dne 3. dubna 2020 o osvobození zboží, které je nezbytné k boji proti následkům rozšíření onemocnění COVID-19 během roku 2020, od dovozního cla a od DPH při dovozu (oznámeno pod číslem C(2020) 2146)* [online]. 2021 [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/491/2021-04-23/ces>

vody. Tímto osvobozením jsou zvýhodněny právě převážně soukromé osoby, které nakupují zboží od zahraničních prodejců prostřednictvím jejich e-shopů. Největší popularitu zažívají prodejci z Číny, kteří však svými levnými produkty zaplavili evropský trh a vytvořili tak silnou konkurenci unijním prodejcům. V rámci EU se tedy zvedají hlasy vyzívající ke zrušení tohoto osvobození a větší ochraně vnitřního trhu před levnými zásilkami ze třetích zemí. Ke zrušení vyzvala dle agentury Reuters například hlavní asociace prodejců ve Spolkové republice Německo, dle které se na stranu neposkytování osvobození pro zásilky nízké hodnoty staví i Německá vláda.³⁰¹ Problému si je vědoma i Komise, která ve svém sdělení Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru uvedla, že právě i vzhledem k narůstajícímu objemu elektronického obchodu je zapotřebí nové celní reformy v EU. Komise poukazuje primárně na problém zneužívání osvobození v rámci elektronického obchodu, které spočívá v podhodnocování zásilek či jejich rozdělování na vícero kusů tak, aby pod hranici 150 eur spadaly. Vzhledem k nadměrnému objemu těchto zásilek navíc není ze strany celních orgánů možné náležitě kontrolovat, zda tyto zásilky splňují bezpečnostní požadavky stanovené EU. Dle studií zmiňovaných Komisí je okolo 65 % zásilek zaslaných v rámci elektronického obchodu podhodnoceno a obdobné procento těchto zásilek nesplňuje stanovené požadavky. V daném sdělení však Komise neuvádí, že by jejím cílem bylo osvobození zrušit. Předpokládá však vytvoření nového celního režimu, který by se uplatnil na elektronické obchodování, čímž by se předešlo zneužívání osvobození a ve výsledku by, dle Komise, přineslo dodatečné příjmy ve výši odhadované až na 1 miliardu eur ročně.³⁰²

Úpravu osvobození nalezneme i ve vnitrostátním předpise, konkrétně v celním zákoně. I přes to, že je většina platného celního práva v ČR obsažena v předpisech EU, a tedy i osvobození od cla, je některá úprava ponechána na členských státech. Jedná se o osvobození vyplývající ze zvláštních dohod uzavřených členskými státy, jestliže se jejich obsahy týkají pouze členských států. V celním zákoně je tak v jeho ustanovení § 38 upraveno osvobození diplomatické pošty a konzulárních zavazadel a dále osvobození zboží dováženého osobami,

---

³⁰¹ Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 ze dne 16. listopadu 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla (kodifikované znění); REID, Helen. Germany backs ending EU tax break that helps Shein and Temu keep prices low. *Reuters* [online]. 2024 [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/markets/europe/germany-backs-ending-eu-tax-break-that-helps-shein-temu-keep-prices-low-2024-05-23/>

³⁰² SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU *Celní reforma: posunutí celní unie na další úroveň* [online]. 2023 [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0257>; BASALISCO, Bruno, Julia WAHL a Henrik OKHOLM. *E-COMMERCE IMPORTS INTO EUROPE: VAT AND CUSTOMS TREATMENT* [online]. 2016. Dostupné z: https://copenhageneconomics.com/wp-content/uploads/2021/12/e-commerce-imports-into-europe_vat-and-customs-treatment.pdf; BEUC - THE EUROPEAN CONSUMER ORGANISATION. *Is it safe to shop on online marketplaces?* [online]. Brusel, 2021. Dostupné z: <https://www.beuc.eu/reports/it-safe-shop-online-marketplaces>

kteří požívají výsady a imunity dle mezinárodních norem, kdy tato osvobození od cla vyplývají z Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích a Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích.³⁰³

Osvobození od cla lze nalézt v celním právu zřejmě všech zemí či teritorií světa. Velmi často se jejich prostřednictvím projevuje obchodněpolitická funkce cla v rozvojových a nejméně rozvinutých státech, kde jsou používány jako podpora investic. Výzkumy v této oblasti však ukazují, že takto udělované osvobození musí být vždy náležitě a průběžně přezkoumáváno, jelikož nemusí vést k zamýšlenému výsledku. Osvobození navíc v některých případech bývají udělována konkrétním subjektům, což dává prostor ke korupci a k lobbingu za udělení více a více takovýchto osvobození, která mohou způsobit poškození ekonomiky daného státu.³⁰⁴ Například autor studie zaměřené na celní zvýhodnění poskytované v Zimbabwe těžebnímu odvětví v letech 2009 až 2014 došel v rámci svého výzkumu k závěru, že ztráty, které z pohledu příjmů státního rozpočtu Zimbabwe kvůli takto poskytovanému zvýhodnění pocítila, byly vyšší než případné získané výhody.³⁰⁵ Využívání obchodněpolitické funkce cla tak musí být vždy náležitě promyšleno a průběžně kontrolováno, aby nedošlo k jeho zneužití a aby skutečně dosáhlo stanoveného cíle.

4.3.5. Preferenční sazební zacházení

Preferenční sazební zacházení je jedním z nejvýznamnějších nástrojů společné obchodní politiky EU, na základě kterého je určitým státům poskytován zvýhodněný přístup na vnitřní trh Unie za pomoci nižších až nulových preferenčních celních sazeb, kdy však ve většině případů jsou tyto výhodnější sazby poskytovány za určitou protihodnotu. Prostřednictvím tohoto tzv. „preferenčního cla“ se tak projevuje obchodněpolitická, a i negociační funkce.³⁰⁶

Preferenční sazební zacházení je poskytováno jak jednostranně jako preferenční clo autonomní, tak na základě dvoustranných a vícestranných dohod. Autonomní sazby jsou cíleny na rozvojové a nejkudší státy a jejich prostřednictvím se EU, ale i jiné hospodářsky rozvinuté státy, snaží napomoci rozvoji těchto států. Smluvní preferenční sazby jsou udělovány spíše hospodářsky vyspělým obchodním partnerům za účelem recipročního snazšího přístupu na jejich trh.³⁰⁷

---

³⁰³ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k zákonu č. 242/2016 Sb.; Zákon č. 242/2016 Sb., Celní zákon.; Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 ze dne 16. listopadu 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla (kodifikované znění).*

³⁰⁴ KEEN, Michael, ed. *Changing customs.*

³⁰⁵ MADZIVANYIKA, Ezera. Customs duty incentives and their effects on customs revenue mobilization: the case of Zimbabwe (2009-2014). *Public and Municipal Finance.* 2016, roč. 5, č. 1, s. 11, 12. DOI: 10.21511/pmf.05(1).2016.01

³⁰⁶ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 76.

³⁰⁷ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 294.

Bavíme-li se o preferenčním sazebním zacházení, je nutné zmínit jeho soulad se základními principy mezinárodního obchodu, tedy s doložkou nejvyšších výhod a zákazem diskriminace. Tyto principy vychází primárně z GATT, kdy však, jak již bylo vícekrát zmíněno výše, z těchto principů existují v GATT a v k ní vydaných rozhodnutích zakotvené zákonné výjimky.³⁰⁸ Autonomní celní preference uplatňované vůči rozvojovým státům vychází z rozhodnutí č. L/4903 přijatého v roce 1979 smluvními státy GATT, které stále platí jako součást GATT 94 v rámci WTO. To stanoví, že bez ohledu na ustanovení čl. I. GATT mohou smluvní státy udělit příznivější zacházení rozvojovým zemím, bez nutnosti takovéto rozdílné zacházení udělit jiným smluvním stranám. Mezi toto příznivější zacházení spadá dle čl. 2 písm. a) předmětného rozhodnutí preferenční sazební zacházení poskytované na produkty z rozvojových zemí v rámci tzv. „všeobecného systému preferencí“ (dále jen „GSP“³⁰⁹).³¹⁰ Ten byl zaveden již v roce 1971 prostřednictvím rozhodnutí smluvních stran GATT č. BIDS 18S/24, avšak pouze na 10 let, a to na základě výsledků druhé konference UNCTAD³¹¹. V rámci těchto výsledků bylo jednomyslně schváleno, že má dojít k vytvoření „systému všeobecných, nerekipročních a nediskriminačních preferencí prospěšných pro rozvojové země s cílem zvýšit příjmy z vývozu, podporovat industrializaci a urychlit tempo hospodářského růstu těchto zemí“.³¹² Smyslem všeobecného systému preferencí je právě zavedení preferencí na zboží pocházející z rozvojových zemí bez povinnosti takovéto zacházení poskytovat jiným státům a nutnosti rozvojových států takovéto zacházení opětovat, a to za předpokladu, že skutečně slouží rozvoji obchodu, nikoli jako překážka vůči některým jiným státům.³¹³ Výjimka umožňující existenci preferenčního sazebního zacházení poskytovaného na základě dvoustranných a vícestranných dohod je zakotvena v ustanovení čl. XXIV GATT, dle kterého žádné ustanovení GATT nezabraňuje vytvoření celní unie a oblasti volného obchodu, v rámci kterých je případně preferenční sazební zacházení udělováno.³¹⁴

---

³⁰⁸ KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cl a původ zboží*, s. 28.

³⁰⁹ Všeobecný systém preferencí je do anglického jazyka překládán jako „Generalized System of Preferences“, ve zkratce GSP.

³¹⁰ GATT “CONTRACTING PARTIES”. Decision of 28 November 1979 (L/4903). In: *WTO | legal texts* [online] [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/enabling1979_e.htm#fnt-3

³¹¹ United Nations Conference on Trade and Development – Konference OSN o obchodu a rozvoji

³¹² *Decision of 25 June 1971, BISD 18S/24* [online]. Dostupné z: <https://www.worldtradelaw.net/document.php?id=misc/gsp.pdf>

³¹³ Ibid.; EUROPEAN COMMISSION. Generalised Scheme of Preferences. In: *Trade* [online]. 21. 11. 2023 [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/development-and-sustainability/generalised-scheme-preferences_en (dále citováno jako EUROPEAN COMMISSION. Generalised Scheme of Preferences).

³¹⁴ *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).*

Zaměříme-li se nejprve na jednostranné preferenční sazební zacházení poskytované v rámci GSP, je stěžejním unijním právním předpisem nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 (dále jen „nařízení GSP“) o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. Tímto nařízením je dána unijní legislativa do souladu s požadavky vyplývajícími z členství ve WTO ve vztahu k systému GSP a zároveň je jeho prostřednictvím společná obchodní politika v souladu s cíli EU, které jsou vytyčeny v ustanovení čl. 21 SEU a čl. 208 SFEU. Unie tak zakotvením GSP cílí k vymýcení chudoby ve světě, k podpoře udržitelného hospodářského a sociálního rozvoje, k podpoře řádné správy věcí veřejných, k ochraně základních lidských práv a k rozvoji ochrany životního prostředí, a to skrze odstranění cel. Rozvojovým a nejméně rozvinutým státům je nařízením zprostředkován vůči Unii liberálnější mezinárodní obchod nezatížený cly, díky kterému mají možnost získávat další příjmy potřebné pro vyšší investice do svého rozvoje.³¹⁵ Zároveň se však uplatní nerekiproční přístup a rozvojové státy nemusí tyto výhody poskytovat zpětně Unii. Mohou tak i nadále těžit z příjmů z cel, které, jak již bylo zmíněno v první podkapitole této kapitoly, jsou pro tyto státy ve většině případů stěžejním zdrojem finančních prostředků.³¹⁶ EU se však snaží prostřednictvím GSP prosazovat neobchodní politické zájmy, jako je co největší prosazení právního státu v daných zemích, či ochrana životního prostředí.³¹⁷

GSP se celkem skládá ze tří režimů, a to obecného a dvou zvláštních. Obecný režim je cílený na veškeré v GSP zvýhodněné rozvojové země. Zvýhodněné země jsou uvedeny v příloze I nařízení a mají právo preference v rámci obecného režimu využívat, pokud splňují kritéria zakotvená v ustanovení čl. 4 nařízení GSP. Preference tak není možné využívat zeměmi, které tři po sobě jdoucí roky byly Světovou bankou zařazeny do seznamu zemí s vyššími středními či vysokými příjmy, nebo které využívají jiné preference, které jim poskytují přístup na trh se stejnými či výhodnějšími podmínkami jako GSP. Země, které daná kritéria splňují, jsou uvedeny v příloze II. Pokud by podmínky některá ze zemí splňovat přestala, je Komisi svěřena na základě ustanovení čl. 5 pravomoc přijímat nelegislativní akty, kterými přílohu II může změnit a takovouto zemi z ní odebrat. Za tímto účelem též přílohu Komise do 1. ledna každého roku přezkoumává. Zároveň, aby se dané země mohly na změny způsobené vyřazením z GSP připravit, jsou stanoveny v ustanovení čl. 5 ochranné lhůty, po jejichž dobu po vyloučení se preference stále uplatní. Obecný režim se vztahuje, a preference se v rámci něj uplatní, na zboží

---

³¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008 [online]. 2012 [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/978/oj/ces>

³¹⁶ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 294.

³¹⁷ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 323.

uvedené v příloze V nařízení GSP.³¹⁸ Veškeré zboží v této příloze je rozděleno do dvou kategorií, a to na citlivé produkty a necitlivé produkty. Toto rozdělení je zakotveno z důvodu ochrany unijních výrobců, kteří by v případě citlivých produktů mohli být ohroženi zvýšenou konkurencí pocházející ze zvýhodněných rozvojových zemí. U citlivých produktů tak dochází pouze ke snížení cel, aby byla zohledněna situace výrobních odvětví daného zboží v Unii. U necitlivých produktů naopak dochází ke kompletnímu pozastavení cel. I přes poskytování zvýhodnění prostřednictvím obchodněpolitické funkce cla se tedy stále uplatní též ochranná funkce cla.³¹⁹

Prvním zvláštním režimem je pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných, zkráceně nazývaný též GSP+ (dále jen „GSP+“). V rámci tohoto režimu se významně prosazuje negociační funkce cla z politického pohledu, jelikož tento režim mohou využívat pouze země zvýhodněné v rámci systému GSP, které navíc ratifikovaly veškeré úmluvy stanovené přílohou VIII nařízení GSP, zavázaly se ratifikace zachovat a smlouvy náležitě provádět, kdy zároveň orgány, které dle daných úmluv monitorují jejich dodržování, neshledaly žádné nedostatky v jejich provádění. Navíc se zavázaly spolupracovat s Unii při přezkumu řádného dodržování úmluv Komisí a splnily též další podmínky stanovené v ustanovení čl. 9 odst. 1 nařízení GSP. Aby země byla do GSP+ zařazena, musí mimo splnění daných podmínek podat písemnou žádost adresovanou Komisi, která o ní uvedomí Radu a Evropský parlament.³²⁰ Země zařazené do GSP+ mohou oproti obecnému režimu využívat větší zvýhodnění, tedy čerpat dodatečné preference, a to na produkty uvedené v příloze IX, jejichž cla jsou kompletně pozastavena na základě ustanovení čl. 12. Pokud by země zvýhodněná v rámci GSP+ přestala dodržovat podmínky potřebné pro zařazení do tohoto zvláštního režimu, je zvýhodnění na veškeré či pouze některé produkty dočasně odňato.³²¹

Druhý zvláštní režim je nazýván „Vše kromě zbraní“, neboli v anglickém jazyce „Everything But Arms“ (dále jen „EBA“). Zvýhodnění poskytované tímto režimem mohou využívat pouze země zvýhodněné v rámci GSP, které jsou OSN zařazeny mezi nejméně rozvinuté země. Tyto země jsou uvedeny v příloze IV nařízení GSP, kterou Komise průběžně

---

³¹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008.

³¹⁹ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 323.; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008.

³²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008.

³²¹ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 323.; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008.

prezkoumává za účelem zjištění, zda dané země stále splňují potřebné podmínky. Země, vůči kterým se tento režim uplatní, jsou v rámci GSP nejvíce zvýhodněny, jelikož je jim poskytnut v zásadě kompletní bezcelní přístup na vnitřní trh Unie. Dle ustanovení čl. 18 nařízení GSP jsou totiž cla společného celního sazebníku v kapitolách 1 až 97 kombinované nomenklatury vůči těmto státům zcela pozastaveny, a to s výjimkou zboží, které spadá do kapitoly 93. Do vyjmuté kapitoly 93 spadají zbraně, střelivo a jejich části, součásti a příslušenství, kdy toto vyjmutí je důvodem pro název zvláštního režimu.³²²

EU si je však nadále vědoma významu ochranné funkce cla a za účelem případné nutné obrany vnitřního trhu Unie zakotvuje v nařízení GSP ochranné mechanismy. Na jejich základě, při splnění daných podmínek, tak mohou být preferenční sazební zacházení pozastavena, zvýhodnění odňata a cla společného celního sazebníku znovu zavedena. Pokud by například ze strany zvýhodněných států, které mají nárok na preferenční cla v rámci některého z režimů, docházelo k využívání nekalých obchodních praktik, které dopadají i na vnitřní trh EU a zvýhodněná země je neřeší, může Komise na základě ustanovení čl. 19 nařízení GSP přijmout prováděcí akty, kterými preferenční zvýhodnění dočasně odejme. Komise může obdobě postupovat též v případě, že dochází k podvodům a ke zneužívání pravidel o původu zboží. Cla mohou být znovu zavedena na základě čl. 22 nařízení GSP, pokud jsou zvýhodněné produkty dováženy v takovém množství, nebo za takové ceny, že vytvářejí silné konkurenční problémy výrobcům v Unii, kteří se specializují na výrobu shodných a obdobných produktů, čímž dochází ke zhoršení hospodářské nebo finanční situace takových výrobců. Šetření, zda k takovéto situaci dochází či může dojít, zahajuje Komise, a to na základě podnětu členských států, z vlastní iniciativy, a dále též i z podnětu konkrétních právnických osob či sdružení bez právní subjektivity, které zastupují unijní výrobce. Specifická silnější ochranná opatření jsou pak zavedena u produktů zemědělství, rybolovu a textilu.³²³

V roce 2018 byla pro Komisi zpracována studie za účelem zjištění, zda GSP plní svůj účel, a tedy zda je řádně využívána obchodněpolitická a negociační funkce cla. Tato studie ukázala, že předmětný systém preferencí má pozitivní výsledky. Byly pozorovány nárůsty dovozu zboží ze zemí v GSP zvýhodněných, a to převážně u nejméně rozvinutých zemí, které těží ze zvláštního režimu EBA. Například při dovozu zboží do EU z Etiopie, která využívá výhody režimu EBA, byl mezi roky 2014 a 2015 pozorován nárůst o téměř 23 %. Dále celkový

---

³²² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008.; TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 323.

³²³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008.

dovoz textilu ze zvýhodněných zemí v rozmezí let 2014 až 2016 vzrostl o 24,5 %. Obdobně byla též pozorována větší diverzifikace vyváženého zboží z většiny zvýhodněných zemí. Výhody GTS však nebyly pouze ekonomické povahy. Studie uvádí, že ve většině případů má GSP pozitivní dopad na sociální a základní lidská práva a zvýšení vývozu vedlo např. k podpoře zaměstnanosti či k větším pracovním příležitostem pro ženy. Za účelem získání výhodnějších preferencí v režimu GSP+ byly dále například Pákistánem ratifikovány úmluvy o lidských právech. Bohužel v politické oblasti není dle studie dopad GSP vždy pozitivní. Byly pozorovány případy záborů půdy z důvodu industrializace či určité negativní dopad na životní prostředí. Tato negativa jsou však pozorována pouze v některých případech, a i v oblasti životního prostředí studie poukazuje na pozitiva, jako například ratifikace úmluv o životním prostředí Tádžikistánem za účelem získání větších výhod v režimu GSP+.³²⁴

I jiné zdroje EU uvádí pozitivní dopady GSP, převážně ekonomického charakteru. Dle internetových stránek Komise se celkový dovoz do EU ze zemí zvýhodněných GSP zvýšil v letech 2014 až 2019 o 25 % a ze zemí spadajících do režimu EBA dokonce o 47 %. V porovnání, dovoz ze všech třetích zemí se zvýšil v daném období pouze o 16 %.³²⁵

Systém GSP není využíván pouze Evropskou unií, avšak vůči rozvojovým a nejméně rozvinutým státům ho aplikují i jiné hospodářsky rozvinuté státy, jako Japonsko či USA. Například Spojené státy zvýhodňují v rámci GSP 119 států a teritorií a z toho 44 nejméně rozvinutých. Celková hodnota dovozu do USA ze zvýhodněných zemí činila v roce 2021 18,7 miliard dolarů, což představovalo 0,5 % hodnoty celkového dovozu do USA.³²⁶

Druhou zmíněnou možností poskytování preferenčního sazebního zacházení je jeho poskytování na základě dvoustranných a vícestranných obchodních dohod. V rámci těchto dohod se již plně uplatní vzájemné poskytování celních výhod, jelikož jejich cílem není pouze podpora dovozu zboží z daného státu či států, ale též reciproční podpora vývozu, který směřuje na jeho či jejich trh. Dochází tak k oboustrannému či vícestrannému rozvoji obchodu, ale dále též k intenzivnější spolupráci v rámci výroby a s tím související specializaci práce. Prostřednictvím

---

³²⁴ EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE a DEVELOPMENT SOLUTIONS EUROPE LIMITED. *Mid-term evaluation of the EU's Generalised Scheme of Preferences (GSP): final report*. [online]. LU: Publications Office, 2018, s. 7–9, 99, 184 [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2781/82578>

³²⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Generalised Scheme of Preferences*.

³²⁶ OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. GSP Program Information. In: *US Preference Programs* [online] [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: <https://ustr.gov/issue-areas/preference-programs/generalized-system-preferences-gsp/gsp-program-information>; U.S. Imports 1960-2024. In: *Macrotrends* [online] [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/USA/united-states/imports>

těchto obchodních preferenčních dohod se tak vytvářejí ekonomická uskupení v podobě zón volného obchodu a celních unií, a to dle míry vzájemné integrace.³²⁷

Zóny volného obchodu tvoří skupiny dvou a více států, respektive celních území, mezi kterými dochází ke snížení a odstranění většiny cel a netarifních opatření na dovoz zboží pocházející z druhých účastníků se celních území. Účastníci si však nadále ponechávají svou autonomní celní politiku vůči třetím zemím, svůj vlastní celní rozpočet a celní sazebník. Celní unie jsou vyšší mírou integrace, při které dochází ke splynutí dvou a více celních území v jedno, které se tak následně rozprostírá na území vícero států. V jeho rámci jsou pak odstraněna v zásadě veškerá cla a jiná omezení na dovoz z účastníků se zemí, je uplatňována shodná celní politika vůči třetím státům, existuje jeden celní sazebník a společný rozpočet a účastníci se země užívají společné celní právní předpisy. Tyto znaky však nemusí být vždy naplněny, kdy příkladem je již v kapitole 3 zmíněná celní unie mezi ČR a SR, jelikož oba státy měly vlastní samostatné celní sazebníky a vlastní samostatné rozpočty.³²⁸ Tato ekonomická integrační uskupení tak cílí k co největší liberalizaci mezinárodního obchodu prostřednictvím obchodněpolitické funkce cla.³²⁹

O co největší liberalizaci světového obchodu se prostřednictvím preferenčních obchodních dohod a na jejich základě vytvořených ekonomických uskupení snaží i EU, která k roku 2023 uzavřela již 42 preferenčních dohod se 74 preferenčními partnery. Obchod s těmito partnery měl v roce 2022 hodnotu 2434 miliard eur a představoval 44 % celkového zahraničního obchodu Unie.³³⁰

Preferenční obchodní dohodou uzavřenou EU je například již zmíněná Komplexní hospodářská a obchodní dohoda mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé (dále jen „CETA“). Ta vstoupila prozatímně v platnost v roce 2017 a na jejím základě došlo ke zřízení oblasti volného obchodu mezi Kanadou a EU a ke snížení a zrušení většiny cel, respektive k zavedení nižších a nulových preferenčních cel na

---

³²⁷ KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cl a původ zboží*, s. 35.

³²⁸ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 296.

³²⁹ KÁRNÍK, Miroslav. *Cl a celní politika od A do Z*, s. 45.

³³⁰ EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation and enforcement of EU trade agreements*. [online]. LU: Publications Office, 2023 [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2781/505023> (dále citováno jako EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation and enforcement of EU trade agreements).

většinu produktů s cílem liberalizovat mezi smluvními stranami obchod se zbožím.³³¹ Snižování a odstraňování cel je zakotveno v ustanovení čl. 2.4 CETA a dochází k němu dle harmonogramu upraveném v příloze 2-A. U některých druhů zboží dochází nejprve postupně ke snižování cla, nejčastěji v několika shodných fázích, a až ve stanovený rok po vstupu dohody v platnost je clo kompletně odstraněno. Tím jsou chráněni výrobci obou smluvních stran před náhlou konkurencí způsobenou odstraněním cel. Harmonogram též stanoví, u kterého zboží k odstranění a snížení cel nedojde, kdy jde nejčastěji o zemědělské produkty. I přes to, že se v rámci CETA clo projevuje primárně skrze svou obchodněpolitickou a negociační funkci, stále dochází v určitých případech k zachování ochranné funkce cla. To je patrné též z ustanovení čl. 2.8, které zakotvuje možnost dočasného pozastavení preferenčního sazebního zacházení. Mechanismus, který je upraven v tomto ustanovení, nalezneme ve většině obchodních dohod a představuje určité specifikum těchto smluv. Umožňuje totiž smluvním stranám v zásadě přestat dodržovat závazky, které v rámci smlouvy přijaly, pokud jsou splněny stanovené podmínky. K dočasnému pozastavení preferenčního sazebního zacházení vůči zboží z druhé smluvní strany, které má na toto zacházení právo, může dojít v případě, že na základě šetření provedeného jednou smluvní stranou vyjde najevo systematické porušování celních předpisů za účelem získání tarifního zvýhodnění poskytovaného v rámci CETA osobou z druhé smluvní strany, nebo pokud druhá smluvní strana bezdůvodně odmítá spolupráci k řešení porušování celních předpisů za účelem získání celních výhod, i přes to, že je k tomu zavázána na základě ustanovení čl. 6.13. K pozastavení však nemůže v těchto případech dojít automaticky, ale je zapotřebí postupovat v souladu s postupem uvedeným v ustanovení čl. 2.8. Ten stanoví povinnost řešit nejprve vzniklou situaci s příslušnými orgány druhé smluvní strany a pokud nenaleznou vzájemně přijatelné řešení do 30 dní, obrátit se na Smíšený výbor pro celní spolupráci založený na základě CETA. Pokud ani ten do 60 dní řešení nenalezne, může smluvní strana preferenčního sazebního zacházení dočasně pozastavit, a to na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na 90 dní s možností opětovného prodloužení též maximálně o 90 dní. Význam zachování ochranné funkce cla je patrný též z kapitoly 3 CETA, která ve svém oddíle A upravuje soulad antidumpingových a vyrovnávacích cel s dohodou jako takovou a v oddíle B soulad se souhrnnými ochrannými opatřeními. Dle ustanovení čl. 3.1 a čl. 3.4 CETA strany potvrzují svá práva a povinnosti ohledně těchto institutů vyplívající primárně z GATT 94 a jiných smluv, které jsou součástí Dohody o WTO. Krajním ochranným opatřením je pak možnost ukončit platnost celé dohody dle

---

³³¹ EUROPEAN COMMISSION. EU trade relations with Canada. In: *Trade* [online]. 26. 4. 2024 [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/canada_en; *Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé.*

ustanovení čl. 30.9 písemnou výpovědí. CETA dále stanoví zákaz zvyšování či zavádění nových cel. Takovéto jednání je ve vztahu k většině zboží zakázané na základě ustanovení čl. 2.7. Výjimku tvoří například zboží, u kterého byla cla autonomně jednou ze stran snížena pod úroveň stanovenou v příloze 2-A a nyní je clo zpět zvyšováno a zboží, na které se nevztahuje preferenční sazební zacházení dle CETA.³³²

Dopady CETA jsou již nyní viditelné. Od roku 2018 do roku 2022 rostl vývoz zboží z Unie do Kanady v průměru o necelých 8 % ročně a například z pohledu mléčných výrobků došlo za dané období k nárůstu celkem až o 54 %.³³³ Růst je pozorovatelný i u dovozu zboží z Kanady do EU, kdy dle dostupných statistik Eurostatu bylo v roce 2023 dovezeno o 11 % více zboží, než v roce 2018.³³⁴ CETA byla též stěžejní z pohledu diverzifikace dodavatelů surovin a energetických produktů. Díky preferenčnímu dovozu tohoto zboží z Kanady se EU lépe zbavila závislosti na dovozu z Ruska, kdy se například dovoz minerálních olejů mezi roky 2021 a 2022 téměř zdvojnásobil. Preferenční zacházení však napomohlo i unijním výrobcům a vývozcům vzhledem ke ztrátě trhu v Rusku, jelikož pomocí tohoto zacházení získali snadněji nové trhy, na kterých mohou nabízet své zboží. Například vývoz výrobků z oboru strojírenství do Ruska se v roce 2022 snížil o 53 %, avšak ve stejném roce se vývoz těchto výrobků pouze do Kanady zvýšil o 28 %. Obchodněpolitická funkce cla tak napomáhá i k diverzifikaci Unijního mezinárodního obchodu a zamezuje zvýšené závislosti na jediném trhu třetí země.³³⁵

Z pohledu mezinárodního dění posledních let je stěžejní též Dohoda o přidružení mezi EU na jedné straně a Ukrajinou na straně druhé. Na základě této dohody v souladu s jejím ustanovením čl. 25 vzniká postupně mezi smluvními stranami oblast volného obchodu a je zakotveno preferenční sazební zacházení. Cla jsou snižována na základě ustanovení čl. 29 v souladu s přílohou I-A dohody.³³⁶ Toto ustanovení umožňuje také odstraňování cel urychlit. Toho využila Unie vzhledem k probíhající válce mezi Ruskem a Ukrajinou za účelem zmírnění dopadů této války na ekonomiku Ukrajiny. V souladu s ustanovením čl. 207 SFEU bylo proto vydáno nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1392 o dočasných opatřeních pro

---

³³² *Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé.*

³³³ EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation and enforcement of EU trade agreements.*

³³⁴ EUROSTAT. *EU trade since 1999 by SITC.*

³³⁵ EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation and enforcement of EU trade agreements.*

³³⁶ *Dohoda o přidružení mezi Evropskou unií, Evropským společenstvím pro atomovou energii a jejími členskými státy na jedné straně a Ukrajinou na straně druhé* [online]. 2023 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2014/295/2023-12-01/ces

liberalizaci obchodu s Ukrajinou. Na základě ustanovení čl. 1 tohoto nařízení, jako pomoc válkou zasaženému hospodářství Ukrajiny, došlo k pozastavení veškerých cel na produkty uvedené v příloze I-A Dohody o přidružení a k pozastavení všech celních kvót zavedených danou přílohou, kdy u produktů, na které se kvóty vztahovaly, se povoluje bezcelní dovoz do EU. Toto preferenční zacházení je však udělováno, dokud ze strany Ukrajiny dochází k dodržování podmínek stanovených ustanovením čl. 2 předmětného nařízení, tedy, že jsou nadále dodržována pravidla původu, že Ukrajina nezavádí žádná nová cla na zboží Unie nebo cla nezvyšuje a že dodržuje lidská práva, základní zásady demokracie a právního státu. Pokud by Komise shledala, že tyto podmínky nejsou ze strany Ukrajiny plněny, může dle ustanovení čl. 3 preferenční sazební zacházení na základě prováděcího aktu pozastavit. Pozastavit preferenční sazební zacházení či přijmout jiná ochranná opatření může Komise v souladu s ustanovením čl. 4 nařízení též v případě, že produkty, na které se zvýhodněné nulové sazby vztahují, nepříznivě ovlivňují vnitřní trh EU či trhy jednoho nebo více členských států se shodným či zaměnitelným zbožím. Za účelem zjištění, zda k takovéto situaci nedochází, má Komise povinnost monitorovat dopad předmětného preferenčního sazebního zacházení. Dále jsou též stanoveny hodnoty kumulativních objemů určitého více chráněného zboží, při jejichž překročení dojde ke znovuzavedení kvót platných dle přílohy I-A Dohody o přidružení.³³⁷ Clo tak skrze svou obchodněpolitickou funkci může sloužit i v případě války jako prostředek pomoci napadené straně. Zároveň jsou však nadále ponechány možnosti aplikovat ochranou funkci cla, jako je tomu i v případě nařízení 2024/1392. Tyto mechanismy stanovené na ochranu vnitřního trhu jsou kompromisem přijatým po nevoli převážně unijních zemědělců, kteří byli bezcelním dovozem z Ukrajiny ohroženi.³³⁸

Odpor proti poskytování preferenčního sazebního zacházení, a tedy i proti využívání obchodněpolitické funkce cla jako pozitivní motivace, vyvolala též chystaná obchodní dohoda mezi EU a zónou volného obchodu jihoamerických států MerCoSur, které se účastní Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay. Obdobně jako ve dvou výše zmíněných dohodách by mezi těmito bloky měla vzniknout zóna volného obchodu a mělo by dojít ke snížení a odstranění cel u většiny zboží dle harmonogramu stanoveného přílohami dohody. Výhrady proti dohodě zaznívají znovu především z odvětví zemědělství, jelikož státy MerCoSuru jsou významnými exportéry

---

³³⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1392 ze dne 14. května 2024 o dočasných opatřeních pro liberalizaci obchodu, která doplňují obchodní koncese použitelné na ukrajinské produkty podle Dohody o přidružení mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii a jejich členskými státy na straně jedné a Ukrajinou na straně druhé [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1392/oj/ces>

³³⁸ Dovoz zemědělských produktů z Ukrajiny do EU bude bez cel a kvót. *Seznam Zprávy* [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-dovoz-zemedelskych-produktu-z-ukrajiny-do-eu-bude-bez-cel-a-kvot-249416>

zemědělských produktů. Například Brazílie je pátým největším producentem tohoto zboží na světě. Ceny zemědělských produktů dovážených z těchto zemí jsou tak ve většině případů výrazně nižší než ceny, za které zemědělské komodity nabízejí unijní zemědělci. Nižší ceny jsou způsobeny též méně přísnými legislativními požadavky stanovenými při chovu zvířat a při pěstování rostlin v těchto zemích, než je tomu v EU. Dovážené zboží tak představuje výraznou konkurenci pro unijní zemědělské subjekty.³³⁹ Studie zpracovaná Ústavem zemědělské ekonomiky a informací však uvádí, že dopad preferencí na unijní i český zemědělský trh by měl být zanedbatelný. Na většinu citlivých zemědělských komodit, u kterých panuje ze strany zemědělců největší strach z případné konkurence, jsou namísto úplné liberalizace dohodou zakotveny celní kvóty, které jsou z pohledu celého vnitřního trhu velmi nízké. Tyto kvóty ve většině případů nedosahují ani 2 % celkové spotřeby v Unii. Dle studie lze nárůst dovozu očekávat, avšak pouze v takové míře, která by se unijních ani českých zemědělců neměla příliš dotknout.³⁴⁰ Mírný dopad na české zemědělství předpokládá též studie vypracovaná pro Ministerstvo průmyslu a obchodu, dle které by došlo ke snížení ekonomického výkonu zemědělství o 1,2 %. Snížení a odstranění cel v rámci preferenčního sazebního zacházení však dle této studie naopak výrazně pomůže vývozu produktů strojírenství, textilního průmyslu automobilového průmyslu či chemického průmyslu do zemí MerCoSur. Například v rámci odvětví textilu zmiňuje studie možný nárůst vývozu až o 563 %. Pro ekonomiku ČR je též stěžejní rozvolnění přístupu na nový trh pro zmíněný automobilový průmysl.³⁴¹ I přes výhrady unijního sektoru zemědělství by dopady obchodní dohody s blokem MerCoSur a využití obchodněpolitické funkce cla neměly být tak negativní, zvláště, pokud jsou vyváženě použity jednotlivé prostředky obchodní politiky, tedy například namísto preferenčního odstranění cel jsou použity preferenční celní kvóty.

Na celém světě existuje celá řada celních unií a zón volného obchodu a EU tak není jediným subjektem, který podněcuje vznik těchto ekonomických uskupení. Zónou volného obchodu je například již zmíněný MerCoSur, dalším případem může být zóna volného obchodu

---

³³⁹ HORÁČEK, Filip. Potraviny za auta. Největší dohoda v historii Evropy dráždí farmáře. *Seznam Zprávy* [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-byznys-trendy-analyzy-potraviny-za-auta-nejvetsi-dohoda-v-historii-evropy-drazdi-farmare-247888>; EUROPEAN COMMISSION. EU-Mercosur Trade Agreement. In: *Trade* [online]. 7. 12. 2023 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercosur/eu-mercosur-agreement_en; EUROPEAN COMMISSION. EU-Mercosur: Text of the agreement. In: *Trade* [online] [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercosur/eu-mercosur-agreement/text-agreement_en

³⁴⁰ ABRAHAMOVÁ, Miluše et al. *Dopad FTA EU – Mercosur na české zemědělství a potravinářství*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2020, s. 48, 70–73.

³⁴¹ KOCOUREK, Aleš, Jana ŠIMANOVÁ a Jiří KEJZAR. *Studie dopadů uzavření obchodní části Asociační dohody mezi EU a blokem MerCoSur na ekonomiku ČR*. Technická univerzita v Liberci, 2022, s. 6–7.

mezi Kanadou, USA a Mexikem zřízená na základě dohody USMCA a za zmínku stojí též zóna volného obchodu AfCFTA, tedy Africká kontinentální zóna volného obchodu, které se účastní 47 států Afriky.³⁴² Dle informací dostupných na stránkách WTO je ve světě ke dni sepsání této práce v platnosti 369 zón volného obchodu.³⁴³

4.3.6. Obchodněpolitická funkce cla jako nástroj negativní motivace

Jak již bylo uvedeno výše, obchodněpolitická funkce cla nemusí vždy nutně sloužit k pozitivní motivaci dovozu. Clo z pohledu této funkce tak není pouze nástrojem podporující export a import zboží, ale může zahraniční obchod regulovat i opačně. Často se tak v tomto pojetí obchodněpolitická funkce cla střetává s ochrannou funkcí.³⁴⁴

Obchodněpolitická funkce cla se jako nástroj negativní motivace projevuje například v rámci cel odvetných. Ta jsou zaváděna státy na dovoz zboží jako odplata za diskriminaci ze strany jiných států na mezinárodním poli, nejčastěji v hospodářských vztazích.³⁴⁵ V době psaní této práce téma odvetných cel rezonuje ve veřejném prostoru v souvislosti s celními ochrannými opatřeními, které zavedly Spojené státy americké na dovoz některého zboží z Číny, převážně elektromobilů a které se obdobně chystá zavést EU. Čína tak z důvodu těchto opatření hrozí zavedením nových cel na zboží z USA a EU, která tedy budou odvetou. Tím tak bude negativně regulován dovoz cly zasaženého zboží do Číny, a to i přes to, že před těmito výrobky nemusí být nutně cly chránit vnitřní trh. Pokud by Spojené státy a Evropská unie odpověděly zaváděním dalších cel jako „odplaty za odplatu“, může takováto situace vést až k obchodní a celní válce.³⁴⁶

S odvetnými cly souvisí tzv. cla retorsní, která jsou zaváděna státy jako sankční opatření vůči jiným státům za jejich nepřátelské jednání či porušování mezinárodněprávních norem. Tato cla tak též negativně ovlivňují dovoz zboží ze znevýhodněného států. Takováto cla využila Evropská unie proti Rusku a Bělorusku v souvislosti s válkou na Ukrajině jako jednu ze sankcí za započetí tohoto konfliktu a byla zavedena s účinností od 1. července 2024 na základě nařízení Rady (EU) 2024/1652. Unie zároveň těmito cly chrání vnitřní trh před náhlým přesměrováním produktů, na které je clo zavedeno, do Unie, což by mohlo mít za následek zhroucení trhu s těmito produkty. Nařízení míří na obiloviny, olejnatá semena a produkty z nich, pelety z

---

³⁴² Agreement between the United States of America, the United Mexican States, and Canada 7/1/20 Text. In: *United States Trade Representative* [online] [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement/agreement-between;> *AfCFTA* [online]. 2023 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://au-afcfta.org/>

³⁴³ WTO. Database. In: *Regional trade agreements* [online] [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>

³⁴⁴ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 41.

³⁴⁵ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 295.

³⁴⁶ VOLF, Tomáš. Čína hrozí EU celní válkou. *Novinky* [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-cina-hrozi-eu-celni-valkou-40474542>

řepných řízků a sušený hrách. Zároveň toto zboží z Ruska a Běloruska nemůže využívat výhod celních kvót. Možnost zavedení vyšších retorsních cel na dané produkty je vůči Rusku dána na základě již výše zmíněné výjimky zakotvené v ustanovení čl. XXI GATT 94, vůči Bělorusku z důvodu, že není členem WTO a jiné stávající obchodní dohody umožňují přijmout na základě bezpečnostních výjimek takovéto opatření. Nemusí se tedy vůči těmto státům uplatňovat doložka nejvyšších výhod a zákaz diskriminace. Na základě ustanovení čl. 1 předmětného nařízení jsou retorsní cla zavedena změnou přílohy I nařízení (EHS) č. 2658/87.³⁴⁷

Uníí uvalená retorsní cla na Rusko a Bělorusko jsou zároveň cla diskriminační, tedy cílená proti konkrétním zemím v takové výši, že je dovoz z těchto zemí značně znevýhodněn oproti dovozu z jiných zemí. Daná cla jsou navíc koncipována jako cla prohibitivní, tedy taková, která mají svoji výši kompletně zamezit dovozu daného zboží bez nutnosti administrativních zákazů. Diskriminačním clem a clem prohibitivním může být zároveň i dříve zmíněné clo odvetné.³⁴⁸

Na pomezí využívání jejich obchodněpolitické funkce jako nástroje negativní motivace a jejich ochranné funkce se nachází cla aplikovaná za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu Uníí a za účelem zajištění výkonu práv Unie podle mezinárodních obchodních pravidel. O těchto clech je blíže pojednáno v následující podkapitole.³⁴⁹

---

³⁴⁷ Nařízení Rady (EU) 2024/1652 ze dne 30. května 2024, kterým se mění příloha I nařízení (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1652/oj/ces>

³⁴⁸ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 295.; RADA EU. Rada uvalila vyšší cla na ruské a běloruské výrobky z obilovin. In: *Rada EU - Tiskové zprávy* [online]. 30. 5. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/05/30/council-sets-higher-tariffs-on-russian-and-belarusian-grain-products/>

³⁴⁹ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Práva EU za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu. In: *EUR-Lex* [online]. 26. 3. 2021 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/eu-rights-to-apply-and-enforce-international-trade-rules.html> (dále citováno jako ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Práva EU za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu). *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1843 ze dne 6. října 2015, kterým se stanoví postupy Unie v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Unie podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace (kodifikované znění)* [online]. 2015 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1843/oj/ces>

4.4. Ochranná funkce

4.4.1. Obecně k ochranné funkci cla

I přes to, že se jednotlivé státy a ekonomická uskupení světa snaží, převážně skrze činnosti WTO, co nejvíce liberalizovat mezinárodní obchod, nevzdávají se nástrojů na ochranu svých vnitřních trhů. Hlavním takovýmto nástrojem jsou cla, která tím, že jsou jako takovýto nástroj používána, projevují svou ochrannou funkci.³⁵⁰ Prostřednictvím této své funkce tak cla chrání určitý stát či ekonomické uskupení a jejich ekonomiky před dovozem zboží ze třetích zemí, který by mohl narušit vnitřní trh a silně poškodit převážně domácí výrobce shodného a obdobného zboží.³⁵¹

Dle míry, v jaké je ochranná funkce cla používána, můžeme rozlišovat státy uplatňující protekcionismus a státy uplatňující liberalismus. Protekční politika a při ní uplatňovaná silná ochrana vyššími cly více vyhovuje výrobcům na vnitřním trhu, kteří jsou cly chráněni před zahraniční konkurencí. Zároveň však mohou mít dražší vstupy pro svoji výrobu. Prosazování liberálnějšího obchodu a menší ochrany vnitřního trhu je naopak příznivější pro dovozce a spotřebitele, jelikož nižším využitím ochranné funkce cla dochází též k nižšímu prosazení se cenotvorné funkce.³⁵²

Nezákladnější ochranu poskytují již smluvní a běžná všeobecná cla jako taková, jelikož do určité míry ochrannou funkci plní každé clo, které nemá nulovou sazbu. Tím, že se prosadí cenotvorná funkce cla, je dovoz zboží prodražen oproti domácím výrobkům a ty jsou tak chráněny proti případným levnějším zahraničním alternativám.³⁵³ U smluvních a běžných všeobecných cel se ochranná funkce projevuje nejvíce ve vztahu k zemědělským produktům. V níže uvedené tabulce 1.1 jsou znázorněny průměry tarifů na zemědělské a nezemědělské zboží dle ekonomické vyspělosti zemí a dle regionů. Je z ní patrné, že bez ohledu na tyto ukazatele jsou cla na zemědělské produkty vždy výrazně vyšší než na produkty nezemědělské a ochranná funkce se tak v rámci nich projevuje silněji.³⁵⁴

---

³⁵⁰ EUROPEAN COMMISSION. Trade defence. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 13.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence_en (dále citováno jako EUROPEAN COMMISSION. Trade defence). GRÚŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. Praha: Linde, 2009, s. 190. (dále citováno jako GRÚŇ, Lubomír. Finanční právo a jeho instituty).

³⁵¹ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 295.

³⁵² KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cl a původ zboží*, s. 5.

³⁵³ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 295.

³⁵⁴ AZAEL PÉREZ AZCÁRRAGA, Augusto et al. *Customs Matters: Strengthening Customs Administration in a Changing World*. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2022. DOI: 10.5089/9798400200120.071

Tabulka 1.1

	Vyspělé ekonomiky		Rozvojové státy		Nejméně rozvinuté státy	
Veškeré zboží	3,9		8,7		11,2	
Zemědělské zboží	15,7		14,6		15,5	
Nezemědělské zboží	2,0		7,8		10,5	
	Východní Asie a Tichomoří	Evropa a Střední Asie	Latinská Amerika a Karibik	Střední východ a severní Afrika	Jižní Asie	Subsaharská Afrika
Veškeré zboží	6,1	5,8	9,6	9,1	13,3	11,4
Zemědělské zboží	12,2	15,5	14,2	17,9	21,7	15,1
Nezemědělské zboží	5,1	4,3	8,8	7,7	12,0	10,8
Popis:	Jednoduchý průměr užívaných celních sazeb v období let 2018 až 2019 dle doložky nejvyšších výhod. V procentech.					
Zdroj:	355					

Smluvní a běžná všeobecná cla jsou dále typicky vyšší u hotových produktů než u vstupů potřebných ve výrobním odvětví. Tím jsou chráněni a zároveň podpořeni místní výrobci před těmi zahraničními. Tento trend tzv. eskalace celních sazeb byl pozorovatelný již v rámci institutů analyzovaných v předchozí podkapitole, kdy celní kvóty a tarifní suspenze nebyly udělovány na hotové produkty.³⁵⁶

Za účelem co největšího prosazení ochranné funkce cla existují dále speciální druhy cel, které jsou používány přímo pro ochranu vnitřního trhu, a to ve chvílích, kdy je takováto speciální ochrana zapotřebí. Těmito cly jsou cla antidumpingová, antisubvenční a cla dodatečná. Tato cla tedy nejsou zavedena všeobecně, ale jsou cílena proti konkrétnímu zboží, v některých případech

³⁵⁵ Ibid.; WORLD TRADE ORGANIZATION (WTO). *Tariff Average. Applied Duties and Trade (IDB), Tariff Analysis Online* [online]. 2021. Dostupné z: <http://tao.wto.org/default.aspx>

³⁵⁶ KEEN, Michael, ed. *Changing customs.; What is Tariff escalation? Definition and meaning* [online] [cit. 14.06.2024]. Dostupné z: <https://www.globalnegotiator.com/international-trade/dictionary/tariff-escalation/>

pocházejícího z konkrétní země, jako zvláštní reakce na konkrétní narušení vnitřního trhu.³⁵⁷ Tyto speciální druhy cel vycházejí z práva WTO, se kterým jsou v souladu a nejčastěji slouží jako obranná reakce na jednání v rozporu s právními předpisy ze strany třetích států.³⁵⁸ O těchto clech je detailněji pojednáno v následujících podkapitolách.

Ochrannou funkci cla a výše uvedené celní tarifní ochranné nástroje, skrze které se projevuje, využívá i Evropská unie, a to, jak již bylo uvedeno výše, v rámci společné obchodní politiky. Ta sice prosazuje otevřený a svobodný obchod a jejím cílem je snižování primárně celních překážek, avšak dbá i na to, aby tento obchod byl spravedlivý a panovaly v jeho rámci co nejrovnější podmínky.³⁵⁹ Základní ochrannou jsou též smluvní a běžná všeobecná cla, kdy na většinu zboží, na které se uplatní doložka nejvyšších výhod (dále jen „*MFN*“), jsou cla uvalena. Průměr celních sazeb uplatňovaných při MFN činil v roce 2022 6,5 % a pokud do výpočtu toho průměru nezahrneme ty podpoložky kombinované nomenklatury, které mají nulové clo (takových bylo k danému roku okolo 30 %), činí daný průměr za uvedený rok 8,9 %. I přes to, že při porovnání tohoto průměru s průměry ostatních členů WTO je EU na 28. místě nejnižších tarifů, není výše 6,5 % nízkou hodnotou. Zároveň je však třeba uvést, že pokud byl průměr celních sazeb vypočítán z veškerého obchodu, činil pouze 1,1 %. Je tedy patrné uplatnění obchodněpolitické funkce cla jako nástroje pozitivní motivace a spíše liberální přístup.³⁶⁰ K té je však třeba poukázat na některé skutečnosti zjištěné na základě její analýzy a vážící se k funkci ochranné, tedy, že u většiny institutů, kterými se obchodněpolitická funkce cla jako nástroj pozitivní motivace projevuje, jsou obsaženy též ochranné mechanismy, pomocí kterých lze účinky obchodněpolitické funkce zrušit nebo pozastavit. O těchto mechanismech je též blíže pojednáno v následujících podkapitolách.

Obdobně jako ve většině zemí světa, i v EU jsou smluvní a běžná všeobecná cla nejvyšší u zemědělských produktů a ve vztahu k tomuto zboží se ochranná funkce cla projevuje nejsilněji. Průměr celních sazeb v roce 2022 u zemědělských produktů činil při uplatnění MFN 14,9 %, tedy přibližně třikrát více, než u nezemědělského zboží (průměr celních sazeb 4,3 %). Nejvyšší průměrné sazby cla měly mléčné produkty, konkrétně ve výši 35,8 %, a nejnižší, nepočítáme-li bavlnu s nulovou celní sazbou, měly olejnatá semena, tuky, oleje a výrobky z nich s průměrnou sazbou 5,2 %. Průměrnou výši celních sazeb u zemědělského zboží k roku 2022 při užití MFN

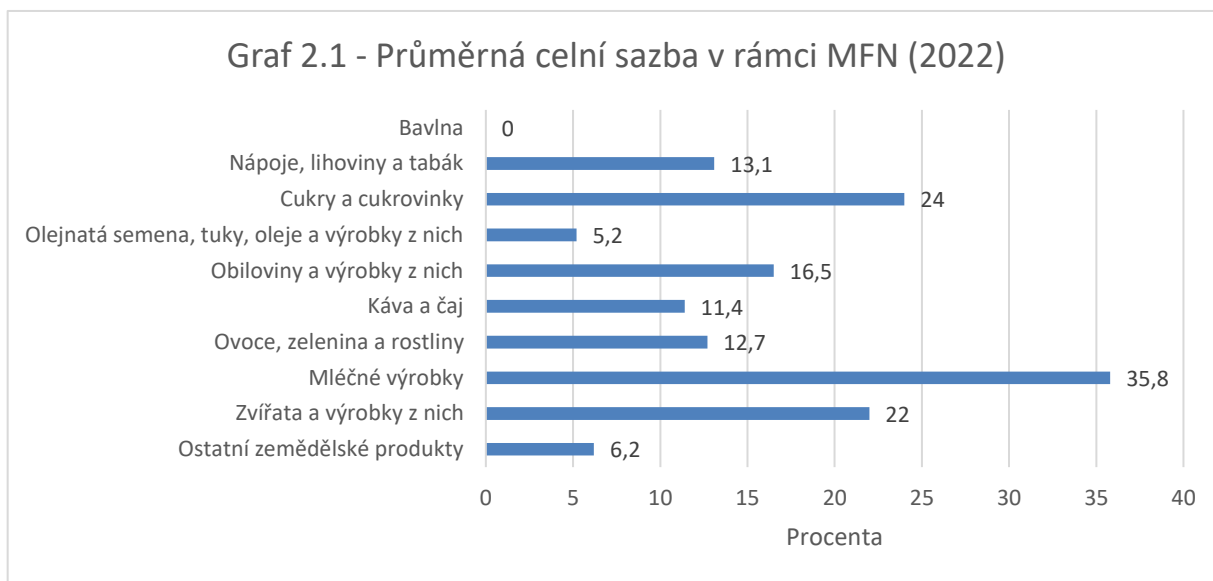
³⁵⁷ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 295.

³⁵⁸ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 325.

³⁵⁹ EUROPEAN COMMISSION. *Trade defence.; Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.*

³⁶⁰ WTO SECRETARIAT. *TRADE POLICY REVIEW - REPORT WT/TPR/S/442 - EUROPEAN UNION*. WTO Trade Policy Review Body, 2023, s. 60. (dále citováno jako WTO SECRETARIAT. *TRADE POLICY REVIEW - REPORT WT/TPR/S/442 - EUROPEAN UNION*).

znázorňuje Graf 2.1.³⁶¹ Vysoká průměrná výše celních sazeb u mléčných produktů je určitou zvláštností, jelikož toto odvětví je v EU významným exportérem a tyto produkty jsou na trhu EU nabízeny za cenu, která se velmi blíží té na světovém trhu. Není zde tedy nutnost chránit výrobce před levnější zahraniční konkurencí. Snížením sazeb cla na toto zboží by zřejmě nedošlo k jeho zdražení a na využití ochranné funkce cla u tohoto zboží tak není nutné bezvýhradně trvat. Opakem jsou masné produkty, cereálie či ovoce a zelenina, kde je ochranná funkce výrazná a snížením cel by došlo ke zlevnění daného zboží z důvodu silné zahraniční konkurence.³⁶²

Ochranná funkce se u některého zemědělského zboží projevuje navíc různou výší celní sazby v průběhu roku a různou výší celní sazby v závislosti na vstupní ceně zboží. Vstupní cenou zboží se dle ustanovení čl. 181 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 rozumí jeho celní hodnota stanovená dle příslušných ustanovení Celního kodexu. Zaměříme-li se například na celní sazbu u rajčat, která je stanovena v příloze 2 nařízení Rady (EHS) č. 2658/87, závisí její výše na obou zmíněných proměnných. Sazba cla u rajčat je kombinovaná a výše cla se vypočítá součtem valorické části a specifické části. Valorická část se mění v závislosti na období, kdy je zboží dovezeno, zatímco specifická část se mění na základě obou proměnných. Například v období od 1. ledna do 31. března je valorická část 8,8 % a specifická se odvíjí od hodnoty zboží za 100 kg čisté hmotnosti, kdy čím nižší hodnota zboží je, tím vyšší je specifická sazba, která se pohybuje v rozsahu od 0 eur za kg do 29,8 eur za kg. Od 1. dubna do 30. dubna je valorická část ve stejné výši jako v předchozím období, avšak specifická část sazby je vyšší pro jednotlivá rozmezí vstupní ceny. Ta je zároveň též vyšší než v předcházejícím období, čímž

³⁶¹ Ibid., s. 61.

³⁶² MATTHEWS. *The protective effect of EU agricultural tariffs* [online]. 2020 [cit. 14.06.2024]. Dostupné z: <http://capreform.eu/the-protective-effect-of-eu-agricultural-tariffs/> (dále citováno jako MATTHEWS. The protective effect of EU agricultural tariffs).

dochází k větší ochranně, jelikož více levnějšího dovozu spadne do rozmezí s vyšší sazbou cla. Valorická část je vyšší v obdobích od 15. května do 31. října, kdy je její výše 14,4 %. Od začátku listopadu do konce roku je pak znovu nižší, a to 8,8 %.³⁶³ Pomocí těchto rozdílů ve výši celních sazeb dle období je zajišťována co největší rovnováha mezi ochranou domácích výrobců a dostatečným zásobováním trhu. Zemědělské produkty jsou typicky sezonní produkty, nejvíce ovoce a zelenina. V zimních měsících, kdy nejsou ve členských státech EU podmínky pro pěstování některých plodin, je zapotřebí uvolnit ochranu trhu, aby poptávkou vyžadovaná výše produkce, kterou z klimatických podmínek nejsou schopni unijní výrobci uspokojit, byla doplněna ze zahraničních zdrojů. Naopak, v měsících, kdy je produkce na vnitřním trhu dostatečná, chrání Unie své zemědělce vyššími cly prostřednictvím jejich ochranné funkce před levnějšími zahraničními dovozy.³⁶⁴

U cla uplatňovaného Unií je patrný též trend eskalace celních sazeb. Projevuje se například ve vztahu k průmyslu, který se zaměřuje na zpracování kakaava, kdy sazba na kakaové boby činí 0 %, avšak na kakaový prášek neobsahující přidaný cukr ani jiná sladidla již 8 %. Eskalace je patrná i u některého průmyslového zboží. Například hliníkové rudy mají sazbu při MFN 0 %, na dovoz nelegovaného hliníku se již uplatní sazba 3 %, více opracovaný hliník v podobě ingotů slitin hliníku má sazbu 6 % a tyče z hliníku mají, jako již hotové produkty, sazbu ještě vyšší ve výši 7,5 %. EU tak chrání zpracovatelský průmysl na vnitřním trhu před zahraniční konkurencí, avšak zároveň ho podporuje levnými vstupy, které pro zpracování potřebuje.³⁶⁵

I přes výše uvedené však EU volí spíše liberální přístup. Dle statistiky z roku 2023 bylo s nenulovými cly v roce 2022 dovezeno pouze 24 % veškerého dovezeného zboží, z toho 22,9 % byl dovoz, na který se aplikovala cla při užití MFN a zbylých 1,1 % bylo zboží užívající snížené preferenční sazby. 70,9 % zboží bylo dovezeno v rámci bezcelního dovozu, kdy 56,8 % byla nulová cla za užití MFN a 14,1 % nulová preferenční cla. U 5,1 % nebylo dle statistiky možno režim dovozu určit. Tyto hodnoty jsou dále patrné v Grafu 2.2.³⁶⁶ Dle statistik WTO bylo v roce

---

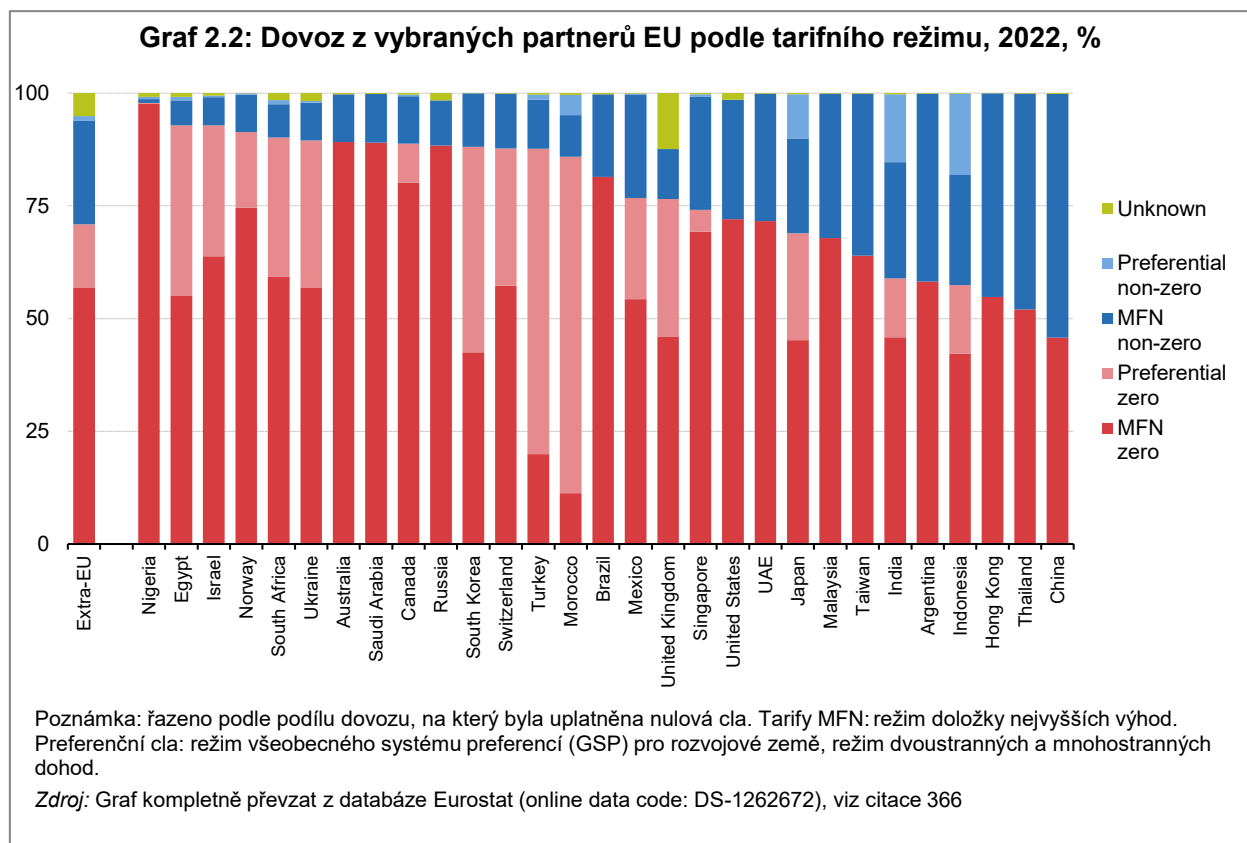
³⁶³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007.; Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku.

³⁶⁴ CENTRE FOR THE PROMOTION OF IMPORTS FROM DEVELOPING COUNTRIES (CBI). The European market potential for tomatoes. In: *CBI - The Netherlands Ministry of Foreign Affairs* [online]. 31. 10. 2023 [cit. 14.06.2024]. Dostupné z: <https://www.cbi.eu/market-information/fresh-fruit-vegetables/tomatoes/market-potential>

³⁶⁵ MATTHEWS. *The protective effect of EU agricultural tariffs.*; Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku.

³⁶⁶ EUROSTAT. *International trade in goods - tariffs* [online]. Eurostat, 2023 [cit. 16.06.2024]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods_-_tariffs

2023 u 30 % položek celního sazebníku při užití MFN stanoveno nulové clo, u 31 % položek clo se sazbou do 5 %, u 26 % do sazby 10 %. U většiny preferenčních dohod je pak okolo 98 až 100 % položek celního sazebníku s nulovým clem.³⁶⁷

V rámci smluvních a běžných všeobecných cel cílí EU ochrannou funkci primárně na zemědělské zboží, některé hotové výrobky a vůči obchodním partnerům, se kterými není v žádném ekonomickém integračním uskupení. V jiných případech ji, jak je patrné z výše uvedeného, využívá spíše zřídka. Vyšší cla jako ochranu vnitřního trhu aplikuje více za situací, kdy je z její strany nutno bránit se proti konkrétnímu nežádoucímu jednání, které ohrožuje její ekonomiku. Ve chvílích, kdy smluvní a běžná všeobecná cla nejsou dostačující či nejsou užívána a je nutno se bránit, využívá již zmíněné speciální druhy cla, prostřednictvím kterých se ochranná funkce cla projevuje silněji.³⁶⁸

³⁶⁷ WTO. *Tariff And Trade Profiles - European Union - 2023* [online]. Tariff Analysis Online, 2023. Dostupné z: <https://tao.wto.org/report/TariffAndTradeProfiles.aspx>

³⁶⁸ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 295.

4.4.2. Antidumpingová cla

Antidumpingové clo je druhem cla, jež se vybírá, jak plyne z jeho názvu, ze zboží, u kterého byl použit dumping.³⁶⁹ Dumping je nekalá obchodní praktika, kdy ze strany prodávajícího dochází k prodeji vyváženého zboží za jím dotovanou cenu, která je z důvodu dotace v nižší výši, než je standartní nabízená hodnota ve vývozní zemi či za kterou je obdobné zboží nabízeno při vývozu do třetí země. Cena takového zboží klesá často až pod hodnotu výrobních nákladů a může tak ohrozit výrobce v zemi dovozu, jelikož ti takovéto ceně nemohou konkurovat. Postupně by tedy byli z trhu vytlačeni zahraniční konkurencí užívající dumping, která by si v krajním případě po převzetí trhu s daným zbožím mohla vytvořit monopolní postavení.³⁷⁰ Antidumpingové clo slouží k dorovnání takto uměle snižované ceny na běžnou hodnotu na vnitřním trhu, aby byl dovoz co nejspravedlivější vzhledem k místním výrobcům. Antidumpingové clo tak není určeno jako sankce za dumping, ale jako obrana trhu před jeho deformováním.³⁷¹

Právní úprava antidumpingových cel vychází z Dohody o WTO, konkrétně z ustanovení čl. VI GATT 94 a Dohody o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994, tedy tzv. Antidumpingové dohody. Článek VI. GATT 94 představuje další výjimku ze základních zásad GATT stanovených v ustanovení čl. I, tedy zákazu diskriminace a MFN. Zakotvuje, že dochází-li k dumpingu, mají smluvní státy právo užít antidumpingová cla za účelem jeho vyrovnání a zabránění. Takováto cla tak nejsou v rozporu s uvedenými zásadami, i přes to, že jim odporují.³⁷² Zmíněné ustanovení dále upravuje pravidla antidumpingových cel. Ve svém odst. 1 definuje dumping, tedy stanoví situace, za kterých lze považovat, že zboží bylo dovezeno za cenu nižší, než je jeho normální hodnota. Ve svém odst. 2 mimo konkrétního zakotvení možnosti antidumpingová cla užít určuje též, v jaké maximální výši může být antidumpingové clo uloženo, kdy nesmí přesahovat dumpingové rozpětí u předmětného výrobku. Dumpingovým rozpětím se rozumí cenový rozdíl oproti zboží, které je nabízeno za standartní cenu. Odst. 4 zakotvuje zákaz ukládat antidumpingová, ale i antisubvenční cla pouze z důvodu, že na zboží bylo uplatněno osvobození od cel či daní v zemi původu nebo vývozu a odst. 5 zakazuje současné užití antidumpingových a antisubvenčních cel, pokud je jimi poskytována obrana před stejným případem dumpingu či subvencování. Stěžejní je dále odst. 6, konkrétně jeho písm. a), které upravuje postup, jehož splnění je nutné k aplikování antidumpingových cel.

---

³⁶⁹ Ibid.

³⁷⁰ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 36, 62.

³⁷¹ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 326.

³⁷² Ibid.; TRAPP, Patricia. *The European Union's trade defence modernisation package: a missed opportunity at reconciling trade and competition?*. Cham: Springer, 2022, s. 290. (dále citováno jako TRAPP, Patricia. *The European Union's trade defence modernisation package*).

Smluvní státy nesmí tato cla užít, pokud po důkladném pátrání nezjistí, že dumping je v konkrétním případě v takové míře, že „*hrozí způsobit podstatnou újmu existujícímu domácímu výrobnímu odvětví, nebo že podstatně zdržuje vybudování domácího výrobního odvětví*“. Výjimku z tohoto postupu stanovuje písm. b), dle kterého je možné aplikovat antidumpingové clo dovážejícím státem i přes to, že nehrozí újma domácím výrobcům a domácímu trhu, pokud dumpingové zboží zprostředkovaně způsobuje újmu ekonomice jiné smluvní strany, která vyváží obdobný či shodný výrobek do dovážejícího státu a toto zboží z důvodu silné konkurence způsobené dumpingem nemá možnost na trhu dovážejícího státu uspět. Uložení takového antidumpingového cla však musí dovážejícímu státu schválit ostatní smluvní státy.³⁷³

Antidumpingová dohoda následně obsahuje podrobná pravidla uplatňování antidumpingových cel. Detailněji upřesňuje stanovení dumpingu a zakotvuje jednak postupy pro vyšetření, zda k dumpingu a k újmě, kterou případně způsobuje, skutečně dochází, a tedy jsou protidumpingová opatření namístě a též postupy při zavádění antidumpingových cel, pravidla doby trvání, po kterou jsou zavedeny a jejich případný přezkum.³⁷⁴ Dle obecné vysvětlující poznámky k příloze 1A Dohody o WTO, ve které je Antidumpingová dohoda zakotvena, se v případě nesouladu pravidel vyplívajících z ustanovení GATT 94 a ustanovení jiných dohod uvedených ve zmíněné příloze uplatní pravidla z daných dohod. Tím je upraven nesoulad MFN a pravidel Antidumpingové dohody, které mají před MFN přednost. Jde tak v zásadě o další výjimku z ustanovení čl. I GATT 94.³⁷⁵ Aby bylo ze strany Unie zajištěno co nepřesnější uplatňování a provádění výše uvedených pravidel, byla z Antidumpingové dohody ve velké míře přejata do unijní legislativy. Obsahu dohody se tedy zprostředkovaně věnuje analýza antidumpingového práva EU.³⁷⁶

Antidumpingová cla spadají v EU pod společnou obchodní politiku a jejich základním právním pramenem jsou ustanovení čl. 206 a 207 SFEU. Na základě zmocnění, které je obsaženo v ustanovení čl. 207 odst. 2, bylo přijato v oblasti antidumpingu základní nařízení Evropského

---

³⁷³ *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).*

³⁷⁴ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. WTO: dohoda o obchodu se zbožím. In: *Summaries of EU Legislation* [online]. 18. 4. 2017 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/wto-agreement-on-trade-in-goods.html> (dále citováno jako ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. WTO: dohoda o obchodu se zbožím). *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1036 ze dne 8. června 2016 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropské unie (kodifikované znění)* [online]. 2016 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1036/oj/ces>

³⁷⁵ *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).*; TRAPP, Patricia. *The European Union's trade defence modernisation package*, s. 290.

³⁷⁶ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1036 ze dne 8. června 2016 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropské unie (kodifikované znění).*

parlamentu a Rady (EU) 2016/1036 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropské unie.³⁷⁷

Nařízení v úvodním ustanovení čl. 1 zakotvuje zásady protidumpingových opatření. Stanoví základní pravidlo, že antidumpingové clo může být uloženo na každý dumpingový výrobek, jehož propuštěním do volného oběhu je působena na vnitřním trhu újma. Zakotvuje tedy, že k uložení tohoto ochranného cla je zapotřebí tří skutečností, a to daného dumpingového výrobku propuštěného do volného oběhu, újmy a kauzálního nexu mezi nimi. Ustanovení dále definuje dumpingový výrobek, a to jako výrobek jehož vývozní cena je nižší než cena obdobného výrobku nabízeného v zemi vývozu. K této definici dále definuje pojmy země vývozu a obdobný výrobek, a to u prvního uvedeného jako zemi původu, avšak též i jako zemi jednající v rámci vývozu jako prostředník a u druhého uvedeného jako výrobek podobný ve všech ohledech posuzovanému výrobku a není-li takového, tak jako výrobek s úzce se podobajícími vlastnostmi.³⁷⁸

Ustanovení čl. 2 se následně věnuje první skutečnosti nutné k uvalení antidumpingových cel, tedy, zda skutečně k dumpingu dochází. Dané ustanovení je rozděleno na 4 části, a to část A – Běžná hodnota, B – Vývozní cena, C – Srovnání a D – Dumpingové rozpětí. V rámci první části jsou upravena pravidla, na jejichž základě se určuje hodnota zboží, za kterou by mělo být nabízeno. Standartně by měla být založena na ceně nabízené v běžném obchodním styku v zemi vývozu nezávislým odběratelům. Nevyrábí ani neprodává-li vývozce dané produkty v zemi vývozu, je možné určit běžnou hodnotu na základě cen jiných výrobců či prodejců. Při určování ceny prvním i druhým způsobem však nelze brát v potaz ceny mezi prodejcem a jiným subjektem, pokud mezi nimi existuje obchodní spojení či dohoda, na základě kterých nelze mezi nimi uplatňovanou cenu považovat za cenu v běžném obchodním styku. Zároveň by měla být hodnota určena z prodeje zboží, jehož objem činí nejméně 5 % celkového objemu prodeje daného výrobku v Unii. Nelze-li hodnotu určit dle výše uvedeného, například z důvodu dumpingu i na vnitřním trhu vývozní země, určí se běžná hodnota na základě výrobních nákladů v zemi původu. V některých případech se běžná hodnota určuje též na základě údajů zjištěných z vhodné reprezentativní země, nikoli ze země vývozu. Jde o případy, kdy vykazované hodnoty cen ze země vývozu jsou významně zkreslené, jelikož nejsou výsledkem působení volného trhu či jsou silně ovlivněny zásahy státu. Obdobně se postupuje též při dovozu ze zemí, které nejsou členy WTO. Reprezentativní země by měla být co nejvíce podobná zemi vývozu z pohledu

---

³⁷⁷ TRAPP, Patricia. *The European Union's trade defence modernisation package*, s. 50.

³⁷⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1036 ze dne 8. června 2016 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropské unie (kodifikované znění).

hospodářské úrovni. Druhá část ustanovení čl. 2 stanoví, že vývozní cenou je cena, „*kteřá byla nebo má být skutečně zaplácena za výrobek prodaný za účelem vývozu ze země vývozu do Unie*“. Neexistuje-li tato cena či je z důvodu dohody mezi vývozcem a dovozcem zkrácená, lze cenu zjistit pomocí ceny, za níž je zboží poprvé znovu přeprodáno. Z takovéto ceny se však odečte případný dodatečný zisk přeprodávce a náklady, jako jsou cla a daně, aby daná cena odpovídala ceně nabízené na hranici Unie. Zjištěná běžná hodnota a vývozní cena se dle části C následně spravedlivě porovná. Porovnání je spravedlivé, pokud je provedeno na stejné obchodní úrovni a na základě hodnot získaných k sobě v co nejbližší době. Nelze-li takto dané hodnoty porovnat, je možné je upravit pomocí některých v ustanovení čl. 2 odst. 10 uvedených činitelů, které mohou mít vliv na cenu. Jsou jimi například fyzické vlastnosti, poskytnuté slevy, náklady na dopravu či provize. Na základě srovnání se v souladu se čtvrtou částí vypočítá dumpingové rozpětí, které odpovídá částce, o níž běžná hodnota převyšuje vývozní cenu.³⁷⁹

Ustanovení čl. 3 upravuje zjišťování, zda došlo na trhu Unie z důvodu dumpingu k újmě. Upravuje tedy druhou a třetí skutečnost nutnou pro určení, zda se mohou antidumpingová cla aplikovat. Újma jako taková je definována daným ustanovením jako „*podstatná újma výrobnímu odvětví Unie, její hrozba nebo závažné zpoždění při zavádění některého výrobního odvětví Unie*“. Újma způsobená dumpingem se může projevit jako nadměrný objem dovozu a významný pokles cen, případně jako zabránění růstu cen, ke kterému by jinak došlo a s tím spojené nepříznivé účinky na hospodářský růst, zaměstnanost, investice, či peněžní toky a pokles prodeje, výroby, podílu na trhu a zisku. Zjištění, zda skutečně takováto újma nastala, musí být dle předmětného ustanovení založeno na skutečných důkazech, nikoli pouze na domněnkách. Musí zahrnovat objektivní posouzení objemu dovozu zboží, které je předmětem dumpingu, jaký má tento dovoz vliv na cenu obdobných výrobků na vnitřním trhu Unie a jaký má tento dovoz následný vliv na výrobní odvětví Unie. Z daných důkazů, na kterých se zjištění zakládá, musí vyplývat, že dumpingový dovoz skutečně způsobuje újmu, tedy, že objem dováženého zboží, jeho cena či oboje dohromady mají nepříznivé účinky na vnitřní trh a výrobní odvětví Unie. Tyto skutečnosti zároveň musí být v takovém rozměru, že je lze považovat za podstatné. Musí zde tedy existovat příčinná souvislost mezi dumpingem a újmou, kdy v potaz se musí brát i jiné faktory ovlivňující vnitřní trh, jako je například změna poptávky nebo rozvoj technologií. K ustanovení čl. 3 se váže ustanovení čl. 4, které stanoví, že pojmem výrobní odvětví Unie se rozumí „*výrobci obdobných výrobků v Unii jako celek nebo ti z nich, jejichž společný výstup představuje podstatnou část celkové výroby těchto výrobků v Unii*“.³⁸⁰

---

³⁷⁹ Ibid.

³⁸⁰ Ibid.

Další články předmětného nařízení se již věnují řízení o uvalení antidumpingových cel, tedy řízení, v rámci kterého je zjišťována existence, rozsah a účinky dumpingu v souladu s výše uvedenými pravidly. To je primárně zahajováno na základě oficiálního podnětu podaného unijními výrobci. Tento podnět se podává Komisi či členskému státu, který ji následně Komisi podstoupí a musí obsahovat dostatečné důkazy o existenci všech tří rozhodných skutečností potřebných pro zavedení protidumpingových opatření. Pokud má některý členský stát dostatečné důkazy o existenci dumpingu a újmě, kterou způsobuje, předá tyto důkazy Komisi, i přes to, že ze strany unijních výrobců nebyl podán žádný podnět. Má-li dostatečné důkazy o existenci dumpingu a jím způsobené újmě sama Komise, může zahájit řízení *ex officio*. Pokud je podnět podán, je ze strany Komise přezkoumán. Je například zkoumáno, zda podnět podporují či odmítají jiní výrobci obdobného zboží na vnitřním trhu Unie, a tedy zda reprezentuje výrobní odvětví Unie. Stěžejní je přezkum důkazů, na základě kterého Komise rozhodne, zda jsou tyto důkazy dostačující k zahájení řízení. Pokud jsou důkazy dostačující, zahájí Komise řízení do 45 dnů ode dne podání podnětu a o této skutečnosti zveřejní oznámení v Úředním věstníku EU. Po zahájení řízení již probíhá samotné šetření, zda skutečně k dumpingu dochází, zda způsobuje újmu a zda je zde kauzální nexus. Pokud je pro účely šetření počet vývozců dotčeného zboží, dovozců či výrobců v Unii příliš velký, může Komise potřebné šetření omezit na statisticky reprezentativní vzorek těchto subjektů. Dále, pokud v rámci šetření nejsou poskytnuty přístupy k nezbytným informacím, může Komise v souladu s ustanovením čl. 18 vycházet z jí dostupných údajů. Šetření musí být ukončeno nejpozději do 14 měsíců od jeho zahájení, a to buď přijetím závazků v souladu s ustanovením čl. 8 nebo přijetím konečných opatření dle ustanovení čl. 9.³⁸¹

V rámci probíhajícího šetření je dále stěžejní ustanovení čl. 7, které upravuje prozatímní opatření. Na základě tohoto ustanovení je po zahájení řízení možno uložit prozatímní antidumpingové clo, pokud je proti dumpingu nutno zasáhnout již zatímně před ukončením šetření, jelikož bylo předběžně zjištěno, že k dumpingu došlo a je jím způsobena újma, které je nutno zabránit. Další podmínkou je, že o zahájení šetření bylo v Úředním věstníku EU zveřejněno oznámení. Prozatímní clo je možno uložit nejdříve 60 dní po zahájení řízení a nejpozději 8 měsíců po jeho zahájení, kdy je možno ho uložit nejdéle na 9 měsíců. Jeho výše nesmí překročit předběžně zjištěné dumpingové rozpětí a pokud clo nižší, než je toto rozpětí, postačuje k odstranění újmy, uloží se toto nižší clo. Prozatímní clo jako takové se nevybírá, pouze se zajišťuje jistotou a její složení je podmínkou pro propuštění dotčeného zboží do volného oběhu, kdy až poté, co je s konečnou platností zjištěno, že jsou naplněny skutečnosti pro

---

³⁸¹ Ibid.

uložení konečného antidumpingového cla, rozhodne Komise, zda a do jaké míry bude prozatímní clo skutečně vybráno.³⁸²

Pokud ze závěrů šetření vyplýne, že dumping skutečně existuje a je důvodem újmy, uloží Komise na základě ustanovení čl. 9 odst. 4 konečné antidumpingové clo, a to ve výši, která nepřesahuje zjištěné dumpingové rozpětí a která je dostačující k odstranění újmy, jinak se řízení zastaví. Daná výše musí být přiměřená a nediskriminující, kdy je buď stanovena jako specifická sazba cla, nebo, jak je tomu ve většině případů, jako sazba valorická. Antidumpingové clo je stanoveno pro každého jednotlivého dodavatele, je-li to možné. Pokud takovýto postup možný není, je stanoveno celkově pro danou dodavatelskou zemi, nebo pro veškeré vývozce dotčeného zboží z dané země. Při stanovování cel pro jednotlivé dodavatele je zapotřebí brát v potaz strukturální propojení daných dodavatelů a též i jejich vazby na stát. Uložené antidumpingové clo se uplatní pouze na výrobky, které jsou do volného oběhu propuštěny po vstupu rozhodnutí, kterým je uloženo, v platnost, není-li v předmětném nařízení stanovena výjimka, kterou může být například skutečnost, že u daného zboží již dříve delší dobu existoval dumping, kterého si musel být vývozce vědom. Konečné antidumpingové clo zůstává v platnosti, dokud je jeho uplatňování nutné, nejdéle však 5 let poté, co bylo uloženo, či co byl ukončen poslední přezkum, na základě jehož zjištění by mělo antidumpingové clo zůstat nadále uplatňováno. Takovýto přezkum se zahájí před koncem platnosti antidumpingového opatření a je zkoumáno, zda by nemělo být i nadále uplatňováno, jelikož důvody pro jeho aplikaci stále trvají a újma po jeho případném zrušení přetrvává anebo se obnoví. Takovýto přezkum může provést Komise *ex officio*, či na základě odůvodněného podnětu a po dobu přezkumu až do jeho konce se antidumpingové opatření nadále uplatňuje. Přezkum se dále provádí, pokud například dojde ke změně poměrů u vývozců daného zboží či do Unie začne vyvážet nová společnost, která požádá o výpočet vlastního dumpingového rozpětí. Nevede-li antidumpingové clo ve stanovené výši k zamezení újmy a k zabránění dumpingu, může Komise na základě čl. 12 odst. 3 platná opatření změnit a zavést antidumpingové clo v nové výši, které nesmí být vyšší než dvojnásobek původně uplatňované výše. Antidumpingové clo může být též na základě ustanovení čl. 13 rozšiřováno na další země a společnosti, je-li zjištěno, že dochází k obcházení opatření. Z opačného pohledu může být uplatňování antidumpingových cel pozastaveno, je-li to v zájmu Unie a nedojde-li k obnovení způsobované újmy. Dojde-li ze strany dovozců k zaplacení antidumpingového cla přesahující skutečné dumpingové rozpětí platné pro jejich dodavatele ze třetí země, mohou,

---

³⁸² Ibid.

pokud zároveň danou skutečnost náležitě prokáží, podat žádost o úplné nebo částečné vrácení takto zaplaceného cla.³⁸³

Jak prozatímní, tak konečná antidumpingová cla se ukládají samostatnými prováděcími nařízeními Komise, které zároveň stanovují jejich formu, sazbu a případné jiné podmínky. Jsou v nich též uvedena jména výrobců, proti kterým opatření směřují, případně názvy dotčených zemí, popis výrobků a též popis šetření, které vydání nařízení předcházelo. Cla vybírají členské státy, a to nezávisle na jiných clech běžně vyměřovaných při dovozu zboží. Namísto uplatňování konečných i prozatímních antidumpingových cel vůči konkrétním vývozcům může být dále ze strany Komise přijat závazek těchto vývozců, že nebude do EU prodávat výrobky za nízkou dumpingovou cenu. Pokud Komise tento závazek přijme (není povinna ho přijmout), antidumpingové clo se vůči nim neuplatní.³⁸⁴

Dle 41. výroční zprávy Komise měla EU na konci roku 2022 celkem v platnosti 117 konečných antidumpingových opatření a za tento rok bylo zahájeno celkem 46 antidumpingových a antisubvenčních šetření všech typů, tedy jak nových, tak přezkumných. Ve třech probíhajících antidumpingových šetřeních Unie uložila prozatímní cla a v 8 konečná antidumpingová cla.³⁸⁵ Jedním z těchto konečných antidumpingových cel bylo clo na dovoz superabsorpčních polymerů pocházejících z Korejské republiky, které bylo uloženo na základě prováděcího nařízení Komise (EU) 2022/547. Nařízení uložilo konečné antidumpingové clo ve výši 13,4 % vůči společnosti LG Chem Ltd. a 18,8 % vůči všem ostatním korejským společnostem vyvážejícím do Unie předmětné zboží. Zároveň je stanovena podmínka, že individuální nižší celní sazba se uplatní pouze tehdy, je-li celním orgánům předložena faktura s prohlášením, které je v nařízení uvedeno. Řízení, které uložení antidumpingového cla předcházelo, bylo zahájeno na základě podnětu podaného Evropskou koalici pro superabsorpční polymer jménem dvou výrobců, kteří představují 65 % celkové výroby předmětného zboží a obsahovalo důkazy dostatečné k zahájení řízení. Proti danému podnětu vnesly námitky koalice uživatelů dováženého zboží a již zmíněná společnost LG Chem Ltd. Jejich hlavním argumentem byl možný dopad antidumpingových cel na dovozce, jejichž zájmy byly dle nich při zahajování

---

³⁸³ Ibid.; EUROPEAN COMMISSION. Anti-dumping measures. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/anti-dumping-measures_en (dále citováno jako EUROPEAN COMMISSION. Anti-dumping measures).

³⁸⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1036 ze dne 8. června 2016 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropské unie (kodifikované znění); EUROPEAN COMMISSION. *Anti-dumping measures*.

³⁸⁵ EVROPSKÁ KOMISE. 41. výroční zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o antidumpingových, antisubvenčních a ochranných činnostech EU a o využití nástrojů na ochranu obchodu ze strany třetích zemí vůči EU v roce 2022 [online]. 2023 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0506&qid=1646153839159>

šetření ignorovány, čímž došlo k neodůvodněnému začátku řízení. To však bylo Komisí odmítnuto, jelikož k zahájení postačují důkazy o třech základních rozhodných skutečnostech zmíněných v rámci analýzy obecného nařízení. Společnost LG Chem Ltd. dále například argumentovala skutečností, že dovážené zboží má ve skutečnosti až o 18 % vyšší cenu, kdy však tento argument byl Komisí rovněž odmítnut, jelikož danou společností uváděná cena zahrnovala i jiné výrobky. V průběhu šetření, které se týkalo období od 1. ledna do 31. prosince 2020, avšak zkoumání významných trendů zahrnovalo období až od 1. ledna 2017, nebyla uložena prozatímní antidumpingová cla. V rámci šetření se Komise nejprve věnovala definici výrobku a jeho použití. Dále též určila, jaké výrobky jde vzhledem k dotčenému výrobku považovat za obdobné. V rámci definování dotčeného výrobku někteří dovozci a vývozce LG Chem Ltd. žádali o vyloučení specifických typů výrobku z působnosti antidumpingového cla. Šlo například o superabsorpční polymery 8. a 9. generace pro jejich specifické chemické a fyzikální vlastnosti, pro které nejsou s jiným typem dotčeného zboží zaměnitelné. Komise však dospěla k závěru, že technické rozdíly vyloučení neodůvodňují, jelikož rozdílné typy zboží mají stále stejné konečné využití. Při šetření, zda jsou přítomny všechny potřebné skutečnosti k uplatnění antidumpingových cel, byla nejprve zkoumána běžná cena, a to ve vztahu ke zboží nabízeném na domácím trhu společností LG Chem Ltd., která byla jediným spolupracujícím vývozcem. Běžná hodnota dotčeného výrobku byla Komisí vypočtena jako vážený průměr cen veškerého prodeje na korejském trhu, který se uskutečnil v období šetření. Následné určení vývozní ceny bylo v daném případě ovlivněno skutečností, že společnost LG Chem Ltd. vyvážela do EU buď přímo nezávislým odběratelům, či nepřímo za pomoci společnosti LG Chem Europe. Vývozní cena u přímého prodeje byla určena na základě cen skutečně zaplacených, zatímco u nepřímého prodeje byla určena na základě ceny stanovené při prvním přeprodeji nezávislému odběrateli a byla náležitě upravena. Na základě těchto získaných hodnot následně Komise stanovila prostřednictvím jejich porovnání dumpingové rozpětí a došla k zjištění, že k dumpingu docházelo. Průměrné dumpingové rozpětí činilo 13,4 %, kdy toto rozpětí bylo užito vůči společnosti LG Chem Ltd., která jako jediná s Komisí spolupracovala. Vůči zbylým dvěma výrobcům z Korejské republiky, kteří s Komisí nespolupracovali, stanovila dumpingové rozpětí na nejvyšší úrovni, a to 18,8 %. Komise následně zkoumala existenci újmy a příčinné souvislosti mezi ní a dumpingem, kdy zjistila, že jak objem dovozu, tak podíl dotčeného zboží korejského původu na vnitřním trhu Unie vykazovaly během posuzovaného období strmý nárůst. Průměrné dovozní ceny dotčeného zboží za posuzované období navíc klesly o 10 % a vážené průměrné cenové podbízení vůči unijním cenám činilo 14,7 %. Ceny korejského dovozu tak byly nižší než ceny unijního zboží. V posuzovaném období zároveň objem výroby dotčeného zboží v Unii

poklesl o 2 % a objem prodeje unijního výrobního odvětví poklesl o 11 %, a to i přes to, že spotřeba zůstala stabilní. Navíc i přes růst nákladů v Unii o 5 % byli unijní výrobci nuceni snížit své ceny až o 15 %. Na základě těchto skutečností, tedy že ve stejném období došlo ke zhoršení situace unijních výrobců a zároveň ke zlepšení situace pro korejský dovoz, Komise dospěla k závěru, že podstatná újma vznikla a tato újma byla způsobena dumpingovým dovozem z Korejské republiky. Proti zjištěnému závěru podala společnost LG Chem Ltd. vícero protiargumentů, které však byly Komisí vyvráceny a tvrzení zamítnuta. Komisí bylo dále ve spolupráci s unijními dovozci daného zboží zkoumáno, zda uložení antidumpingových cel nebude mít případný negativní dopad na zájmy Unie, kdy výsledkem tohoto přezkumu bylo, že žádné důvody pro neuložení protidumpingových opatření neexistují. Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodla Komise o uložení konečného antidumpingového cla ve výši, která byla uvedena výše.³⁸⁶

Zaměříme-li se na z pohledu doby sepisování této práce novější prováděcí nařízení, kterým bylo konečné antidumpingové clo uloženo, je možno zmínit prováděcí nařízení Komise (EU) 2024/1666 kterým se ukládá konečné antidumpingové clo na dovoz ocelových lan a kabelů pocházejících z Čínské lidové republiky (dále též „ČLR“), rozšířené na dovoz ocelových lan a kabelů zasílaných z Maroka a Korejské republiky. Konečné antidumpingové clo zavedené tímto nařízením je příkladem cla, které bylo zavedeno po přezkumu provedeném vzhledem ke konci platnosti dříve uvalených antidumpingových opatření a zároveň antidumpingového cla uvaleného na jiné státy z důvodu obcházení opatření. Původní opatření na dotčené zboží bylo zavedeno již v roce 1999, avšak z důvodu přetrvávající možné újmy bylo mnohokrát prodlouženo. Momentálně platné antidumpingové clo na dotčené zboží činí 60,4 %. Šetření bylo zahájeno na základě žádosti o přezkum, kterou podala Evropská unie pro průmysl ocelových lan jménem výrobců vyrábějících dotčené zboží na trhu Unie. V rámci žádosti bylo argumentováno skutečností, že skončení platnosti opatření by vedlo k přetrvání nebo obnovení dumpingu a jím způsobované újmy. Jelikož existovaly dostatečné důkazy, bylo řízení o přezkumu Komisí zahájeno a týkalo se období od 1. ledna do 31. prosince roku 2022, respektive významné trendy byly zkoumány v období od 1. ledna 2019. K zahájení řízení předložil připomínky jediný čínský výrobce (například, že žadatelem uváděné ceny jsou nižší, než jsou jeho skutečné vývozní ceny), které však byly Komisí zamítnuty. V úvodu přezkumu Komise určila, že z důvodu většího počtu unijních výrobců bude určen jejich reprezentativní vzorek, kdy obdobný postup nemohl být

---

³⁸⁶ *Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/547 ze dne 5. dubna 2022 o uložení konečného antidumpingového cla na dovoz superabsorpčních polymerů pocházejících z Korejské republiky* [online]. 2022 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2022/547/oj/ces

uskutečněn u čínských vývozců z důvodu nespolupráce z jejich strany. Dále též definovala dotčený výrobek a určila, které výrobky lze považovat za obdobné. Poté se, obdobně jako v dříve analyzovaném prováděcím nařízení, věnovala přezkumu základních skutečností nutných k zavedení protidumpingového opatření, respektive zde k jeho zachování. Z důvodu nespolupráce ze strany čínských vývozců i orgánů ČLR byly při zjišťování rozhodných skutečností použity Komisí dostupné údaje, které získala např. z veřejných databází Comext a Global Trade Atlas. Při určování běžné hodnoty bylo dále, z důvodu podstatného zkreslení způsobeného zásahy státu, přistoupeno k užití reprezentativní země, za kterou bylo určeno Turecko. Těmito zásahy je primárně přítomnost státu ve velké části společností, skrze kterou může regulovat jejich ceny a náklady a též systém plánování, který neodpovídá základním tržním mechanismům, jelikož na jeho základě jsou značné zdroje soustředovány do odvětví výroby označených státem jako strategické. Z těchto důvodů nebylo možné pro určení běžné ceny použít ceny čínského průmyslu. V rámci výpočtu běžné hodnoty byly nejprve určeny nezkreslené výrobní náklady, ke kterým byly následně přičteny prodejní a správní náklady, náklady na výrobní režii a zisk. Tyto údaje byly z větší části získány na základě informací poskytnutých reprezentativním výrobcem v Turecku. Vývozní cena byla určena z důvodu nespolupráce na základě veřejně dostupných údajů z Eurostatu. Při následném srovnání a určení, zda dumping přetrvává, bylo zjištěno, že je vývozní cena až o 50 % nižší než zjištěná běžná hodnota, a tedy dumping dále skutečně trvá. Nadto bylo zjištěno, že volná kapacita výrobců dotčeného zboží v Číně je až desetinásobná ve vztahu ke spotřebě na trhu Unie. Unijní trh je navíc pro svou velikost a ceny pro čínské vývozce lákavý. Pokud by tedy antidumpingová opatření nebyla prodloužena, lze předpokládat, že by zmíněná volná kapacita byla přesměrována na unijní trh. Stálé využívání dumpingu je dle Komise patrné též z jiných zemí světa, kdy některé vzhledem k dotčenému zboží též zavádějí ochranná opatření. Na základě těchto skutečností dále Komise dospěla k závěru, že by s největší pravděpodobností došlo k obnovení újmy. Vývozní ceny v pěti hlavních čínských vývozních trzích byly navíc ještě nižší, než jsou vývozní ceny do Unie. Představovaly přibližně o 60 % nižší ceny, než jsou ceny výrobců Unie. Čínští vývozci tak mají možnost dumpingu více prohlubovat. Komisí je předpokládáno, že vzhledem k možnosti nabídnou nižší ceny a zásobovat trh Unie ve velkém objemu by se v případě neprodloužení antidumpingových opatření čínský podíl na trhu velmi rychle zvýšil a podíl unijních výrobců naopak snížil, jelikož jimi nabízené ceny nejsou s čínskými cenami konkurenceschopné. V případě snahy ze strany unijních výrobců své produkty zlevnit by došlo ke zhoršení jejich finanční situace, což by se mohlo projevit na zaměstnanosti těchto výrobců. Komise dále poukazuje na pozitivní výsledky dosud platných opatření, která vedla ke snížení objemu čínského dovozu a k obnovení řádných podmínek

hospodářské soutěže mezi dotčenými výrobky čínskými a unijními. Vzhledem k těmto pozitivům konstatuje, že nejsou důvody pro nezachování protidumpingových opatření a pro prohlášení, že tato opatření by byla proti zájmům Unie. Na základě všech těchto skutečností proto Komise rozhodla předmětným prováděcím nařízením o zachování antidumpingového cla na dovoz dotčeného zboží z ČLR, a to ve dříve uvedené výši. Jelikož již dříve byla antidumpingová cla obcházena čínskými vývozci přes Maroko a Jižní Koreu, je i nadále zachováno rozšíření na dovoz dotčeného zboží z těchto zemí bez ohledu na jejich původ, a to s výjimkou některých společností, které byly od opatření osvobozeny.³⁸⁷

Jak je patrné z výše uvedené obecné úpravy i konkrétních případů použití antidumpingových cel, je ochranná funkce, která se skrze ně projevuje, cílena co nejpřesněji na dovoz zboží, který působí podstatnou újmu vnitřnímu trhu Unie. Na rozdíl od smluvních a běžných všeobecných cel tak nepůsobí plošně, ale chrání v co největší možné míře pouze to odvětví, které ochranu potřebuje, čímž nejsou znevýhodněny subjekty, které případnou plošnou ochranu nepotřebují. Za tímto účelem je při šetření dumpingu spolupracováno s dovozci i vývozci, kteří mohou podávat námitky a připomínky. Ochrana navíc nesmí být větší, než je rozdíl mezi dumpingovou cenou a zjištěnou běžnou cenou výrobku. Tím je zajištěno, že nebude ochrana v nadměrné výši, která by mohla mít naopak negativní efekt. Jsou tak pouze stanoveny co nejrovnější podmínky hospodářské soutěže.

Některé studie však uvádí i negativa antidumpingových cel. Je například zmiňováno přenášení cla na dovozce a spotřebitele a v některých případech tedy není vývozce a jím užívaná dumpingová cena clem ovlivněna. Navíc silněji dopadají na menší společnosti, které častěji z důvodu antidumpingových cel musejí trh kompletně opustit, čímž velké společnosti ještě více zvyšují svoje postavení na trhu. Vedou též k odklonu společností na jiné trhy. Tím zaprvé dochází ke snížení celkové konkurence na chráněném trhu, kdy tato situace může trh také poškodit a zadruhé jsou dumpingem ohroženy jiné trhy, které mohou navíc sloužit k obcházení ochranných patření.³⁸⁸

Antidumpingová cla, a jimi projevená ochranná funkce, jsou užívány většinou zemí světa. Například v roce 2022 zavedla Argentina 10 nových antidumpingových cel, Jihoafrická

---

³⁸⁷ *Prováděcí nařízení Komise (EU) 2024/1666 ze dne 6. června 2024, kterým se ukládá konečné antidumpingové clo na dovoz ocelových lan a kabelů pocházejících z Čínské lidové republiky, rozšířené na dovoz ocelových lan a kabelů zasílaných z Maroka a Korejské republiky, bez ohledu na to, zda je u něj deklarován původ z těchto zemí, na základě přezkumu před pozbytím platnosti podle čl. 11 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1036* [online]. 2024 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/1666/oj/ces

³⁸⁸ FELBERMAYR, Gabriel a Alexander SANDKAMP. The trade effects of anti-dumping duties: Firm-level evidence from China. *European Economic Review*. 2020, roč. 122, s. 18. DOI: 10.1016/j.euroecorev.2019.103367

republika též 10, Indie 7 a Spojené státy 15. Spojené státy zároveň ke konci roku 2022 aplikovaly celkem 493 protidumpingových opatření. Z opačného pohledu bylo nejvíce antidumpingových opatření mířeno proti ČLR, a to v průběhu roku 2022 celkem 33. Celkově bylo ke konci roku 2022 vůči Číně uplatňováno celých 672 protidumpingových opatření, kdy tato opatření byla celkově vztažena na 1098 odlišných šestimístných podpoložek harmonizovaného systému, pokrytých (zcela nebo částečně) produkty, na které se opatření vztahovala.³⁸⁹

4.4.3. Antisubvenční cla

Antisubvenční cla jsou velmi podobná ochranná opatření, jako jsou cla antidumpingová, jelikož ekonomická podstata subvencí, proti kterým cílí, je shodná s dumpingem. Jde v jejich rámci též o užití ochranné funkce cla proti dovozu zboží za cenu nižší, než by byla za standardních podmínek na trhu, a to nejčastěji na trhu země, ze které je zboží vyváženo.³⁹⁰ V případě antisubvenčních cel (někdy nazývaných též vyrovnávací cla), však není cíleno proti zboží, které má nižší cenu z důvodu podhodnocení a dotování vývozcem, avšak z důvodu nedovolených dotací či jiných podpor poskytnutých ze strany státu. Ty mohou cílit jak na výrobu, tak na vývoz, dopravu či prodej a vývozcům z nich plyne určitá výhoda.³⁹¹ Antisubvenční clo je pak uloženo k vyrovnání takovýchto podpor tak, aby nedocházelo k nekalé hospodářské soutěži, která může poškodit vnitřní trh.³⁹²

Shodně jako u antidumpingu vychází právní úprava antisubvenčních cel z Dohody o WTO, primárně z ustanovení čl. VI GATT 94. Mimo zmíněný článek je dále upravena v Dohodě o subvencích a vyrovnávacích opatřeních (dále jen „*Subvenční dohoda*“), která je též součástí Dohody o WTO, a v ustanovení čl. XVI GATT 94. Pro antisubvenční cla platí obdobně rozbor ustanovení čl. VI, který již byl proveden v rámci antidumpingu. Konkrétně subvencím se věnuje odst. 3 tohoto ustanovení, který definuje vyrovnávací clo jako „*zvláštní clo vybírané za účelem vyrovnání jakékoliv prémie nebo subvence, jež byla přímo nebo nepřímo poskytnuta na*

---

³⁸⁹ ORGANISATION MONDIALE DU COMMERCE, CENTRE DU COMMERCE INTERNATIONAL CNUCED/GATT, a CONFÉRENCE DES NATIONS UNIES SUR LE COMMERCE ET LE DÉVELOPPEMENT, eds. *World tariff profiles 2023*. World trade organization, 2023, s. 203–207. (dále citováno jako *World tariff profiles 2023*).

³⁹⁰ TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*, s. 326.

³⁹¹ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*, s. 63.; MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU- ODBOR 51200. Anti-dumpingové a anti-subvenční řízení v Evropské unii. In: *MPO - Zahraniční obchod* [online]. 4. 11. 2016 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: <https://www.mpo.gov.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/ochrana-obchodu-antidumpingo-a-antisubvencni-a-ochranna-opatreni/anti-dumpingo-a-anti-subvencni-rizeni-v-evropske-unii--141915/>

³⁹² BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 295.; EUROPEAN COMMISSION. Anti-subsidy measures. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/anti-subsidy-measures_en (dále citováno jako EUROPEAN COMMISSION. Anti-subsidy measures).

zhotovení, výrobu nebo vývoz jakéhokoli zboží“. Zároveň tento odstavec stanoví podmínku, že antisubvenční clo nesmí být vybíráno ve vyšší výši, než kolik činí odhadnutá poskytovaná podpora, u které bylo zjištěno, že byla přímo nebo nepřímo poskytnuta na vytvoření zboží či jeho vývoz včetně dopravy. Obdobná jako u antidumpingu je u ochrany proti subvencím úprava některých podmínek užití ochranných opatření. Antisubvenční cla smějí být dovážejícím státem použita, byla-li zjištěna podstatná újma způsobená subvencemi na jeho vnitřním trhu a dále v případě, kdy sice není na vnitřním trhu újma subvencemi působena, avšak jejich negativní následky se přenášejí na stát, který do dovážejícího státu vyváží obdobný či shodný výrobek a toto zboží z důvodu silné konkurence způsobené subvencemi nemá možnost na trhu dovážejícího státu uspět. V druhém zmíněném případě je, jako v případě antidumpingových cel, nutný souhlas ostatních smluvních států. Zde je však stanovena vzhledem k subvencím výjimka. Jde-li o výjimečné okolnosti, při kterých by vyčkáváním na potřebný souhlas mohlo dojít k obtížně napravitelné škodě, je dle písm. c) odstavce 6 dovoleno uložit vyrovnávací clo bez souhlasu ostatních smluvních stran. Toto uložení musí být co nejdříve ohlášeno ostatním smluvním stranám a odvoláno neprodleně ve chvíli, kdy již není zapotřebí.³⁹³

Ustanovení článek XVI ve svém oddíle A upravuje všeobecné subvence a stanoví, že uplatňování těchto subvencí, jež způsobuje přímo nebo nepřímo snížení dovozu jakéhokoli výrobku na území daného státu či naopak zvýšení vývozu z jeho území, musí být oznámeno ostatním smluvním stranám. Pokud by tato podpora mohla způsobit jiné smluvní straně újmu, má strana uplatňující subvenci povinnost s ní tuto skutečnost projednat a případně subvencování omezit. V oddíle B daného ustanovení jsou upraveny vývozní subvence a v rámci tohoto oddílu se strany zavázaly vyvarovat se užívání subvencí na vývoz obecně, neposkytovat subvence, na základě kterých si získají větší podíl na světovém vývozu subvencovaného výrobku a neposkytovat subvence, na základě kterých dochází k prodeji zboží pro vývoz za nižší cenu, než je srovnatelná cena podobného výrobku na domácím trhu.³⁹⁴

Subvenční dohoda následně detailněji doplňuje pravidla zakotvená ve článku VI a XVI GATT 94. Definiuje samotný pojem subvence a dále uvádí, že subvence, které spadají do působnosti dohody, musí být tzv. subvence specifické, kdy stanoví kritéria, na základě kterých je určeno, zda je daná podpora specifická či nikoli. Zakotvuje též rozdělení subvencí do třech kategorií a ke každé kategorii upravuje rozdílná nápravná opatření. Dále upravuje řízení o

---

³⁹³ *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).*

³⁹⁴ *Ibid.*

uložení vyrovnávacích opatření a pravidla jejich aplikace, včetně antisubvenčních cel.³⁹⁵ Aby bylo ze strany Unie zajištěno co nepřesnější a řádné uplatňování a provádění pravidel zakotvených v Subvenční dohodě, byla z ní co nejvíce přejata do unijní legislativy. Obsahu dohody se tedy zprostředkovaně věnuje analýza antisubvenčního práva EU.³⁹⁶

Shodně jako antidumpingová cla spadají cla antisubvenční v EU pod společnou obchodní politiku a jejich základním právním pramenem jsou tak ustanovení čl. 206 a 207 SFEU. Na základě zmocnění, které je obsaženo v ustanovení čl. 207 odst. 2, bylo přijato v oblasti subvencí základní nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1037 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropské unie.³⁹⁷

Nařízení v úvodu stanoví základní zásady, tedy, že antisubvenční clo může být uloženo za účelem vyrovnání přímé nebo nepřímé podpory poskytnuté na výrobu, vývoz či přepravu kteréhokoliv zboží, jehož propuštění do volného oběhu působí v Unii újmu, a to i v případě, že není přímo dováženo ze země původu, ale zprostředkovaně ze země, která jedná jako prostředník. Stěžejní je dále v úvodu zakotvená definice subvence a určení, které ze subvencí jsou napadnutelné ochranným opatřením. Dle ustanovení čl. 3 předmětného nařízení se o subvenci jedná a subvence je poskytnuta, pokud vláda v zemi původu nebo vývozu poskytla finanční příspěvek nebo existuje jakákoliv forma podpory ve smyslu ustanovení čl. XVI GATT 94, které bylo rozebráno výše. Zároveň je nutné, aby tím byla příjemci poskytnuta výhoda. Finanční příspěvek je vládou poskytnut, pokud ta přímo převádí peněžní prostředky, například v podobě darů, promíjí nebo nevybírá jinak splatné příjmy, dodává zboží nebo poskytuje služby, jež nejsou součástí obecné infrastruktury nebo nakupuje zboží a dále též, pokud pověřuje soukromý subjekt výkonem těchto činností či mu to přikazuje. Subvence, které je možno napadnout ochranným opatřením, jsou pouze subvence ve smyslu ustanovení čl. 4 daného nařízení. Tyto subvence jsou již zmíněné takzvané subvence specifické. Základní variantou specifických subvencí jsou ty, které jsou poskytovány pouze pro některé konkrétní podniky, výrobní odvětví či jejich skupiny, kdy však musí být naplněna podmínka, že *“orgán, který subvenci poskytuje, nebo právní předpisy, kterými se tento orgán řídí, výslovně omezují přístup k subvenci na určité podniky”*. Pokud jsou však orgánem či právním předpisem stanovena objektivní kritéria a podmínky pro vznik nároku na podporu a pro její výši, nárok na subvenci vzniká automaticky a kritéria jsou dodržována, o specifickou subvenci nejde.

---

³⁹⁵ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. *WTO: dohoda o obchodu se zbožím.; Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)*.

³⁹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1037 ze dne 8. června 2016 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropské unie (kodifikované znění) [online]. 2016 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1037/oj/ces>

³⁹⁷ TRAPP, Patricia. *The European Union's trade defence modernisation package*, s. 50.

Objektivní kritéria musí být zároveň stanovena plošně, neutrálně, v dohledatelných předpisech nebo rozhodnutích, aby byla zajištěna možnost jejich následného ověření a nesmí zvýhodňovat určité podniky vůči jiným, například podle velikosti podniku. Existují-li pochybnosti, že je subvence, která byla dle daných podmínek prohlášena za nspecifickou, ve skutečnosti subvencí specifickou, je možné ji posoudit i na základě jiných činitelů. Dalším typem specifické subvence jsou ty subvence, které jsou omezeny na určité podniky ve vymezeném území v působnosti poskytovajícího orgánu. Za specifickou subvencí se však nepovažuje stanovení nebo změna obecně platných daňových sazeb těmi orgány na všech úrovních, jež jsou k tomu oprávněny. Odst. 4 ustanovení čl. 4 nařízení dále stanoví, že za specifické subvence jsou též považovány ty subvence, které jsou poskytovány v závislosti na vývozní výkonnosti a které jsou poskytovány, pokud jsou přednostně užívány domácí výrobky před dováženými. Výrobek se považuje v souladu s definicí, která je obsažena v ustanovení čl. 3, za subvencovaný, pokud na něj byla poskytnuta specifická subvence ve smyslu výše uvedeného.³⁹⁸

Ustanovení čl. 5, 6 a 7 následně upravují výpočet výše specifických subvencí. Dle ustanovení článek 5 se *“výše napadnutelných subvencí vypočte na základě výhody, kterou získal příjemce subvence a která bude zjištěna za posuzované období”*. Posuzovaným obdobím dle daného ustanovení je nejčastěji poslední obchodní rok příjemce subvence, avšak může jím být jakékoliv jiné období, pokud předchází zahájení šetření o subvencích a je v délce nejméně šesti měsíců. Detailní pravidla pro výpočet výhody vzniklé příjemci subvence zakotvuje ustanovení čl. 6, kdy tato pravidla též stanoví, v jakých případech se o výhodu jedná. Například vládní půjčka se za výhodu považuje, pokud je zde rozdíl mezi částkou, kterou příjemce hradí za její poskytnutí a částkou, kterou by hradil v případě, kdy by půjčku získal na trhu. Výhoda se pak rovná rozdílu těchto částek. Výše napadnutelných subvencí se primárně určuje v souladu s ustanovením čl. 7 na jednotku subvencovaného výrobku vyvezeného na trh Unie. Pokud se subvence neposkytuje podle množství výrobků, přepočte se její celková výše přiměřeně na množství výrobků vyrobených v posuzovaném období. Obdobně se postupuje též v případě, že subvencí lze spojovat se získáním stálých aktiv.³⁹⁹

Zjišťování újmy je upraveno v ustanovení čl. 8. Újma musí být zjištěna na základě skutečných důkazů a musí při jejím zjišťování být objektivně posouzen objem dovozu subvencemi dotčených výrobků, účinky tohoto dovozu na ceny výrobků na unijním trhu a následný vliv dovozu na výrobní odvětví Unie. U objemu dovozu je posuzováno, zda došlo k

---

³⁹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1037 ze dne 8. června 2016 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropské unie (kodifikované znění).

³⁹⁹ Ibid.

jeho významnému zvýšení a u cen, zda ve srovnání s unijními výrobky existuje značné cenové podbízení, byl způsoben významný pokles cen anebo naopak zabráněno nárůstu cen, ke kterému by za standartních okolností došlo. Zároveň je posuzováno, zda jsou se subvencemi spojené nepříznivé účinky na hospodářský růst, zaměstnanost, investice, či peněžní toky a pokles prodeje, výroby, podílu na trhu a zisku či jiné. Obdobně jako u antidumpingu musí být prokázáno, že mezi subvencemi a újmou existuje kauzální nexus, tedy, že zvýšený objem či účinky subvencovaného dovozu na ceny způsobují uvedené nepříznivé účinky. Shodně musí být posuzovány i jiné zřejmé činitele, při kterých může docházet k podobným nepříznivým účinkům. V úvahu musí být vzaty též skutečnosti, jako jsou například druhy subvencí, volné kapacity vývozců či jejich zásoby. Účinky subvencovaného dovozu se následně hodnotí v porovnání s výrobou obdobného zboží výrobního odvětví Unie, pokud k tomu jsou dostupné informace, jinak v porovnání s odvětvím vyrábějícím co nejhodnější výrobek, v rámci kterého informace dostupné jsou.⁴⁰⁰

Další ustanovení předmětného nařízení se věnují řízení o uložení antisubvenčních opatření, které je podobné tomu o uložení protidumpingových opatření s občasnými rozdíly u stanovených lhůt. Rozdílem proti antidumpingovému řízení například je, že může být nejpozději ukončeno do třinácti měsíců od zahájení. Nově zahájené řízení však musí být shodně ukončeno do 12 měsíců. Dále obdobně jako u antidumpingu i v rámci subvenčního řízení může být uloženo prozatímní clo, a to za podmínky, že bylo zahájeno nové řízení, které bylo náležitě oznámeno, bylo předběžně zjištěno, že na výrobky byla subvence poskytnuta a je jí působena újma a je zde zájem zasáhnout a této újmě zabránit. Toto prozatímní clo může být uloženo nejdříve 60 dní po zahájení řízení a nejpozději devět měsíců po zahájení. Jeho výše musí odpovídat předběžně zjištěné výši subvencí, kdy však může být uloženo nižší, pokud postačí k odstranění újmy a není v zájmu Unie trvat na plné výši. Je možno ho uložit nejdéle na dobu čtyř měsíců a jeho výběr funguje obdobně, jako u prozatímního antidumpingového cla. I v rámci subvencí je možno přijmout ze strany Komise dobrovolné závazky nahrazující antisubvenční prozatímní i konečná cla, kdy tyto závazky může dobrovolně učinit jak stát, který se zavazuje že subvence zruší, tak vývozce zavazující se, že změní ceny výrobků, případně je nebude po dobu subvencí na unijní trh vyvážet.⁴⁰¹

Subvenční řízení může skončit zastavením řízení bez přijetí opatření v souladu s ustanovením čl. 14, pokud jejich přijetí není nutné či je podnět o zahájení vzat zpět, nebo je ukončeno uložení konečného antisubvenčního cla dle ustanovení čl. 15. Tato cla shodně jako

---

⁴⁰⁰ Ibid.

⁴⁰¹ Ibid.

prozatímní nesmí být vyšší, než zjištěná výše subvencí a pokud je to k zajištění ochrany dostačující, nesmí být uplatněna v plné možné výši. Pokud by se na dotčený výrobek uplatnila opatření, která byla přijata na základě arbitrážního řízení, které se konalo podle a v souladu se Subvenční dohodou, a toto opatření je dostačující k odstranění újmy, uložené antisubvenční clo se pozastaví, případně zruší, a to v souladu s ustanovením čl. 32 předmětného nařízení. Pro antisubvenční cla jinak dále platí shodně to, co bylo uvedeno výše u konečných antidumpingových cel.⁴⁰² Mimo antisubvenční cla může být dále jako ochranné antisubvenční opatření zakotveno uplatnění minimální dovozní ceny.⁴⁰³

Antisubvenční cla jsou v době psaní této práce aktuální tematikou rezonující ve veřejném prostoru z důvodu jejich plánovaného uvalení ze strany Evropské unie na elektrická vozidla pocházející z ČLR. Antisubvenční řízení o tomto zboží zahájila Komise *ex officio* s odůvodněním, že jeho dovoz je subvencovaný a způsobuje na trhu Unie újmu, k čemuž má Komise k dispozici, dle jejího vyjádření, dostatečné důkazy. Komise v oznámení o zahájení řízení C/2023/160 uvádí, že v době zahájení byl již pozorován nárůst dovozu předmětného zboží, a to za ceny, které jsou výrazně nižší než ceny výrobního odvětví Unie, čímž je způsobováno snižování cen a je bráněno jejich případnému růstu, který je v určité míře v Unii zapotřebí, aby absorboval vynaložené zdroje na investice do elektromobility. To vyvíjí značný tlak na unijní výrobce, kdy navíc existuje na základě dostupných důkazů pravděpodobnost ještě podstatnějšího zvýšení dovozu, a to za nízké ceny, což představuje hrozbu pro odvětví elektrických vozidel v Unii, zvláště z důvodu, že toto odvětví je považováno za zranitelné. Výrazný nárůst dovozu za nízké subvencované ceny tohoto zboží by v době, kdy se Unie z důvodu přípravy na uhlíkovou neutralitu odvrací od spalovacích motorů k elektrickým, umožnil získat rychle výrazný podíl na trhu na úkor unijních výrobců, kteří plní pravidla řádné hospodářské soutěže. Takovýto dovoz za nízké ceny je dle Komise umožněn z důvodu poskytování grantů či výhodných standardních i vývozních úvěrů čínskými bankami ve vlastnictví státu, z důvodu osvobození od daně z příjmů a DPH a případně jejich snižování například prostřednictvím slev či dále též z důvodu poskytování vstupních materiálů pro výrobu vládou za nižší ceny. Tyto podněty považuje Komise za specifické subvence, jelikož se jedná o finanční příspěvky a zboží poskytované státem či soukromou osobou dle instrukcí státu, dochází jimi zároveň k poskytování výhody příjemcům a jsou omezeny na konkrétní odvětví, výrobky či regiony. Komise dále dodává, že na základě dostupných důkazů zjistila, že ČLR disponuje dostatečnou volnou kapacitou, u které se navíc očekává zvýšení, a tato kapacita se neabsorbuje na jiných trzích. Je tedy předpokládáno, že může

---

⁴⁰² Ibid.

⁴⁰³ EUROPEAN COMMISSION. *Anti-subsidy measures*.

být využita k ještě většímu zvýšení vývozu do Unie.⁴⁰⁴ V rámci postupu šetření vzhledem k výše uvedeným zjištěním se Komise obrátila na orgány ČLR, aby s nimi subvence a jimi působící újmu projednala a případně vyjednala účinné řešení, na základě kterého by nebyla antisubvenční cla zapotřebí. Pokud by však tato jednání k řešení nedospěla, uložila by Komise na dotčené zboží prozatímní cla, a to od 4. července 2024. Toto datum je zároveň nejzazší termín, kdy Komise může prozatímní cla uložit, jelikož již uplyne lhůta devíti měsíců od zahájení řízení. Vzhledem k této skutečnosti zároveň Komise, v souladu s povinností, která je zakotvena v základním antisubvenčním nařízení, vydala sdělení, ve kterém informovala všechny zúčastněné strany o navrhovaných prozatímních clech, jejichž sazba činí až 38,1 %.⁴⁰⁵ ČLR dlouhodobě nařčení ze subvencí odmítá a požádala EU, aby tato prozatímní cla neuložila. Dle dostupných zpráv se Čína nechce účastnit další obchodní války (po obchodní válce s USA), ale je zároveň připravena zavést potřebnou ochranu svých společností, pokud by k ní došlo. Hovoří například o odvetných clech na luxusní automobily či na některé potraviny, jako je francouzské víno či španělské vepřové maso, při kterých je dle ní uplatňován dumping. Dopady napětí okolo obchodní války jsou však již nyní patrné, kdy například v Německu došlo v první polovině roku 2024 k významnému propadu výměny zboží mezi ním a ČLR.⁴⁰⁶

Ochranná opatření je tak zapotřebí uplatňovat po zvážení všech možných dopadů a případně upřednostňovat mírnější či i kompletně alternativní řešení, která tolik nedopadnou na mezinárodní obchod a nevzbudí vysokou míru nevole. Zároveň však nesmí případné zastrašování z jiných zemí světa vést k situaci, kdy není ochranná funkce cla řádně využita.

Antisubvenční opatření jsou obecně Unií užívána méně než opatření protidumpingová. K datu 31. prosince 2022 bylo Evropskou unií celkem uplatňováno 22 antisubvenčních opatření a za celý rok 2022 zahájila pouze jedno řízení a zavedla pouze 3 konečná opatření. Ze vzorku zemí zkoumaného WTO uplatňovaly nejvíce antisubvenčních opatření Spojené státy, a to celkem 174. Z daného vzorku jich též nejvíce v roce 2022 zavedly. Shodně jako u antidumpingových opatření jich nejvíce, celkem 145, směřovalo proti ČLR, proti které jich bylo za daný rok i nejvíce uplatněno.⁴⁰⁷

---

⁴⁰⁴ *Oznámení o zahájení antisubvenčního řízení týkajícího se dovozu nových bateriových elektrických vozidel konstruovaných pro přepravu osob, která pocházejí z Čínské lidové republiky* [online]. 2023 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/160/oj/ces>

⁴⁰⁵ Šetření Komise dospělo k předběžnému závěru, že hodnotové řetězce elektrických vozidel v Číně těží z nespravedlivých subvencí. *Press Corner - Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_3231

⁴⁰⁶ FISCHER, Petr. Obchodní válka Evropy s Čínou už dávno začala. In: *e15.cz* [online]. 25. 6. 2024 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/nazory-a-analyzy/spatna-zprava-pro-nemecko-obchodni-valka-evropy-s-cinou-uz-davno-zacala-1416756>

⁴⁰⁷ *World tariff profiles 2023*, s. 208–211.

Z pohledu pozitiv a negativ antisubvenčních cel je možné uvést stejné závěry, jako jsou již uvedeny u cel antidumpingových.

4.4.4. Další projevy ochranné funkce cla

Mezi další významné projevy ochranné funkce cla patří využití takzvaných “safeguards”, neboli v češtině tzv. ochranných opatření. Ty se uplatňují, pokud je dočasně zapotřebí omezit dovoz určitého produktu z důvodu jeho prudkého, nepředvídatelného a náhlého nárůstu, který poškozuje domácí výrobce anebo hrozí, že jim způsobí újmu. Takovéto nepříznivé následky však musí být vážné. Nárůst dovozu může spočívat jak ve skutečném, absolutním zvýšení, tak v udržení stále stejného množství, avšak v rámci trhu, který se zmenšuje.⁴⁰⁸ Ochranná opatření tedy, narozdíl od antisubvenčních a antidumpingových cel, necílí na konkrétní nekalé praktiky v rámci mezinárodního obchodu, ale plošně působí za situace, kdy dochází ke zmíněnému prudkému nárůstu a uplatní se tak *erga omnes* na veškerý dovoz ze všech zemí. Určitou výjimkou z *erga omnes* působnosti jsou však ochranná opatření zakotvená ve vztahu k preferenčnímu sazebnímu zacházení.⁴⁰⁹ Tarifní ochranná opatření se projevují v podobě dodatečných cel, která jsou nejčastěji uplatňována v rámci negativní celní kvóty, tedy po vyčerpání stanoveného objemu. Mimo tarifní opatření mohou být zavedena též opatření množstevní.⁴¹⁰

Ochranná opatření vycházejí z ustanovení čl. XIX GATT 94 a z na něj navazující Dohody o ochranných opatřeních, která je nedílnou součástí Dohody o WTO. Zmíněné ustanovení primárně stanoví výše uvedená základní pravidla pro aplikaci ochranných opatření, tedy, že pokud z důvodu závazků, které smluvní strany převzaly dle GATT 94, je některý výrobek dovážen ve zvýšeném nepředvídatelném množství, které hrozí způsobit, anebo již působí, vážnou újmu domácímu průmyslu vyrábějícímu stejné nebo obdobné zboží, má smluvní strana právo takovýto závazek suspendovat zcela nebo z části tak, aby bylo újmě zabráněno. Zároveň dle odst. 2 musí zavádějící smluvní strana před jejich zavedením informovat ostatní smluvní strany, které mají právo s ní zavedení opatření konzultovat. Pokud by však došlo vyčkáváním na konzultace ke vzniku těžko nahraditelné škody, je možné opatření zavést prozatímně bez konzultací, pokud k nim dojde následně bez zbytečného odkladu. Odst. 3 daného ustanovení dále zakotvuje, že pokud by v rámci konzultací k dohodě nedošlo, může zavádějící

---

⁴⁰⁸ Ibid., s. 202.; EUROPEAN COMMISSION. Safeguards. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/safeguards_en (dále citováno jako EUROPEAN COMMISSION. Safeguards)

⁴⁰⁹ EUROPEAN COMMISSION. *Safeguards*.

⁴¹⁰ EUROPEAN COMMISSION. Safeguard measures. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/safeguards/safeguard-measures_en

smluvní strana ochranná opatření i přes to zavést. Zároveň však je v takovém případě ostatním smluvním stranám, které jsou zavedeným opatřením dotčeny, povoleno suspendovat své závazky vůči zavádějící smluvní straně. Dané ustanovení též poskytuje ochranu smluvním stranám, které užívají preferenčního sazebního zacházení od jiné smluvní strany, kterým by byla způsobena újma zprostředkovaně tím, že dojde k prudkému nárůstu dovozu na území strany poskytující preference, i když tato strana újmu sama nepocítuje. V takovém případě se strana požívající preference může na stranu jí pokutující obrátit s žádostí o zavedení ochranných opatření a ta je k tomu tak následně oprávněna i bez splnění podmínky přímo působící nebo hrozící újmy.⁴¹¹ Dohoda o ochranných opatřeních následně zakotvuje podrobná pravidla pro jejich použití a pravidla řízení o jejich uložení. V rámci příslušných unijních právních předpisů, které ochranná opatření upravují, jsou tato pravidla zahrnuta a jejich rozbor je tak zprostředkovaně poskytnut v rámci jejich níže uvedené analýzy.⁴¹²

Základním nařízením EU, které upravuje ochranná opatření, je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/478 o společných pravidlech dovozu. Toto nařízení cílí konkrétně na dovoz ze zemí, které jsou členskými státy WTO a vůči zemím, které nejsou členy WTO, se uplatní nařízení 2015/755. Specifické nařízení dále existuje vzhledem k ochranným opatřením na textilní výrobky, konkrétně nařízení 2015/936, a též vzhledem k ochranným opatřením, které lze zavést v rámci některých preferenčních dohod, v tomto případě nařízení 2019/287.⁴¹³

Zaměříme-li se nejprve na základní nařízení 2015/478, je v jeho úvodním ustanovení čl. 1 zakotveno, že se uplatní pouze na zboží ze zemí WTO a na jiné než textilní výrobky. Je v něm tak zakotveno výše uvedené rozdělení působnosti jednotlivých nařízení. Zbylá ustanovení se již věnují postupům Unie, šetření a uplatňování ochranných opatření. Dle ustanovení čl. 5 se šetření zahájí, pokud je Komisi zřejmé, že jsou zde dostatečné důkazy odůvodňující zahájení šetření, kdy dle ustanovení čl. 2, sdělení, že dochází k takovému vývoji dovozu, při kterém je zapotřebí zavést ochranná opatření, Komisi sdělují členské státy, a to se všemi dostupnými důkazy. Po obdržení tohoto sdělení má Komise jeden měsíc na zahájení daného šetření, kdy jeho cílem je zjistit, zda zde je újma, nadměrný dovoz a kauzální nexus mezi nimi, a to v souladu s ustanovením čl. 9. O zahájení šetření též zveřejní oznámení v Úředním věstníku EU, v rámci kterého též vyzve zúčastněné osoby, aby podaly žádost o slyšení před Komisí. Šetření může probíhat v souladu s ustanovením čl. 6 po dobu 9 měsíců. Pokud v této době dojde Komisi k

---

⁴¹¹ *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).*

⁴¹² ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. *WTO: dohoda o obchodu se zbožím.*; WTO SECRETARIAT. *TRADE POLICY REVIEW - REPORT WT/TPR/S/442 - EUROPEAN UNION.*

⁴¹³ WTO SECRETARIAT. *TRADE POLICY REVIEW - REPORT WT/TPR/S/442 - EUROPEAN UNION.*

závěru, že žádná opatření nejsou nutná, do jednoho měsíce řízení zastaví. Pokud však dojde k závěru opačnému, musí ve lhůtě 9 měsíců po zahájení šetření, s možností prodloužení o maximálně dva další měsíce, potřebná opatření přijmout, kdy tarifní ochranná opatření se přijímají na základě ustanovení čl. 16. Ochranná opatření lze zároveň dle daného ustanovení přijmout pouze v případě, vyžadují-li to zájmy Unie. Opatření mohou být uplatňována nejdéle 4 roky, avšak zjistí-li se, že je nutné je prodloužit k zabránění vážné újmy, a zároveň se na daný stav nadměrného dovozu unijní výrobci přizpůsobují, je možné opatření prodlužovat. Doba uplatňování však nesmí i s prodloužením celkově přesáhnout dobu 8 let. Je-li doba platnosti ochranného opatření delší jak jeden rok, musí být toto ochranné opatření postupně v průběhu svého trvání liberalizováno. Ve výjimečných případech může být ochranné opatření uplatněno pouze vůči některým regionům Unie, pokud je újma působena pouze v nich, je to vhodnější než celounijní opatření a není zde alternativní řešení. Jestliže nadměrný dovoz vyžaduje okamžitý zásah již v průběhu šetření, bez něhož by došlo k těžko napravitelné škodě a bylo v průběhu šetření předběžně prokázáno, že újma hrozí nebo vznikla z důvodu takového dovozu, může Komise rozhodnout o přijetí prozatímních ochranných opatření na dobu nejdéle 200 dní. Tato opatření spočívají ve zvýšení cel proti jejich momentální výši, a to bez ohledu na to, zda jsou nulová či nenulová.⁴¹⁴ Nařízení č. 2015/755 upravuje postup uplatňování ochranných opatření obdobně, pouze dle něho není možné uložit prozatímní opatření, při šetření je třeba brát dle ustanovení čl. 6 odst. 2 v potaz „zvláštní hospodářský systém“ států, na které se nařízení vztahuje a uplatněná konečná ochranná opatření nejsou ohraničena žádnou dobou platnosti.⁴¹⁵

Ochranná opatření jsou ze strany Unie používána pouze velmi zřídka, kdy od vstupu EU do WTO užila EU celkem pouze 6 takovýchto opatření. Ke konci roku 2022 bylo v platnosti pouze jediné ochranné opatření, a to proti dovozu některých výrobků z oceli zavedené prováděcím nařízením Komise (EU) 2019/159.⁴¹⁶ Na základě tohoto nařízení byla otevřena celní kvóta na 26 dotčených kategorií výrobků z oceli dovážených do EU a pokud je kvóta vyčerpána, uplatní se na dotčené produkty dodatečné clo ve výši 25 %. V souladu s ustanovením čl. 5 odst. 1 se však dodatečné clo neuplatní na dovoz ze zemí v příloze III, ve které jsou uvedeny rozvojové země, které jsou členy WTO, dále též dle ustanovení čl. 6 na výrobky pocházející z Norska,

---

⁴¹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/478 ze dne 11. března 2015 o společných pravidlech dovozu (kodifikované znění) [online]. 2015 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/478/oj/ces>

⁴¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/755 ze dne 29. dubna 2015 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí (přepřacované znění) [online]. 2017 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/755/2017-05-19/ces>

⁴¹⁶ WTO SECRETARIAT. *TRADE POLICY REVIEW - REPORT WT/TPR/S/442 - EUROPEAN UNION.*

Islandu a Lichtenštejska a rovněž se nevztahují na Mosambik.⁴¹⁷ Celní kvóty se též neuplatní na dovoz některého dotčeného zboží z Ruské federace a Běloruska, jelikož tento dovoz byl v rámci sankcí uplatňovaných za nevyprovokovanou válku na Ukrajině zakázán. Vzhledem k této skutečnosti bylo též ochranné opatření upraveno tak, aby zákaz nevedl k nedostatku dodávek dotčeného zboží na trh. Tím se tak projevila jak obchodněpolitická, tak ochranná funkce cla.⁴¹⁸ Komise se v rámci šetření nejprve zaměřila na nárůst dovozu, kdy konstatovala, že v posuzovaném období od roku 2013 do roku 2017 došlo k jeho nárůstu v absolutním vyjádření o 71 %. K tomuto nárůstu následně Komise uvádí, že k němu došlo z důvodu nepředvídatelného vývoje, jehož zdrojem je například nadměrná kapacita výroby oceli zesilovaná subvencemi a jinými podporujícími opatřeními či restriktivní obchodní praktiky některých států světa, na jejichž základě došlo k odklonu vývozu do Unie. Komise k těmto ochranným praktikám ze strany třetích států uvádí, že respektuje právo je zavést dle pravidel WTO, avšak v posuzovaném období došlo k jejich zavádění v takové míře, že se stalo nepředvídatelným vývojem. Z pohledu újmy, kterou by tento dovoz mohl způsobit, a příčinné souvislosti mezi nimi, bylo Komisí zjištěno, že výrobní odvětví oceli v Unii je nestabilní a zranitelné, a tudíž by k ní mohlo z důvodu nadměrného dovozu bez uplatňovaných ochranných opatření dojít. Zároveň zavedení těchto opatření je dle zjištění Komise v souladu se zájmy Unie. Opatření by dle Komise mělo mít podobu celní kvóty, jelikož ta zajistí nejlepší kompromis mezi zájmy výrobců dotčeného zboží v Unii a uživatelů těchto produktů. Stále je zajištěna určitá konkurence ze třetích zemí a uživatelé nejsou od dodavatelů ze zemí mimo Unii odříznuti, zároveň jsou však výrobci chráněni, pokud dochází k dovozu, který jim způsobuje újmu, jelikož kvóta dočasně sníží nárůst předmětného dovozu. Z důvodu výše uvedeného tak rozhodla Komise o uvalení již výše zmíněné celní kvóty.⁴¹⁹ Vzhledem k danému ochrannému opatření bylo z podnětu Turecka vedeno řízení před WTO, ve kterém Turecko uvádělo, že je opatření v rozporu s vícero ustanoveními Dohody o ochranných opatřeních a GATT 94. Požadovalo, aby Orgán pro řešení sporů WTO rozhodl, že ochranné opatření má být uvedeno do souladu s právem WTO, a to tím způsobem, že bude zrušeno. V rámci daného řízení bylo rozhodnuto, že ochranné opatření porušovalo ustanovení čl. XIX GATT 94, jelikož Komise dostatečně přesně nezjistila, že ke zvýšení dovozu skutečně došlo z důvodu zjištěného nepředvídatelného vývoje a zároveň neuvedla, které její povinnosti

---

⁴¹⁷ *Prováděcí nařízení Komise (EU) 2019/159 ze dne 31. ledna 2019, o zavedení konečných ochranných opatření proti dovozu některých výrobků z oceli* [online]. 2019 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2019/159/oj/ces

⁴¹⁸ *Ibid.*; *Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/434 ze dne 15. března 2022, kterým se mění nařízení (EU) 2019/159 o zavedení konečných ochranných opatření proti dovozu některých výrobků z oceli* [online]. 2022 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2022/434/oj/ces

⁴¹⁹ *Prováděcí nařízení Komise (EU) 2019/159 ze dne 31. ledna 2019, o zavedení konečných ochranných opatření proti dovozu některých výrobků z oceli.*

vedly ke zvýšení dovozu. Dle rozhodnutí zároveň došlo k porušení Dohody o ochranných opatřeních, jelikož zjištění existence hrozící vážné újmy nebylo založeno na faktech. Na základě těchto zjištění bylo Orgánem pro řešení sporů WTO doporučeno, aby předmětné nařízení bylo dáno do souladu s právem WTO, avšak nikoli jeho zrušením. Potřebnou úpravu Komise následně učinila prostřednictvím prováděcího nařízení č. 2023/104.⁴²⁰ Je tak opětovně patrné, že uplatňování ochranné funkce cla se setkává s nevolí ze strany ostatních států, kteří v některých případech proti těmto opatřením i bojují. Takovýto postup boje, kdy jsou využívány struktury WTO či případně jiné právně zakotvené mezinárodní řešení sporů, je však vždy preferovanější, než zavádění odvetných cel a případná obchodní válka. Je však vždy zapotřebí užívat ochrannou funkci v rozumné míře.

Ochranná opatření nalézáme zakotvená též v některých mezinárodních obchodních dohodách. Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, v rámci některých obchodních smluv jsou zakotveny mechanismy, které umožňují smluvním stranám v zásadě přestat dodržovat závazky, které v rámci smlouvy přijaly, pokud jsou splněny stanovené podmínky. Některé tyto mechanismy mají podobu právě ochranných opatření a je tedy možné je zavést v případě, že jsou splněny výše zakotvené podmínky nepředvídatelného dovozu způsobujícího újmu. Příkladem obchodní dohody, která takovýto mechanismus obsahuje, je vcelku nedávná Dohoda o volném obchodu mezi Evropskou unií a Novým Zélandem. Ustanovení čl. 5.8 této dohody zakotvujeme, že *„dovází-li se v důsledku snížení nebo odstranění cel podle této dohody na území jedné strany zboží pocházející z druhé strany v takovém zvýšeném množství, v absolutních číslech nebo v poměru k domácí výrobě, a za takových podmínek, že způsobuje nebo hrozí způsobit vážnou újmu domácímu výrobnímu odvětví první strany, může první strana během přechodného období (...) uplatnit dvoustranné ochranné opatření.“* Tímto ochranným opatřením může být dle dohody pozastavení dalšího snižování celní sazby na dotčené produkty či zvýšení celní sazby, kdy však toto zvýšení nesmí být vyšší, nežli sazba dle MFN v den uplatnění opatření nebo v den vstupu dohody v platnost. V preferenčních dohodách jsou tak tyto postupy zakotveny jako určitá pojistka v případě, že poskytnutí preferenčního sazebního zacházení nebude mít pro Unii prospěch z důvodu rozvoje dovozu, avšak naopak způsobí újmu tím, že se dovoz rozvine nad

---

⁴²⁰ *Report of the panel WT/DS595/R - EUROPEAN UNION – SAFEGUARD MEASURES ON CERTAIN STEEL PRODUCTS (DS595)* [online]. 2022. Dostupné z: [https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S009-DP.aspx?language=E&CatalogueIdList=284250,284251&CurrentCatalogueIdIndex=0&FullTextHash=&HasEnglishRecord=True&HasFrenchRecord=True&HasSpanishRecord=True; Prováděcí nařízení Komise \(EU\) 2023/104 ze dne 12. ledna 2023, kterým se mění prováděcí nařízení \(EU\) 2019/159 o zavedení konečných ochranných opatření proti dovozu některých výrobků z oceli v návaznosti na zprávu přijatou Orgánem pro řešení sporů Světové obchodní organizace](https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S009-DP.aspx?language=E&CatalogueIdList=284250,284251&CurrentCatalogueIdIndex=0&FullTextHash=&HasEnglishRecord=True&HasFrenchRecord=True&HasSpanishRecord=True; Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/104 ze dne 12. ledna 2023, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2019/159 o zavedení konečných ochranných opatření proti dovozu některých výrobků z oceli v návaznosti na zprávu přijatou Orgánem pro řešení sporů Světové obchodní organizace) [online]. 2023 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/104/oj/ces

očekávanou úroveň.⁴²¹ Aby bylo možné tyto mechanismy v EU účinně provádět, zakotvuje již zmíněné nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/287 postup, v rámci kterého jsou ochranná opatření přijímána. Tento postup zahrnuje šetření, zda došlo k podmínkám pro zavedení ochranných opatření a jejich následné zavedení Komisí, obdobně, jak již bylo popsáno u obecného nařízení k ochranným opatřením, tak k antidumpingovým a antisubvenčním clům.⁴²²

Odhlédneme-li od ochranných opatření, projevuje se ochranná funkce cla též v rámci již zmíněných cel aplikovaných za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu Unií a za účelem zajištění výkonu práv Unie podle mezinárodních obchodních pravidel.⁴²³ Uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu Unií je upraveno v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 654/2014. EU je stranou mnoha mezinárodních obchodních dohod, na základě kterých jsou založena vzájemně prospěšná práva a povinnosti. Na základě uvedeného nařízení má Unie právo přijmout nezbytná opatření v případě, že povinnosti nejsou ze strany druhých smluvních stran dodržovány, za účelem „*přimět dotčenou třetí zemi, v zájmu obnovení vzájemně výhodné situace, k dodržování příslušných pravidel mezinárodního obchodu.*“ Stanovuje tak pravidla, dle kterých může sama EU pozastavit nebo odvolat přijaté závazky, aby mohla účinně reagovat na vzniklé situace a bránit tak své hospodářské zájmy a výkon svých práv. Nařízení se užije, bylo-li na základě rozhodnutí obchodních sporů, vydaného dle práva WTO či některé obchodní dohody, přiznáno právo pozastavit koncese nebo jiné závazky či byly potvrzeny nároky Unie, avšak ta je nemůže uplatnit pro nespolečenský ze strany třetí země. Dále se též uplatní při vyvažování koncesí a jiných závazků dle Dohody o ochranných opatřeních či některé obchodní dohody při užití ochranných opatření třetí zemí a v případě změny koncesí WTO dle ustanovení čl. XXVIII GATT 94.⁴²⁴ U prvního zmíněného případu jde o situace, kdy při zavedení ochranných opatření třetí zemí nejsou v souladu

---

⁴²¹ *Free Trade Agreement between the European Union and New Zealand* [online]. 2023 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2024/866/oj/eng

⁴²² *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/287 ze dne 13. února 2019, kterým se provádí dvoustranné ochranné doložky a další mechanismy umožňující dočasné odnětí preferencí v některých obchodních dohodách mezi Evropskou unií a třetími zeměmi* [online]. 2019 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/287/oj/ces>

⁴²³ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. *Práva EU za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu.; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1843 ze dne 6. října 2015, kterým se stanoví postupy Unie v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Unie podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace (kodifikované znění).*

⁴²⁴ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. *Práva EU za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu.; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 654/2014 ze dne 15. května 2014 o výkonu práv Unie za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu a o změně nařízení Rady (ES) č. 3286/94, kterým se stanoví postupy Společenství v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Společenství podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace* [online]. 2014 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/654/oj/ces>

s ustanovením čl. 8 Dohody o ochranných opatřeních, či obdobného ustanovení v některé obchodní dohodě, upraveny koncese daného státu tak, aby byla zachována v co největší míře jejich rovnocenná úroveň. V takovém případě mají po neúspěšných konzultacích dotčené státy právo pozastavit uplatňování koncesí v rovnocenném rozsahu.⁴²⁵ Ve výše uvedených případech tak může Unie sama bez podnětu přijmout vhodná opatření. Ta stanoví Komise *ex officio*, je-li zásah nutný pro ochranu zájmů Unie, a to prováděcím aktem. Při určování, která zvolí, musí brát dle ustanovení čl. 4 odst. 3 v potaz jejich možnost donutit třetí stát jednat dle svých mezinárodněprávních závazků, jejich schopnost zmírnit následky nedodržování závazků třetím státem na ekonomiku Unie, jejich administrativní náklady a případně jiná kritéria, stanoví-li je mezinárodní dohoda. Tarifní opatření, které může Komise prováděcím aktem zavést, jsou pozastavení celních koncesí a zavedení nových a zvýšených cel, a to i nad rámec MFN, kdy však nesmí jít nad rámec nedodržovaných závazků. Pokud dotčený stát znovu plní své závazky, prováděcí nařízení, kterým jsou opatření zakotvena, musí být odvoláno.⁴²⁶ Druhé zmíněné nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1843 stanoví postupy, pomocí kterých mohou výrobci v Unii a členské státy žádat orgány EU o přezkum překážek obchodu, které zavedly třetí státy v rozporu s mezinárodními obchodními pravidly a pomocí kterých je případně na dané překážky reagováno. Tyto postupy ve svém závěru vedou k zajištění výkonu práv Unie. Cílem tohoto nařízení je tedy najít řešení těchto překážek a odstranit nepříznivé následky, které z nich vyplývají, kdy tyto následky mohou vyplývat jak pro vnitřní trh EU, tak pro trh třetí země.⁴²⁷ Překážky jsou dle ustanovení čl. 2 daného nařízení v rozporu s mezinárodními obchodními pravidly, pokud jsou jimi přímo zakázány, či přiznávají dotčené straně právo vynasnažit se odstranit jejich dopad. Za účelem zahájení daných postupů mohou členské státy a jakékoliv fyzické či právnické osoby nebo jejich sdružení, které se domnívají, že překážkou utrpěly újmu, podat Komisi písemnou stížnost obsahující dostačující důkazy, že existují překážky obchodu a jsou jimi působeny nepříznivé účinky. Ta nejpozději do 45 dní od podání stížnosti v souladu s ustanovením čl. 5 přijme rozhodnutí o zahájení či nezahájení přezkumného řízení za účelem přijmutí případných nutných opatření. Komise řízení zahájí, pokud má za to, že předkládané důkazy jsou dostačující pro jeho zahájení a následně provede přezkum. Obdobně jako u výše zmíněných řízení o uvalení ochranných opatření či antidumpingových a antisubvenčních cel jsou pozorovány objem dováženého zboží, cena zboží, dopad na

---

⁴²⁵ *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).*

⁴²⁶ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 654/2014.*

⁴²⁷ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Mezinárodní obchodní pravidla: jak může EU vykonávat svá práva. In: *EUR-Lex* [online]. 14. 3. 2016 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/international-trade-rules-how-the-eu-can-exercise-its-rights.html>

hospodářství Unie a případné nepříznivé účinky. Dojde-li Komise v rámci přezkumu k závěru, že „zásah je v zájmu Unie nezbytný za účelem zajištění výkonu práv Unie podle mezinárodních obchodních pravidel s cílem odstranění újmy nebo nepříznivých účinků na obchod, jež jsou důsledkem překážek obchodu přijatých nebo zachovávaných třetími zeměmi“ přijme jakékoliv opatření slučitelné s mezinárodními závazky Unie. Mezi tarifní opatření patří pozastavení nebo odnětí koncesí a zvýšení aplikovaných celních sazeb.⁴²⁸

Ochrannou funkcí cla se tak lze bránit jak proti dumpingu, subvencím a nadměrnému dovozu, tak proti porušování mezinárodních pravidel či za účelem prosazení rozhodnutí mezinárodních sporů. Daná funkce je tak velmi versatilní a bez možnosti jejího užití by mohlo dojít k vážným dopadům na vnitřní trh Unie a na možnost EU účinně prosazovat svá práva.

Za určitý specifický poddruh ochranného cla lze dále považovat tzv. výlohu, která je užívána v loďařském průmyslu. V rámci Dohody o dodržování obvyklých podmínek hospodářské soutěže v komerčním loďařství a průmyslu opravy lodí (dále jen „*loďařská dohoda*“) bylo uznáno, že v rámci tohoto průmyslu pro zvláštnosti uzavírání obchodů u lodí nelze užít antidumpingová a antisubvenční cla. Byl proto vytvořen Kodex proti cenám působícím újmu v loďařství vycházející primárně z antidumpingové dohody, který se stal součástí loďařské dohody.⁴²⁹ Těmito mezinárodními prameny je zakotvena zásada, dle které je možné loděnici, která prodává loď do jiné země, než je země původu a za cenu, která působí v této zemi újmu, uložit zmíněnou výlohu. Cena působí újmu, pokud je nižší než cena v zemi vývozu v běžném obchodním styku. Jedná se tak o určitou specifickou alternativu antidumpingových a antisubvenčních cel. Tato zásada a další pravidla zakotvená zmíněným kodexem je do práva Unie přenesena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1035.⁴³⁰

Ochranná cla mohou mít i formu tzv. cel enviromentálních a uhlíkových. Ty slouží k ochraně životního prostředí, a to tím, že regulují mezinárodní obchod se zbožím, které je pro něj škodlivé, či životní prostředí poškozují výroba takového zboží z důvodu vysoké uhlíkové stopy.⁴³¹ Základem jsou již smluvní a běžná všeobecná cla, kdy dle údajů WTO byla průměrná sazba cla aplikovaná EU na plasty, kaučuk a výrobky z nich za použití MFN v roce 2022 ve výši

---

⁴²⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1843 ze dne 6. října 2015, kterým se stanoví postupy Unie v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Unie podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace (kodifikované znění).

⁴²⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1035 ze dne 8. června 2016 o ochraně proti cenám působícím újmu v loďařství (kodifikované znění) [online]. 2016 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1035/oj/ces>

⁴³⁰ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Antidumpingová ochrana – loďařský průmysl. In: *Summaries of EU Legislation* [online]. 18. 12. 2017 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/anti-dumping-protection-shipbuilding-industry.html>

⁴³¹ KLABOUCHOVA, Ivona. *Cl a původ zboží*, s. 10, 11.

4,6 %, tedy nad průměrem celní sazby aplikované při MFN na nezemědělské produkty. Obdobně u chemických výrobků činila průměrná sazba 4,4 % a u textilu a textilních výrobků celých 8 %.⁴³² Evropská unie mimo tuto ochranu přijala v dubnu 2023 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/956, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (dále jen „CBAM“). CBAM je stěžejní ve vztahu k environmentálním snahám Unie, jelikož do určité míry zajišťuje, aby se uhlíkově náročná výroba, která by v Unii podléhala přísným a též finančně nákladným opatřením, nepřesunula do třetích zemí s nižším standardem ochrany životního prostředí a následné produkty byly do Unie z těchto zemí dováženy bez jakéhokoliv spravedlivého vyrovnání. V případě, že by k takové situaci došlo, je tento dovoz zasažen v rámci CBAM takzvaným „uhlíkovým clem“. Na základě uvedeného nařízení tedy budou muset dovozci při dovozu zboží, na které se nařízení vztahuje (dále jen „CBAM zboží“), platit za emise, které jsou v něm obsaženy.⁴³³ Tím je vytvořeno férové obchodní prostředí mezi výrobcí vyrábějící CBAM zboží na vnitřním trhu Unie a výrobcí, kteří ho vyrábějí ve třetích zemích. Ti jsou zároveň povzbuzováni k zavedení více ekologických technologií, pomocí kterých by uhlíkové clo na jejich CBAM zboží bylo nižší a díky cenotvorné funkci cla tak pro dovozce levnější. Je však zapotřebí uvést, že mechanismus funguje na základě certifikátů, které si dovozci CBAM zboží nakupují od členských států. Následně, v souladu s ustanovením čl. 22 nařízení 2023/956, musí tito dovozci do 31. května každého roku vyřadit za předcházející kalendářní rok takový počet certifikátů, který odpovídá emisím obsaženým v jimi dovezeném CBAM zboží.⁴³⁴ Nejde tedy o klasickou podobu cla, zároveň však stále jde o peněžité plnění, které se vybírá v souvislosti s přechodem zboží přes hranice.⁴³⁵

Ochrannou funkci cla tak lze využít nikoli pouze k ochraně ekonomiky a výrobců na vnitřním trhu, ale může sloužit i k ochraně jiných hodnot, jako je právě životní prostředí.

---

⁴³² WTO SECRETARIAT. *TRADE POLICY REVIEW - REPORT WT/TPR/S/442 - EUROPEAN UNION*.

⁴³³ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. CBAM. In: *Ochrana klimatu a energetika* [online]. 1. 12. 2023 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/cbam>

⁴³⁴ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/956 ze dne 10. května 2023, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (Text s významem pro EHP)* [online]. 2023 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/956/oj/ces>

⁴³⁵ BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*, s. 292.

5. Zhodnocení výsledků analýzy

V předchozí kapitole byly detailně analyzovány jednotlivé nejtěžejnější funkce cla. V rámci této analýzy byly tyto funkce definovány, bylo popsáno, jak tyto funkce působí v rámci Evropské unie, a i v jiných částech světa, bylo uvedeno, skrze jaké nástroje se projevují a byl poskytnut právní rozbor právních předpisů, které se těchto funkcí dotýkají. Účelem této analýzy bylo primárně z pohledu EU zhodnotit, zda clo tyto své funkce v dnešní, v prostředí mezinárodního obchodu složitě, době stále plní a plnit má, případně i ve větší míře, či zda se tyto funkce již staly obsoletními a s nimi tedy i clo jako takové.

Pokud jde o první v analýze zmíněnou funkci cla, funkci fiskální, je autor toho názoru, že čistě její prosazování v prostředí EU již není žádoucí a tato funkce svůj smysl tak do určité míry ztratila. Svůj účel stále plní a clo nadále tvoří v průměru okolo 12 % celkových příjmů rozpočtu EU. Je však více žádoucí, aby ustoupilo ve prospěch volnějšího obchodu a příjmům z daní. Liberálnější dovoz nezatížený cly určenými k získání co nejvyšších příjmů pro rozpočet znamená více dovezeného zboží a s tím související větší rozvoji ekonomiky a více příjmů z daní, které jsou z pohledu výrobců nediskriminační, jelikož stejně dopadají jak na výrobce, kteří vyrábějí určité zboží na vnitřním trhu, tak na ty, kteří shodné zboží na vnitřní trh vyváží. Též, jak již bylo zmíněno, příjmy, které stát získá na clech, bývají nižší než ztráty, které kvůli cům pocítují spotřebitelé a společnosti, které mají dražší vstupy do výroby.⁴³⁶ Tradičně nejvyšším příjmem rozpočtu Unie je podíl na hrubém národním důchodu. Zároveň část DPH, kterou členské státy odvádějí ze svých rozpočtů do rozpočtu EU, je v obdobné výši, jako příspěvky z cel.⁴³⁷ Rozvoj obchodu způsobený neuplatňováním cel a s ním spojené výhody by tedy sice vedly k nižšímu příjmu z cel, avšak dá se předpokládat, že tyto příjmy by byly nahrazeny příjmy z HND a DPH. Obdobně je možné na danou situaci pohlížet z opačného pohledu, kdy zvyšováním cla za účelem vyšších příjmů by bylo docíleno horší hospodářské situace, která by měla za následek nižší výnosy z ostatních zdrojů příjmů rozpočtu EU. Získávání příjmů z DPH namísto z cel bylo uváděno též jako jeden z argumentů studie OECD zaměřené na nezrušení moratoria o clech na digitální služby, proč moratorium ponechat v platnosti. Dle této studie mohou státy žádající uvalení cel na digitální služby na tyto služby uvalit DPH, čímž mohou získat i více příjmů než z cel a zároveň nebudou diskriminovat zahraniční poskytovatele těchto služeb a ztěžovat jim přístup na trh.⁴³⁸ Z pohledu důvodu, z jakého bylo clo jako vlastní zdroj Unie zavedeno, je však do určité míry vhodné, aby od fiskální funkce nebylo upuštěno zcela.

---

⁴³⁶ KEEN, Michael, ed. *Changing customs*.

⁴³⁷ EU. *EU spending and revenue - Data 2000-2022*.

⁴³⁸ ANDRENELLI, Andrea a Javier López GONZÁLEZ. *Electronic transmissions and international trade - shedding new light on the moratorium debate*, s. 24–26.

Aby EU nemusela plně spoléhat na příspěvky svých členských států, měla by fiskální funkce cla být do určité míry zachována. Nemělo by na ní však být trváno na úkor ostatních příjmů unijního rozpočtu a fiskální funkce cla by ani neměla být překážkou liberalizace obchodu.

Cenotvorná funkce cla, jako druhá uvedená funkce, opodstatnění má, a to ve spojení s ostatními funkcemi cla. Pokud by se daná funkce neuplatňovala, nebylo by možné uplatnit ani funkci obchodněpolitickou, natož funkci ochrannou. Regulace dovozu zboží skrze obchodněpolitickou funkci by byla nemyslitelná, pokud by zároveň clo nebylo promítnuto v ceně zboží. Nemohl by tak být nižšími cly podpořen dovoz vzhledem k lepší ceně a naopak. To platí i u ochranné funkce, kdy by nebylo možné chránit chráněné statky před dovozem zboží, jelikož jeho cena by nebyla o clo zvýšena a zahraniční konkurence by jím nebyla postižena. Cenotvorná funkce cla tak umožňuje existenci zbylých funkcí, kdy jako taková by neměla opodstatnění pouze, pokud by nemělo clo již v dnešní EU smysl jako celek. Je však zapotřebí upozornit na zjištěnou skutečnost, že její uplatnění dopadá primárně na spotřebitele na vnitřním trhu, a pokud by tedy byla uplatněna ve vysoké míře, například ve spojení s funkcí ochrannou, byli by poškozeni spíše spotřebitelé nežli vývozci. Zároveň však, pokud je uplatňovaná v menší míře spolu s obchodněpolitickou funkcí, může dojít k nadměrnému dovozu, který může na vnitřním trhu působit újmu. Je jí tak zapotřebí uplatňovat v přiměřené míře.

Obchodněpolitická funkce cla, jako další analyzovaná funkce, je v dnešním globalizovaném světě stěžejní a autor souhlasí s názorem, že je možno ji považovat i za funkci nejdůležitější. Schopnost cla prostřednictvím této své funkce ovlivňovat skladbu dovozu a vývozu a tím regulovat zahraniční obchod je pro státy a ekonomická uskupení velmi podstatná a často využívaná, a to i ze strany EU. Zároveň prostřednictvím funkce negociační je možné clo využívat jako prostředek pro mezinárodní vyjednávání. Státy a ekonomická uskupení, včetně Unie, tak mohou její pomocí zvýhodnit své obchodní partnery a umožnit jim lepší přístup na trh a obdobně mohou jednostranně pomoci rozvojovým státům. Mohou též lépe reagovat na nedostatek zboží na trhu snížením cel, čímž podpoří dovoz, či prosazovat své zahraniční zájmy. Umožňuje dále liberalizaci obchodu, především prostřednictvím poskytování preferenčního sazebního zacházení, a tedy i s ní spojené výše zmíněné výhody. Funkce tak stále mají své opodstatnění a jejich prosazování má mnoho, v analýze též zmíněných, pozitiv. Autor je však dále toho názoru, že jejich využití nesmí být přehnané a liberalizace by měla být prosazována spolu se zakotvenými záchrannými brzdami. I přes to, že je co nejvolnější mezinárodní obchod žádoucí a přináší mnohé výhody, existují i jeho negativní dopady a mohl by být též ze strany třetích států a jejich výrobců zneužit. Takováto situace je pozorovatelná například u zmíněného osvobození zboží do hodnoty 150 eur, kdy někteří prodejci a vývozci tuto kompletní liberalizaci

ve vztahu k takovému zboží zneužívají a zaplavují unijní trh svými produkty, čímž ho poškozují. Tarifní suspenze dále například mohou zabránit rozvoji výrobního odvětví zboží, jehož dovoz je jimi zvýhodněn. Navíc, pokud by došlo k úplnému rozvolnění a clo by nebylo vůbec aplikováno, byl by obchod se zbožím sice bez velmi podstatné překážky, avšak některé výhody spojené s existencí cla ve vztahu k obchodněpolitické funkci by nemohly být využity. Například by nebylo možné podpořit dovoz potřebného nedostatkového zboží, jelikož clo již není kam snižovat, jako se tomu děje při celních kvótách, stropech a tarifních suspenzích. Pokud by vývozcům neměli potřebu zboží na vnitřní trh EU vyvážet, neměla by Unie jak vývoz ztraktivnit mimo přímého dotování dovozu, což by však mohlo citelně zasáhnout unijní rozpočet. Obdobně by Unie nemohla clo využít například jako prostředek vyjednávání a ani pro případné zamezení dovozu zboží z určité země jako sankci za nedodržování mezinárodního práva, kdy takovýto způsob využití je v Unii vzhledem k momentálně probíhající válce na Ukrajině aplikován. Obchodněpolitickou i negociační funkci tedy clo v Unii plní a plnit by dle autora i nadále mělo, a to i směrem k postupné liberalizaci mezinárodního obchodu, která je do určitého rozsahu pro EU přínosná a žádoucí, a proto ji Unie prosazuje. Daná funkce přináší Unii mnoho pozitiv, od ekonomických, spojených s levnějším dovozem potřebného zboží, přes navazování výhodných obchodních partnerství a prosazování například lidských práv, po možnost jejím prostřednictvím pomoci například uprchlíkům nebo obětem katastrof. Například díky Dohodě o zóně volného obchodu mezi EU a Korejskou republikou vzrostl vývoz z EU do Koreje v období od jejího aplikování (měřeno v letech 2011 až 2016) o 60 % v porovnání se stejně dlouhým obdobím před uplatněním jí zavedených preferenčních cel (měřeno v letech 2006 až 2011).⁴³⁹ Je však zapotřebí přistupovat k daným funkcím obezřetně a eventuálně je cílit na konkrétní situace, jako je například cílen GSP, zkoumat možné dopady nadměrného rozvolnění obchodu, jako je například zahlcení trhu ze třetích zemí a nemožnost užívat obchodněpolitickou funkci v plném rozsahu a případně zakotvovat ochranné mechanismy, které by šlo v případě nouze využít a rozvolňování zastavit. Z analýzy obchodněpolitické funkce vyplývá, že EU do určité míry, i přes prosazování volného mezinárodního obchodu, přistupuje k využívání dané funkce takto opatrněji, kdy ji například nevyužívá nebo využívá mírněji vzhledem k hotovým produktům a zranitelným odvětvím průmyslu, čímž chrání své výrobce, a též zakotvuje různé ochranné mechanismy, pokud by bylo nutné liberalizaci zbrzdit.

---

⁴³⁹ EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *Evaluation of the implementation of the free trade agreement between the EU and its Member States and the Republic of Korea: final report.* Publications Office, 2020, s. 360. DOI: 10.2781/897452

Poslední analyzovaná, ochranná funkce cla, též nadále má své opodstatnění. I přes globalizaci a postupné snahy států mezinárodní obchod liberalizovat stále existují zranitelná odvětví, která je nutno chránit před zahraniční konkurencí, a situace, za kterých je potřeba vnitřní trh cly bránit. Převážně zemědělství a zpracovatelský průmysl by mohly být bez celní ochrany poskytované již smluvními a běžnými všeobecnými cly silně poškozeni konkurencí. Takovéto využívání ochranné funkce cla se může na první pohled zdát zcela pozitivní. Unie chrání své zemědělce a svůj průmyslový sektor před případnou levnější zahraniční konkurencí a nemusí se tak bát, že by výrobci byli ze své pozice na vnitřním trhu vytlačeni a případně i zanikli, což by výrazně zasáhlo hospodářství EU. Poskytovaná celní ochrana však nesmí být přehnaná, jinak má přesně opačný účinek, než je jí zamýšleno. Ne všichni výrobci na vnitřním trhu využívají jako své vstupy nezpracované produkty, a naopak se spíše zaměřují na montování již zpracovaného zboží dohromady. Tito výrobci pak mají z důvodu ochrany jiného odvětví vstupy do své výroby značně dražší, jelikož z důvodu ochranných cel nemohou využít případné levnější zahraniční výrobky. Vyšší ochranná cla navíc nejcitelněji dopadají na spotřebitele, jak již bylo uvedeno v rámci analýzy fiskální a cenotvorné funkce. Tento problém se navíc prohlubuje úměrně k možnému rozšiřování ochrany na další a další odvětví. Někteří specializovaní výrobci jsou takovým rozšířením chráněni, avšak většina přichází o možnost volit mezi vícero alternativami. Unijní výrobci by navíc z důvodu odpadnutí zahraniční konkurence neměli takovou potřebu k inovacím, k výrobě kvalitnějšího zboží a případně ke zlevňování svých produktů. Inovace navíc poklesnou z důvodu snížené možnosti využít rozložení práce i na zahraniční trhy, které je možné v rámci liberálnějšího obchodu. Některé výrobní řetězce jsou navíc v dnešní době natolik svázané s globálním rozložením práce, že případná vyšší ochrana některého zboží dováženého v rámci takového řetězce by mohla způsobit jeho zhroucení, více než podporu samotné výroby. V potaz je také zapotřebí vzít zahraniční dopad ochrany. Je možné počítat s recipročním zavedením vyšších cel vůči státu či ekonomickému uskupení zavádějící ochranná vyšší cla a výrobci závislí na vývozu by tak byli výrazně poškozeni. Tím by mohlo docházet k postupné izolaci vnitřního trhu. Navíc by vyšší ochranou byly poškozeny země výrazně vyvážející do státu, který ochranu zavádí, čím může být narušena též jejich ekonomika.⁴⁴⁰ Je tak zapotřebí hledat vyvážený přístup k užívání ochranné funkce, aby nedošlo k výraznému projevu jejích negativ uvedených výše, avšak naopak, aby se primárně projevila její pozitiva. Například u

---

⁴⁴⁰ EUROPEAN CENTRAL BANK a Benoît CŒURÉ. The consequences of protectionism. In: *European Central Bank* [online]. 6. 4. 2018 [cit. 16.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180406.en.html>; Protectionism Is Failing to Achieve Its Goals and Threatens the Future of Critical Industries. In: *World Bank* [online]. 29. 8. 2023 [cit. 16.06.2024]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/08/29/protectionism-is-failing-to-achieve-its-goals-and-threatens-the-future-of-critical-industries>

nejvíce ohrožených odvětví ochranu zachovat, u méně, avšak stále ohrožených využít kombinaci s některými instrumenty skrze které se projevuje obchodněpolitická funkce, jako jsou celní kvóty nebo i preferenční sazební zacházení s možností případného využití ochranných mechanismů a u těch výrobků u kterých není ochrana zapotřebí, ochranou funkci nevyužívat. Z pohledu spíše obranného projevu ochranné funkce cla, projevovaného skrze instituty, jako jsou antidumpingová a antisubvenční cla, platí do určité míry taktéž výše uvedené. Jelikož jsou však tyto instituty ze své podstaty cíleny na konkrétní případy ohrožení vnitřního trhu, nikoli plošně jako smluvní a běžná všeobecná cla, má jejich uplatňování výhodu v tom, že nedopadá na subjekty, pro které ochrana není tolik žádoucí. Autor je toho názoru, že tento obranný projev ochranné funkce cla má v Unii vyšší opodstatnění, než „běžná“ ochranná funkce projevovaná smluvními a běžnými všeobecnými cly, jelikož proti nekalým praktikám užívaných třetími státy a jejich vývozci a proti porušování mezinárodních závazků by měla mít k dispozici potřebné prostředky obrany cílící na konkrétní problematickou situaci. I přes globalizaci a liberalizaci obchodu se stále nekalé praktiky objevují a někdy navíc liberalizaci přímo využívají. Unie by tak měla tyto situace odhalovat a účinně řešit, aby byly stanoveny co nejrovnější podmínky hospodářské soutěže a nedošlo k ohrožení vnitřního trhu. Není však žádoucí, aby situace byla řešena plošně, což by i zároveň mohlo porušovat právo WTO, a proto jsou tyto instituty vhodnější. Unie tyto nástroje aktivně aplikuje, což je patrné ze statistik uvedených v analýze.⁴⁴¹ Nelze však přehlížet ani jejich negativa, jako je například přenášení dopadu obrany na spotřebitele, či možná odplata ze strany státu, proti kterému směřuje. I přes ně je však autor toho názoru, že užívání ochranné funkce cla za účelem obrany je žádoucí, kdy tento názor je dle průzkumu provedeného pro Komisi v roce 2019 sdílen též evropskou veřejností. Dle něj okolo 60 % respondentů souhlasilo, že vyšší cla by měla být uvalena na státy porušující mezinárodní pravidla.⁴⁴² Dle autora by však měla být aplikována pouze v potřebné míře a za tímto účelem by její užívání mělo být konzultováno s těmi subjekty, na které dopadne. V potaz by měla být brána i možná jiná alternativní řešení, avšak využita by měla být v případě, že dosáhnou potřebného řešení. Z celkového pohledu EU ochrannou funkci cla tedy aplikuje a clo tak tuto funkci v Unii nadále plní. Zároveň by ji podle autora mělo i plnit nadále a tato funkce se tak zatím dle jeho názoru obsoletní nestala. Tento názor je znovu sdílen evropskou veřejností, kdy dle zmíněného průzkumu 54 % respondentů uvedlo, že by se cla měla nadále zvyšovat, z toho 22 % souhlasilo

---

⁴⁴¹ EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *A balanced and progressive trade policy to harness globalisation: communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. Publications Office, 2018, s. 5. DOI: 10.2781/947156

⁴⁴² KANTAR a EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *Europeans' attitude on trade and EU trade policy*. Publications Office, 2019, s. 22. DOI: 10.2781/513189

se zvyšováním za účelem větší ochrany vnitřního průmyslu, 32 % za účelem reciproční odezvy, pokud cla vůči EU zvyšují třetí země. 35 % respondentů bylo proti zvyšování cel, zbylí respondenti se nevyjádřili či nedokázali odpovědět.⁴⁴³ Dle autora navíc využití ochranné funkce cla může být v budoucnu i širší, cílené na jiné instituty nežli hospodářství, jako je například životní prostředí. Obdobně jako u obchodněpolitické funkce však nad výše uvedené dodává, že by dle něj měla být daná funkce používána pouze v nezbytném rozsahu, jelikož má též mnohá negativa. Měla by též být cílena co nejpřesněji na konkrétní problémy a případně kombinována s instituty obchodněpolitické funkce za účelem jejího zmírnění.

Vzhledem k výše uvedenému je patrné, že clo stále své funkce plní a ve většině případů by je mělo plnit i nadále. Jako institut finančního práva a jiné, *sui generis* peněžité plnění, tak má stále opodstatnění a obsoletním se dle autora ani přes rozšiřující se globalizaci a liberalizaci mezinárodního obchodu stále nestalo. Pozitiva zmíněných trendů zatím nepřevážila jejich možná negativa v takovém rozsahu, aby se dalo hovořit o opaku. Tyto trendy však clo mění a mění též i jeho funkce a autor této práce je toho názoru, že by k některým postupným změnám docházet mělo. Jak již zmínil, fiskální funkce cla by měla více ustoupit liberalizaci a jiným druhům příjmů. Nemuselo by tedy na ní být v budoucnu v takovém rozsahu trváno. Obchodněpolitická funkce je dle autora v Unii nastavena a uplatňována ve správné míře. Jsou využívány její výhody a podporována liberalizace, kdy u některých, více chráněných produktů, je postupováno více obezřetně skrze mírnějších prostředků liberalizace, jako jsou celní kvóty. Zároveň jsou též nastavovány ochranné mechanismy sloužící jako záchranné brzdy. Tento postup je dle autora správný, jelikož z důvodu možných nevýhod a negativních následků ještě nenastala možnost uplatnit kompletní liberalizaci a cla zachovat například pouze jako nástroj řešení konkrétních problémů. V takovém případě by navíc odpadla některá pozitiva obchodněpolitické funkce. Využívání obchodněpolitické funkce by mělo být náležitě monitorováno a více rozvíjeno, pokud jsou z takového většího prosazování patrné další výhody. Z opačného pohledu by mělo být toto užívání mírněno v případě, že převažují spíše negativa této funkce. U ochranné funkce cla se autor přiklání k určitému mírnějšímu užívání této funkce skrze smluvní a běžná všeobecná cla, avšak užívání této funkce k obraně skrze instrumenty, jako jsou antidumpingová a antisubvenční cla, mu v Unii přijde adekvátní. Jak již autor uvedl, prostředí pro kompletní liberalizaci v momentální době i přes mnohé snahy zatím nevzniká a ochrana tak stále má smysl, avšak přiměřená. Běžná ochrana by dle něj měla být vztažena pouze na ty nejohroženější odvětví zemědělství a průmyslu, kdy u ostatních by na úkor ochrany přistoupil k mírné liberalizaci skrze

---

⁴⁴³ Ibid., s. 24.

některé nástroje obchodněpolitické funkce, jako jsou celní kvóty. Takováto liberalizace by mohla být prospěšná většímu rozhybáním trhu za pomoci nové konkurence a mohla by tak mít pozitivní dopady, avšak byla by stále ohraničena v případě negativního zneužití liberalizace.

Na základě výše uvedeného tak autor shrnuje, že clo a jeho funkce mají v Evropské unii v dnešní době globalizace a liberalizace mezinárodního obchodu stále opodstatnění, jejich pozitiva převažují a mělo by jich být nadále užíváno, avšak v přiměřené nižší míře, která nepovede k potlačení těchto pozitiv. Mělo by zároveň docházet k určitým změnám tak, aby se clo jako celek a veškeré jeho funkce přizpůsobily všem světovým trendům a byla tak naplno využita veškerá pozitiva, která tento institut přináší.

Závěr

Institut cla je v posledních několika desetiletích vystaven zkoušce v podobě globalizace a liberalizace mezinárodního obchodu prosazovaných mezinárodním společenstvím, primárně WTO. Clo je z určitých pohledů vnímáno jako prostředek bránící většímu rozvoji a propojení světového obchodu, který má v dnešní době více záporů nežli kladů. Zároveň však v posledních letech sílí protekcionistické tendence a některé státy se pouštějí do obchodních válek za účelem ochrany svých vnitřních trhů před zahraniční konkurencí. Z pohledu silícího napětí ve světě je tak naopak mnohými vnímáno jako užitečný nástroj zajišťující ochranu domácího průmyslu a prosazující národní zájmy nad těmi zahraničními. Vzhledem k tomuto mezinárodnímu vývoji bylo cílem této práce nalézt odpovědi na stěžejní, v úvodu vyřčené otázky, zda clo a jeho funkce mají v dnešním světě stále smysl, či naopak nejsou využívány nedostatečně, a to z pohledu Evropské unie.

Na tyto otázky byla nalezena odpověď prostřednictvím analýz jednotlivých funkcí cla, v rámci kterých došlo k detailnímu popisu těchto funkcí, k rozboru právních předpisů a k nastínění jejich reálného uplatnění a projevování se. Zároveň bylo za účelem porozumění popsáno clo a jeho konstrukční prvky a uvedeny základní prameny celního práva. K nastíněním, jak se clo a jeho funkce v historii proměňovaly, byl též uveden historický vývoj cla v moderních českých dějinách.

Analýzou bylo zjištěno, že clo ve vztahu k EU stále svoje funkce má a momentální geopolitické klima a hlasité zájmy některých unijních výrobců zatím nedovolují prosadit plně liberalizovaný mezinárodní obchod, v rámci kterého by clo bylo kompletně zrušeno. Vzhledem k možnému nebezpečí, jako je například zneužití nekalých hospodářských praktik či nadměrný dovoz zvyšující konkurenci, které v momentální době plná liberalizace může přinést, a které by převážilo pozitiva takovéto liberalizace, je zapotřebí stále uplatňovat ochrannou funkci cla a obezřetněji užívat funkci obchodněpolitickou. Tyto funkce je zapotřebí náležitě vyvažovat a hledat mezi nimi kompromisy, jelikož i přes ztíženou možnost liberalizace není žádoucí uplatňovat nadměrnou protekční politiku, a to z důvodu, že ani takovýto postup v závěru nevede ke stanovenému cíli, primárně pro možnou odvetu ze strany třetích států a izolaci trhu od globálních řetězců. Ochranná funkce cla by měla být mírněna, plošně uplatňována pouze na nejzranitelnější produkty a spíše užívána jako forma obrany při konkrétních vzniklých situacích, například skrze antidumpingové clo. Obchodněpolitická funkce cla by měla být kombinována s ochrannou a její uplatnění by mělo být nastaveno tak, aby byly zakotveny případné záchranné mechanismy a využívány takové nástroje, při kterých liberalizace nebude způsobovat spíše újmu. Autor tedy dospěl k závěru, že vzhledem ke skutečnosti, že momentální vývoj nedovoluje

kompletní liberalizaci prosazenou skrze obchodněpolitickou funkci cla a zároveň není ani žádoucí prosazovat přísnější protekční politiku skrze funkci ochrannou, přináší daný vývoj nutnost tyto dvě funkce přizpůsobit tak, aby liberalizace byla v EU prosazována, avšak bezpečně a v náležité míře, kdy takovýto vývoj v Unii probíhá. Obě tyto funkce tedy stále mají své opodstatnění, a měli by být užívány ve vzájemném souladu.

Svůj účel již pomalu ztrácí funkce fiskální, jelikož čistě její uplatňování již nevede k jejímu cíli získat co nejvíce příjmů do unijního rozpočtu. Její silné prosazení brání rozvoji ekonomiky a s tím i výběru daní. Naopak při jejím menším uplatnění se předpokládá zvýšení výnosů z ostatních příjmů. Tato funkce se však nadále projeví při uplatňování ostatních funkcí cla vzhledem k jejich provázanosti. Jde ale spíše o nepřímé projevení se, jelikož již není ve většině případů primárně cíleno na získání zdrojů do státního rozpočtu. Stává se tak do určité míry jakýmsi „bonusem“.

Ve vztahu k ostatním funkcím se ve stejné míře jako ony projeví funkce cenotvorná, jelikož skrze ni se tyto funkce uplatní a bez ní by nemohly existovat, a to pro jejich již zmíněnou provázanost. Je však zapotřebí je, jak již bylo zmíněno, uplatňovat v náležité míře, jelikož právě nadměrný či nedostatečný projev cenotvorné funkce může přinést negativní účinky cla.

Z výše uvedeného je tak možné shrnout, že v Evropské unii nenastala ani chvíle pro kompletní odstranění cla a není ani vhodné ho přehnaně využívat pro ochranu a pro získání příjmů do rozpočtu. Clo se tak nachází v určitém středobodě, ve kterém své funkce stále plní a má tak opodstatnění, avšak nedochází k žádným extrémům. Dle autora je takovýto stav vyrovnanosti v dnešní Evropské unii žádoucí. Jak však plyne z popisu historie vývoje cla, odráží celní politika ve velké míře světové dění. V době psaní této práce, kdy v EU proběhly volby do Evropského parlamentu a ustavuje se nová Komise, a zároveň se schyluje v USA k prezidentským volbám, je možno předpokládat, že se clo k některému z extrémů přikloní. Autor je toho názoru, že ve světovém měřítku, na který bude muset Unie reagovat, půjde spíše o vzednutí funkce ochranné. Pokud by ale došlo i k opačnému vývoji a rozvoji liberalizace, předpokládá autor, že clo si svůj smysl uchová i nadále. Je však do budoucna možné položit doplňující otázku, do jaké míry se odpovědi na v úvodu položené otázky vzhledem k momentálnímu politickému dění změní a jaký další dopad toto dění na clo bude mít.

Seznam použitých zdrojů

ABRAHAMOVÁ, Miluše et al. *Dopad FTA EU – Mercosur na české zemědělství a potravinářství*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2020.

ADVERTISING-MEDIA.CZ a Jana ZEDNÍKOVÁ. Účel zušlechťování zboží v mezinárodním obchodě. In: *ze-cel-ag.cz* [online] [cit. 02.06.2024]. Dostupné z: <http://www.ze-cel-ag.cz/zuslechteni-zbozi/>

AMITI, Mary, Stephen REDDING a David WEINSTEIN. *The Impact of the 2018 Trade War on U.S. Prices and Welfare*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, 2019. DOI: 10.3386/w25672

ANDRENELLI, Andrea a Javier López GONZÁLEZ. *Electronic transmissions and international trade - shedding new light on the moratorium debate*. OECD, 2019. OECD Trade Policy Papers. DOI: 10.1787/57b50a4b-en

AZAEL PÉREZ AZCÁRRAGA, Augusto et al. *Customs Matters: Strengthening Customs Administration in a Changing World*. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2022. ISBN 9798400200120. DOI: 10.5089/9798400200120.071

BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-440-7.

BANGA, Rashmi. *UNCTAD Research Paper - Growing Trade in Electronic Transmissions: Implications for the South* [online]. UNCTAD, 2019 [cit. 10.05.2024]. Dostupné z: https://unctad.org/system/files/official-document/ser-rp-2019d1_en.pdf

BANGA, Rashmi. *WTO Moratorium on Customs Duties on Electronic Transmissions: How much tariff revenue have developing countries lost?*. Switzerland: South Centre, 2022. Research Paper 157.

BASALISCO, Bruno, Julia WAHL a Henrik OKHOLM. *E-COMMERCE IMPORTS INTO EUROPE: VAT AND CUSTOMS TREATMENT* [online]. 2016. Dostupné z: https://copenhageneconomics.com/wp-content/uploads/2021/12/e-commerce-imports-into-europe_vat-and-customs-treatment.pdf

BECHNÍK, Bronislav. Antidumpingová cla na fotovoltaické panely z Číny. In: *TZB-info* [online]. 15. 6. 2013 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://oze.tzb-info.cz/fotovoltaika/10038-antidumpingova-cla-na-fotovoltaicke-panely-z-ciny>

BEUC - THE EUROPEAN CONSUMER ORGANISATION. *Is it safe to shop on online marketplaces?* [online]. Brusel, 2021. Dostupné z: <https://www.beuc.eu/reports/it-safe-shop-online-marketplaces>

BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Vyd. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-045-5.

BOND, David E. et al. WTO Extends E-Commerce Tariff Moratorium as Broader Negotiations Continue | White & Case LLP. In: *White & Case LLP* [online]. 7. 3. 2024 [cit. 11.05.2024].

Dostupné z: <https://www.whitecase.com/insight-alert/wto-extends-e-commerce-tariff-moratorium-broader-negotiations-continue>

BRODESSER, Slavomír et al. *Celnictví v Československu : minulost a přítomnost*. Vyd. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1982. ISBN 28-034-82.

BROŇEK, Václav et al. *Historie Ministerstva financí 1918 - 2004* [online]. 2005. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/zakladni-informace/historie-ministerstva/publikace-o-historii-mf/historie-mf-1918-2004-18470>

CELNÍ SPRÁVA ČR. Informace k platnosti a účinnosti celního kodexu Unie a souvisejících právních předpisů. In: *Celní správa ČR* [online]. 21. 10. 2013 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/aktuality/Stranky/informace-k-platnosti-a-ucinnosti-celniho-kodexu-unie-a-souvisejicich-pravnich-predpisu.aspx>

CELNÍ SPRÁVA ČR. Legislativa. In: *Celní správa - clo* [online]. 22. 8. 2016 [cit. 20.03.2024]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/legislativa/Stranky/legislativa-zakladni-informace.aspx>

CELNÍ SPRÁVA ČR. Nařízení kvóty. In: *Kvóty* [online]. 1. 1. 2024. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/clo/problematika-taricu/Documents/Na%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_kv%C3%B3ty_2024_01_01.pdf

CELNÍ SPRÁVA ČR. Problematika TARICu. In: *Clo* [online] [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/problematika-taricu/Stranky/default.aspx>

CELNÍ SPRÁVA ČR. *Veřejná informace - Často kladené otázky týkající se cel vzhledem k agresi proti Ukrajině* [online]. 2023. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/Documents/2023-07-26--FAQ_celn%C3%AD%20ot%C3%A1zky_cs.pdf

CENTRE FOR THE PROMOTION OF IMPORTS FROM DEVELOPING COUNTRIES (CBI). The European market potential for tomatoes. In: *CBI - The Netherlands Ministry of Foreign Affairs* [online]. 31. 10. 2023 [cit. 14.06.2024]. Dostupné z: <https://www.cbi.eu/market-information/fresh-fruit-vegetables/tomatoes/market-potential>

CONGRESSIONAL BUDGET OFFICE a OFFICE OF MANAGEMENT AND BUDGET. *Historical Budget Data - USA* [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.cbo.gov/system/files/2024-02/51134-2024-02-Historical-Budget-Data.xlsx>

EU. *EU spending and revenue - Data 2000-2022* [online]. 2023. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/db7394f7-b867-4d1e-a961-f2c874eed22d_en?filename=eu_budget_spending_and_revenue_2000-2022.xlsx&prefLang=cs

EUROPEAN CENTRAL BANK a Benoît CŒURÉ. The consequences of protectionism. In: *European Central Bank* [online]. 6. 4. 2018 [cit. 16.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180406.en.html>

EUROPEAN COMMISSION. Anti-dumping measures. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/anti-dumping-measures_en

EUROPEAN COMMISSION. Anti-subsidy measures. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/anti-subsidy-measures_en

EUROPEAN COMMISSION. Autonomous Tariff Suspensions. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 28.05.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/calculation-customs-duties/customs-tariff/suspensions-autonomous-tariff-suspensions_en

EUROPEAN COMMISSION. Databases - Tariff suspension. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/susp/susp_consultationchapter.jsp?Lang=en&buttonId=searchBtn&pubCycle=sus+2024-07&chapters=70&Expand=true&offset=0

EUROPEAN COMMISSION. Duty relief. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 02.06.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/duty-relief_en

EUROPEAN COMMISSION. EU Customs Tariff (TARIC). In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/calculation-customs-duties/customs-tariff/eu-customs-tariff-taric_en

EUROPEAN COMMISSION. EU Trade agreements. In: *EU trade relationships by country/region* [online]. 26. 4. 2024 [cit. 01.05.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_en

EUROPEAN COMMISSION. EU trade relations with Canada. In: *Trade* [online]. 26. 4. 2024 [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/canada_en

EUROPEAN COMMISSION. EU-Mercosur: Text of the agreement. In: *Trade* [online] [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercosur/eu-mercosur-agreement/text-agreement_en

EUROPEAN COMMISSION. EU-Mercosur Trade Agreement. In: *Trade* [online]. 7. 12. 2023 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercosur/eu-mercosur-agreement_en

EUROPEAN COMMISSION. Generalised Scheme of Preferences. In: *Trade* [online]. 21. 11. 2023 [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/development-and-sustainability/generalised-scheme-preferences_en

EUROPEAN COMMISSION. QUOTA (Tariff quotas and ceilings). In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 21.05.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/calculation-customs-duties/customs-tariff/quota-tariff-quotas-and-ceilings_en

EUROPEAN COMMISSION. Safeguard measures. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/safeguards/safeguard-measures_en

EUROPEAN COMMISSION. Safeguards. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/safeguards_en

EUROPEAN COMMISSION. Trade defence. In: *Trade* [online]. 12. 6. 2024 [cit. 13.06.2024]. Dostupné z: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence_en

EUROPEAN COMMISSION. UCC - Legislation. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/union-customs-code/ucc-legislation_en

EUROPEAN COMMISSION. World Customs Organization. In: *Taxation and Customs Union* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/international-affairs/world-customs-organization_en

EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TAXATION AND CUSTOMS UNION, THE EVALUATION PARTNERSHIP, a EUROPE ECONOMICS. *Evaluation of the scheme for the autonomous suspensions of CCT duties: final report*. [online]. LU: Publications Office, 2013 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2778/31962>

EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *A balanced and progressive trade policy to harness globalisation: communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. Publications Office, 2018. ISBN 978-92-79-73274-4. DOI: 10.2781/947156

EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *Evaluation of the implementation of the free trade agreement between the EU and its Member States and the Republic of Korea: final report*. Publications Office, 2020. ISBN 978-92-79-85999-1. DOI: 10.2781/897452

EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation and enforcement of EU trade agreements*. [online]. LU: Publications Office, 2023 [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2781/505023>

EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE a DEVELOPMENT SOLUTIONS EUROPE LIMITED. *Mid-term evaluation of the EU's Generalised Scheme of Preferences (GSP): final report*. [online]. LU: Publications Office, 2018 [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2781/82578>

EUROSKOP. *Rozpočet EU* [online] [cit. 10.05.2024]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/evropska-unie/rozpocet-eu-2/>

EUROSTAT. *EU trade since 1999 by SITC* [online]. 2024. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ds-018995__custom_11265589/default/line?lang=en

EUROSTAT. *International trade in goods - tariffs* [online]. Eurostat, 2023 [cit. 16.06.2024]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods_-_tariffs

EVROPSKÁ KOMISE. *41. výroční zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o antidumpingových, antisubvenčních a ochranných činnostech EU a o využití nástrojů na*

ochranu obchodu ze strany třetích zemí vůči EU v roce 2022 [online]. 2023 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0506&qid=1646153839159>

EVROPSKÁ KOMISE. Celní kvóty. In: *Společná zemědělská politika* [online]. 24. 5. 2024 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/market-measures/trqs_cs

EVROPSKÁ KOMISE. Česká republika v EU. In: *Evropská komise - Zastoupení v České republice* [online] [cit. 01.05.2024]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/onas/ceska-republika-v-eu_cs

EVROPSKÁ KOMISE. Doklady a postupy celního odbavení. In: *Access2Markets* [online] [cit. 04.03.2023]. Dostupné z: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/content/doklady-postupy-celniho-odbaveni>

EVROPSKÁ KOMISE. Tarify. In: *Access2Markets* [online] [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/content/tarify-2>

EVROPSKÁ KOMISE. Vlastní zdroje - Cla. In: *Rozpočet EU - Příjmy* [online] [cit. 06.05.2024]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/revenue/own-resources/customs-duties_cs

EVROPSKÝ PARLAMENT. Globalizace a obchodní politika EU. In: *Témata - Mezinárodní obchod | Evropský parlament* [online]. 30. 7. 2019 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20190528STO53303/obchodni-politika-eu-v-globalizovanem-svete>

FELBERMAYR, Gabriel a Alexander SANDKAMP. The trade effects of anti-dumping duties: Firm-level evidence from China. *European Economic Review*. 2020, roč. 122, s. 103367. ISSN 00142921. DOI: 10.1016/j.euroecorev.2019.103367

FISCHER, Petr. Obchodní válka Evropy s Čínou už dávno začala. In: *e15.cz* [online]. 25. 6. 2024 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/nazory-a-analyzy/spatna-zprava-pro-nemecko-obchodni-valka-evropy-s-cinou-uz-davno-zacala-1416756>

GATT “CONTRACTING PARTIES”. Decision of 28 November 1979 (L/4903). In: *WTO | legal texts* [online] [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/enabling1979_e.htm#fnt-3

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ CEL. *Metodická informace č. 20/2016, Zvláštní režimy s výjimkou režimu tranzit*

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 5., upr. vyd. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-233-2.

GRŮŇ, Ľubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. vyd. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-745-4.

HORÁČEK, Filip. Potraviny za auta. Největší dohoda v historii Evropy dráždí farmáře. *Seznam Zprávy* [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné

z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-byznys-trendy-analyzy-potraviny-za-auta-nejvetsi-dohoda-v-historii-evropy-drazdi-farmare-247888>

CHERNOFF, Ari a Zoey ZHANG. Import-Export Taxes and Duties in China in 2022. In: *China Briefing News* [online]. 22. 12. 2021 [cit. 09.03.2023]. Dostupné z: <https://www.china-briefing.com/news/import-export-taxes-and-duties-in-china-2022/>

IGLER, Wolfgang. Evropská unie a Světová obchodní organizace. In: *Evropský parlament* [online]. 30. 9. 2023 [cit. 05.02.2024]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/161/evropska-unie-a-svetova-obchodni-organizace>

INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Data - Customs and other import duties (% of tax revenue)* [online]. 2024. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/GC.TAX.IMPT.ZS?locations=CN>

KADLECOVÁ, Jitka. Nové obchodní podmínky INCOTERMS® 2020 a jejich vliv na účetnictví. In: *dReport* [online]. 23. 3. 2020 [cit. 18.02.2024]. Dostupné z: <https://www.dreport.cz/blog/nove-obchodni-podminky-incoterms-2020-a-jejich-vliv-na-ucetnictvi/>

KANTAR a EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE GENERAL FOR TRADE. *Europeans' attitude on trade and EU trade policy*. Publications Office, 2019. ISBN 978-92-76-13053-6. DOI: 10.2781/513189

KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Vydání první. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-935-0.

KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. 1. vydání. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-779-9.

KEEN, Michael, ed. *Changing customs: challenges and strategies for the reform of customs administration* [online]. Washington, D.C: International Monetary Fund, 2003. ISBN 978-1-58906-211-5. Dostupné z: <https://doi.org/10.5089/9781589062115.058>

KLABOUCHOVÁ, Ivona. *Cla a původ zboží*. Vyd. 1. vyd. Praha: Polygon, 1995. ISBN 978-80-901778-6-4.

KOCOUREK, Aleš, Jana ŠIMANOVÁ a Jiří KEJZAR. *Studie dopadů uzavření obchodní části Asociační dohody mezi EU a blokem MerCoSur na ekonomiku ČR*. první. vyd. Technická univerzita v Liberci, 2022. ISBN 978-80-7494-638-7.

KOTÁB, Petr. *Finanční právo II. - Přednáška č. 12, Clo* [online]. Praha, 2022. Dostupné z: https://cunicz.sharepoint.com/:v:/r/sites/FinannprvoII-PednkyZS202220239/Sdilene%20dokumenty/General/Z%C3%A1znamy%20p%C5%99edn%C3%A1%C5%A1ek/12%20P%C5%99edn%C3%A1%C5%A1ka%20%C4%8D.%2012_Clo.mp4?csf=1&web=1&e=iY8HAX

KUKLÍK, Jan et al. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. vyd. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-17-9.

LÍČKOVÁ, Magdalena. Účast Evropského společenství v rámci všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) a v mezinárodní obchodní organizaci (WTO). *Právník*. 2006, roč. 2006, č. 7, s. 769–790. ISSN 0231-6625.

LICHNOVSKÝ, Ondřej, Roman ONDRÝSEK a Petra NOVÁKOVÁ. § 2 [Předmět správy daní, veřejný rozpočet, daň]. In: *Daňový řád - komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-838-2.

MADZIVANYIKA, Ezera. Customs duty incentives and their effects on customs revenue mobilization: the case of Zimbabwe (2009-2014). *Public and Municipal Finance*. 2016, roč. 5, č. 1, s. 6–13. ISSN 22221867, 22221875. DOI: 10.21511/pmf.05(1).2016.01

MAKIYAMA, Hosuk-Lee a Badri NARAYANAN. *The Economic Losses from Ending the WTO Moratorium on Electronic Transmissions*. Brusel: European Centre for International Political Economy, 2019. Policy brief.

MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ. *Clo*. 1. vyd. vyd. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2007. Meritum. ISBN 978-80-7357-263-1.

MATTHEWS. *The protective effect of EU agricultural tariffs* [online]. 2020 [cit. 14.06.2024]. Dostupné z: <http://capreform.eu/the-protective-effect-of-eu-agricultural-tariffs/>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. 70. výročí podpisu GATT. In: *mpo.cz* [online]. 9. 11. 2017 [cit. 05.02.2024]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/ruzne/70--vyroci-podpisu-gatt--233138/>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Česká republika jako člen Evropské unie Vyhodnocení ročního členství ČR v EU z pohledu Ministerstva průmyslu a obchodu*. Praha: MPO ČR – Odbor koordinace s EU, 2005.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU- ODBOR 51200. Anti-dumpingové a anti-subvenční řízení v Evropské unii. In: *MPO - Zahraniční obchod* [online]. 4. 11. 2016 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: <https://www.mpo.gov.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/ochrana-obchodu-antidumpingova-antisubvencni-a-ochranna-opatreni/anti-dumpingove-a-anti-subvencni-rizeni-v-evropske-unii--141915/>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. CBAM. In: *Ochrana klimatu a energetika* [online]. 1. 12. 2023 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/cbam>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Orgány WTO. In: *mzp.cz* [online]. 1. 11. 2010 [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/organy_wto

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Světová obchodní organizace (WTO). In: *mzp.cz* [online]. 26. 10. 2010 [cit. 05.02.2024]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/svetova_obchodni_organizace

NĚMEC, Václav a David BAREK. 60. léta v Československu, Pražské jaro 1968. In: *dějepis.com* [online] [cit. 22.04.2024]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>

NĚMEC, Václav a David BAREK. 80. léta, Sametová revoluce. In: *dějepis.com* [online] [cit. 24.04.2024]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/80-leta-sametova-revoluce/>

NĚMEC, Václav a David BAREK. Převrat roku 1948 a 50. léta. In: *dějepis.com* [online] [cit. 19.04.2024]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/prevrat-roku-1948-a-50-leta/>

ODBOR INFORMOVÁNÍ O EVROPSKÝCH ZÁLEŽITOSTECH ÚŘADU VLÁDY ČR. *ČR A EU - Asociační dohoda* [online] [cit. 28.04.2024]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/evropska-unie/cr-a-eu/vstup-cr-do-eu/asociacni-dohoda/>

ODBOR INFORMOVÁNÍ O EVROPSKÝCH ZÁLEŽITOSTECH ÚŘADU VLÁDY ČR. *EU uvalila antidumpingová cla na určité jihokorejské ledničky* [online]. 2006 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/2006/09/01/eu-uvalila-antidumpingova-cla-na-urcite-jihokorejske-lednickyy/>

ODBOR INFORMOVÁNÍ O EVROPSKÝCH ZÁLEŽITOSTECH ÚŘADU VLÁDY ČR a CDK. *Obchodní politika* [online] [cit. 01.05.2024]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/obchodni-politika/>

ODBOR ZÁLEŽITOSTÍ EVROPSKÉ UNIE MFČR. Vlastní zdroje. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. 19. 10. 2021 [cit. 10.05.2024]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranici-a-eu/hospodareni-eu/vlastni-zdroje>

OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. GSP Program Information. In: *US Preference Programs* [online] [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: <https://ustr.gov/issue-areas/preference-programs/generalized-system-preferences-gsp/gsp-program-information>

ORGANISATION MONDIALE DU COMMERCE, CENTRE DU COMMERCE INTERNATIONAL CNUCED/GATT, a CONFÉRENCE DES NATIONS UNIES SUR LE COMMERCE ET LE DÉVELOPPEMENT, eds. *World tariff profiles 2023*. World trade organization, 2023. ISBN 978-92-870-7402-7.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda. Díl 2, Ústavní právo České republiky. Část 2*. Praha: Linde, 2004. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-7201-472-2.

RADA EU. Rada uvalila vyšší cla na ruské a běloruské výrobky z obilovin. In: *Rada EU - Tiskové zprávy* [online]. 30. 5. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/05/30/council-sets-higher-tariffs-on-russian-and-belarusian-grain-products/>

RADA EU. Zvláštní legislativní postupy. In: *Rada EU - Rozhodovací postup* [online]. 11. 1. 2024 [cit. 12.05.2024]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/decision-making/special-legislative-procedures/>

RADVAN, Michal. *Finanční právo a finanční správa - berní právo*. 1. vyd. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic Právnické fakulty MU, č. 417. ISBN 978-80-210-4732-7.

REID, Helen. Germany backs ending EU tax break that helps Shein and Temu keep prices low. *Reuters* [online]. 2024 [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/markets/europe/germany-backs-ending-eu-tax-break-that-helps-shein-temu-keep-prices-low-2024-05-23/>

SDRUŽENÍ OBRANY SPOTŘEBITELŮ. Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT). In: *BusinessInfo.cz* [online]. 19. 12. 2002 [cit. 29.03.2023]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/vseobecna-dohoda-o-clech-a-obchodu-gatt/>

SVĚTOVÁ CELNÍ ORGANIZACE. WCO - Vision, Mission and Values. In: *wcoomd.org* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/vision-mission-values.aspx>

SVĚTOVÁ CELNÍ ORGANIZACE. WCO Working Bodies. In: *wcoomd.org* [online] [cit. 13.02.2024]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-structure/wco-working-bodies.aspx>

SVĚTOVÁ CELNÍ ORGANIZACE. What is the Harmonized System (HS)? In: *wcoomd.org* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/en/topics/nomenclature/overview/what-is-the-harmonized-system.aspx>

ŠRAMKOVÁ, Dana. *Celní správa ve funkčním pojetí*. 1. vyd. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6063-0.

THE MINISTERIAL CONFERENCE OF THE WTO. *MINISTERIAL DECISION - WT/L/1193#WT/MIN(24)/38* [online]. 2024. Dostupné z: https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S009-DP.aspx?language=E&CatalogueIdList=304340&CurrentCatalogueIdIndex=0&FullTextHash=&HasEnglishRecord=True&HasFrenchRecord=True&HasSpanishRecord=True

TOMÁŠEK, Michal et al. *Právo Evropské unie*. 3. aktualizované vydání. vyd. Praha: Leges, 2021. Student. ISBN 978-80-7502-491-6.

TRAPP, Patricia. *The European Union's trade defence modernisation package: a missed opportunity at reconciling trade and competition?*. Cham: Springer, 2022. EYIEL monographs 23. ISBN 978-3-030-91362-5.

UK IN A CHANGING EUROPE. *A beginner's guide to the European Union* [online]. King's College London, 2022. Dostupné z: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2022/11/92488-UKIN-A-Beginners-Guide-toe-the-EU-v3.pdf>

ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Antidumpingová ochrana – loďařský průmysl. In: *Summaries of EU Legislation* [online]. 18. 12. 2017 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/anti-dumping-protection-shipbuilding-industry.html>

ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Elektronický integrovaný celní sazebník (TARIC). In: *EUR-Lex* [online]. 17. 6. 2023 [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-online-integrated-customs-tariff-database-taric.html>

ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Mezinárodní obchodní pravidla: jak může EU vykonávat svá práva. In: *EUR-Lex* [online]. 14. 3. 2016 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/international-trade-rules-how-the-eu-can-exercise-its-rights.html>

ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Práva EU za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu. In: *EUR-Lex* [online]. 26. 3. 2021 [cit. 11.06.2024]. Dostupné

z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/eu-rights-to-apply-and-enforce-international-trade-rules.html>

ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Primární právo Evropské unie. In: *EUR-Lex* [online]. 12. 10. 2022 [cit. 23.03.2023]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-european-union-s-primary-law.html>

ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Shrnutí dokumentu - Modernizovaný celní kodex Společenství. In: *EUR-Lex* [online]. 24. 2. 2014 [cit. 04.05.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/modernised-community-customs-code.html>

ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. WTO: dohoda o obchodu se zbožím. In: *Summaries of EU Legislation* [online]. 18. 4. 2017 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/wto-agreement-on-trade-in-goods.html>

ÚSTŘEDNÍ VÝBOR KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA. *Akční program Komunistické strany Československa* [online]. 1968. Dostupné z: [/www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/405_1.pdf](http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/405_1.pdf)

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k zákonu č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky*. 2011.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k zákonu č. 242/2016 Sb.*. 2016.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Historie minulých vlád - Oddíl 2 Oblast zahraniční politiky, obrany, ... In: *vlada.gov.cz* [online] [cit. 28.04.2024]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/-zprava-vlady-o-stavu-ceske-spolecnosti---oddil-2-2128/#>

VOLF, Tomáš. Čína hrozí EU celní válkou. *Novinky* [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-cina-hrozi-eu-celni-vaalkou-40474542>

WCO RESEARCH AND STRATEGIES UNIT. The Contribution of Customs to Economic Competitiveness. [online]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/key-issues/ecp/the-contribution-of-customs-to-economic-competitiveness.pdf?la=en>

WORLD TRADE ORGANIZATION (WTO). *Tariff Average. Applied Duties and Trade (IDB), Tariff Analysis Online* [online]. 2021. Dostupné z: <http://tao.wto.org/default.aspx>

WTO. Database. In: *Regional trade agreements* [online] [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>

WTO. Schedules of concessions. In: *GOODS SCHEDULES* [online] [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/schedules_e/goods_schedules_e.htm

WTO. *Tariff And Trade Profiles - European Union - 2023* [online]. Tariff Analysis Online, 2023. Dostupné z: <https://tao.wto.org/report/TariffAndTradeProfiles.aspx>

WTO MARKET ACCESS DIVISION. What is a WTO Schedule. In: [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <https://goods-schedules.wto.org/what-is-a-wto-schedule>

WTO SECRETARIAT. *TRADE POLICY REVIEW - REPORT WT/TPR/S/442 - EUROPEAN UNION*. WTO Trade Policy Review Body, 2023.

WTO'S INFORMATION AND EXTERNAL RELATIONS DIVISION. E-commerce. In: *Thirteenth WTO Ministerial Conference* [online] [cit. 10.05.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc13_e/briefing_notes_e/ecommerce_e.htm

2006/930/ES: Rozhodnutí Rady ze dne 28. listopadu 2006 [online]. 2006 [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/dec/2006/930/oj/ces>

AfCFTA [online]. 2023 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://au-afcfta.org/>

Agreement between the United States of America, the United Mexican States, and Canada 7/1/20 Text. In: *United States Trade Representative* [online] [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement/agreement-between>

Celní kodex EU (UCC). In: *FedEx Česká republika* [online] [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: <https://www.fedex.com/cs-cz/support/clearance/learn-from-experts/union-customs-code.html>

Co je Světová celní organizace WCO | finanční slovník. In: *www.eurofiscalis.com* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: <https://www.eurofiscalis.com/cs/slovník-pojmu/svetova-celni-organizace-wco/>

Council Regulation (EU, Euratom) No 609/2014 of 26 May 2014 on the methods and procedure for making available the traditional, VAT and GNI-based own resources and on the measures to meet cash requirements (Recast) [online]. 2022 [cit. 12.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/609/2022-05-03/eng>

Decision of 25 June 1971, BISD 18S/24 [online]. Dostupné z: <https://www.worldtradelaw.net/document.php?id=misc/gsp.pdf>

Dekret prezidenta republiky č. 25/1945 Sb., o sjednocení celního práva na území republiky Československé

Dekret prezidenta republiky č. 113/1945 Sb., o úpravě, řízení a kontrole zahraničního obchodu

Dohoda o provádění článku VII Všeobecné dohody o clech a obchodu

Dohoda o přidružení mezi Evropskou unií, Evropským společenstvím pro atomovou energii a jejími členskými státy na jedné straně a Ukrajinou na straně druhé [online]. 2023 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2014/295/2023-12-01/ces

Dovoz zemědělských produktů z Ukrajiny do EU bude bez cel a kvót. *Seznam Zprávy* [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-dovoz-zemedelskych-produktu-z-ukrajiny-do-eu-bude-bez-cel-a-kvot-249416>

Free Trade Agreement between the European Union and New Zealand [online]. 2023 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2024/866/oj/eng

Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé [online]. 2016 [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2017/37/oj/ces

Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie [online]. 2016 [cit. 25.02.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>

Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii [online]. 2019 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/treaty/euratom_2016/2019-05-01/ces

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 152/07. 2008.

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. I. ÚS 643/2006. 2007.

Nariadení (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie. 2013.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/755 ze dne 29. dubna 2015 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí (přepřacované znění) [online]. 2017 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/755/2017-05-19/ces>

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1843 ze dne 6. října 2015, kterým se stanoví postupy Unie v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Unie podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace (kodifikované znění) [online]. 2015 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1843/oj/ces>

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1035 ze dne 8. června 2016 o ochraně proti cenám působícím újmu v loďařství (kodifikované znění) [online]. 2016 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1035/oj/ces>

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1036 ze dne 8. června 2016 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropské unie (kodifikované znění) [online]. 2016 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1036/oj/ces>

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1037 ze dne 8. června 2016 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropské unie (kodifikované znění) [online]. 2016 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1037/oj/ces>

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/287 ze dne 13. února 2019, kterým se provádí dvoustranné ochranné doložky a další mechanismy umožňující dočasné odnětí preferencí v některých obchodních dohodách mezi Evropskou unií a třetími zeměmi [online]. 2019 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/287/oj/ces>

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1392 ze dne 14. května 2024 o dočasných opatřeních pro liberalizaci obchodu, která doplňují obchodní koncese použitelné na ukrajinské produkty podle Dohody o přidružení mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii a jejich členskými státy na straně jedné a Ukrajinou na straně druhé [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1392/oj/ces>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/478 ze dne 11. března 2015 o společných pravidlech dovozu (kodifikované znění) [online]. 2015 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/478/oj/ces>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/956 ze dne 10. května 2023, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (Text s významem pro EHP) [online]. 2023 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/956/oj/ces>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 510/2014 ze dne 16. dubna 2014 o právní úpravě obchodování s některým zbožím vzniklým zpracováním zemědělských produktů a zrušení nařízení Rady (ES) č. 1216/2009 a (ES) č. 614/2009 [online]. 2014 [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/510/oj/ces>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 654/2014 ze dne 15. května 2014 o výkonu práv Unie za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu a o změně nařízení Rady (ES) č. 3286/94, kterým se stanoví postupy Společenství v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Společenství podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace [online]. 2014 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/654/oj/ces>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008 [online]. 2012 [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/978/oj/ces>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 [online]. 2013 [cit. 27.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj/ces>

Nařízení Komise (ES) č. 218/2007 ze dne 28. února 2007 o otevření a správě celních kvót Společenství pro vína [online]. 2007 [cit. 28.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2007/218/oj/ces>

Nařízení Komise (EU) č. 748/2012 ze dne 3. srpna 2012, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro certifikaci letové způsobilosti letadel a souvisejících výrobků, letadlových částí a zařízení a certifikaci ochrany životního prostředí, jakož i pro certifikaci projekčních a výrobních organizací (přepřpracované znění) Text s významem pro EHP [online]. 2012 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/748/oj/ces>

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2446 ze dne 28. července 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, pokud jde o podrobná pravidla k některým ustanovením celního kodexu Unie [online]. 2015 [cit. 01.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2015/2446/oj/ces

Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. 1987.

Nařízení Rady (ES) č. 32/2000 ze dne 17. prosince 1999 o otevření a správě celních kvót Společenství závazných v rámci GATT a některých jiných celních kvót Společenství, o podrobných pravidlech pro úpravu těchto kvót a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1808/95 [online]. 1999 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2000/32/oj/ces>

Nařízení Rady (ES) č. 150/2003 ze dne 21. ledna 2003 o pozastavení dovozního cla pro některé zbraně a vojenskou výzbroj [online]. 2003 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/150/oj/ces>

Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 ze dne 16. listopadu 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla (kodifikované znění) [online]. 2009 [cit. 01.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1186/oj/ces>

Nařízení Rady (EU) 2018/581 ze dne 16. dubna 2018, kterým se dočasně pozastavují všeobecné sazby společného celního sazebníku pro některé zboží určené k namontování nebo použití v letadlech a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 1147/2002 [online]. 2018 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/581/oj/ces>

Nařízení Rady (EU) 2021/2048 ze dne 23. listopadu 2021 o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz některých průmyslových výrobků na Kanárské ostrovy [online]. 2021 [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2048/oj/ces>

Nařízení Rady (EU) 2021/2278 ze dne 20. prosince 2021, kterým se pozastavují cla společného celního sazebníku podle čl. 56 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) č. 952/2013 pro určité zemědělské produkty a průmyslové výrobky, a kterým se zrušuje nařízení (EU) č. 1387/2013 [online]. 2021 [cit. 28.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2278/2024-01-01/ces>

Nařízení Rady (EU) 2021/2283 ze dne 20. prosince 2021 o otevření a způsobu správy autonomních celních kvót Unie pro některé zemědělské produkty a průmyslové výrobky a o zrušení nařízení (EU) č. 1388/2013 [online]. 2021 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2283/oj/ces>

Nařízení Rady (EU) 2022/2563 ze dne 19. prosince 2022, kterým se mění nařízení (EU) 2021/2283 o otevření a způsobu správy autonomních celních kvót Unie pro některé zemědělské produkty a průmyslové výrobky [online]. 2022 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2563/oj/ces>

Nařízení Rady (EU) 2022/2583 ze dne 19. prosince 2022, kterým se mění nařízení (EU) 2021/2278, kterým se pozastavují cla společného celního sazebníku podle čl. 56 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) č. 952/2013 pro určité zemědělské produkty a průmyslové výrobky [online]. 2022 [cit. 28.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2583/oj/ces>

Nařízení Rady (EU) 2023/2720 ze dne 27. listopadu 2023 o otevření a způsobu správy autonomních celních kvót Unie pro některé produkty rybolovu na období 2024–2026 [online]. 2023 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2720/oj/ces>

Nařízení Rady (EU) 2024/1652 ze dne 30. května 2024, kterým se mění příloha I nařízení (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku [online]. 2024 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1652/oj/ces>

Nařízení Rady (EU, Euratom) 2021/768 ze dne 30. dubna 2021, kterým se stanoví prováděcí opatření pro systém vlastních zdrojů Evropské unie a kterým se zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 608/2014 [online]. 2021 [cit. 12.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/768/oj/ces>

Oznámení o zahájení antisubvenčního řízení týkajícího se dovozu nových bateriových elektrických vozidel konstruovaných pro přepravu osob, která pocházejí z Čínské lidové republiky [online]. 2023 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/160/oj/ces>

Protectionism Is Failing to Achieve Its Goals and Threatens the Future of Critical Industries. In: *World Bank* [online]. 29. 8. 2023 [cit. 16.06.2024]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/08/29/protectionism-is-failing-to-achieve-its-goals-and-threatens-the-future-of-critical-industries>

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2447 ze dne 24. listopadu 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie [online]. 2015 [cit. 25.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2015/2447/oj/ces

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1517 ze dne 11. října 2018, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením nařízení Rady (EU) 2018/581 o dočasném pozastavení všeobecných sazeb společného celního sazebníku pro některé zboží určené k namontování nebo použití v letadlech [online]. 2021 [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2018/1517/2021-01-01/ces

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2019/159 ze dne 31. ledna 2019, o zavedení konečných ochranných opatření proti dovozu některých výrobků z oceli [online]. 2019 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2019/159/oj/ces

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/761 ze dne 17. prosince 2019, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, (EU) č. 1308/2013 a (EU) č. 510/2014, pokud jde o režim správy celních kvót s licencemi [online]. 2024 [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2020/761/2024-02-22/ces

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/434 ze dne 15. března 2022, kterým se mění nařízení (EU) 2019/159 o zavedení konečných ochranných opatření proti dovozu některých výrobků z oceli [online]. 2022 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2022/434/oj/ces

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/547 ze dne 5. dubna 2022 o uložení konečného antidumpingového cla na dovoz superabsorpčních polymerů pocházejících z Korejské republiky [online]. 2022 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2022/547/oj/ces

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/104 ze dne 12. ledna 2023, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2019/159 o zavedení konečných ochranných opatření proti dovozu některých výrobků z oceli v návaznosti na zprávu přijatou Orgánem pro řešení sporů Světové obchodní organizace [online]. 2023 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/104/oj/ces

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2024/1666 ze dne 6. června 2024, kterým se ukládá konečné antidumpingové clo na dovoz ocelových lan a kabelů pocházejících z Čínské lidové republiky, rozšířené na dovoz ocelových lan a kabelů zasílaných z Maroka a Korejské republiky, bez ohledu na to, zda je u něj deklarován původ z těchto zemí, na základě přezkumu před pozbytím platnosti podle čl. 11 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1036 [online]. 2024 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/1666/oj/ces

Regionální politika a investice – činnost EU. In: *europa.eu* [online] [cit. 01.05.2024]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/trade_cs

Report of the panel WT/DS595/R - EUROPEAN UNION – SAFEGUARD MEASURES ON CERTAIN STEEL PRODUCTS (DS595) [online]. 2022. Dostupné z: https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S009-DP.aspx?language=E&CatalogueIdList=284250,284251&CurrentCatalogueIdIndex=0&FullTextHash=&HasEnglishRecord=True&HasFrenchRecord=True&HasSpanishRecord=True

Rozhodnutí Komise (EU) 2020/491 ze dne 3. dubna 2020 o osvobození zboží, které je nezbytné k boji proti následkům rozšíření onemocnění COVID-19 během roku 2020, od dovozního cla a od DPH při dovozu (oznámeno pod číslem C(2020) 2146) [online]. 2021 [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/491/2021-04-23/ces>

Rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2020/2053 ze dne 14. prosince 2020 o systému vlastních zdrojů Evropské unie a o zrušení rozhodnutí 2014/335/EU, Euratom [online]. 2020 [cit. 12.05.2024]. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2053/oj/ces>

Sdělení - akt mezinárodního práva Ministerstva zahraničních věcí č. 42/2002 Sb. m. s., o sjednání Dohody o volném obchodu mezi státy Evropského sdružení volného obchodu (Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko) a Českou republikou

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 7/1995 Sb., o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 53/1998 Sb.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 54/1995 Sb.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 86/1998 Sb.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 189/1997 Sb.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 192/1997 Sb.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 206/1998 Sb.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli

Šetření Komise dospělo k předběžnému závěru, že hodnotové řetězce elektrických vozidel v Číně těží z nespravedlivých subvencí. *Press Corner - Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_3231

The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)

Understanding the WTO - The GATT years: from Havana to Marrakesh. In: *wto.org* [online] [cit. 05.02.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact4_e.htm

U.S. Imports 1960-2024. In: *Macrotrends* [online] [cit. 08.06.2024]. Dostupné z: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/USA/united-states/imports>

Ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci

Vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 85/1975 Sb., o Dlouhodobé obchodní dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Finskou republikou a o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Finskou republikou o vzájemném odstranění překážek obchodu

WCO - The Secretariat. In: *wcoomd.org* [online] [cit. 13.02.2024]. Dostupné z: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-structure/wco-secretariat/the-secretariat.aspx>

What is Tariff escalation? Definition and meaning [online] [cit. 14.06.2024]. Dostupné z: <https://www.globalnegotiator.com/international-trade/dictionary/tariff-escalation/>

What is the WTO? - Overview. In: *wto.org* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/wto_dg_stat_e.htm

WTO | Ministerial conferences. In: *wto.org* [online] [cit. 09.02.2024]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/minist_e.htm

Zákon č. 13/1993 Sb., Celní zákon

Zákon č. 36/1953 Sb., Celní zákon

Zákon č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě

Zákon č. 44/1974 Sb., Celní zákon

Zákon č. 97/1919 Sb., o celním území a vybírání cla

Zákon č. 114/1927 Sb. z. a n., Celní zákon

Zákon č. 117/1946 Sb., o úpravě celního sazebníku v době přechodné

Zákon č. 119/1948 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství

Zákon č. 133/1970 Sb., o působnosti federálních ministerstev

Zákon č. 242/2016 Sb., Celní zákon

Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách

Zákon o zřízení samostatného státu československého

Clo a jeho funkce v dnešní Evropské unii

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na pojem clo a na jeho funkce z pohledu dnešní Evropské unie. EU je velkým hráčem na poli mezinárodního obchodu, který v posledních desetiletích prochází řadou významných změn. Především snahy o co největší liberalizaci a o odstranění převážně celních překážek dávají vyvstat otázkám, jestli clo své funkce neztratilo a zda již tedy nenastal čas ho prohlásit za překonaný institut. Zároveň se však v posledních letech některé státy opět přiklání k více protekčním tendencím za účelem ochrany svého domácího průmyslu, jelikož nekalé praktiky z mezinárodního obchodu nevymizely. Z tohoto úhlu pohledu je tak možné položit otázku, zda clo naopak není využíváno nedostatečně. Cílem této práce je za pomoci analýzy jednotlivých nejdůležitějších funkcí cla zodpovědět tyto otázky a určit, zda by bylo clo již možné zrušit, či jsou takovéto závěry dosud předčasné.

Za účelem lepšího pochopení institutu cla je v úvodních kapitolách tento pojem definován, jsou uvedeny jeho konstrukční prvky a jednotlivé druhy a dále též prameny celního práva. Ve třetí kapitole je následně popsán vývoj cla v novodobých dějinách ČR za účelem nastínění změn jeho funkcí v průběhu dějin. Závěrečné kapitoly jsou stěžejní částí práce obsahující samotnou analýzu, její zhodnocení a vyvození závěrů.

V rámci této analýzy jsou detailně popsány funkce fiskální, cenotvorná, obchodněpolitická a negociační a funkce ochranná, jsou rozebrány stěžejní právní předpisy a je znázorněno, jak se v dnešní EU funkce cla projevují. Je vyvozeno, že clo většinu svých funkcí stále plní, avšak je nutné k nim přistupovat opatrně. Nadměrná liberalizace může vést k poškození vnitřního trhu, jak naznačují například dopady osvobození zboží do ceny 150 eur. Obdobný dopad však může způsobit i přehnaná ochrana, například z důvodu zdražení vstupů do výroby či možné odplaty ze strany třetích států. Svůj účel však již přestává plnit funkce fiskální, jelikož snahy získat co největší příjmy ze cla vedou ke snížení ostatních příjmů a příjmy ze cla toto snížení nevykompenzují. V EU tedy čas pro odstranění cla zatím nenastal, avšak není ani vhodné ho nadměrně využívat z důvodu ochrany a snahy získat dodatečné příjmy do rozpočtu.

Klíčová slova: clo, funkce cla, Evropská unie

Customs duty and its functions in today's European Union

Abstract

This thesis focuses on customs duty and its functions from the perspective of today's European Union. The EU is a major player in the field of international trade, which has undergone a number of significant changes in recent decades. In particular, the efforts to liberalize as much trade as possible and to remove mainly customs barriers have raised questions whether customs duty has lost its functions and whether it is therefore time to declare it obsolete. However, in recent years, some countries have again turned to more protectionist tendencies in order to protect their domestic industries, as unfair practices have not disappeared from international trade. From this point of view, it is possible to ask whether, on the contrary, customs duties are underused. The aim of this thesis is to answer these questions by analyzing the various most important functions of customs duties and to determine whether customs duties could be abolished or whether such conclusions are still premature.

In order to better understand the institute of customs duty, the introductory chapters define the concept, lists its structural elements and individual types, as well as the sources of customs law. The third chapter then describes the development of customs duty in the modern history of the Czech Republic in order to outline the changes in its functions throughout time. The final chapters are the main part of the thesis containing the analysis itself, its evaluation and the drawing of conclusions.

Within this analysis, the fiscal, price-setting, trade policy and negotiation functions and the protective function are described in detail, key legal regulations are analyzed and it is shown how the functions of customs duty manifest themselves in today's EU. It is concluded that customs duties still fulfil most of their functions, but it is necessary to approach them with caution. Excessive liberalization can lead to damage to the internal market, as indicated, for example, by the effects of exempting goods up to a price of €150. Overprotection can have a similar effect, e.g. due to the increase in the price of production inputs or possible retaliation from third countries. Furthermore, fiscal function no longer fulfill its purpose, as the desire to maximize revenue from customs duties lead to a reduction in other revenues, and customs revenues can not compensate for this reduction. In the EU, therefore, the time has not yet come to remove the customs duties, but neither is it appropriate to overuse it for reasons of protection and to seek additional revenue for the EU budget.

Key words: customs duties, functions of customs duties, European Union